

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ**

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**VII Всеукраїнська науково-практична
конференція**

**Тези доповідей
25 березня 2016 р.**

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

VII Всеукраїнська науково-практична конференція

Тези доповідей

25 березня 2016 р.

Дніпропетровськ
2016

УДК 347.78(477)
ББК 67.404.3(4 Укр)
Р 45

Організаційний комітет:

О.В. Пушкіна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права – голова оргкомітету;
Т.С. Чебикіна, старший викладач кафедри права – заступник голови;
С.В. Несинова, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права.

Р 45 Реформування правової системи України в контексті розбудови правової держави та євроінтеграції: VII Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей, Дніпропетровськ, 25 березня 2016 р. – Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2016. – 180 с.

ISBN 978-966-434-367-8

Збірник містить тези доповідей науковців, молодих вчених і студентів, в яких розглянуто питання реформування держави у різних галузях права в контексті євроінтеграції.

УДК 347.78(477)
ББК 67.404.3(4Укр)

Відповідальна за випуск:
Т.С. Чебикіна, старший викладач кафедри права.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів і не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

ISBN 978-966-434-367-8

© Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля, оформлення, 2016

ЗМІСТ

Секція: Господарське право та господарський процес

Біла А., Яртим М. Виконання рішень іноземних судів на території України	6
Болтнев О., Танцур М. Проблеми арешту майна в господарському процесі ..	8
Братусь А. Особливості корпоративних спорів	9
Геворгян Г. Проблемы и перспективы развития корпоративного законодательства Украины	11
Дроздова Є. Акціонерний договір в системі права України	13
Кожемякина Л., Пидуст А. Обеспечение иска в хозяйственном процессе	15
Лапініс К., Булатова Ю. Забезпечення права на справедливий суд	17
Іващенко Ю. Проблеми визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні	20
Оришак А. Захист прав міноритарних акціонерів	21
Пожаребко В., Коломейко Д. Вопросы процессуальных сроков в хозяйственном процессе	23

Секція: Цивільне право та процес. Житлове право

Тодорошко Т.А. Взаємодія ДМС України, МЗС України та ДПС України під час порядку реєстрації іноземців і осіб без громадянства на території України	25
Гриченко І.М. Недоліки нового законодавства щодо реєстрації прав на нерухоме майно	27
Базилев О., Крючкова В. Проблемні питання компенсації моральної шкоди	30
Барбашин А. Проблемні питання опіки над недієздатною особою	31
Бочарова М. Проблемні питання прийняття спадщини за законом	33
Гаврилова Я., Короткова О. Проблема множинності осіб у представництві	35
Галімішина Г., Чекота Є. Шлюбний договір: за та проти	38
Гаржа О. Судові помилки в цивільному судочинстві. Причини їх виникнення та порядок усунення	39
Геворгян Г. Нормативна регламентація третейського судочинства в зарубіжних країнах	41
Гладка Ж. Проблема сирітства в Україні та шляхи її подолання	43
Головаха Е., Жарая А. Недееспособность: злоупотребление и ошибки	45
Гончар Т. Проблематика спрощеної системи оформлення субсидій	47
Грибовский Ф. К вопросу об ограничении дееспособности	48
Гутнік В. Захист ділової репутації юридичної особи: труднощі застосування	50
Закладний Б. Страхування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення	52
Іова А., Бережна М. Порядки виселення з житла. Законність виселення особи через борги за житлово-комунальні послуги	53
Костина О., Панковская Э. Плюсы и минусы объединения совладельцев многоквартирного дома	55
Лебединський С. Чи потрібен українцям новий закон про захист авторського права в Інтернеті?	57
Левенець О., Плаксина В. Набувальна давність як підстава виникнення права власності	59
Легкий Д., Макаренко В. Незалежність суддів та підкорення їх тільки закону	61
Малий Б. Право на достатнє житло відповідно до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права	63

Нанкевич Ю., Бикова Т. Проблеми строку прийняття та відмови від заповідального відказу.....	65
Обертovich Д., Сенін І. Актуальні моменти представництва адвоката у цивільному процесі.....	66
Олійник К., Марченко Є. Відмінність зустрічного позову від заперечення.....	68
Олейник А. Проблематика устних сделок.....	69
Пічко А. Право подружжя на спільне сумісне майно та його розподіл при розірванні шлюбу.....	71
Процой Е. Однополье браки. Зачем это Украине?.....	72
Рощенко І., Лісняк Ю. Дотримання процесуальних строків у суді.....	74
Саранча А., Манойленко Д. Проблема оформлення автомобіля по генеральній доверенності.....	76
Семегіна Д., Курило Я. Проблеми захисту права інтелектуальної власності та шляхи їх вирішення.....	78
Соловійов В. Проблеми відкриття спадщини.....	79
Сушко П., Дубиневич В. Проблематика признания лица безвестно отсутствующим.....	81
Чигиринський С., Компанієць М. Особливості користування жилими приміщеннями в будинках державного і громадського житлового фонду.....	83
Турдыева К., Олифирова К. Принцип гласности судебного разбирательства.....	85
Шеметенко В., Короткий А. Проблеми захисту права власності.....	87

Секція: Кримінальне право та процес. Кримінологія

Черненко А.П. Чи належать положення спеціального досудового розслідування до загальних правил стадії досудового розслідування?.....	89
Чебикіна Т.С. Соціальні умови девіантної поведінки особи.....	92
Артем'єва М. Проблеми боротьби з корупцією в Україні.....	94
Артемчук Н., Мамонова Ю. Порнографія чи віртуальна проституція?.....	95
Білозуб І. Кримінально-правова кваліфікація еутаназії.....	97
Бориславская А. Особенности уголовной ответственности несовершеннолетних.....	98
Бутов М. Актуальність проблеми у встановленні кваліфікації незакінченого злочину.....	100
Ватченко Ю. Проблематика жіночої злочинності в Україні.....	101
Гусак А., Воронін В. Проблема запобігання корисливій злочинності.....	103
Дегтярюк О. Механізм злочинної поведінки.....	105
Еськов В., Святский А. Микровыражение как инновационный метод получения информации во время уголовного производства.....	107
Коваленко В., Жефарська Я. Проблеми попередження тероризму та шляхи їх вирішення.....	109
Козаченко В. Программное обеспечение смартфонов на службе поиска краденых телефонов.....	111
Кучер А., Матяш А. Психічне насильство у кримінальному праві України....	113
Мирошніченко М., Мала Л. Актуальні проблеми покарання у вигляді позбавлення волі щодо неповнолітніх осіб.....	115
Нікішина М., Кияньська М. Окремі питання щодо кримінальної процесуальної форми.....	117
Пігур Д. Проблематика поширеності феномену злочинності серед неповнолітніх.....	119
Рудя В. Проблеми впровадження нетрадиційних методів криміналістики....	121

Салацька О. Проблеми запобігання насильству в сім'ї.....	122
Сайкіна М. Проблеми дотримання розумних строків досудового розслідування.....	124
Сысоева Д., Олифер В. Проблема смертної казни: за и против на примере Китая.....	126
Ситник Х., Астахова Д. Проблеми віктимологічної профілактики в Україні.....	128
Соколовська Д., Кожевнікова М. Окремі проблеми інституту реабілітації в кримінальному процесі України.....	130
Спивак А., Миронов Е. Сложность установления обстоятельств, исключающих преступность деяния.....	131
Челпан Є., Юрченко К. Чи є апеляційне провадження обов'язковою стадією кримінального процесу?.....	133
Щербак О., Колесник О. Актуальні проблеми призначення покарання неповнолітнім.....	135
Яценко А. Теория Зигмунда Фрейда в понимании причин преступности.....	137

Секція: Людина і держава

Несинова С.В. Сучасні шляхи підвищення якості судових рішень та рівня довіри громадян до судової системи.....	140
Палєєва Ю.С. Аналіз спеціалізованих омбудсманів у зарубіжних країнах ..	142
Базюк Д. Проблемы контроля и регулирования операций транснациональных корпораций.....	144
Бернацкий А. Новеллы Закона Украины «О судебном сборе»	146
Венгер М. Захист персональних даних в Україні та Європейському Союзі ..	148
Лютый Д. Конвенция ООН по морскому праву и ее действие в Украине	150
Никифорова А. Транснациональные корпорации (ТНК) и международно-правовое регулирование их деятельности	152
Нікітін В., Прудніков О. Шляхи боротьби з політичним абсентеїзмом в Україні та світі.....	154
Прокіпець М., Бідняк Б. Право на доступ до правосуддя і його процесуальне вираження.....	156
Шуркіна В. Вступ України до СОТ: сподівання і реалії.....	158
Щербина К., Лунько Є. Проблеми розгляду справ у Європейському суді з прав людини.....	160
Якимашенко О., Мажасва К. Спірні питання прийняття писаної Конституції у Великобританії і Конституції Європейського Союзу	162

Секція: Трудове право

Зайцева Є. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин України.....	165
Іванова А., Розумна А. Проблеми праці жінок у трудовій сфері.....	166
Руденок К., Комериста М. Актуальні проблеми дисциплінарної відповідальності державних службовців України.....	169
Чайка О. Правові проблеми працевлаштування молоді.....	171
Шкуренко В., Щербина А. Сиеста – хорошо это или плохо?.....	173

Секція: Архівознавство та діловодство

Штельмах А., Шелудько А. Журнал судового засідання як засіб фіксації судового процесу.....	176
Шумакова В. Порівняльна характеристика старої та нової інструкцій з діловодства у судах.....	178

Секція: ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

А. Біла, М. Яртим

*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Розширення взаємовідносин України з іншими державами призводять до виникнення різних правовідносин, в які вступають громадяни і юридичні особи України з громадянами та юридичними особами інших держав і навпаки.

У всіх тих чи інших випадках права громадян і юридичних осіб повинні належним чином виконуватися. І для цього потрібна сильна і незалежна судова влада.

На даному етапі наша країна бореться з відновленням довіри до судової системи України.

Соціолог Євген Копатько оприлюднив результати проведеного агентством комплексного соціологічного дослідження «Оцінка роботи судової системи України». Соціологи опитали окремо громадян України в цілому, за загальнонаціональною вибіркою, і окремо провели опитування українців, які брали участь в судових розглядах. Виявилось, що рівень довіри до судів у жителів України, коли-небудь користувалися послугами судів, набагато вище, ніж серед громадян, які ніколи самі не були учасниками судових розглядів.

Повної довіри до суду можна домогтися не тільки законністю прийнятих рішень, а й перш за все їх обов'язковому виконанню.

Згідно ст. 124 Конституції України, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних. Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України.

Особливої уваги заслуговує питання виконання рішень іноземних судів на території України, які регулюється укладеним і належним чином ратифікація міжнародних договорів України, що становлять невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

В Господарському процесуальному кодексі України є цілий розділ, щодо рішень іноземних судів, який називається – «провадження у справах за участю суб'єктів господарювання».

В ст. 1 ГПК України зафіксовано, що до компетенції господарських судів належать справи, де суб'єктами виступають іноземні організації, міжнародні організації. На території України сформовані та діють суд, спеціально призначені для розгляду економічних спорів, подібних для закордонних торговельних судів (наприклад Франція), або спеціалізовані відділення загальних судів для торговельних справ (наприклад Англія), у тому числі за участю іноземних осіб.

Відносно ст. 123 ГПК України іноземні суб'єкти господарювання мають такі самі процесуальні права і обов'язки, що і суб'єкти господарювання України, крім винятків, встановлених законом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Згідно ст. 127 ГПК України, суди України виконують доручення іноземних судів щодо надання правової допомоги – вручення викликів до суду чи інших документів, допит сторін чи свідків, проведення експертизи чи огляду на місці, вчинення інших процесуальних дій, передані їм у порядку, встановленому міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а якщо його не укладено, – дипломатичними каналами.

Для порівняння ми розглянули інші держави, щодо виконання рішень іноземних судів. Наприклад законодавство Англії дозволяє виконувати рішення судів практично всіх держав світу, незалежно від наявності міжнародного договору. При цьому взаємності іноземної держави не потрібна. Суди більшості штатів США дотримуються схожої позиції. Цікаво те, що, як ми розуміємо, США не укладала міжнародних договорів з питання про визнання та виконання рішень іноземних судів. Законодавство більшості штатів немає зумовлює визнання і виконання рішення іноземного суду взаємністю в іноземній державі. Законодавство шести штатів містить положення про застосування принципу взаємності на розсуд суду, як підставу для визнання і виконання рішень іноземного суду, а в двох штатах взаємність є обов'язковою умовою.

На наш погляд, застосування принципу взаємності при визнанні та виконанні рішень іноземних судів не завдасть шкоди інтересам громадян та юридичних осіб України.

Розглянувши та проаналізувавши виконання рішень іноземних судів, ми дотримуються думки про те, що на даному етапі розвитку доцільно передбачити правовий механізм, який передбачає можливість визнання і виконання рішень іноземних судів тільки на засадах взаємності, тобто за відсутності міжнародного договору. Це зробило б істотний імпульс на зростання довіри до України з боку іноземних інвесторів, сприяло б поліпшенню інвестиційного клімату, більшої відкритості нашої економіки, а також поліпшенню торговельно-економічних зв'язків з іноземними державами. При цьому, слід передбачити чіткі правові рамки, які забезпечили б захист національних інтересів при визнанні та виконанні рішень іноземних судів.

ПРОБЛЕМИ АРЕШТУ МАЙНА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Завданням господарського судочинства є всебічний і ефективний захист прав і інтересів господарюючих суб'єктів. Однак недостатня ефективність традиційних засобів для забезпечення реального задоволення вимог позивача та сприйняття позитивного досвіду ряду зарубіжних держав призводить до розширення процесуальних механізмів шляхом введення виняткових, особливих процедур, що доповнюють усталені правила судового захисту. Зокрема, на забезпечення реального поновлення порушених прав внаслідок судових процедур спрямований попередній судовий захист, що реалізується на даний час за допомогою закріплених чинним законодавством заходів забезпечення позову.

Проблеми, пов'язані із застосуванням судом заходів забезпечення позову є наріжним каменем господарського процесу. Складність їх застосування в першу чергу полягає в необхідності дотримання балансу прав та інтересів учасників процесу виходячи з того, що вони є рівними перед законом і судом. Необхідність вираженого підходу в цих питаннях зумовлена тим, що вживання заходів до забезпечення позову може завдати шкоди відповідачеві, а невживання таких заходів – спричинити збитки або неможливість виконання судового рішення позивачем.

Актуальність застосування заходів до забезпечення позову зростає з урахуванням тривалості судового розгляду справ у суді першої та апеляційної інстанцій до вступу рішень в законну силу. Цей період часу зазвичай використовується зацікавленою стороною з метою вчинення дій, які в подальшому дозволяють успішно ухилитися від виконання рішення суду або навіть роблять його неможливим.

Окремо потрібно зупинитися на проблемах, пов'язаних із застосуванням арешту як заходу до забезпечення позову в господарському процесі.

Основною метою реалізації арешту є забезпечення інтересів певних осіб, чії права були або можуть бути порушені особою, якій належить майно. При цьому в якості інтересів цих осіб слід розуміти можливість задоволення майнових вимог, які виникли з тих чи інших підстав. Це означає, що під час арешту повинно бути забезпечено грошове збереження арештованого майна, а при можливості і прибутковість такого майна. Отже, матеріально-правовий режим майна повинен полягати в тому, щоб зберегти можливість реалізації таких повноважень, які сприяють збільшенню вартості майна або перешкоджають зменшенню цієї вартості. При цьому саме матеріальне збереження майна не має значення.

Оскільки арешт майна означає обмеження суб'єктивного права на майно і в ряді випадків може зачіпати права третіх осіб, які не є суб'єктами правовідносин, в яких застосовується арешт, доцільно передбачити в законодавстві лише судову процедуру накладення арешту на майно господарюючих суб'єктів. При цьому для застосування арешту в податкових правовідносинах необхідно на рівні закону встановити підстави і критерії застосування арешту майна, використовуваного в господарському обороті.

У будь-якому випадку арешт повинен бути сумірний тому благу у або праву, для забезпечення якого він здійснюється. Невідповідність вимоги про арешт майна має кваліфікуватися як зловживання правом і спричиняти відмову в задоволенні заявленої вимоги.

Спрямованість арешту на обмеження матеріально-правового титулу на майно господарюючих суб'єктів передбачає, що основні правила реалізації арешту повинні бути передбачені законом. Арешт в будь-якому випадку повинен означати обмеження розпорядчих повноважень володаря титулу на майно. З огляду на інтереси боржника і кредитора, необхідність забезпечення збереження майна, призначеного для задоволення вимог кредитора, потрібно передбачити, що арештозначає необхідність узгодження всіх розпорядчих дій з кредитором, а також допустити можливість перенесення арешту на майно, отримане в результаті вчинення розпорядчих дій.

Так, досить часто інститут застосування заходів до забезпечення позову перетворюється в один з механізмів вирішення корпоративних конфліктів, заручником в яких стає суд. У судовій практиці, на жаль, є непоодинокі випадки, коли постанови суду про арешт майна фактично припиняють діяльність підприємства і суттєво обмежують права інших осіб (наприклад, заборона органам управління підприємства приймати будь-які рішення і здійснювати будь-які дії щодо певного майна). І хоча на неприпустимість і безпідставність прийняття подібних постанов кілька разів в своїх касаційних постановках і узагальненнях судової практики звертав увагу Верховний Суд України, постанови суддями продовжують виноситися, а потім найчастіше скасовуватися судами апеляційної та касаційної інстанцій.

Відповідальність за дотримання режиму арешту повинна базуватися на загальних принципах побудови юридичної відповідальності. Але при цьому потрібно враховувати, що правозастосовний акт, в якому знаходить своє втілення арешт, в сучасній українській правовій дійсності не є загальновідомим юридичним фактом. Отже, наслідки його недотримання повинні виникати в залежності від сумлінності суб'єктів, які вчинили угоду.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що застосування заходів до забезпечення позову є ефективним і цінним інструментом для забезпечення можливості реального виконання судового рішення. Однак недосконалість правового регулювання даного питання в процесуальному законодавстві створює деякі проблеми в застосуванні правових норм, пов'язаних із застосуванням заходів до забезпечення позову, в результаті чого цінність таких заходів для заявника значно зменшується.

А. Братусь

магістрант спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ

Корпоративне право досить складне та багатогранне. Існує чимало проблем, які приводять до конфліктів, що майже неможливо вирішити мирним шляхом. Саме тому забезпечення ефективного та своєчасного розгляду корпоративних спорів, захисту прав та інтересів учасників корпоратив-

них відносин є досить важливим, як в наш час, так і в майбутньому. Даному питанню приділяється значної уваги, як в законодавстві України, так і на міждержавному рівні, адже корпоративні конфлікти завдають шкоди не тільки самим учасникам, а й всій державі в цілому.

По-перше потрібно правильно відрізнити корпоративні спори від цивільно-правових. Тому перед тим як подавати позов до суду, в першу чергу, необхідно переконатися, що спір дійсно корпоративного характеру. В даному випадку предметом спору буде виступати цінний папір, а не особисті відносини. Досить складним є й розмежування корпоративних від трудових спорів, які на відміну від перших не належать до підвідомчості господарських судів. Слід зазначити, що якщо стороною у спорі є посадова особа – найманий працівник, прийнятий на роботу відповідно до КЗпП України, і який не є акціонером товариства, спір буде розглядатися судом загальної юрисдикції як трудЗазвичай, корпоративні спори виникають у двох випадках: між самими учасниками та між учасниками і юридичною особою, а саме : господарське товариство (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, повне та командитне товариство), виробничий кооператив, приватне підприємство, об'єднання підприємств та інші господарюючі суб'єкти. У більшості випадків, корпоративні спори між учасниками виникають з приводу створення, управління та ліквідації юридичної особи. Трудові ж спори між цими самими учасниками виникають з причин виникнення трудових відносин, а саме з моменту прийняття на роботу та процесу працевлаштування, щодо звільнення та матеріальної відповідальності, оплати праці й інших виплат.

Досить часто в корпоративні конфлікти переростають звичайні спори між акціонерами, які в залежності від розмірів активів можуть бути як в Україні, так і в іноземних юрисдикціях. Для сторін, в даному випадку, важливе місце посідає матеріальна складова, оскільки конфлікт може затягнутися на значний проміжок часок, і звісно ж значними будуть і витрати.

Зазвичай, учасники діють або в інтересах захисту своєї частки, або ж з метою збільшення впливу в бізнесі, а саме вилучення іншого партнера. Раніше корпоративні конфлікти були надбанням засобів масової інформації. Та досить логічно, що зараз вони відбуваються не публічно, адже це виключає можливість того, що з'явиться третя сила, здатна витіснити одну з сторін, або зразу ж обидві.

Важливою складовою корпоративних конфліктів є й підтвердження факту оплати, а саме необхідні документи, такі як: відомості, ордери, розрахункові документи та інші. Саме від них залежить процес нарахування штрафних санкцій, що завжди проговорюється у договорах між юридичними особами. Це може бути пеня, 3 % річних та інфляційна складова боргу.

Необхідно пам'ятати, що у відповідності до законодавства України, справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником, будь-то засновник, акціонер чи учасник, що вже вибув з товариства, а також конфлікти між самими учасниками таких товариств, а саме щодо створення, управління чи припинення юридичної особи, не можуть розглядатися третейськими судами.

Що стосується можливості розгляду корпоративних спорів міжнародними арбітражними інституціями, створеними закордоном, то необхідно відзначити, що така можливість існує. Однак, слід виділити те, що в разі

постановлення будь-яким з іноземних арбітражів рішення з корпоративного спору стосовно юридичної особи, створеної за законодавством України, таке рішення на території України визнано і виконане не буде.

Взагалі, в корпоративних спорах та їх вирішенні завжди виникають нові межі, можливо, завдяки досить частим змінам законодавства. За статистикою найчастіше розглядаються корпоративні конфлікти пов'язані з порушенням прав учасників товариств.

Г. Геворгян

магістрант спеціальності «Право»

Дніпропетровського університета імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КОРПОРАТИВНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Одной из проблем развития корпоративных правоотношений является большое количество скопления законодательных актов, которые по сути не формулируют четкую позицию норм законодательства и вследствие этого возникают пробелы в законодательстве. Поэтому, первоочередной для законодателей, является не столько переход на европейскую правовую базу, а столько вопрос тщательной гармонизации национального законодательства, в том числе и корпоративного права. Для этого необходимо устранить дублирования тех или иных общественных отношений. Не мало важным фактором является то что, в правовой системе Украины достаточно много специальных норм, которые как не гармонизируют между собой, а наоборот – конкурируют и вследствие этого достаточно проблемно определить приоритетность той или иной нормы на основании доктринального толкования.

Корпоративное законодательство в Украине находится сегодня на одном из самых сложных этапов своего развития, без преувеличения можно определить как кризисное. Основными недостатками современного украинского корпоративного законодательства являются:

- бессистемность развития, отсутствие единой концепции формирования корпоративного законодательства и общей методологии;
- искусственный характер большинства правовых предписаний – несоответствие юридической формы экономической сущности отношений, полное игнорирование фактических потребностей участников корпоративных отношений и форм корпоративного поведения, сложившиеся на практике;
- устарелость многих требований и предписаний (модели, применяемые в правовом регулировании, заимствованные еще по законодательству XIX века), не учет современного опыта правового регулирования, тенденций глобального реформирования корпоративного права, в той или иной степени находят проявление в большинстве ведущих стран мира;
- немотивированное заимствования зарубежного опыта без четкого понимания цели регулирования и анализа альтернативных моделей;
- крайне низкий уровень юридической техники (отсутствие единой терминологии, противоречивость норм, наличие большого количества ду-

блирующих друг друга норм, юридическая неопределенность норм, их декларативность);

- значительные пробелы в регулировании (в украинском корпоративном праве вообще нет многих классических правовых институтов, без которых любая модель регулирования корпоративных отношений является дефектной);

- отсутствие дифференцированного подхода к определению правового статуса обществ в зависимости от их характеристик, чрезвычайная императивность законодательства (участники общества в большинстве случаев не наделены правом модифицировать введенную законодательно модель регулирования).

Несмотря на довольно незначительный период развития отечественного корпоративного права, его нормы превратились в определенные тормоза для осуществления эффективной предпринимательской деятельности с использованием формы хозяйственного общества. Многие предприниматели сегодня выбирают другие формы осуществления хозяйственной деятельности (например, предпринимательство без образования юридического лица, частные предприятия).

Правовые модели поведения, введены современным корпоративным правом Украины, иногда очень далеки от тех отношений, которые действительно нужно применять на практике. Нужно отказаться от некоторых классических понятий и институтов и создать право, которое бы воспроизводило различные современные модели корпоративных отношений и действительно соответствовало бы ожиданиям практики. Реформирование корпоративного законодательства Украины должно осуществляться с учетом следующих задач:

- введение в украинское законодательство и правоприменительную практику европейских стандартов;

- обеспечение правового регулирования, направленного на достижение баланса интересов всех заинтересованных участников корпоративных отношений (самого общества, его участников – кредиторов, работников, потенциальных инвесторов общества и государства);

- обеспечение гибкости корпоративного законодательства, формирование моделей управления, соответствующих различным формам и стратегиям ведения бизнеса, обеспечения возможности выбора адекватной и удобной правовой формы и модели регулирования;

- устранение барьеров, которые препятствуют началу и ведению предпринимательской деятельности с использованием формы хозяйственного общества;

- обеспечение прозрачности бизнеса и обществ, создание эффективной системы раскрытия информации об обществах;

- изложение правовых норм в четкой, доступной форме;

- развитие корпоративного законодательства в сферах, где отсутствует регулирование (статус директоров, деятельность групп обществ).

Украина одна из тех стран с высококонцентрированной корпоративной собственностью, для нее характерно отсутствие развитых рынков капитала и корпоративного контроля. Корпоративное законодательство Украины должно строиться с учетом реальных отношений, тогда как многие действующих правовых конструкций заимствованные из законодатель-

ства стран с распыленной корпоративной собственностью и развитыми рынками капиталов.

Є. Дроздова
магістрант спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

АКЦІОНЕРНИЙ ДОГОВІР В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

Згідно з ст.29 Закону України «Про акціонерні товариства» статутом товариства може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами, за якими на акціонерів покладаються додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах і передбачається відповідальність за його недотримання. Виходячи зі вказаної статті, можна зробити висновок, що акціонери мають право передбачити різноманітні обов'язки, які будуть вважатися за потрібне закріпити у договорі. До них відноситься, наприклад, обов'язок відмови від акцій, примусового продажу акцій та інші обов'язки, які певним чином обмежують права акціонерів. Але завжди залишається можливість ризику, що в суді такі обмеження будуть визнані недійсними.

Акціонерний договір як правовий інститут у системі права застосовується протягом досить тривалого часу. На сьогодні подібні норми впроваджені і в країнах континентального права, що обумовлено зручністю досліджуваного інструмента для регулювання відносин між учасниками господарського товариства.

Акціонерний договір являє собою правовий інструмент, за допомогою якого можливо здійснювати оформлення практично будь-яких домовленостей його учасників, саме це послугувало причиною поширення цього інституту світовій практиці як способу регулювання колективних та інших бізнес-проектів.

Джерелом поширення акціонерного договору є система загального права. Як вказано у рішенні Вищого суду Англії та Уельсу від 10.11.2008, справжнє значення будь-якого документа, що регулює відносини між певними сторонами, звісно полягає у питаннях, на вирішення яких він направлений.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що однією з найважливіших рис акціонерного договору є можливість вирішення в ньому тих питань, які так часто постають перед учасниками господарських товариств. При цьому, шлях вирішення цих питань погоджуються всіма акціонерами, які підписують договір, оскільки він не може бути прийнятим більшістю голосів, лише одногосно. Власне, в цьому і полягає переваги акціонерного договору, що слугують передумовами його поширення у діяльності юридичних осіб.

Саме проблеми ризикових випадків яскраво відображені у постанові Пленуму Верховного суду України від 24 жовтня 2008 року «Про практику розгляду судами корпоративних спорів», яка була фактичним продовженням рекомендації Вищого господарського суду України від 28 грудня 2007 р. «Про практику застосування законодавства в розгляді справ, які виникають із корпоративних відносин» (далі — Рекомендації). Відповідно до

Постанови Пленуму акціонери можуть укласти акціонерні угоди, але «відносини між товариством та акціонерами, між акціонерами акціонерного товариства щодо його діяльності, а також корпоративного управління регулюються виключно законами та іншими нормативно-правовими актами України».

Заборона підпорядковуння в угодах відносини між акціонерами і між акціонерами й товариством іноземному законодавству була висвітлена у Рекомендаціях. Якщо ж, таке підпорядковуння існуватиме, така угода відповідно до Рекомендацій, вважатиметься нікчемною згідно із ст. 228 ЦКУ, оскільки, підпорядковуння питань корпоративного управління господарського товариства іноземному праву порушує публічний порядок. Постанова Пленуму підтримала це положення, зазначивши, що угода буде вважатись нікчемною у силу ст. 10 ЗУ «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. Також, сторони не можуть підпорядковувати вирішення корпоративних спорів, пов'язаних із діяльністю господарських товариств, зареєстрованих в Україні, які впливають із корпоративного управління, міжнародним комерційним арбітражним судам. Це було підтримано Постановою Пленуму. Отже, згідно з Рекомендаціями, такі договори не підлягають примусовому виконанню на підставі рішення міжнародного комерційного суду. Ці два акти чітко окреслили судову позицію «проти» акціонерних договорів, оскільки значно обмежили коло питань, які можуть бути ними вирішені.

Логічним було б надати сторонам реальне право для того, щоб, користуючись свободою договору, вони могли врегулювати для себе ті питання, які не врегульовані імперативними нормами чинного законодавства. Це стосується можливості спільного голосування з певних питань, зокрема при обранні органів господарського товариства на загальних зборах. Зокрема, міноритарний акціонер у багатьох випадках може взагалі ніколи не мати можливості вплинути на рішення загальних зборів, а завдяки акціонерній угоді він отримує право вето з певних питань. Це ж стосується й голосування членів наглядової ради на засіданнях ради.

На мою думку, принцип свободи договору має бути на прешому місці, тому позиція Верховного суду України є не зовсім коректною. Варто провести межу між правами акціонера як учасника товариства, які є відносними правами, та правами акціонера як власника акцій, його речовими абсолютними правами. Це пов'язано з тим, що природа корпоративних прав є дискусійним питанням. Але, звичайно, вони тісно пов'язані з правовим статусом акціонерного товариства.

На превеликий жаль, на сьогоднішній день акціонерний договір має безліч проблем, причиною чого є повна відсутність правового механізму реалізації договору. Нинішній стан регулювання акціонерних договорів не відповідає стандартам корпоративного управління. Як наслідок, з'являється безліч проблем: дуже мала кількість угод зі злиттів та поглинань, які регулюються національним законодавством; низький рівень інвестиційної привабливості; відсутність можливостей акціонерів врегульовувати між собою на власний розсуд питання корпоративних прав та реалізації обов'язків.

Українська економіка потребує зміни підходу до акціонерного договору, а саме розширеного нормативного врегулювання даного інсти-

туту. Необхідність забезпечення можливості визначення порядку управління та прийняття внутрішніх рішень акціонерами/учасниками шляхом укладання якісних договорів є гострою проблемою сьогодення. Сфера корпоративних відносин належить до приватно-правової, а в ній має бути створено максимум можливостей для вільного врегулювання відносин. А саме, у регулюванні акціонерних договорів має стати наступна: відносно своїх власних прав і інтересів сторони можуть укласти такі угоди, які вони вважають прийнятними, але такі угоди будуть обов'язковими тільки для самих акціонерів, які підписали акціонерну угоду, і не будуть обов'язковими для компанії або нових акціонерів.

Л. Кожемякина, А. Пидуст
*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університета імені Альфреда Нобеля*

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСКА В ХОЗЯЙСТВЕННОМ ПРОЦЕССЕ

На сегодняшний день, институт обеспечения иска как таковой, не является нововведением в хозяйственном процессуальном законодательстве. Он достаточно часто находит свое применение в судебной практике и для лучшего понимания стоит рассмотреть некоторые моменты, связанные с ним. Обеспечение иска — это способ, который гарантирует исполнение будущего решения хозяйственного суда. Он основывается на применении мер, которые помогают и гарантируют исполнение судебных решений.

Обеспечение иска по своей правовой природе и структуре кардинально отличается от гражданско-правовых мер обеспечения исполнения обязательств, так как имеет не добровольный, а скорее властный характер, и основывается на судебном акте. Раздел X Хозяйственного процессуального кодекса Украины (далее – ХПК Украины) указывает на меры по обеспечению иска, а именно статьи 66—68.

Согласно ст. 66 ХПК Украины обеспечение иска допускается в любой стадии производства по делу, если непринятие таких мер может затруднить или сделать невозможным исполнение решения хозяйственного суда. Такая формулировка довольно таки неоднозначная и дает нам повод для возникновения вопроса – в каком случае хозяйственный суд может принять меры к обеспечению иска.

Во-первых, обеспечение иска может быть применено на любой стадии судопроизводства, начиная судом первой инстанции, заканчивая кассационной инстанцией. Но существует очень важный момент, заявление о принятии мер по обеспечению иска подается исключительно до принятия судебного акта, которым заканчивается рассмотрение дела по существу в соотвествующей инстанции.

После возбуждения исполнительного производства обеспечение иска категорически невозможно, поскольку существует решение суда, вступившее в законную силу. Согласно закону Украины от 21 апреля 1999 № 606–XIV «Об исполнительном производстве» исполнительное производство как завершающая стадия судебного производства и принудительное ис-

полнение решений других органов – это совокупность действий органов и должностных лиц (государственная исполнительная служба, которая входит в систему органов Министерства юстиции Украины), определенных в настоящем Законе, направленных на принудительное исполнение решений судов и других органов, которые производятся на основаниях и в пределах полномочий и способом, определенных настоящим Законом, другими нормативно – правовыми актами, принятыми в соответствии с настоящим Законом и других законов, а также решениями, согласно этому Закону подлежат принудительному исполнению.

Иными словами, обеспечить иск на этой стадии невозможно из-за содержания исполнительного производства и субъектного состава.

Заявление о принятии мер по обеспечению иска может быть подано до принятия судебного акта, которым заканчивается рассмотрение дела по существу в соответствующей инстанции. Обеспечение иска после возбуждения исполнительного производства невозможно из-за существования решения суда, вступившего в законную силу; решение вопроса о принятии мер по обеспечению иска – компетенция того суда, в котором дело находится на рассмотрении, так как в этом суде находятся материалы дела, соответственно, только этот суд может решить вопрос о наличии или отсутствии оснований для обеспечения иска.

Основания, которые предусмотрены в ХПК Украины, имеют обширную часть субъективизма, который состоит в том что на судью хозяйственного суда (коллегию судей) возлагают сложные, а порой и и каверзные вопросы, которые чаще всего не юридического характера, например о том, достаточна или недостаточна обоснованность догадки о том, что имущество (в том числе денежные средства, ценные бумаги и т. п.), которые имеются у ответчика на момент предъявления иска к нему, могут исчезнуть или быть уничтожены, уменьшиться по количеству или ухудшиться по качеству на момент исполнения решения.

В основном в ходатайстве заинтересованного лица о применении мер к обеспечению иска недостаток или отсутствие конкретных и вразумительных доводов, которые могли бы с большой вероятностью установить, что в дальнейшем судебное решение не будет исполнено или его выполнение будет усложнено. Это может быть связано с проблемой получения доказательств. Ярким тому примером может быть ходатайства с предоставлением письменных доказательств уклонения ответчика от исполнения решения (постановления) суда в будущем. Зачастую, вместо письменных доказательств ссылаются, например, на отсутствие средств, на недействительность договора, по которому возникла задолженность (достаточно распространенная форма защиты от иска и т. п.) или даже на отказ ответчика от какого-либо ответа. Соответственно, мы не можем применить меры к обеспечению иска, поскольку это не свидетельствует о наличии у ответчика прямого желания уклониться от исполнения судебного решения.

Анализ положений ХПК Украины относительно обеспечения иска указывает на нечеткое определение оснований для такого обеспечения, его непрозрачности и существовании немаловажного субъективного фактора в решении таких вопросов, что в правоприменительной практике часто влечет злоупотребление в решении ходатайств об обеспечении иска.

Это также подтверждает и большое количество постановлений об обеспечении исков, которые были отменены по результатам их пересмотра в судах апелляционной и кассационной инстанций.

Достаточно распространенная ситуация, когда применения мер к обеспечению иска превращают в способ разрешения корпоративных конфликтов и конкурентных войн, заложником в которых становится суд. Судебная практика имеет примеры, когда постановления суда о применении мер к обеспечению иска фактически прекращали деятельность предприятий и существенно ограничивали права других лиц. Верховный суд несколько раз в кассационных постановлениях и обобщениях обращал внимание на недопустимость и беспочвенность, подобные решения все же выносятся, но потом все же отменяются апелляционным и кассационным судами.

Рассмотрев все выше изложенное, нужно отметить, что благодаря такому правовому способу как обеспечение иска, судебные решения могут быть эффективно исполнены в реальности, а не только на бумаге. Но в законодательстве существуют проблемы связанные с правовым регулированием этого вопроса, что существенно усложняет применение правовых норм к обеспечению иска. Как результат, ценность этой процедуры для заявителя уменьшается.

Похожие проблемы так же связаны с нечеткостью определения оснований для обеспечения иска, и как следствие злоупотребления, негативно отражающиеся на авторитете судебной власти Украины. Решением этих проблем может быть усовершенствованное действующее процессуальное законодательство и новые подходы, которые помогут решить вопросы, возникающие при применении мер к обеспечению иска. Устранив эти проблемы на законодательном уровне, можно быть уверенными в том, что эффективность защиты интересов хозяйственных правоотношений повысится и поможет ограничить злоупотребления, связанные с применением мер к обеспечению иска.

К. Лапініс, Ю. Булатова

студентки IV курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Гарантії реалізації права народу України на справедливе та неупереджене правосуддя закріплено в Розділі VIII Основного Закону держави, а саме, Конституції України. Право на справедливість виявляється у рівності усіх перед законом, неупередженість суду можна трактувати, як недискримінаційний підхід у вирішенні справи, співвідношення покарання ступеню тяжкості злочину – є адекватністю правосуддя і впливає із принципів правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина. Можна сказати про те, що ознака «справедливий» стосовно суду означає, насамперед, прийняття судом законного і обґрунтованого рішення у строки, передбачені процесуальним законом.

Аби встановити зміст права на справедливий суд, звертаємось до роз'яснень Конституційного Суду України, а саме – мотивувальної частини Рішення від 02.11.2004 № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання. Конституційний Суд України зазначає, що справедливість – є однією з головних та принципових засад права, є основою визначення його, як керівника відносин у суспільстві. Як правило, справедливість розуміють як властивість права, яка полягає в пропорційному співвідношенні поведінки людини та відповідальності, встановленої законом, за певну поведінку, якщо вона вийшла за рамки правомірної.

Звернення до законодавчих актів дозволяє виділити прийнятий Верховною Радою України 12 лютого 2015 року Закон «Про забезпечення права на справедливий суд». Його ініціатором став гарант Конституції України – президент Петро Порошенко. У пояснювальній записці вказано, що цей закон спрямований на оновлення механізму забезпечення права особи на справедливий суд, підвищення ефективності діяльності судової системи, забезпечення однакового застосування закону у всіх галузях права. Ним передбачено, зокрема, внесення змін до усіх процесуальних кодексів України, та до Кодексу України про адміністративні правопорушення, викладення у новій редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів», внесення змін до законів України «Про Вищу раду юстиції», «Про доступ до судових рішень», та навіть до Регламенту роботи Верховної Ради України.

Серед суттєвих змін можна виділити вдосконалення правового регулювання дисциплінарної відповідальності суддів, більш чітке його регламентування, розширення повноважень Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції, оновлення процедури відбору на посаду судді вперше, вдосконалення процедури формування складу Вищої ради юстиції та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

На нашу думку, якщо вже Закон «Про забезпечення права на справедливий суд» стосується удосконалення механізму реалізації права на справедливий суд у відповідності з міжнародними стандартами, то доречніше було б передбачити зміни, які б стосувалися саме прогалин в процесуальних правах і процесуальних кодексах, а відтак варто було б переглянути процедури провадження у судах та ефективність їх виконання відповідно до вимог закону, та окреслення процесуальної правосуб'єктності усіх учасників процесу.

Однак, Закон вже вступив в силу і аналіз його норм дозволяє виділити такі пункти – перш за все, він розширив права громадян щодо гарантій рівності перед законом і судом, гласності, відкритості судового процесу, обов'язковості рішень суду, унормування неупередженого розподілу судових справ. Інформація щодо суду, який розглядає справу, стадії розгляду, місце та час засідань має бути відкритою і оприлюдненою. Право бути присутнім у відкритому судовому засіданні не може бути обмежено.

Закон уточнює права та обов'язки суддів, крім того, змінено текст присяги. Здійснено усіх заходів, для забезпечення більш прозорого добору кандидатів на посаду судді, зокрема процедура складання кваліфікаційного іспиту ускладнена і стала більш суворою, крім того, посилено підготовку і навчання кандидатів. Наразі кар'єрний зріст судді залежить виключно від його професійних та морально-етичних якостей. Запроваджується інститут

суддівського досьє, в якому буде міститись інформація щодо роботи кожного судді окремо, вестиметесь статистика щодо того, як суддя приймає рішення, який їх відсоток переглядається судами вищих інстанцій, які причини перегляду тощо, та відомості про відповідність судді критеріям антикорупційного законодавства. Великий крок уперед на шляху удосконалення правосуддя в Україні цей Закон зробив, передбачивши чітке визначення підстав та порядку здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів, запровадження восьми видів дисциплінарних стягнень, чіткі строки притягнення суддів до відповідальності та строки їх погашення. Адаже до цього, мали місце факти помилок при притягненні суддів до дисциплінарної відповідальності через відсутність чіткої правової норми, що в свою чергу було чинником наявності корупційних ризиків при застосуванні до судді заходів примусу. При цьому встановлено гарантії захисту прав суддів та змагальності в дисциплінарному провадженні.

Питання суддівського самоврядування врегульовано наступним чином – запроваджено зміни в організації та порядку формування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, яка відтепер діятиме у складі кваліфікаційної і дисциплінарної палат. Уточнено вимоги до членів Комісії, їх права та обов'язки, організацію їх діяльності. Підвищено вимоги до членів Вищої ради юстиції та внесено зміни щодо організації її діяльності. Організаційні форми органів суддівського самоврядування було спрощено.

Висновки ВСУ щодо застосування норм права стали обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, і усі суди загальної юрисдикції мають враховувати їх при вирішенні справ. Ці зміни спрямовані на однакове застосування норм матеріального та процесуального права та забезпечення передбачуваності судових рішень для усіх учасників процесу.

В Законі враховано понад 50 рекомендацій Венеціанської комісії, Консультативної ради Європейських суддів та інших міжнародних організацій щодо вдосконалення законодавства України про судоустрій, судочинство та загалом правосуддя. Важливою поправкою до Єдиного державного реєстру судових рішень стало включення окремих думок суддів (за наявності) а не лише самих рішень. Верховний суд України отримав можливість переглядати справи у разі неоднакового застосування норм процесуального права.

Аналізуючи Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» сформулюємо наступні висновки. Прийняття Закону фактично спрямовано на посилення конституційних гарантій верховенства права та доступу до правосуддя. У науковців виникла низка питань, пов'язаних з певними недосконаlostями, актуальність вирішення яких буде зростати із набуттям чинності цим Законом. Суспільство сприйняло новий закон неоднозначно, оскільки немає цільного бачення правильного шляху реформування судової системи в Україні та її подальшого розвитку, немає гарантій, що ці нововведення позбавлять суд усіх можливих недоліків та несправедливостей. Відомо одне – без справедливого і чесного судочинства неможливо позбавитись корупції і зловживання владою. Слід розуміти, що які б правильні закони не приймалися, які б довершені норми права не вводились – без чесної практичної їх реалізації на місцях неможливо досягти високого правового рівня судочинства в країні. Правом судити людей мають бути наділені кращі з кращих, найсправедливіші та неупереджені люди, юристи, які знають та неухильно дотримуються букви закону.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

Актуальність цієї теми полягає в глибокому і досконалому аналізі проблеми визнання та виконання рішень іноземних судів України. Це питання є важливим та актуальним в світлі захисту прав громадян та охорони фізичних та юридичних осіб, що зумовлює розвиток економічних та міжнародних відносин. Багатьма дослідниками розглядалися економічні передумови цього інституту, серед яких потрібно виділити велику працю у цій сфері А.І. Муранова, який звертав увагу, що більшість вчених продовжують присвячувати свої роботи цій проблемі, але основна їх увага зосереджена на виконанні рішень лише арбітражних судів.

На нашу, думку у багатьох країнах світу існують лише витяги із законів або інших нормативних актів, але певної концепції та окремих положень щодо визнання та виконання рішень іноземних судів ще не зроблено ні в інших країнах світу, ні в Україні. Змінюються міжнародні точки зору іноземних рішень, а самі рішення лишуються окремого положення, так як в такому випадку судам загальної юрисдикції України важко мати на увазі принцип спільності та інші особливості визнання іноземних рішень, що безпідставно спрощуватиме їх розгляд.

Згідно із ст. 81 Закону України «Про міжнародне приватне право», можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів у справах, що виникають з цивільних, трудових, сімейних та господарських правовідносин, вироки іноземних судів у кримінальних справах у частині, що стосується відшкодування шкоди та завданих збитків, а також рішення іноземних арбітражів та інших органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд господарських справ, що набрали законної сили. Правове регулювання визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні здійснюється на основі постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України». Для вирішення питань визнання та виконання рішень пов'язаних здійсненням господарської діяльності існує угода, підписана урядами держав учасниць Співдружності Незалежних Держав у м. Києві, 20 березня 1992 р. Також в Україні діє Конвенція про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік), яка була ратифікована 10 жовтня 1961 року. Ця конвенція стосується лише рішень арбітражних судів, а як щодо інших судів України?

На думку вчених у практиці існує три основних засоби виконання рішення іноземного суду. Перший з них – це необхідність процесу визнання рішення суду іноземної держави. Другий підхід – необхідність реєстрації рішення у спеціальному реєстрі. Третій – передбачає перевірку безпомилковості та його перевірку на відповідність публічному порядку країни суду.

Вплив судового рішення, яке було винесено судом країн – стиснутий межами території цієї країни. Можливість допуску визнання та виконання

іноземного судового рішення зумовлюється законами визначеної держави та міжнародними угодами, де вона безпосередньо бере участь. Рішення суду іноземної держави є свідченням набуття цивільних та інших прав і обов'язків на тому ж рівні, що і рішення місцевого суду, якщо воно було визнано у державі. Недозволеність вторгатися іноземній державі в юрисдикційну діяльність країни є одним із важливих виявів державного суверенітету. Рішення іноземного суду може бути не виконане, якщо буде визнано, що воно – загрожує її безпеці чи суперечить основним принципам законодавства, суперечить суверенітету держави або загрожує її безпеці.

Судові рішення які були ухвалені в тій чи іншій державі – не мають юридичної сили за кордонами цієї країни. Ці рішення діють на території іншої держави лише в тому випадку якщо остання їх визнала. Визнання рішення іноземного суду — це поширення законної сили рішення іноземного суду на території України в порядку, встановленому законом (ст. 1 Закону “Про міжнародне приватне право”). Визнання рішення іноземного суду є обов'язковою умовою для подальшого його примусового виконання на території України. Не існує обов'язковості визнання іноземних рішень в іншій державі в силу колегіальних норм міжнародного права. Не дивлячись на це, велика кількість міжнародних договорів має в собі таку властивість як спільне визнання та виконання судових рішень. Право, яке було утворене у судовому рішенні іншої держави, буде визнаватись існуючим лише після того, як буде дозволено привести рішення у виконання. Поки цього не сталося, це рішення іноземної держави не має ніякої законної сили у іншій державі, та не наділяє будь-яким правом чи обов'язком осіб на користь чи проти якої воно було ухвалене.

Отже, враховуючи все вищесказане можна з упевненістю сказати, що правова основа, щодо визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні, потребує вдосконалення. Державі вкрай необхідно зміцнювати свої правові позиції тим самим прагнути до вдосконалення свого законодавства.

На нашу думку, щоб вирішити це питання державі потрібен окремий нормативно-правовий акт у якому будуть вирішенні усі процесуальні питання даної проблеми. Адже правильне і своєчасне вирішення проблем визнання та виконання рішень іноземних судів сприяє підвищенню міжнародного авторитету України і значно облегшить роботу державних органів.

А. Оришака

магістрант спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ЗАХИСТ ПРАВ МІНОРИТАРНИХ АКЦІОНЕРІВ

Одна з головних проблем, пов'язаних з діяльністю акціонерних товариств полягає у забезпеченні гарантій та захисті прав міноритарних акціонерів. Питання захисту міноритаріїв є дуже важливим, як для євроінтеграції так і для України – це робить привабливими акції українських товариств як інструменту інвестування, що безпосередньо впливає на розвиток багатьох секторів та галузей економіки.

Різні питання правового регулювання захисту прав акціонерів, які володіють незначною часткою статутного капіталу акціонерного товариства,

досліджувались багатьма юристами-науковцями. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених з цієї проблематики, зауважимо, що існує потреба у її додатковому дослідженні та удосконаленні.

Для того, щоб більш детально зрозуміти хто такий міноритарний акціонер, приведемо визначення міноритарний акціонер – це власник неконтрольованого пакета цінних паперів в статутному капіталі фірми. Він може бути представлений як юридичною особою, так і однією людиною. Неконтролюючих пакет не дає своєму власникові можливості брати участь в управлінні організацією, наприклад, обирати членів Ради директорів.

Так як акціонер з досить невеликим пакетом акцій не може бути повноправним учасником корпоративного управління, його взаємодія з мажоритаріями стає дуже складною, тому що власники контрольних пакетів можуть знижувати цінність паперів міноритаріїв, виводячи активи в сторонню організацію, з якою дрібні акціонери ніяк не пов'язані. Для запобігання подібних ситуацій і для налагодження взаємин між акціонерами в цілому в цивілізованих країнах законодавчо встановлюються права власників некерованих пакетів.

У законодавстві європейських держав передбачений захист міноритарних акціонерів від примусового продажу паперів власникам великих пакетів за заниженою вартістю. Це зроблено для того, щоб не існувало авторитаризму на підприємстві та знецінення акцій міноритаріїв. Всі норми, покладені для розширення повноважень дрібних акціонерів, та залучення їх, як в прийнятті важливих питань так і управління, але бувають різні акціонери – деякі вдаються до корпоративного шантажу, і тим самим завищують ціну на свої акції.

Щодо сьогоденних реалій, як відбуваються в Україні станом на 2016 рік, то Уряд держави зобов'язав інвесторів купувати акції у міноритарних акціонерів товариств.

Такі нововведення направлені на захист інтересів акціонерів із незначною часткою участі в капіталі, при продажу компаній, вчиненні правочинів і т.п.

Так з 1 травня 2016 року набувають чинності зміни до корпоративного і процесуального законодавства, внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України про захист прав інвесторів» від 07.04.2015 р.

В даному законі з'явилися такі впровадження як:

- запровадження похідного позову (право міноритарного акціонера подати позов в інтересах товариства про відшкодування збитків);
- впровадження відповідальності посадових осіб господарських товариств у випадку завдання шкоди товариству їхніми неправомірними діями;
- надання права позивачу на отримання відшкодування від товариства своїх витрат у зв'язку з судовим розглядом справи за позовом до посадової особи товариства про відшкодування завданих товариству збитків – у межах фактично одержаних товариством сум;
- введення інституту «незалежних директорів», які будуть представляти інтереси міноритарних акціонерів у публічних акціонерних товариствах;
- встановлення детального регулювання угод із заінтересованістю, яке буде враховувати інтереси всіх акціонерів.

Завдяки цьому можна більш ефективно вирішувати корпоративні конфлікти між учасниками товариства і його менеджментом.

Керівництво держави пропонує особам, які зацікавленні вкладати гроші в український бізнес викуповувати частки всіх без винятку власників, але до сьогоднішнього дня існувала тенденція викуповувати контрольний пакет акцій, і тим самим робити контроль над тим підприємством, які цікаве для потенційного покупця.

Можна дійти висновку, зміни які будуть покладені на захист міноритарних акціонерів сприятимуть підвищенню рівня корпоративного управління, як в акціонерних товариствах так і в цілому в корпоративному секторі, захисту прав та інтересів інвесторів та адаптації національного законодавства до законодавства європейських держав.

Проблеми захисту міноритарних акціонерів мають комплексний характер і можуть бути вирішені лише шляхом підвищення АТ рівня корпоративної культури та докладання спільних зусиль усіма гілками влади, а нововведення, які чікають нас в 2016 році зроблять життя всіх акціонерів набагато кращими.

В. Пожарєбо, Д. Коломейко
студенти IV курсу спеціальності «Право»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля

ВОПРОСЫ ПРОЦЕДУАЛЬНЫХ СРОКОВ В ХОЗЯЙСТВЕННОМ ПРОЦЕССЕ

Достижение оптимального соотношения оперативности и качества судебной деятельности требует правильного определения цели и задач установления процессуальных сроков.

Действующее хозяйственно-процессуальное законодательство не предоставляет лицам, участвующим в деле, возможность защиты от затягивания рассмотрения дела самим судом. То есть при любых раскладах все очень на долго затянется, хоть даже будет возможность ускорить процесс. И это очень грустно на самом деле.

Вот к примеру как мы нашли и прочитали из статьи «Некоторые вопросы доказывания в хозяйственном процессе»

«При обращении в суд по истечении разумного срока доказыванию подлежит истечение этого срока. Разумный срок – понятие оценочное, и привести материальные доказательства, подтверждающие его «разумность», крайне затруднительно».

Давайте представим себе, что даже при условии соблюдения всех правил и быстрого рассмотрения дел, во всех инстанций и выполнения принятых по этим делам окончательных судебных актов общая совокупность таких сроков может быть больше той, которая определяется путем простого добавления, поскольку производство по делу может неоднократно откладываться, приостанавливаться, решение неоднократно отменяться, а дело – направляться на новое рассмотрение, В конечном итоге, работа нашей знаменитой почты может сказаться на продолжительности сроков производства по делу.

Ответственность государства за задержку производства по делу, как правило, наступает в случае непостоянное назначения судебных дел, или как всегда бывает назначения судебных дел с растянутыми интервалами, перенаправления дела из одного суда в другой, неприменения судом

мер для дисциплинированности сторон в деле, свидетелей, экспертов, новое судебное рассмотрение. Спорной является норма относительно предельного срока на обжалование в апелляционном и кассационном порядке судебных решений для органов государственной власти и местного самоуправления и прокуроров. С одной стороны, указанное положение должно дисциплинировать субъектов властных полномочий, но с другой – ставит в неравные условия участников процесса, что прямо противоречит принципам судопроизводства. Судебное решение по гражданскому делу может вступить в силу немедленно, а может по истечении 1 месяца с даты его изготовления (течение срока начинается на следующий день). Общий срок для подачи жалобы – 1 месяц.

Также интересным является решение вопроса определения сроков давности по привлечению к ответственности за нарушение норм законодательства о защите экономической конкуренции, в частности, установленные ст. 42 Закона «О защите экономической конкуренции» (по общему правилу этот срок составляет пять лет со дня совершения нарушения, а в случае длящегося нарушения – со дня окончания совершения нарушения).

В научной литературе развернулась дискуссия о том, с каких сроков давности привлечения к ответственности следует исходить при возбуждении дела – из сроков, установленных ст. 42 Закона о защите экономической конкуренции из сроков которые, установлены ст. 250 Хозяйственного кодекса Украины, 1. Административно-хозяйственные санкции могут быть применены к субъекту хозяйствования в течении шести месяцев со дня выявления нарушения, но не позднее чем через один год со дня нарушения этим субъектом установленных законодательными актами правил осуществления хозяйственной деятельности, кроме случаев, предусмотренных законом.

2. Действие настоящей статьи не распространяется на штрафные санкции, размер и порядок взыскания которых определены Налоговым кодексом Украины и другими законами, контроль за соблюдением которых возложен на органы государственной налоговой службы и таможенные органы, согласно которому административно-хозяйственные санкции могут быть применены в течение шести месяцев со дня обнаружения правонарушения, но не позднее одного года со дня его совершения.

Однако судебная практика по этому вопросу склоняется к тому, что предписание ст. 42 Закона Украины «О защите экономической конкуренции» в отношении срока давности привлечения к ответственности за нарушение законодательства о защите экономической конкуренции является специальным относительно нормы Хозяйственного кодекса Украины, которая определяет срок применения административно-хозяйственных санкций, поэтому указанное предписание подлежит преимущественному применению.

Учитывая вышеизложенное, по нашему мнению, вопрос процессуальных сроков в хозяйственном процессе является достаточно интересным, непостоянным и неоднозначным. Однако стоит обратить внимание на отсутствие действенного механизма защиты прав сторон, при затягивании рассмотрения дела судом. Целесообразным было бы введение административной ответственности за нарушение процессуальных сроков судьей. Это ускорило бы рассмотрение дела и внесло бы элемент упорядоченности в хозяйственно-процессуальные правоотношения.

Секція: ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Т.А. Тодорошко

*старший викладач кафедри права
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ВЗАЄМОДІЯ ДМС УКРАЇНИ, МЗС УКРАЇНИ ТА ДПС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОРЯДКУ РЕЄСТРАЦІЇ ІНОЗЕМЦІВ І ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Конституція України закріплює основні принципи щодо міграції та здійснення реєстрації фізичних осіб, а також окреслює правове поле для нормативних актів, у яких мають конкретизуватися права та свободи громадян, іноземців та осіб без громадянства тощо.

Отже, ст. 33 Конституції України зазначено, що особі, яка на законних підставах перебуває на території України, гарантуються права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, а для громадян України, що перебувають за кордоном, — право повертатися в країну.

Це положення доповнено правами та обов'язками, гарантованими ст. 26 Конституції України : «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України». У ст. 92 Конституції України зазначено, що такі важливі інститути міграційного права, як громадянство, статус іноземців та осіб без громадянства визначаються виключно законами.

В останні роки міграційні процеси стали глобальною проблемою розвитку людства у XXI ст.

О. Пищуліна вважає що, особливості географічного становища України як території, що перетинається світовими міграційними шляхами, а також внутрішні фактори економічного та соціального життя зумовлюють інтенсивні міграційні процеси як всередині України, так і за її межами. Україна конче потребує чітко визначеної міграційної політики, зокрема такої, що регулює питання нелегальної міграції, захист прав біженців, а також впливу за кордон кваліфікованих працівників.

На думку Г. Москаля, важливою умовою розбудови правової держави є визначення стратегічних пріоритетів її міграційної політики та вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини. Тому актуальність удосконалення системи державного управління міграційними процесами зумовлена політичними та соціально-економічними чинниками, що впливають на ситуацію в Україні та світі.

Відповідальність за реалізацію цієї політики розподілено між кількома органами державної влади, а саме ДМС України, МЗС України та ДПС України.

Іноземці та особи без громадянства в'їжджають в Україну за наявності визначеного Законом «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» чи міжнародним договором України паспортного документа та одержаної у встановленому порядку візи, якщо інше не передбачено законодавством чи міжнародними договорами України. Це правило не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон України з метою визнання їх біженцями або особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту чи отримання притулку.

Рішення щодо оформлення візи приймається в установленому порядку дипломатичним представництвом або консульською установою України, Міністерством закордонних справ України або представництвом Міністерства закордонних справ України на території України.

ДМС України, МЗС України та ДПС України виконує певну функцію при реєстрації іноземців та осіб без громадянства на території України відповідно до повноважень передбачених на них законодавством.

ДМС здійснює оформлення і видачу запрошень іноземцям та особам без громадянства на отримання візи для в'їзду в Україну, документів для тимчасового або постійного проживання в Україні, а також виїзду за її межі, вилучає такі документи та проставляє в документах, що посвідчують особу іноземців та осіб без громадянства, відмітки про заборону в'їзду в Україну в передбачених законодавством випадках;

Реєстрація іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають в Україну здійснюється в пункті пропуску через державний кордон посадовою особою Держприкордонслужби.

Рішення щодо оформлення візи приймається в установленому порядку дипломатичним представництвом або консульською установою України, Міністерством закордонних справ України або представництвом Міністерства закордонних справ України на території України.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції здійснює реєстрацію іноземців та осіб без громадянства, на яких поширюється дія закону про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні, лише за наявності одного з документів, що видаються таким особам відповідно до зазначеного закону

Взаємодія ДМС України, МЗС України та ДПС України при реєстрації іноземців і осіб без громадянства на території України повинна удосконалюватися і розвиватися із застосуванням різних нових прогресивних технологій, оскільки від цього залежить безпека країни. Проблеми, які виникають у їх роботі, вирішуються згідно із законодавством України.

Робота цих органів повинна відповідати нормам Європейського співтовариства, що вимагає вироблення стратегії та тактики, співробітництва митних органів з іншими державними службами, створення власної нормативно-правової бази.

НЕДОЛІКИ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), яка ратифікована Законом від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР, зокрема ст. 1 Першого протоколу до неї (1952 р.) встановлено право кожної фізичної чи юридичної особи безперешкодно використовувати своє майно, не допускається позбавлення особи її власності інакше як в інтересах суспільства і за умов, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права, а також поряд із цим визнано право держави на здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків, зборів або штрафів.

У всіх демократичних країнах світу право власності є першим правом, яке захищається після природних прав людини. Якщо звернутися до ч. 4 ст. 41 Конституції України, то можна побачити, що основоположний нормативно – правовий акт країни говорить про те, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Право власності є найбільш фундаментальним речовим правом, яке створює основне юридичне підґрунтя для нормального функціонування цивільного обороту.

З 01 січня 2016 року Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень”, Закон України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” викладено в новій редакції.

На виконання вимог вказаного Закону Кабінетом Міністрів України 25 грудня 2015 року прийнято Постанову № 1127 “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” (набула чинності 01 січня 2016 року), якою затверджений Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, Порядок надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Порядок доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі — “Постанова № 1127”).

Державна реєстрація прав на нерухоме майно є дуже важливою складовою правового регулювання обігу нерухомості. Державна реєстрація призначена забезпечити захист та охорону прав та законних інтересів власників, користувачів нерухомого майна шляхом створення додаткових гарантій для них.

З нашої точки зору, вищезазначені документи мають певну кількість недоліків, які впливають на здійснення громадянами своїх прав.

Відповідно до п. 30 Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (затв. Постановою №1127) державна реєстрація прав може проводитися за заявою заявника шляхом подання її в електронній формі суб'єкту державної реєстрації прав або нотаріусу через

веб-портал Мін'юсту. Відповідно до п. 31. Порядку заява формується заявником в електронній формі з обов'язковим долученням до неї електронних копій оригіналів документів, необхідних для відповідної реєстрації, виготовлених шляхом сканування, або оригіналів таких електронних документів.... В даному випадку виникає проблема стосовно неможливості встановлення нотаріусом або іншою посадовою особою, яка здійснює державну реєстрацію особи заявника (як це можна зробити при особистому прийомі), наявності в нього оригіналів документів, законність належності оригіналів документів саме цьому суб'єкту.

У п. 33 Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (затв. Постановою №1127) державний реєстратор здійснює розгляд заяви в електронній формі відповідно до цього Порядку з прийняттям відповідних рішень виключно на підставі електронних копій оригіналів документів, поданих для такої реєстрації, виготовлених шляхом сканування, або оригіналів електронних документів з накладенням заявником власним електронним цифровим підписом. Дана ситуація є сприятливим середовищем для шахрайських проявів, тому що в такому випадку будь-яка особа матиме можливість зареєструвати право власності на нерухоме майно не маючи на це ніякого права.

Новими законодавчими актами не передбачено видачу державними реєстраторами свідоцтва про державну реєстрацію права власності на нерухоме майно та витягу з Державного реєстру прав. Видача витягів з Реєстру прав, а також оформлення свідоцтв про право власності на нерухоме майно здійснювалося на спеціальних бланках встановленої форми, що на нашу думку, суттєво сприяло захисту інформації. За результатом розгляду заяв про проведення державної реєстрації права власності державним реєстратором взамін свідоцтва про державну реєстрацію права власності на нерухоме майно та витягу з Державного реєстру прав формується інформація з Державного реєстру прав, яка буде свідчити про зареєстроване право власності та містити відомості про майно, власників тощо. Така інформація може надаватись як в електронній так (за бажанням заявника) і в паперовій формі та має однакову юридичну силу і містить обов'язкове посилання на Державний реєстр прав. Також вказується, що така інформація в паперовій формі друкується на аркушах паперу формату А4 без використання спеціальних бланків, проставлення підпису та печатки державного реєстратора. Ми вважаємо, що такий документ не може бути достатнім свідченням права власності на нерухоме майно, адже не має жодних елементів підтвердження законної сили такого документа (спеціальний бланк, підпис та печатка уповноваженої особи). Може виникнути така ситуація, коли, наприклад, через злочинні дії певних суб'єктів інформація, яка міститься у Державному реєстрі буде видалена, тоді у суб'єктів права власності не буде правостановлюючих документів, які б підтверджували право власності на нерухоме майно і особа зможе визнати своє право власності лише у судовому порядку, що буде зробити також досить складно.

Варто зазначити, що Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (затв. Постановою №1127) суперечить Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" оскільки, у Порядку, а саме у п. 10 вказано, що з поданих оригіналів документів, необхідних для державної реєстрації прав, нотаріус

або його помічник виготовляє електронні копії таких документів шляхом їх сканування, які долучаються до заяви зареєстрованої у базі даних заяв. А у ч.2 ст. 12 Закону України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” вказується, що відомості, які містяться у Державному реєстрі прав, мають відповідати даним реєстраційної справи у паперовій формі, що містять документовані записи щодо прав на нерухоме майно та їх обтяжень. У разі їх невідповідності пріоритет мають дані реєстраційної справи у паперовій формі.

Крім того, відповідно до ст. 17 Закону України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” реєстраційна справа формується у паперовій формі після відкриття розділу на об’єкт нерухомого майна у Державному реєстрі прав та внесення до нього відомостей про речові права на нерухоме майно та їх обтяження, про об’єкти та суб’єктів цих прав та зберігається протягом усього часу існування об’єкту.

Реєстраційна справа у паперовій формі включає документи, на підставі яких вносилися відомості до Державного реєстру прав, а також інші документи, отримані та сформовані під час проведення державної реєстрації, що розміщуються у порядку їх надходження і нумеруються.

Законодавство, яке набрало чинності з 01.01.2016 р., не передбачає подання заявником поряд з оригіналами документів, необхідними для державної реєстрації прав, їх копій. Стає незрозумілим із чого формувати паперову реєстраційну справу, оскільки ані новим Законом ані новим Порядком не передбачено виготовлення паперових копій документів поданих для реєстрації.

Вищезазначені законодавчі акти не містять жодних норм стосовно можливості отримання дублікатів документів, якщо право власності на нерухоме майно було зареєстроване до 01 січня 2013 року. Тобто, якщо власник втрачає правовстановлюючий документ, який підтверджує його право власності на майно, то в нього не буде можливості підтвердити своє право на це майно, оскільки у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно воно зареєстроване не було. Тобто власник не матиме жодної підстави підтвердити своє право власності. В такому випадку необхідно буде визнати право власності тільки в судовому порядку, що значно впливатиме на правомочності власника та обмежує право власності (особливо приватної).

Зміни, які вносяться до українського законодавства звичайно дуже необхідні, адже Україна взяла на себе зобов’язання реформувати та адаптувати своє законодавство відповідно до стандартів держав Європейського союзу. Проте, на нашу думку, це потрібно робити поступово та з урахуванням усієї системи законодавства, щоб нормативні акти не суперечили одне одному, а також з урахуванням тих соціальних та економічних процесів, які відбуваються у державі під час проведення реформ.

Державна реєстрація прав є основним засобом, який зводить до мінімуму можливість недобросовісних осіб реєструвати на себе права, які їм не належать, і має створювати перешкоди для проведення незаконних операцій з нерухомістю.

Лише зареєстровані права повинні мати юридичну силу перед іншими (третіми) особами, а зареєструвати за собою право на нерухомість повинно бути тільки у тієї особи, яка має дійсні документи, що належать їй на законних підставах та які відповідають вимогам законодавства.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Інститут моральної шкоди вимагає від вчених більш детального вивчення. Встановлення розміру компенсації завданої моральної шкоди являється, найбільш цікавим, але в той же час складним з теоретичної і практичної точки зору.

У наш час монетизування душевного страждання, моральної шкоди не викликає особливих спорів. В суспільстві набирає обертів тенденція щодо інституту відшкодування шкоди. Актуальним залишається питання про можливість і необхідність «розрахунку» даного інституту в правовому аспекті.

Це питання було предметом дослідження багатьох вчених, юристів. Зокрема варто виділити методика розроблену відомим російським юристом, А.М. Єрделевським, який розробив коефіцієнти для розрахунку розміру відшкодування моральної шкоди в залежності від виду правопорушення. Автор запропонував спеціальну формулу, в зв'язку з якою кінцевий результат завданої моральної шкоди обчислюється на основі мінімальний розмір заробітної плати, ступінь вини заподіювача шкоди і потерпілого, коефіцієнт індивідуальних особливостей потерпілого і коефіцієнта необхідних уваги фактичних обставин справи.

Іншої думки дотримувався В. Кашин, спосіб обґрунтування і розрахунку моральної шкоди, полягає в тому, що оцінюється «фактичні втрати ресурсів здоров'я і людського капіталу». Спеціально для цих цілей вводиться поняття «ресурси здоров'я». В основі такого підходу лежить усвідомлення залежності доходів від використання ресурсів здоров'я з цінністю цього ресурсу. Таким чином створюється можливість переведу майбутніх «доходів від здоров'я» в поточну їх вартість. В. Кашинин пропонує метод, який включає в себе: здоров'я людини, його стиль життя, інвестиції в здоров'я (розраховують ресурси здоров'я, тривалість життя, освіта, професія тощо.) Розробник методу вважає можливим докладати результати розрахунку моральної шкоди у виді «Звіт про оцінку втрат ресурсів здоров'я і визначення моральної шкоди» до позовної заяви. Хоча ця методика розрахунку «привертає своєю незвичайністю і орієнтуванням на західні стандарти, поки що важко собі уявити, яким чином реалізувати вказаний метод на практиці, наприклад в Україні. Варто зазначити позицію радянських вчених. Вони дотримувалися позиції, що довершеної експертизи не існує. Інакше логічно було узаконити обов'язок визначення моральної шкоди для суду. Між цим, тільки суд по його суб'єктивними «внутрішніми переконаннями», які завжди не ідеальні вирішує справу, а не експертиза.

Як зазначає С. Є. Сиротенко, немає гарантій того, що вища інстанція, постановляючи нове рішення, не змінить раніше визначену суму, а наведе на нею обґрунтування буде беззаперечним.

У Цивільному Кодексі України законодавець не встановлює мінімальний і максимальний розміри компенсації за моральну шкоду. Але розмір такого відшкодування не повинен бути настільки незначним, щоб втратив

своє істинне призначення і настільки великим, щоб приводив до безпідставно збагачення потерпілого. З одного боку, правильно, що цивільне законодавство не визначає розміри компенсації моральної шкоди, а з іншого – це призводить до різноманіття судової практики, значних диспропорцій розміру присуджених виплат. Але відсутність кордонів моральної компенсації має свої прорахунки.

Невстановлені нормативні орієнтири, верхньої та нижньої межі розміру компенсації означає достатню свободу як для позивачів при пред'явленні ними позовів, так і для суду при винесенні ними рішень у справі.

Питання про відшкодування все ж може набути рис такого цифрового значення, як це зараз існує в країнах англосаксонського права. Обчислити розмір заподіяної моральної шкоди можливо тільки приблизно, орієнтовно – на відміну від матеріальної шкоди, яка подається в точному розмірі. Ця неминуча умовність визнається авторами-розробниками різних формул для обрахування моральної шкоди.

Отже, проаналізувавши інститут моральної шкоди, можна зробити висновок, що розрахунок моральної шкоди при всій її умовності, необхідний. Суд бере до уваги ясність в доказах позивача, адже розрахунок заподіяної моральної шкоди краще, ніж відсутність такого розрахунку.

А. Барбашин

студент II курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОПІКИ НАД НЕДІЄЗДАТНОЮ ОСОБОЮ

Актуальність даної теми полягає у тому, що суспільство є демократичним тоді і лише тоді, коли безпека кожної особи в державі стає для останньої найвищою її цінністю. При цьому право особи на безпеку пов'язується не лише з охороною її життя, здоров'я чи особистого майна, але й з тими правовими обмеженнями, які встановлюються судом відносно самої особи на підставі закону. Одними із найсуттєвіших обмежень у цивілістиці є обмеження фізичної особи в її дієздатності чи визнання фізичної особи недієздатною.

Дієздатність – це здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання.

Дієздатність, на відміну від правоздатності, залежить від фізичного стану, віку особи, а також інших особистих якостей людини, що з'являються у неї в міру розумового, фізичного, соціального розвитку.

Ніхто не може бути обмежений у дієздатності інакше як за рішенням суду і відповідно до закону. Опіка встановлюється з метою забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів повнолітніх осіб, які визнані недієздатними.

Дієздатність людини зростає поступово, з віком. Так, із 14 років дитина може за згодою батьків піти на роботу, у 16 років людина може бути

притягнута до адміністративної відповідальності, у 18 отримує право брати участь у виборах. Саме з досягненням повноліття 18-річного віку людина набуває повної дієздатності в більшості галузей права.

Фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Суд встановлює опіку над фізичною особою у разі визнання її недієздатною і призначає опікуна за поданням органу опіки та піклування.

При цьому, слід звернути увагу, що підставою для визнання особи недієздатною та призначення їй опікуна не можуть бути фізичні вади (неможливість самостійного пересування, каліцтва, тощо) в зв'язку з якими особа потребує сторонньої допомоги і догляду, але її психічний стан здоров'я не порушено.

Особи, визнані недієздатними, не мають права вчиняти будь-які правочини, а також є неделіктоздатними, тобто не несуть відповідальності за шкоду, завдану ними третім особам. Правила щодо відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою, закріплені ст. 1184 ЦК України.

З метою організації роботи з питань опіки та піклування над повнолітніми особами, які за станом здоров'я не можуть здійснювати свої права та виконувати обов'язки, проводиться відповідна робота опікунською радою при органі опіки та піклування. Опікунська рада є дорадчим органом, завданням якого є попередній розгляд питань опіки та піклування над повнолітніми особами. Необхідно зауважити, що частіш за все громадяни звертаються за призначенням щомісячної грошової допомоги, при цьому вважають, що це і є опіка над повнолітніми недієздатними особами.

Основна особливість зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою, полягає в тому, що обов'язок з її відшкодування покладається не на самого недієздатного, а на опікуна або на заклад, який зобов'язаний здійснювати нагляд за недієздатним (психіатричні лікарні, клініки, диспансери, інтернати для душевнохворих тощо).

Обов'язок відповідальних осіб відшкодувати шкоду, завдану недієздатним, настає за умови їх вини, тобто невжиття ними всіх необхідних та залежних від них заходів щодо виконання опікунських та наглядових функцій стосовно недієздатного.

Відповідно до положень ст. 42 ЦК України в разі одужання або значного поліпшення психічного стану недієздатної особи, внаслідок чого у неї поновилася здатність усвідомлювати значення своїх дій та/або керувати ними, суд може поновити цивільну дієздатність особи, визнаної недієздатною. У такому випадку ця особа стає і деліктоздатною. Разом з тим, обов'язок опікуна недієздатної особи або закладу, який був зобов'язаний здійснювати нагляд за недієздатною особою, відшкодувати шкоду не припиняється в разі поновлення її цивільної дієздатності. Ці особи також не вправі звертатися до недієздатного з регресними вимогами навіть у разі поновлення його дієздатності (ч. 4 ст. 1191 ЦК України).

Разом з тим, ЦК України передбачив винятки із загального правила про неможливість притягнення до відповідальності недієздатної особи. Частина 2 ст. 1184 ЦК містить перелік умов, за повної сукупності яких суд може прийняти рішення про відшкодування шкоди з майна самої недієздатної особи. До таких умов належать:

– завдання шкоди каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого;

– смерть опікуна недієздатної особи, яка завдала шкоду, або відсутність у нього майна, достатнього для відшкодування шкоди;

– наявність такого майна у самої недієздатної особи.

Особливістю даного правила є те, що закон дозволяє перекласти обов'язок відшкодувати шкоду не тільки на такого завдавача шкоди, дієздатність якого поновлена, а й на того, який залишився недієздатним. Із позовом до суду про відшкодування завданої недієздатною особою шкоди за рахунок майна самого недієздатного може звернутися зацікавлена особа, якою, як правило, є опікун недієздатного, сам потерпілий або його родичі

Після смерті громадянина його майнові права та обов'язки, а також деякі немайнові права переходять до інших осіб. Такий перехід майна померлого до іншої особи або до інших осіб називається спадкуванням.

Спадкування за заповітом – це перехід прав та обов'язків у порядку спадкового правонаступництва до осіб, зазначених самим спадкодавцем у особливому розпорядженні (заповіті), яке він робить за життя на випадок своєї смерті.

Заповіт висловлює односторонню волю спадкодавця, а тому є одностороннім правочином. Заповіт носить особистий характер, тому що являє собою вираз особистої волі заповідача. Це означає, що при вчиненні заповіту неможливо представництво, згідно до ст. 1234. Тому не можуть заповідати майно недієздатні і частково дієздатні громадяни, і закон не визнає за ними право розпоряджатися майном. Не можуть також заповідати від імені підопічних та їх законні представники. Згідно до цього опікуни не мають права наслідувати майно за недієздатною особою, тільки якщо вони мають на це право за законом.

М. Бочарова

студентка II курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ЗА ЗАКОНОМ

Статистика демократичної держави України, свідчить про те, що громадяни нашої держави не бажають використовувати своє право надане законодавцем для складання заповіту. Тому в законодавстві України введено таке поняття, як спадкування за законом.

Спадкування за законом має місце у тих випадках, коли спадкування за заповітом не відбулося з ряду причин (скасування заповіту, смерть спадкоємців, визнання спадкоємців негідними і т. д.). Для вирішення таких проблем, було запроваджено п'ять черг спадкування за законом.

Але це не усунуло всіх розбіжностей у спадковому праві. Адже для того, щоб відбулося спадкування за законом потрібно, щоб між спадкоємцем і спадкодавцем був певний зв'язок, а саме родинні, сімейні, шлюбні відносини, утримання чи ж усиновлення. Наявність однієї з цих ознак дає право у разі відсутності заповіту використовувати спадкування за законом.

На перший погляд здається наче законодавець все в даному випадку врегулював, проте перш за все виникають проблеми із визнанням зв'язків між спадкодавцем і спадкоємцем. Часто суди вимушені в порядку окремого провадження встановлювати факти, що мають юридичне значення для прийняття спадщини, а саме чи існує зв'язок між можливо єдиним спадкоємцем, і померлим спадкодавцем. При вирішенні таких справ суди детально вивчають подані документи, які надаються заявником, допитують свідків, якщо такі є, і після цього постановляють рішення.

У чинному законодавстві України встановлено п'ять черг спадкоємців за законом. До них законодавець відносить: дітей спадкодавця, подружжя, яке його пережило, батьків, братів та сестер, бабу, діда, дядька, тітку, членів сім'ї спадкодавця, родичів до шостого ступеня споріднення та утриманців спадкодавця.

Проблемним питанням в галузі спадкування за законом визнається можливість спадкування між фактичним, а не юридично зареєстрованим подружжям. Згідно з законодавством України подружжя визнається спадкоємцем за законом лише у тих випадках, коли воно перебувало у зареєстрованому шлюбі з померлою особою. Оскільки законодавець став на шлях поваги до прав фактичного подружжя— спільне проживання, спільний побут, наявність взаємних прав та обов'язків— і в сімейному праві практично урівняв фактичне подружжя в майнових правах з подружжям зареєстрованим, то доцільно внести відповідні зміни до норм цивільного права, а саме – визнати спадкові права не лише за зареєстрованим подружжям, а й за подружжям незареєстрованим.

До осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, законодавець включив малолітніх, неповнолітніх, повнолітніх непрацездатних дітей спадкодавця, непрацездатну вдову (вдівця), непрацездатних батьків. Утриманців було записано в останню п'яту чергу. В ст. 1265 ЦК під словом утриманці розуміється неповнолітня чи непрацездатна особа, яка не була членом сім'ї, але не менш як п'ять років одержувала від спадкодавця матеріальну допомогу, що була для цієї особи єдиним чи основним джерелом засобів до існування. Як особа, яка жила на утриманні спадкодавця зможе далі жити без такої допомоги? Зрозуміло, що після смерті піклувальника держава особливо поспішати захищати права та інтереси цього утриманця не буде. І тому позбавити утриманців засобів існування після смерті спадкодавця означає недотриматися волі спадкодавця. Тому розумно було б, включити утриманців не до п'ятої черги спадкоємців за законом на рівні з родичами спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно, а до числа осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Або, гуманніше було б покласти на спадкоємців, які прийняли спадщину, обов'язки по виплаті аліментів утриманцям, визначивши розмір і строк такого утримання за рахунок переданої спадкоємцям спадщини.

Але щоб отримати спадщину, треба заплатити певний податок державі. Це теж викликає певні розбіжності в поглядах, але все ж таки все це записано в Податковому кодексі.

Порядок оподаткування об'єктів спадщини, одержаних платником податків, регламентується ст. 174 Податкового кодексу України. Так, з метою оподаткування об'єкти спадщини платника податку відповідно до п.174.1 ст. 174 ПК України диференційовано на:

- а) об'єкт нерухомості;

б) об'єкт рухомого майна;
в) об'єкт комерційної власності;
г) сума страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, а також сума, що зберігається відповідно на пенсійному депозитному рахунку, накопичувальному пенсійному рахунку, індивідуальному пенсійному рахунку спадкодавця – учасника накопичувальної системи пенсійного забезпечення;

г) готівка або кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих у банківських і небанківських фінансових установах, у тому числі депозитні (ощадні), іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю.

Залежно від об'єкта спадщини існують декілька видів податків на них, а саме:

1) за ставкою 0% :

а) вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення;

б) вартість власності, зазначеної в підпунктах «а», «б», «г», що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, та вартість власності, зазначеної в підпунктах «а», «б», що успадковуються дитиною-інвалідом;

в) грошові заощадження, поміщені до 2 січня 1992 року в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери (облігації Державної цільової безпроцентної позики 1990 року, облігації Державної внутрішньої виграшної позики 1982 року, державні казначейські зобов'язання СРСР, сертифікати Ощадного банку СРСР) та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадного банку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992-1994 років, погашення яких не відбулося, що успадковуються будь-яким спадкоємцем;

2) ставка 5%: вартість будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцями, які не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення;

3) ставка 18%: для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента.

Отже, щоб отримати спадщину, потрібно не тільки бути родичом однієї з 5 черг, але й виконати певні дії, які прописані законом. Інколи спадок не коштує тих затрат, які потрібно вкласти задля його отримання. І в свою чергу законодавство не є ідеальним, тому коли йдеться мова про отримання спадку, потрібно все продумати та тільки потім сперечатися зі всіма родичами за свою долю.

*Я. Гаврилова, О. Короткова,
студентки II курсу спеціальності «Правознавство»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМА МНОЖИННОСТІ ОСІБ У ПРЕДСТАВНИЦТВІ

На сьогоднішній день представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин

від імені другої сторони, яку вона представляє. Виникає представництво на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства.

Починаючи розглядати проблему при множинності осіб як збоку представника, так і з протилежної сторони, виникають питання, які ми проаналізуємо і спробуємо знайти можливість вирішення цієї проблеми.

Перше питання: чи можуть видаватися довіреності декількома особами?

Питання щодо можливості посвідчення довіреності від двох осіб стало дискусійним, тому що має місце технічна проблема. А саме постало питання, яким чином довіреність від декількох осіб зареєструвати в Реєстрі довіреностей?

Для отримання відповіді необхідно проаналізувати природу довіреності. Відповідно до ч. 3 ст. 244 ЦК довіреність є письмовим документом, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Довіреність – це односторонній правочин, а згідно з ч. 3 ст. 202 ЦК України одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами.

Разом з тим, можливість вчинення односторонніх правочинів двома та більше особами визначена також в ч. 1 ст. 58 Закону України «Про нотаріат», згідно з якою нотаріуси мають право посвідчувати довіреності, складені від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї особи або кількох осіб.

Друге питання: чи можуть довіреності видаватися на декілька осіб?

Не має заборони щодо видачі однією особою довіреності декільком особам, які однією довіреністю уповноважуються на здійснення певних дій. Представникам у такому випадку треба діяти погоджено за домовленістю між собою, щоб не виникали незручності. Ці незручності можуть з'явитись, коли особа дає декілька доручень різним особам з тотожними повноваженнями. Тоді особа несе ризик одночасного вчинення правочину різними представниками.

Третє питання: чи можуть однією особою уповноважуватися декілька різних осіб різними довіреностями на здійснення однакових дій?

У разі множинності представників їх діяльність від імені особи, яку представляють, можлива на підставі декількох довіреностей. Особа, яку представляють, може в довіреностях різним особам обмежити права, що зазначені у ст. 27, 31 ЦПК України. Згідно зі ст. 58 Закону України «Про нотаріат» довіреності можуть складатися від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї або декількох осіб. Тому й довіреності можуть видаватися:

- 1) кількома особами;
- 2) на кількох осіб;
- 3) декільком різним особам за різними довіреностями на здійснення одних і тих самих дій.

Це правило беззаперечне, і тому нотаріус не може відмовляти в посвідченні довіреності, виданої кількома особами, які мають здійснювати свої права за взаємною згодою (ст.358,369 ЦК України), що досягається реалізацією повноважень щодо єдиного об'єкта їхнього спільного права або всіх разом, або шляхом видачі довіреності одному з них щодо права діяти від імені всіх (ч.3 ст.369 ЦК України). Нотаріус не має права заблокувати укладення всіх позначених вище договорів, посилаючись на ч.3 ст.244 ЦК України.

Підводячи підсумки можна сказати що чинне законодавство не зобов'язує здійснювати повноваження одному, або кільком представникам. Наприклад, можливо мати в якості представників чотирьох осіб з умовою, що угоди будуть укладатися будь-якими двома з них або з зазначенням, що кожен представник діє «незалежно від іншого».

У цьому випадку може виникнути ситуація, коли обидва представники «незалежно» один від одного роблять угоди з одним і тим же об'єктом. Наприклад, при продажу однієї і тієї ж квартири. Навіть найглибший аналіз не дозволяє знайти підстави до відмови в такій вимозі, так само немає підстав для визнання угоди недійсною. Значить, доля майна ставиться в залежність від випадку (наприклад, від терміну реєстрації угоди і відображення її в реєстрі), а інше зобов'язання, що виникло з договору купівлі-продажу, оскільки немає підстав для визнання його недійсним, має бути припинено в зв'язку з неможливістю виконання, що ніяк не можна визнати обставиною, покликаним стабілізувати цивільний оборот.

Якщо представляємий обрав безліч представників з ідентичним повноваженнями, наприклад, для продажу одного і того ж домоволодіння, він несе весь ризик одночасного здійснення угоди різними представниками, аж до визнання його дій недобросовісними і протиправними. Якщо ж в довіреності вказані відразу кілька представників, то третя особа, укладаючи договір з одним з них, тим самим приймає на себе ризик здійснення угоди з тим же предметом з іншими особами і не має права посилається на недобросовісність іншої сторони і на свою необізнаність, так як прийнята їм довіреність містить явне умова про декілька представників.

На основі викладених фактів, ми можемо зробити висновок, множинність осіб у представництві має місце, коли:

- 1) довіреність видається кількома особами;
- 2) видається на кількох осіб;
- 3) однією особою уповноважуються декілька осіб за різними довіреностями на вчинення одних і тих же дій.

Вважаємо, що у разі видачі довіреності на кількох осіб, необхідно вести мову про спільне для них зобов'язальне право. Спільність же, як відомо, передбачає узгодженість поведінки. Тому з метою попередження виникнення колізії суб'єктивних цивільних прав слід прямо закріпити в ЦК обов'язок представників, що мають однакові повноваження за однією довіреністю, діяти узгоджено за домовленістю між собою.

У разі уповноваження декількох осіб за різними довіреностями на вчинення одних і тих самих дій постає питання про правомірність відповідної поведінки. На перший погляд, видача однією особою довіреностей з однаковими повноваженнями є цілком доцільною (приміром, у випадку укладення договорів на поставку однієї і тієї ж продукції різними представниками, що діють за окремими довіреностями від імені одного й того ж постачальника). Проте, з іншого боку, такий вид множинності осіб може породжувати колізію цивільних прав. Для попередження колізії прав при вказаному виді множинності вбачається доцільним окреслити у ЦК умови, за наявності яких на довірителя покладається обов'язок негайно скасувати другу довіреність, якщо один з його представників повідомив про виконання дій за виданою йому довіреністю (зокрема, у разі уповноваження різних осіб на укладення договорів про передачу у власність індивідуально-визначених речей).

ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: ЗА ТА ПРОТИ

Шлюбний договір – це цивільний правочин, що базується на домовленості наречених або подружжя відносно встановлення майнових прав та обов'язків подружжя на період існування та припинення шлюбу.

Шлюбним договором не можуть регулюватися особисті відносини подружжя, або наречених, а також особисті відносини між ними та дітьми.

Ми дотримуємося думки, що цей інститут розширює права осіб, які укладають шлюб та дає їм можливість самостійно регулювати майнові відносини. Але наше відношення до укладання такого договору не однозначне.

Найважливішою особливістю шлюбного договору є те, що ним майнові права й обов'язки подружжя може бути визначено інакше, ніж це передбачено загальними правилами сімейного законодавства. Зокрема, може бути встановлено, що певне майно, яке належало одному з подружжя до шлюбу або буде одержано під час шлюбу в дар, стає їхньою спільною сумісною власністю; може бути визначено на розсуд подружжя розмір часток у праві власності на майно, що буде нажите в період шлюбу; може бути передбачено умови поділу спільного майна в разі розірвання шлюбу, а також порядок погашення боргів кожного з подружжя за рахунок спільного чи роздільного майна.

Важливою умовою шлюбного договору є те, що його положення не повинні ставити одного з подружжя у надзвичайно невідгідне для нього матеріальне становище.

У шлюбному договорі сторони можуть передбачити використання належного їм обом або одному з них майна для забезпечення потреб їхніх дітей, а також інших осіб. Наприклад, можна включити до договору положення про те, що подружжя зобов'язується утримувати непрацездатних батьків, когось з них, або дітей, народжених не в спільному шлюбі, надавати цим особам грошову допомогу або/та надати їм можливість проживати разом з подружжям, виділивши окрему кімнату в будинку чи квартирі тощо.

Коли шлюбний договір укладається на практиці, то він застосовується не для регулювання користуванням майном, а на випадок розриву шлюбних відносин. Можна зробити висновок, що наречені, або подружжя, які укладають його одразу передбачають можливість розірвання шлюбу.

Безперечно, у шлюбному договорі можна визначити можливий порядок поділу майна, у тому числі і після розірвання шлюбу. У цьому разі у випадку розлучення можна уникнути довготривалих судових процесів поділу майна, маючи більше шансів зберегти добрі відносини після розлучення. Але, якщо дві людини наважились на створення сім'ї, то кожен з них повинен буди впевнений у своєму виборі і думати про немайнові блага, а не про те, як ділити майно у разі розлучення.

У шлюбному договорі особи на власний розсуд можуть визначити право на утримання незалежно від непрацездатності та потреби у матеріальній допомозі, умови, розмір та строки, у які будуть здійснюватись такі виплати. При цьому у разі невиконання одним із подружжя свого обов'язку за договором аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису

нотаріуса. Шлюбним договором може бути встановлена й можливість припинення права на утримання одного з подружжя у зв'язку з одержанням ним майнової (грошової) компенсації.

Отже, подружжя або особи, що бажають взяти шлюб, можуть включити до шлюбного договору будь-які умови щодо правового режиму майна, якщо вони не суперечать моральним засадам суспільства.

По-перше, укладення шлюбного договору – не обов'язок, а взаємне рішення осіб вирішити питання життя сім'ї на власний розсуд. Тому я вважаю це особистою справою кожної родини.

Одним із нових положень Сімейного кодексу України є те, що шлюбний договір може бути укладено не тільки до одруження, а й під час шлюбу.

Щодо віку, з якого особи мають право самостійно укласти шлюбний договір, то він збігається зі шлюбним віком. У разі укладення шлюбного договору особами, які вже перебувають у шлюбі, вік не має значення, оскільки відповідно до частини другої статті 34 Цивільного кодексу України у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу.

Шлюбний договір складається в трьох примірниках, один з яких зберігається в справах нотаріальної контори, а два інші видаються кожному з подружжя.

Отже, шлюбний договір – це документ, який укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується між подружжям, а також особами, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, регулює майнові відносини між подружжям (наприклад, визначає розмір часток кожного із подружжя зі спільного майна), у тому числі визначає їхні майнові права та обов'язки як батьків. Шлюбний договір не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми. У шлюбному договорі може бути встановлено загальний строк його дії, а також строки тривалості окремих прав та обов'язків. Подружжя може вносити зміни до шлюбного договору, укладаючи відповідний договір, який підлягає нотаріальному посвідченню. Якщо шлюбний договір укладено до реєстрації шлюбу, він набирає чинності у день реєстрації шлюбу. Якщо договір укладено подружжям, він набирає чинності у день його нотаріального посвідчення.

Подружжя також має право відмовитися від шлюбного договору. У такому разі права та обов'язки, встановлені шлюбним договором, припиняються в день подання до нотаріуса заяви про відмову від нього.

Таким чином, кожен повинен сам обирати – заключати шлюбний договір чи ні.

О. Гаржа

*студент III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

СУДОВІ ПОМИЛКИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА ПОРЯДОК УСУНЕННЯ

За Конституцією України кожному гарантується судовий захист його прав та свобод. Цивільно-процесуальним кодексом передбачено, що кож-

на особа у встановленому ним порядку має право звернутися до суду. Основна функція судової влади – здійснення правосуддя. За винесеним рішенням можна зробити певні висновки про стан судової системи і правозастосування. Постановлення судом законних і логічних рішень сприяє підвищенню його авторитету і повернення довіри до судової системи і суддів. Судове рішення адресується конкретним учасникам процесу, та в першу чергу є показником рівня культури суду, та його поваги до громадян і закону України. Згідно з ст.1 ЦПК України завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, права та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. І при допущенні судових помилок суддя ухвалюються незаконні рішення. І постає проблемне питання, яке потребує дослідженню. Потрібно дослідити сутність судової помилки і попередити виникнення судових помилок. Дослідивши судові помилки і причини виникнення судових помилок та порядок їх усунення, можливо усунути судові помилки та запобігти їх існуванню. Наявність помилок та порушень цивільно-процесуального законодавства свідчить про те, що суди не завжди з'ясовують фактичні обставини судової справи, неправильно тлумаченні норми матеріального права, неправильна юридична кваліфікація. Рішення суду повинно відповідати вимогам які зазначені у ст.213-215 ЦПК України. За результатами аналізу здійснення судами судочинства 2014 – 2013 років за апеляційними скаргами скасовано і змінено 46,8 тис. судових рішень у цивільних справах, що на 13,2% менше ніж у 2013 році. Отже можна сказати, що судова помилка є частиною проблеми, яка потребує вирішення. Результати ВСУ, щодо розгляду цивільних справ свідчать про недовіли до яких належать:

- наявність формулювань у резолютивній частині судових рішень, які суперечать вимогам законодавства;
- невизначеність складу осіб, які повинні брати участь у справі;
- не належним чином підготовлена справа до судового розгляду.

На думку Тришиної Є.Г судова помилка є похибкою в діяльності суду, що порушує норми процесуального та матеріального права, та не досягає цілей цивільного судочинства, в результаті якої акт правосуддя або окремі процесуальні дії стають неправомірними. У світі не існує явищ, які б не мали причин свого виникнення. До причин виникнення судових помилок відносять різні обставини: а) відсутність у молодих суддів достатньої практики; б) недосконалість процесуального законодавства; в) черезмірне навантаження суддів. На думку О.С.Грицанова, в судовій діяльності є об'єктивні причини для помилок. Вони полягають у недосконалості окремих процесуальних інститутів, складності та значному обсязі законодавства, прогалинах в матеріальному праві, а також в умовах роботи суддів. Він поділив усі помилки на дві групи: не пов'язані з особистістю судді та причини суб'єктивного характеру. Одні вчені правознавці підтримують позицію, що головними причинами помилок є: низький рівень підготовки судді, відсутність досвіду та інше. А інші, що є причини які не залежать від судді. Відповідно до позиції Цибуленко З.І важко очікувати ухвалення законного, обгрунтованого, справедливого рішення від судді, який не забов'язаний за власною ініціативою збирати докази, з'ясовувати дійсні обставини, а має

лише оціните те, що надали сторони, та прийняти рішення хоча необхідні докази, що мають істотне значення можуть бути відсутні. Але судові помилки є протиправними і суд повинен запобігти виникненню помилок, а у випадках їх допущення виправити їх як найшвидше. Діюче законодавство передбачає різні способи і порядки виправлення судових помилок. Сюди можна віднести за ЦПК України виправлення описок і арифметичних помилок. За думкою Штефана М.Й опискою називається зробленою судом механічна помилка, а помилкою – неправильність у діях і висновках. Виправляти помилки суду має право тільки суди. Функція виправляти помилки у судових рішеннях покладена на вищестоящі суди. Відповідно до ЦПК України передбачено багато підстав для звернення до апеляційної інстанції (наприклад неправильне застосування норм процесуального і матеріального права). Вчений Лопатін А.В звертає увагу на моральну сторону судової помилки. При дослідженні такого феномена, як судова помилка постало таке питання, чи має право суд на помилку з моральної сторони. Ним було висвітлено питання і було встановлено, що ні з юридичних, ні з етичних відносин, на це право немає, а також встановлено, що судова помилка це завжди порушення закону.

З усього вищесказаного можна зробити такий висновок. Хочеться відмітити, що таке явище як судова помилка не є новим у цивільному, кримінальному і інших процесах. З розвитком суспільних відносин настає досить логічний процес реформування. А такий феномен, як судова помилка, є досить важливим на який потрібно звернути увагу. Потрібно дати чітке визначення поняттю судова помилка. Приділити увагу умовам виникнення судових помилок. Серед них це завантаженість суддів. До помилок також призводить іще одна умова ускладнення діяльності суддів особами, які є зацікавлені в результаті справи. Судові помилки можуть представляти небезпеку, якщо вчасно не були виправлені. Потрібно також звернути увагу на кадрове забезпечення. Слід досить уважно підходити до підготовки кадрів, які потім будуть працювати у судовій системі України.

Г. Геворгян

магістрант спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

НОРМАТИВНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Національне законодавство різних держав, які регламентують діяльність третейських судів, базуються на нормах, схваленого Резолюцією № 31/98 Генеральної Асамблеї ООН від 15.12.1976 р, Арбітражного Регламенту ЮНСІТРАЛ. Держави, створені на пострадянському просторі, в даному питанні відчують закономірний вплив раніше діючого в СРСР законодавства про третейські суди. Є підстави говорити про копіювання норм ЮНСІТРАЛ або законодавства Радянського Союзу про третейські суди в сучасні національні закони на пострадянському просторі.

Зарубіжний досвід третейського судочинства постійно оновлюється та збагачується тому дослідження даної тематики завжди є актуальним, у

зв'язку з цим слід проаналізувати позитивний досвід третейського судочинства в зарубіжних країнах.

Запозичення зарубіжного досвіду нормативного врегулювання та імплементація відповідних норм у національне законодавство України є одним із пріоритетних шляхів подальшого вдосконалення Українського законодавства.

У США третейськими судами розглядається близько 60% комерційних спорів. На федеральному рівні процедура регламентується Федеральним арбітражним актом США 1925 року, на регіональному – законодавством штатів. Головною організацією, яка здійснює третейський розгляд, є Американська арбітражна асоціація (AAA), яка розглядає спори як внутрішнього, так і міжнародного характеру. Вона має відділення в багатьох великих містах, ряд правил, що відносяться до різних видів суперечок, і великий список арбітрів. Як правило, справу розглядає один третейський суддя, хоча сторони можуть домовитися і про трьох. Процедура багато в чому схожа на судову, проте відрізняється економією витрат і часу.

У Німеччині діяльність третейських судів регулюється Цивільним процесуальним укладенням (ZPO). Німецьке законодавство забезпечує широку автономію сторін, мінімальне втручання суду і мінімум формальностей. Розгляд обмежується однією інстанцією, однак у Вищого регіонального суду є деякі функції контролю за третейськими судами (перевірка компетенції судді, допустимості третейського розгляду). Велика частина рішень приймається за споживчими спорах (банківська сфера, страхування, будівництво) і трудового права. Третейські суди не розглядають спори, пов'язані зі здачею в оренду приміщень.

У Великобританії третейський розгляд давно широко застосовувався і у внутрішніх, і в міжнародних суперечках, проте діюча процедура встановлена законом про арбітраж 1996 року. Сторони не обмежені у визначенні кількості арбітрів та процедуру їх обрання, можуть наділяти арбітрів повноваженнями щодо прийняття забезпечувальних заходів. При винесенні рішення арбітри нарівні з державними судами можуть примусити сторону до виконання договору, анулювати або змінити будь-яке положення. У разі порушень одна зі сторін може оскаржити рішення в державному суді.

В Російській Федерації 29 грудня 2015 року був прийнятий Парламентом і підписаний Президентом закон «Про арбітраж (третейський розгляд) в Російській Федерації»

У Китаї існують три типи третейського суду:

- внутрішній і національний третейський суд з економічних контрактів;
- зарубіжний економічний і торговий третейський суд;
- приморський третейський суд.

Національний третейський суд займається спорами між китайськими юридичними особами або між китайськими юридичними і китайськими фізичними особами.

Приморський третейський суд діє в рамках Приморської комісії з третейського суду, створеної в 1959 р і в основному займається:

- Спорами щодо винагороди за послуги з порятунку, що надаються морськими кораблями один одному, або морськими кораблями річковим, або навпаки;

– Спорами, що виникають при зіткненні між морськими кораблями або між морськими кораблями і річковими, або в зв'язку зі збитком, нанесеним морськими кораблями портовим спорудам чи обладнанню;

– Спорами, що виникають у зв'язку з наданням агентських послуг морських кораблів чартерними морськими кораблями, з морськими перевезеннями за договором фрахтування; справами, що стосуються шкоди в зв'язку з забрудненням моря; іншими морськими питаннями, які передаються за згодою сторін до третейського суду.

Китайська палата міжнародної торгівлі вирішує зарубіжні економічні та торговельні суперечки. Палата була створена в 1956 р під назвою Комісія за зовнішньоторговому економічному та торговому арбітражу (СІЕТАС). СІЕТАС займається спорами, що виникають у зв'язку з договірними та позадоговірними комерційними правовими відносинами. Ці правові відносини охоплюють широке коло питань, затверджений Верховним народним судом.

В даний час в світі існує багато різних третейських судів (комерційних арбітражів). Попри всю різноманітність вихідне положення у них єдине: дві сторони спору про право просять третього розглянути і вирішити їх конфлікт. Звідси і назва третейського суду – суд третього.

Система українського законодавства в сфері третейського судочинства, потребує реформування та вдосконалення з одночасним збереженням уже існуючого позитивного досвіду, але й запозичення кращого позитивного зарубіжного досвіду з метою впровадження в українську юридичну практик.

Ж. Гладка

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМА СИРІТСТВА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Сирітство як соціальне явище існує в будь-якому суспільстві: завжди були, є і будуть діти, які з різних причин залишаються без батьків, а їх розвиток відбувається або в іншій сім'ї, або в спеціально створених для цього установах. Однак на сьогодні в Україні особливо гостро постала проблема соціального сирітства. Причини, через які діти залишаються без батьківського піклування та виховання, різні, однак наслідок один – дитина позбувається права на сімейне виховання, тому багато в чому подальша доля таких дітей залежить від ставлення до цієї проблеми як суспільства, так і держави загалом.

Сирота – дитина, яка тимчасово чи постійно перебуває поза сімейним оточенням внаслідок втрати батьків, а також дитина, яка не може з певних причин чи власних інтересів залишатися в сімейному оточенні і потребує захисту та допомоги з боку держави.

Виходячи з цього, сирітство – соціальне явище, що характеризує стан дитини, яка тимчасово чи постійно перебуває поза сімейним оточенням внаслідок втрати батьків, а також стан дитини, коли вона не може з певних причин чи власних інтересів залишатися в сімейному оточенні і потребує захисту та допомоги з боку держави.

На сьогоднішній день в Україні до сиріт відносять такі групи неповнолітніх як:

- Безпритульні діти – діти, які не мають постійного місця проживання у зв'язку із втратою батьків, асоціальними формами поведінки дорослих в сім'ї;
- Діти, яких вигнали з дому батьки;
- Бездоглядні діти – діти, які мають певне місце проживання, але вимушені перебувати на вулиці в результаті матеріальної неспроможності опікунів (родичів, бабусь, дідусів), психічних розладів батьків;
- Діти-втікачі із виховних установ – діти, які зазнали психологічного, фізичного, насильства в закладах інтернатного типу та притулках;
- Діти-втікачі з зовні благополучних сімей – діти з високим рівнем конфліктності, патохарактерологічними особливостями, відхиленнями у психологічному та особистісному розвитку;
- Діти, які за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці – діти, позбавлені систематичного батьківського піклування; аутсайтери шкільних колективів.

Сьогодні в Україні зменшується кількість новонароджених, проте збільшується кількість дітей-сиріт та дітей, що позбавлені батьківського піклування. Все це відбувається через внутрішні та зовнішні причини та сприяє порушенню одного з найважливіших прав дитини – зростати та виховуватись у сімейному оточенні. Не можна не помітити, що обрана державою система виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування не показала себе з позитивної сторони, отже необхідні кардинальні зміни і в цьому напрямку. Виходячи з цього, соціальна політика держави має бути націлена на прийняття відповідної нормативно-правової бази щодо системи захисту соціальних сиріт та визначення їх правового статусу. Не зважаючи на державу, яка не досить добре фінансує заклади, де знаходяться діти-сироти, існують благодійні фонди, що турбуються проблемами сирітства, серед яких:

- Міжнародний благодійний фонд «Центр філантропії і фандрайзингу». Створений у грудні 2013 року колишнім вихованцем школи-інтернату, автором книги спогадів про дитинство в інтернаті “З інтернату – до успіху” Ростиславом Галелюком.

- Фонд Ріната Ахметова «Розвиток України» У 2008 р. був заснований проект «Розвиток сімейних форм виховання». Фонд сприяє національному усиновленню, надає підтримку прийомним сім'ям та дитячим будинкам сімейного типу, взаємодіє з дитячими інтернатними установами.

- Дніпропетровський благодійний фонд «Небайдужі серця» . Фонд надає допомогу та підтримку дитячим будинкам і садкам, дитячим лікарням та відділенням, школам-інтернатам, реабілітаційним центрам для неповнолітніх, дитячим об'єднанням і іншим організаціям, що займаються вирішенням дитячих проблем.

Така проблема як сирітство буде існувати завжди в усьому світі на всіх етапах людства. Для зменшення сирітства необхідно реалізувати в життя певний комплекс заходів, а саме:

- проведення кампанії з профілактики соціального сирітства;
- сприяння усиновленню дітей-сиріт громадянами України, які не мають змоги мати власних дітей;

- посилення персональної відповідальності біологічних і прийомних батьків, опікунів і піклувальників;
 - забезпечення захисту прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування на соціальну допомогу, житло, працевлаштування, освіти;
 - проведення профілактичної та роз'яснювальної роботи серед населення з метою запобігання жорстокому поводженню з дітьми;
 - надання допомоги в вихованні сиріт з певними фізичними вадами;
 - інформування сиріт про їхні права та шляхи реалізації цих прав.
- Таким чином, держава повинна створювати ефективні умови для функціонування системи захисту дітей та їх прав. Адже феномен сирітства має досить багато юридичних наслідків: порушуються права дитини на сімейне виховання, що проголошується Конвенцією ООН про права дитини. А як відомо в усьому світі дитина – це майбутнє країни. Багата, міцна, розвинена, могутня та країна, яка дбає про своє майбутнє.

Е. Головаха, А. Жаря
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університета імені Альфреда Нобеля*

НЕДЕЕСПОСОБНОСТЬ: ЗЛУОПОТРЕБЛЕНИЕ И ОШИБКИ

Каждый из нас когда-либо слышал такое понятие как недееспособность, но не утруждали себя исследованием этой проблемы. А ведь проблема эта есть и достаточно остро проявляет себя в последнее время, во время стремительного развития технологий, техники, во время сумасшедшего ритма жизни. Недееспособный человек в семье – большое горе. Но стоит иметь в виду, что недееспособным гражданин может быть признан только судом. Недееспособность характеризуют и определяют две составляющие.

Первая – это наличие психического заболевания, вторая – непонимание значения своих действий и невозможность руководить ими.

Недееспособный гражданин может нести в себе угрозу не только окружающим, но и себе лично. Так, например, до признания судом человека недееспособным, он находясь в неадекватном состоянии может подписать любые бумаги, документы, может уехать куда-либо, подарить что-либо и т.д.

Сам человек, страдающий расстройством психики, не может обратиться в суд для признания его недееспособным. Признание гражданина недееспособным производится судом с соблюдением определенной процедуры. В первую очередь после приема заявления судья должен назначить психиатрическую экспертизу для определения психического состояния лица. Если к заявлению приложено достаточное количество подтверждающих медицинских документов, такая экспертиза может пройти заочно.

Как отмечают правозащитники, на практике это достаточно часто приводит к злоупотреблению со стороны недобросовестных лиц и к исполь-

зованию возможности признать лицо недееспособным в корыстных целях, которые приводят к частым нарушениям прав недееспособных.

Одно из наиболее часто встречающихся злоупотреблений – это присвоение имущества недееспособного.

Приватизация в 2000-е гг. привела к тому, что количество судебных дел о недееспособности возросло в 3—4 раза: в одних случаях людьми движет желание защитить родственников, страдающих психическими расстройствами от квартирных махинаций, в других случаях — стремление завладеть квартирой своих престарелых или больных родственников, прикрываясь диагнозом «недееспособность».

Не обязательно в этих случаях имеет место коррупция медицинских или правоохранительных органов. Порой встречаются врачебные ошибки, часто связанные с побочными действиями препаратов, иногда приводящих к временной неадекватности человека.

Правозащитник Ярослав Зейкан указывает, что эксперты выносят своё заключение, имея в деле обычно лишь заявление, в котором психическое расстройство лица заведомо «утяжелено», и определение суда о назначении судебно-психиатрической экспертизы с приложением набора медицинской документации.

По словам известного украинского юриста Олега Макарова, в 90 процентах случаев после судебно-психиатрических экспертиз на предмет выявления недееспособности граждане признаются таковыми.

С его точки зрения: «родственники или другие лица используют подкуп врачей или сговор с ними на участие в разделе будущей прибыли».

Украинский психиатр Ада Коротенко отмечает:

«В прессе все время появляются публикации о злоупотреблении психиатрией по экономическим и даже бытовым мотивам. Сегодня мы сталкиваемся с ситуациями, когда при квартирных махинациях, используя беспомощное состояние психически больных, объявляют их психически здоровыми, либо признают недееспособными психически здоровых. В Харькове муж с помощью врача-психиатра три года продержал в психиатрической больнице негодную ему жену. В другом случае мошенники поместили женщину в психиатрическую больницу на полгода и за это время продали принадлежащие ей две квартиры. О злоупотреблениях психиатрией пишут два десятка лет, но тема психиатрических репрессий продолжает оставаться актуальной».

О сходных случаях упоминает и А. Федотов, глава крымской ячейки всеукраинской общественной организации инвалидов и потребителей психиатрической помощи «Юзер». По данным А. Федотова, случаи, когда человека неоднократно помещают в психиатрическую больницу с целью признать его недееспособным и лишить имущества, являются обычными.

Генеральный секретарь организации «Глобальная инициатива в психиатрии» Р. Ван Ворен пишет о том, что с середины 2000-х годов стала распространённой схема, при которой умершего человека признают якобы находившимся не в дееспособном состоянии на момент написания завещания. Такие случаи обычно касаются семейных конфликтов, при которых «обделённая» сторона прибегает к даче взяток судебным психиатрам, подделкам документов и т. д. Поскольку эти нелегальные действия остаются

є практично безнаказаними, некоторые психиатры продолжают брать взятки, даже если о подобных случаях говорят в прессе.

При этом хотелось бы напомнить, если заявление о признаках лица недееспособным было подано незаконно и требования были недобросовестными, т.е. без достаточных оснований, то пострадавшее от этих действий лицо, вправе согласно ст.17 Гражданского Кодекса Украины требовать компенсации морального вреда.

Т. Гончар

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМАТИКА СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОФОРМЛЕННЯ СУБСИДІЙ

На сьогоднішній день, Україна перебуває в дуже складній економічній, військово-політичній та соціальної кризі. Доходи населення зменшуються, а ціни на житлово-комунальні послуги швидко зростають, що робить фактично неможливим покриття населенням заборгованості за рахунками. Тому питання отримання субсидій є дуже актуальним для багатьох сімей. Для покращення і прискорення процесу надання субсидій громадянам, навесні 2015 року було внесено значні зміни до законодавства. Кабінет міністрів України прийняв Постановою від 26 червня 2015 р. №475 «Про спрощення порядку призначення та надання населенню житлових субсидій», який скасовує низку обмежень щодо субсидування.

З якими основними труднощами, проблемами та до якого результату призвели, чи можуть призвести ці зміни – розглянемо далі.

На думку експерта інституту енергетичних досліджень Ю.Ковальчука, значною проблемою у програмі субсидування є те, що допомога охоплює більше домогосподарств, які складаються тільки з однієї особи – такі як пенсіонери та самотні особи з соціально незахищених верств громадян. У 2014 році ця категорія склала майже 67% (1 млн. домогосподарств) від загального числа одержувачів субсидій. У 2015 році тенденція була збережена, це майже 55% (2,7 млн. сімей) – це домогосподарства з людини.

Але зустрічається дуже багато випадків, коли за однією особою переховується реальне проживання ще декількох людей, коли надається неправдива інформація про майновий стан і отримання тіньових доходів. У випадку виявлення подібного факту субсидія припиняється і покладається обов'язок щодо повернення до бюджету надлишку нарахованої суми допомоги. І якщо раніше неможливо було знайти тіньові доходи громадян законним шляхом, то зараз це стає цілком реальним.

24 грудня 2015 року Верховна Рада проголосувала за закон №3629 – «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо узгодження норм Бюджетного кодексу зі змінами до галузевого та податкового законодавства)». Згідно до якого уряд (зокрема, Міністерство фінансів України) має право «на отримання інформації, що містить банківську таємницю, персональні дані, при реалізації повноважень з контролю за дотриманням бюджетного законодавства в частині моніторингу пенсій, допомог, пільг, субсидій, інших соціальних виплат».

Тобто, найближчим часом, недоторканність банківської таємниці, може бути порушена.

Наступним важливим питанням, стало те, що зміни в системі субсидій стали проблемою як для бізнесу, так і для державної скарбниці. Основою проблеми в цій ситуації є – авансовий принцип виплати субсидій.

Наведено приклад: «За нормативами людині нараховано 500 грн. субсидії, а фактично газу спожито на 200 грн., у такому випадку, різниця переноситься в аванс до наступного місяця». Планувалося, що споживання збільшиться в період опалювального сезону і аванси перекриються – та вийшло не так. Оскільки субсидії є безповоротними, залишок – не повертається до бюджету. При підведенні підсумків, з'являється зобов'язання безоплатно постачати газ в їх рахунок. Тобто, якщо відбувається переплата по субсидіях, то обсяг цих взаємозаліків в ланцюжку починає рости, і реальні кошти видаляються.

Відповідно до цього, у 2016 р. планується продовження підвищення тарифів, задля відновлення цього балансу. Крім цього, планується:

– діючі зараз – пільги та субсидії, з'єднати в одну єдину програму субсидій.

– переглянути формулу розрахунку субсидій, яка має на меті збільшення витрат на малозабезпечені верстви населення і скорочення – на громадян із середнім рівнем доходу.

З одного боку, це начебто досить справедливо: малозабезпечені верстви населення будуть сплачувати менший відсоток від свого доходу, а громадяни з більш високим рівнем доходів – понад високий. Але з іншого боку, це виглядає так, як нібито влада намагається покласти на тих, хто має офіційний, чесний дохід (тобто на так званий середній клас), весь тягар комунальних поборів. Це може спонукати у громадян бажання приховувати свої справжні доходи та у використанні неофіційної праці.

Зазначені зміни дають можливість отримувати субсидію широкому колу тих громадян, які раніше такої можливості не мали, але в той же час, при збільшенні тарифів на комунальні послуги – ця кількість буде зростати і надання такої можливості буде відбуватися за рахунок громадян із вищим рівнем доходу. Існує ряд проблемних аспектів, які не дозволяють ефективно та злагоджено, працювати інституту житлових субсидій. Необхідно переглянути нормативи та формули, інакше проблематика, що пов'язана з системою субсидій – триватиме й далі.

Ф. Грибовский

*студент II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

К ВОПРОСУ ОБ ОГРАНИЧЕНИИ ДЕЕСПОСОБНОСТИ

Актуальность данной темы заключается в её важности, т.к. множество людей юридически необразованно и не знает, что делать в ситуации, когда их семья, родственники страдают алкогольной, наркотической зависимостями, эпизодическими психическими расстройствами из-за чего ставят свою семью и себя в сложное финансовое положение.

Проблема состоит в том, что родные пытаются решить данную ситуацию с помощью уговоров или третьих лиц, хотя с помощью закона можно ограничить дееспособность лица, которое ставит семью в сложное финансовое положение. Возможно, что после этого, лицо попытается изменить свой образ жизни.

Ограничить лицо в его гражданской дееспособности можно только по заявлению семьи, родственников или иных лиц в суд.

В заявлении об ограничении гражданской дееспособности физического лица должны быть изложены обстоятельства, которые свидетельствуют о том, что лицо страдает эпизодическими психическими расстройствами (что подтверждается медицинскими документами), что влияет на способность лица совершать действия или руководить ими или лицо страдает алкогольной, токсической, наркотической зависимостями и т.п. из-за чего ставит себя, свою семью и родственников, а так же лиц, которое это лицо обязано содержать в сложное финансовое положение.

Основанием ограничения дееспособности лица является решение суда, после вступления в законную силу.

Ограничение дееспособности влечет за собой определенные правовые последствия:

Так, согласно ч.1 ст.37 ГК Украины – суд устанавливает попечителя над лицом в случае ограничения его дееспособности.

Согласно ч.2 ст.37 ГК Украины – ограниченно дееспособный, имеет право самостоятельно совершать лишь мелкие бытовые сделки.

Таким образом, лицо которое к примеру, страдает алкогольной зависимостью, может покупать алкогольные напитки и эти покупки будут подпадать под понятие мелкой бытовой сделки, а значит – эта зависимость не прекратится даже с ограничением дееспособности.

Согласно ч.3 ст.37 ГК Украины – сделки по отчуждению имущества и прочие сделки, которые выходят за пределы мелких бытовых, совершаются лицом, гражданская дееспособность которого ограничена, по согласию попечителя.

В этой ситуации можно столкнуться с новой проблемой – в Украине не существует реестра решений суда об ограничении дееспособности, а значит нотариус, чиновники и другие физические лица, могут стать жертвами ситуации из-за недостатка информации, так как дееспособность физического лица определяется так сказать «на глаз». И в этом случае возможны различные махинации.

Согласно ч.4 ст.37 ГК Украины – попечитель получает зарплату, пенсию, стипендию, а так же другие доходы ограниченно дееспособного лица, а так же распоряжается ими. Но, попечитель может письменно разрешит своему подопечному право самостоятельно получать эти доходы.

Необходимо обратить внимание на тот факт, что – лицо дееспособность которого ограничена, самостоятельно несет ответственность за нарушение договора, на который дал свою согласие попечитель и за вред, нанесенный им другим лицам. Следовательно, ограничение дееспособности не приводит к безнаказанности. Ограничение дееспособности – это не приговор. При желании все можно изменить.

Согласно ч.2 ст.38 ГК Украины – в случае, если лицо прекращает злоупотреблять алкогольными, наркотическими или токсическими вещества-

ми, а так же азартними іграми – его гражданская дееспособность восстанавливается. Но происходит это только по решению суда.

Следовательно, и попечительство над ним с этого момента прекращается, так как лицо уже способно самостоятельно отвечать за свои действия. Ограниченная дееспособность – это важный элемент гражданского права, но требующий усовершенствования.

В. Гутнік

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ЗАХИСТ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ: ТРУДНОЩІ ЗАСТОСУВАННЯ

Ділова репутація юридичної особи є, так би мовити, його обличчям на ринці, від чого насамперед залежить його можливість у заохочуванні нових інвестицій або вигідних партнерів, а також у збільшенні клієнтів. Тому ділова репутація юридичної особи є дуже важливою в її діяльності, а будь-який небажаний вплив на неї скоріше за все приведе до немалих проблем компанії.

Але на сьогоднішній день процедура захисту ділової репутації не зовсім досконала, але в той же час дуже актуальна для аналізу.

Цивільний кодекс України, у ст. 201 пояснює термін ділової репутації як вид немайнових прав, що підлягає захисту законом, у ст. 200 визначає спосіб захисту ділової репутації, а також ст. 23 та ст. 1167 визначає поняття не майнової шкоди та гарантує право на її відшкодування. Тематика встановлення права щодо недоторканності ділової репутації визначається окремими законами, а саме Законом України «Про друковані засоби масової інформації в Україні», Законом України «Про інформацію», Законом України «Про телебачення і радіомовлення», Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» і тощо.

Згідно Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», під немайновим шкодою юридичної особи потрібно розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності.

В ході аналізу цього питання мною було знайдено деякі недоліки, реалізації захисту ділової репутації та як наслідок відшкодування шкоди.

Насамперед хотілось би відокремити першу із проблем, а саме поняття «ділової репутації». Взагалі поняття «ділової репутації», її розтлумачення ніде не закріплено. При комплексному аналізі нормативних актів, судової практики, можна зробити висновок, що дане поняття визначається як престиж її фірмового найменування, торговельних марок та інших належних їй нематеріальних активів серед кола споживачів її товару та послуг. Тобто, можна стверджувати, що «ділова репутація» входить до морально-етичних

категорій. На мою думку, поняття «ділової репутації» повинно бути зазначено на законодавчому рівні.

За пониження ділової репутації існує можливість відшкодування моральної та матеріальної шкоди. Вартістю ділової репутації є гудвіл. При порівнянні понять «ділова репутація» і «гудвіл» було з'ясовано, що вони являються синонімами. Та насправді це не так, оскільки поняття «ділова репутація» має широке визначення, про позитивну та негативну ділову репутацію, що визначається терміном – «бедвіл», а термін «гудвіл» навпаки має визначення про позитивну ділову репутацію.

Друга проблема, це також тлумачення поняття, але вже іншого, «негативна інформація». Саме тому потрібно зазначити, що хоч, це і прикро, не всі положення ЦК, які стосуються інформаційних відносин, можна вважати вдалим; зокрема, й правову презумпцію, викладену в ч. 3 ст. 277 ЦК: «Вважається, що негативна інформація, поширена про особу, є недостовірною»

Таким чином, до цілого ряду визначень, які вже відомі сучасному законодавству, таких, як «недостовірна інформація»; «інформація, яка не відповідає дійсності»; «відомості, які не відповідають дійсності»; «відомості, які неправдиво викладені» (через які існували й існують досі дискусії, хоча їх визначення чи пояснення запропоновані у законодавстві, узагальненнях судової практики, науковій літературі), додається без роз'яснення суті новий — «негативна інформація».

При спробі самостійно визначити, що мається на увазі під поняттям «негативна інформація», було знайдено у словнику С.І. Ожегова, що «негативный — то же, что отрицательный, противоположный позитивному», а «отрицательный» — это: 1) «заключающий отрицание, отвергающий что-нибудь»; 2) «дурной, плохой».

Тому, по-перше, цей термін, не юридичний, поки його не роз'яснять в законі або не розтлумачать компетентні органи, а по-друге є занадто не об'єктивним саме для цього конкретного випадку і, безперечно, призведе до різничань чи навіть до помилок при його застосуванні.

А ось доведення в судовому порядку достовірності цієї негативної інформації покладається на плечі відповідача. Паралельно обов'язком позивача є доказати поширення цієї інформації відповідачем. В цьому випадку правова презумпція це неправдивість негативної інформації.

Щоб захистити ділову репутацію є дві категорії підстав:

- 1) пониження ділової репутації;
- 2) незаконне використання ділової репутації суб'єктів господарювання.

Виходячи з того, що у законодавстві закріплений принцип недоторканності, то це означає, те, що держава гарантує судовий захист від всіх посягань на ділову репутацію суб'єкта господарювання.

Найбільш ефективним методом доказування являється економічна експертиза.

Третя проблема полягає в доказуванні відомостей, які негативно вплинули на ділову репутацію особи, оскільки відомості можуть бути розцінені як такі, що не є дійсними, а просто, як вираження суб'єктивної думки або оціночне судження. В останньому випадку, згідно ч. 1 ст. 30 Закону України «Про інформацію» ніхто не повинен притягуватися до відпові-

дальності за висловлення оціночних суджень, неможливе задоволення позовних вимог. Але, якщо є місце, наприклад, розголошення без згоди особи конфіденційної інформації, втручання в приватне життя і т. п., це частіше за все призводить до відшкодування моральних збитків.

Також часто виникають проблеми при ідентифікації особи, яка притягається до відповідальності за поширення в ЗМІ неправдивої інформації про підприємство. Згідно п. 11 Постанови № 4 у справах про спростування відомостей, поширених ЗМІ (в пресі, по радіо і телебаченню), як відповідачі притягуються автор, орган ЗМІ, поширив відомості, а в передбачених законом випадках і відповідна службова особа цього органу, що несуть відповідальність по відшкодуванню заподіяних моральних збитків згідно зі ступенем вини кожного з них. У разі коли орган ЗМІ не називає автора, вважається, що провину за поширення зазначених відомостей він взяв на себе.

Ще можливі проблеми, наприклад, коли було відправлено повідомлення, анонімно за допомогою інтернету, які порочать репутацію підприємства. Нажаль, за таких обставин позивач не зможе отримати грошову компенсацію. Єдиним шляхом захистити ділову репутацію є доведення в судовому засіданні недостовірними і неправдивими відомості, які були поширені. Суд встановить цей факт і, таким чином, фірма поверне собі «дobre ім'я».

Насправді, практикою доведено, що дуже важко юридичній особі довести заподіяні моральні та матеріальні збитки через знехтування правом на ділову репутацію, оскільки потрібно доказати, що саме вони є причиною цього порушення.

На підставі вищевикладеного варто зробити висновок щодо необхідності подальшого дослідження проблеми причинно-наслідкового характеру заподіяння шкоди внаслідок порушення права на ділову репутацію.

Гарна ділова репутація важлива у будь-якій сфері діяльності, тому захист її повинен бути більш удосконаленим та захищеним законодавством, щоб особам був гарантований якісний захист їх ділової репутації.

Б. Закладний
студент II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Україні необхідно підвищити рівень системи страхування, яка б стала надійним захистом для юридичних і фізичних осіб від матеріальних втрат, спричинених стихійним лихом, нещасним випадком чи іншими ризиковими обставинами. Потрібно винайти шляхи подолання недоліків, що існують на сучасному етапі, пропозиції, які прискорять розвиток, зростання, підвищення рівня галузі страхових послуг.

Незважаючи на значний розвиток, сектор страхування продовжує зіштовхуватися з проблемами, що обмежують його ріст і перешкоджають галузі в досягненні її потенціалу.

Головна проблема — нездатність значної частини страховиків виконувати взяті на себе зобов'язання перед страхувальником. Також можна

виділити такі проблеми в галузі страхування як: низька довіра суспільства до страхових компаній, відсутність кодексу про страхову діяльність, низький рівень капіталізації підприємств, відсутність законодавчого забезпечення послідовної, ясної структури для сектора страхування.

Послуги страхового брокерства в Україні також добре не розвинуті. Брокери – юридичні особи або громадяни, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, та здійснюють посередницьку діяльність на страховому ринку від свого імені на підставі доручень страхувальника або страховика, традиційно складовий елемент галузі, з'єднують клієнтів із страхувальниками, консультують їх про ринок, і допомагають укласти кращі угоди.

Пропоную такі шляхи розв'язання проблеми: підвищити рівень капіталізації підприємств та висунути вимоги щодо наповнення статутних фондів реальними грошима для підвищення надійності страхових компаній, винайти такі заходи, які б знизили можливість корупції та бюрократичних перепон, підвищити рівень страхового брокерства та залучити до цього бізнесу професійні компанії.

Страхове законодавство України, як ми бачимо, за моїми висновками має багато недоліків. Серед них слід виділити відсутність цілісності щодо регулювання відносин у галузі страхування, неврахування в законодавстві особливостей реально існуючих економічних відносин, та відсутність стратегії щодо подальшого розвитку страхової галузі, підвищення ролі всієї галузі в економіці та, зокрема, українських страхових підприємств. Тому пропозиції змінити законодавство мають велике значення для створення конкурентоспроможної страхової галузі в Україні.

В висновку треба сказати, що для більшості запропонованих пропозицій необхідна ефективна законотвора, аналітична та управлінська робота з боку урядових організацій. Чіткого строку цього процесу немає, але якщо уряд швидше внесе необхідні зміни до законодавства, стабілізує зростання економіки, та зможе подолати, або принаймні зменшити негативні наслідки корупції та бюрократії, то ці позитивні зрушення можуть відбутися швидше.

А. Іовова, М. Бережна

студентки IV курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПОРЯДОК ВИСЕЛЕННЯ З ЖИТЛА. ЗАКОННІСТЬ ВИСЕЛЕННЯ ОСОБИ ЧЕРЕЗ БОРГИ ЗА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Змога людини мати житло – це певно найважливіша форма реалізації нею права на життя. Але втрата житла може створити загрозу для соціального та фізичного буття людини. Підтримування стабільності цих відносин можливе через численні цивільно-правові засоби, зокрема через закріпленій законодавством та вичерпний перелік підстав для примусового припинення права на житло.

Статтею 47 Конституції України визначено право кожного на житло. Свобода придбання житла, можливість його стабільного користування, недоторканість, а також недопущення примусового позбавлення житла, крім

випадків, що визначені законом і за рішенням суду – гарантується Державою.

Основні питання, що виникають при здійсненні житлових прав громадянами, регулюються Конституцією України; Цивільним кодексом України; Житловим кодексом УРСР; Цивільним процесуальним кодексом України, Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», та іншими нормативно-правовими актами України. Статтею 116 ЖК передбачено вичерпні три види виселення із житла:

1. Виселення з наданням громадянам іншого благоустроєного жилого приміщення (ст. 110, 111 ЖК України). Підставами для такого виселення є : знесення будинку задля громадських чи державних потреб; загроза обвалом будинку або жилого приміщення в ньому; виселення громадян з жилого приміщення, що підлягає переобладнанню в нежиле.

2. Виселення з наданням громадянам іншого жилого приміщення (ст. 114, 114-1, 115 ЖК України). Підстави для виселення: припинення громадянами трудових відносин з підприємствами, установами, організаціями, які надали жиле приміщення, через звільнення за власним бажанням без поважних причин, або за порушення трудової дисципліни, або за вчинення злочину; громадяни, які одержали жилі приміщення в будинках колгоспів, якщо вони виключені з членів колгоспу або вийшли з колгоспу за власним бажанням; громадяни, які були позбавлені батьківських прав, якщо вони проживають спільно з дітьми, щодо яких позбавлені батьківських прав. Таке виселення здійснюється лише у судовому порядку.

3. Виселення без надання громадянам іншого жилого приміщення (ст. 116, 117, 124, 132 ЖК України). Якщо наймач, члени його сім'ї або інші особи, що проживають разом із ним, систематично руйнують чи псують жиле приміщення, використовують його не за призначенням, із систематичними порушеннями правил співжиття, а заходи громадського впливу не дають результатів, виселення винних на вимогу наймодавця проходить без надання іншого жилого приміщення. Попередені заходи попередження застосовуються судами, прокурорами, органами внутрішніх справ, адміністративними комісіями виконкомів, заходи впливу, вжиті на зборах жильців будинку чи членів ЖБК, трудових колективів громадських організацій за місцем роботи або проживання.

Потрібно зазначити, що громадяни можуть бути виселені й у зв'язку з недійсним ордером на житлове приміщення.

За словами Прогас А.М. цей перелік причин є повним, і повинен перевірятися в суді, і стають законним приводом для виселення тільки після відповідної ухвали.

Але з недавнього часу оскільки рівень доходів населення у 2015 році порівняно з 2014 роком суттєво не змінився, а має місце спад виробництва в усіх галузях економіки, ріст рівня безробіття, зростання ціни на енергоносії та комунальні послуги – можливий сценарій, за яким неможливі українці не зможуть сплачувати занадто завишені рахунки комунальних платежів, а звідси виникає питання про ймовірність виселення із житла за комунальні борги. І така позиція підтримується Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

Однак, треба зауважити, згідно з Законом «Про виконавче провадження», стягнення на нерухоме майно допускається, якщо це житло є не

єдиним у власності боржника, а сума його боргу перевищує 10 мінімальних заробітних плат (з вересня 2015 року – 13,78 тис. грн).

Втім навіть тоді стягнення нерухомості за борги є крайній захід. Спершу боржник має можливість добровільно погасити борг протягом тижня. В іншому випадку – на житло накладається арешт, оцінюється його вартість, і тільки після цього може виставлятися на аукціон. Для примусового виселення необхідний тільки вердикт суду.

Отже можемо зробити висновок, що виселення за будь-яких економічних, соціальних та політичних умов повинно відбуватися тільки на законних підставах. Безумовно, треба застосовувати найсуворіші заходи до людей, які не виконують договірні зобов'язання або законні вимоги, зокрема й за несплату комунальних послуг, аж до виселення злісних боржників з їх житла. Проте для цього необхідно побудувати соціальні умови для переселення боржників. Дати їм можливість отримувати соціальні кредити під даний вид невиконаного зобов'язання, створити інші механізми, що забезпечують баланс суспільних інтересів. Доки такий механізм відсутній, як немає і норм права, що дають можливість виселяти з житла за несплату комунальних послуг, жодна людина не може бути позбавлена конституційно-го права на житло.

О. Костина, Э. Панковская
*студентки IV курса специальности «Права»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

ПЛЮСЫ И МИНУСЫ ОБЪЕДИНЕНИЯ СОВЛАДЕЛЬЦЕВ МНОГОКВАРТИРНОГО ДОМА

Проблема сферы коммуникационных услуг на сегодняшний день одна из самых не решенных.

В своей книге «Украина: ПРОЕКТ РАЗВИТИЯ» С.Л. Тигипко отметил: «Во всем мире сфера коммунальных услуг считается одной из самых прибыльных и надежных рынков. Это – идеал любого капиталиста: спрос на его продукты и услуги (электричество, тепло, вода, канализация, вывоз мусора, уборка территории и т.д.) абсолютно стабилен и даже кризис его не снижает, искать потребителя не надо – он всегда на месте».

Понадобилось более 15 лет, что бы многолетние дискуссии в Верховной Раде Украины приобрели материальную форму.

14.05.2015 года был принят закон «Об особенностях осуществления права собственности в многоквартирном доме», но и этого могло не произойти, так как данный закон в момент своей разработки поддавался не одноразовой критике юристов и экспертов основанной на опыте прошлых лет.

ОСМД – это юридическое лицо, созданное совладельцами квартир (собственниками) многоквартирного дома для управления, распоряжения и сохранения общего имущества в пределах дома и его придомовой территории.

Закон принят, но не однозначен и содержит в себе достаточное количество недочётов. Он закрывает возможность для злоупотреблений

в одной сфере, и в тоже время, из-за некорректного трактования статей открывает лазейки в другой. Как считает С. Дедов, управляющая компания может сделать под себя ложную инициативную группу, чтобы взять под контроль ОСМД.

С. Дедов утверждает, что с принятием закона создание ОСМД стало обязательным и теперь граждане, если сами в течение года не организируются, то за них это сделает местное самоуправление, навязав к примеру ООО или физическое лицо-предпринимателя в личине которого будет скрываться и действовать все тот же ЖЕК. Который в свою очередь определит тариф и будет осуществлять свою деятельность на том уровне, который мы имеем на сегодняшний день.

Также, возникают вопросы по поводу распределения голосов пропорционально жилой площади, которая находится во владении жильца, ведь при голосовании решение принимается большинством голосов, а соблюдать выбранный курс обязаны все совладельцы. Данная система влечет за собой возможность монополизма, а вместе с ним и узурпацию власти.

Также Закон «Об особенностях осуществления права собственности в многоквартирном доме» хоть де-юре и расширяет право жильцов на пользование многоэтажкой, но де-факто отправляет их с их проблемами «в свободное плавание».

Теперь совладельцы либо собственными силами осуществляют хозяйственную деятельность, либо привлекают на договорных началах субъектов хозяйствования (ремонтные бригады, юристов, бухгалтеров и т.д.).

Также объединения самостоятельно осуществляют свои имущественные и не имущественные права, а именно приобретают бойлеры, берут кредиты, оборудует детскую площадку и прочее, для нормального функционирования многоквартирного дома и придомовой территории, все это влечет за собой определенные затраты жителей многоэтажки.

Не стоит забывать и о капитальном ремонте многоэтажного дома, ведь если ранее мы говорили о относительно небольших суммах (вывоз мусора, текущий ремонт, озеленение двора) то тут совладельцем придется раскошелиться.

Несмотря на то, что ремонт это их право, собственники наделены ответственностью за нанесение вреда, причиненного имуществу, жизни и здоровью третьих лиц.

За долговые обязательства перед кредиторами объединение несет ответственность своим имуществом. А в суде выступает как истец или ответчик. То есть законодатели как бы невзначай в добровольно-принудительной форме перекладывают ответственность за многоэтажку на плечи жильцов.

При этом многие граждане привыкли думать по другому, возлагая всю ответственность на ЖКХ, и в связи с этим от собственников квартир в многоэтажных домах нельзя требовать 100% принятия реформ.

ЧИ ПОТРИБЕН УКРАЇНЦЯМ НОВИЙ ЗАКОН ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ІНТЕРНЕТІ?

Однією з проблем регулювання сфери Інтернету є питання захисту авторських прав, оскільки поведінка юзерів в мережі нерідко зачіпає права авторів і їх правонаступників. Такі щоденні дії, як перегляд сайтів, збереження їх вмісту в пам'яті комп'ютера, копіювання текстів, зображень, аудіофайлів, ознайомлення з ними необмеженого кола користувачів, відбуваються в рамках охорони авторського права. В умовах сучасних ринкових відносин, коли інформація стає все більш вагомим об'єктом цивільного обороту, актуальність детального розгляду всіх проблем, пов'язаних з охороною всього, що розміщено в Інтернеті, очевидна.

Україна зайняла перше місце в рейтингу держав, котрі найчастіше всього порушують права інтелектуальної власності. Про це говориться у щорічному звіті Міжнародного альянсу інтелектуальної власності (ІІРА). За даними альянсу ІІРА, в Україні продовжують працювати веб-сторінки, на яких розміщений "піратський" контент, в тому числі і великі торрент-трекери.

Більш того, згідно з американським дослідженням, за останні кілька років "інтернет-пірати" з інших країн спеціально переносили свої сервери до України. В цілому, "українське питання" вмістилося на дев'яти сторінках окремого дослідження в рамках спільного щорічного антипіратської доповіді ІІРА. Нагадую, що в минулому році Україні вдалося позбутися статусу самої "піратської" країни в світі, що надихнуло експертне співтовариство на оптимістичні реляції: боротьба з інтернет-піратством стала більш ефективною.

До цього торгове представництво США (USTR) і згаданий альянс ІІРА двічі визнавали Україну одним з найбільших світових розповсюджувачів неліцензійної продукції. Так, в лютому 2013 Україна потрапила в так званий список пріоритетного спостереження ІІРА, оскільки поширення піратського контенту в нашій країні "набуло масштабів, що завдають правовласникам значних збитків". Через квартал, в травні 2013 Україна вже очолила так званий "список 301" країн-порушників інтелектуальної власності, після чого USTR оголосило про початок розслідування причин такого високого рівня інтелектуального піратства в "Уанеті". Хоча американські правовласники наполягали на застосуванні проти України більш жорстких штрафних санкцій. Тоді ж уряд США висунув українській владі претензії за трьома основними напрямками: високий рівень інтернет-піратства, використання піратського програмного забезпечення в держорганах і проблеми з адмініструванням системи авторських відрахувань. Раніше, у вересні 2012 робоча група Конгресу США з протидії міжнародному піратству визнала Україну разом з Росією і Китаєм "найбільш піратськими країнами".

Як зазначалося, статус "пірата №1" погрожував Україні виключенням з "Загальної системи привілеїв" (GSP) – програми американського уряду з підтримки економічного зростання країн, що розвиваються, в рамках якої в США безмитно ввозиться 3,4 тисячі видів товарів із 140 країн. Подібні санкції у зв'язку з високим рівнем піратства вже застосовувалися до України

раніше – в 2011 Україна була виключена з GSP на п'ять років. В цілому, згідно з дослідженням Асоціації виробників програмного забезпечення (BSA) за 2011, рівень піратства в Україні знизився до 84% після трьох років зростання. Нагадую, в список країн, за виробництвом контрафактної продукції яких необхідно стежити, Україна потрапила на початку 2007 – відразу на шосте місце з 16 країн. Згідно зі звітом ІІРА за 2006, збитки від діяльності українських піратів, перш за все через контрафактного програмного забезпечення, склали 320 мільйонів доларів за станом на десять років назад.

Спроби якимось чином стабілізувати ситуацію з піратством в інтернеті поки не увінчалися належним успіхом. Хоча за останні кілька років в Україні з'являлося безліч законопроектів про захист авторських і суміжних прав, жоден з них з різних причин так і не прийнятий парламентом. Найбільш відомим став одіозний законопроект Державної служби інтелектуальної власності, який зобов'язував провайдерів видаляти з сайтів піратський контент протягом доби без рішення суду.

Відзначимо, що в Україні питання з області захисту авторських прав регулюються національними нормативними актами, зокрема Цивільним кодексом України, Законом України «Про авторське право і суміжні права». Ці акти встановлюють основні права і обов'язки осіб, які здійснюють діяльність з об'єктами інтелектуальної власності в інтернеті. Так, названий Закон передбачає, що зафіксувавши порушення авторських прав, автор самостійно або через уповноважену особу завжди може звернутися до суду з метою захисту своїх прав і зажадати компенсацію за те, що об'єкт інтелектуальної власності був використаний без його відома. Однак на практиці виявляється, що процес це досить тривалий і клопіткий.

Щоб полегшити його, була висунута законодавча ініціатива – в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі був розроблений законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав в мережі Інтернет », який 23 жовтня ц. м пройшов реєстрацію в ВР під №3353. Даний законопроект, як виявилось, дещо відрізняється від своїх попередників, а нова політична ситуація і необхідність якнайшвидшого приведення українського законодавства до міжнародних стандартів створили серйозні передумови, щоб він міг стати законом. І ось уже законопроект збирає навколо себе не тільки прихильників, а й противників.

Так, в ході прес-конференції на тему «Під фальшивими гаслами захисту авторського права планується тотальна зачистка інтернету», ініціатором якої стала Інтернет асоціація України, обговорювалися ризики вищезазначеного законопроекту, а також законопроекту №3081-1 від 30.09.2015 «Про державну підтримку кінематографії в Україні », який, як стверджують експерти, в своїх перехідних положеннях дублює норми законопроекту №3353.

В ході заходу присутні представники провайдерів говорили про те, що вони максимально зацікавлені в розвитку ринку легального контенту – перш за все, тому, що вони мають можливість на цьому заробляти. У свою чергу, представники Інтернет асоціація України стурбовані тим, що з прийняттям цих законопроектів відновляться спроби попередньої влади встановити повний контроль над інтернетом, тільки на цей раз під гаслами захисту авторського права і підтримки кінематографії. «Цілком очевидно, що цей

закон є прямим механізмом до маніпулювання інформацією в українському сегменті мережі Інтернет», – впевнений, зокрема, заступник голови правління ІАУ Олександр Ольшанський. Експерти звернули увагу на той факт, що даний законопроект створює умови для порушення конституційних прав громадян, надаючи постачальнику послуг можливість блокувати контент на підставі подання заяви до суду, але без відповідного рішення суду, як це відбувається зараз. «Законопроект пропонує ввести додаткові судові механізми, пов'язані з можливістю звернення власників авторських прав до осіб, які розміщують їх контент на сайтах, з вимогою його видалення або блокування», – зазначив глава консультаційно-дорадчої ради Інтернет асоціації України Олександр Баранов. Але фахівці впевнені, що запропонований механізм може призвести до порушень прав і інтересів інших учасників ринку, перш за все, операторів телекомунікацій та хостингових компаній.

Коментуючи норми проекту, А. Ольшанський пояснив, що для блокування контенту досить, щоб правовласник звернувся з відповідною заявою до суду, проте норми законопроекту зовсім не зобов'язують заявника надавати якісь докази, що підтверджують володіння авторськими правами. «Провайдерам пропонується блокувати або видаляти контент за заявою правовласника. Але найголовніше – заявник зобов'язаний лише подати заяву в суд, він не повинен отримати рішення суду. І навіть якщо заявник суд програє, ніхто нікому не поверне збитки за блокування або видалення контенту, яке відбулося в результаті подачі заяви», – зазначив він. З ним погодився його колега А. Баранов – в ході свого виступу він зробив акцент на тому, що пропонувані законодавчі новації позасудового блокування і видалення контенту суперечать і міжнародним нормам, і українським законодавством, а також не враховують особливостей інтернет-технологій.

Я також вважаю цей законопроект недоопрацьованим. У нас перестануть працювати в потрібному, постійному режимі всі сайти – Адміністрації Президента, МВС і т. д. тому що будуть, наприклад, скарги про те, що фотографії, що ілюструють ту чи іншу новину, порушують авторські права, і сайт на 10 днів повинен бути вимкнений на підставі пропонованих норм. А через 10 днів, швидше за все, буде нова скарга. І таким чином дуже спрощується завдання для нинішньої армії тролів. Крім того, хоча закон і пройшов належну процедуру громадського обговорення на сайті МЕРТ, процедура ця виявилася формальною. Таким чином, законопроект у запропонованій редакції повинен бути відхилений, а в подальшому він потребує доопрацювання з залученням представників громадськості, юристів і правовласників контенту.

О. Левенець, В. Плаксіна

студенти II курсу спеціальності «Право»

Днірпопетровського університету імені Альфреда Нобеля

НАБУВАЛЬНА ДАВНІСТЬ ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Підставами виникнення права власності є різноманітні обставини (юридичні факти), з якими норми права пов'язують встановлення право-

відносин власності. У Цивільному кодексі України містяться підстави виникнення права власності, що не мають широкого поширення в правозастосовчій практиці. Одним з таких підстав є набувальна давність – спосіб виникнення права власності. В українському Цивільному кодексі термін набувальної давності на нерухоме майно становить десять років, а на інше майно – п'ять років, за умови сумлінного, безперервного і відкритого володіння цим майном як своїм власним. Набувальна давність поширюється на випадки фактичного володіння чужим майном. Наявність у власника, наприклад, договору оренди, наймання, зберігання тощо виключає застосування цього інституту.

Набувальна давність передбачена статтею 344 ЦК пов'язана з трьома оцінюваними поняттями: добросовісно, відкрито, безперервно, – чітке, однозначне тлумачення яких має істотне юридичне значення. Висловлена думка про те, що до ознак, які мають правове значення, належить і володіння майном, як власним. Однак ця ознака не має чітко визначених параметрів, адже якість володіння і користування майном дуже часто залежать не від юридичного статусу особи (власник чи орендар), а від особистих якостей людини (акуратний, хазяйновитий і тд). До того ж у статті 344 ЦК вона не згадується. Заволодіння чужим майном буде добросовісним, якщо воно не є результатом протиправної поведінки, а отже, не пов'язане з насильством, обманом, використанням хворобливого стану власника тощо. Поняття, що тісно пов'язане з терміном набувальної давності також є «відкритість володіння», вона в свою чергу означає, що особа не приховує свого статусу від інших осіб, не приховує, що вона не є власником майна. Відкритим може бути користування чужою річчю (але також не завжди), що ж до відкритості володіння, то розуміння цієї концепції має залежати від конкретних життєвих ситуацій.

Тлумачення «безперервності» володіння також має свої певні специфічні аспекти. Відомо, що перерва володіння має пов'язуватися з вольовими діями особи, насамперед тоді, коли предметом володіння були рухомі речі. У цій ситуації головне значення мало б надаватися не тому, що особа, хоча і тримає чужу річ у своєму помешканні, але фізично не володіє нею, а тому, що її власник не виявляє щодо неї інтересу.

Наслідки, передбачені у статті 344 ЦК, не можна вважати юридичною санкцією, оскільки не пов'язуються з протиправною поведінкою власника. Вони виступають в результаті втрати власником інтересу до речі і водночас присутності в іншій особі інтересу у володінні нею.

Як відомо, право набувальної власності поширюється на не рухоме і рухоме майно. Таким чином, можна виокремити умови набуття права власності щодо нерухомого майна за набувальною давністю, до яких відносять:

– добросовісне заволодіння майном на законних підставах. Цій умові відповідають випадки, коли володілець не знав і не міг знати про те, що володіє чужим житлом, інакше кажучи, не знав про обставини, у зв'язку з якими виникло володіння чужим майном і які не залишали сумніву в правомірності набуття майна. У разі виникнення спору встановлювати характер володіння має тільки суд з урахуванням обставин справи. Доказами добросовісного володіння можуть бути квитанції про сплату послуг за електропостачання, водопостачання тощо. Набувальна давність не стосується випадків заволодіння чужим майном обманним чи злочинним шляхом;

- продовження володіння майном відкрито та безперервно. Тобто це володіння має бути очевидним для третіх осіб;
- продовження володіння житлом протягом встановленого строку. Володіння має бути безперервним протягом визначених законом строків, а саме протягом десяти років.

У статті Цивільного кодексу України про «набувальну давність» трактується наступні положення: якщо особа заволоділа майном на підставі договору з його власником, який після закінчення строку договору не пред'явив вимоги про повернення, вона набуває права власності за набувальною давністю на житло через 15 років після закінчення терміну позовної давності. Позовна давність представляє собою строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Тривалість загальної позовної давності – три роки.

Набувальна давність представляє собою категорію, що з'явилася не так давно, а саме з прийняттям Верховною Радою України нового Цивільного Кодексу від 16 січня 2003 року. Цивільний кодекс Української РСР 1963 року, що був чинним до цього, не містив поняття «набувальна давність». Саме з дня набрання чинності нового кодексу стало можливим набувати права власності на чуже майно.

Набувальна давність відіграє роль у цивільному обороті як засіб до закріплення майна за суб'єктами, що ним володіють, у випадках, коли вони не мають можливості в силу певних обставин підтвердити підстави виникнення прав, а також в інших ситуаціях. Право власності за допомогою набувальної давності можливо набувати як на безхазяйні речі, так і на майно, яке належить на право власності іншій особі. Економічною передумовою появи норм про набувальну давність доречно визнати необхідність максимального залучення в оборот здатних до того видів майна, що не допускає навіть короткочасного простою.

Д. Легкий, В. Макаренко

студенти III курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІВ ТА ПІДКОРЕННЯ ЇХ ТІЛЬКИ ЗАКОНУ

Конституційний принцип незалежності суддів знайшов своє відображення у законодавчих актах України. Так в ст. 6 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» (далі закон) зазначено, що «здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України та на засадах верховенства права».

За цим принципом судді розглядають і вирішують цивільні справи, керуючись лише нормативно-правовими актами українського законодавства. Алексєєв С.С. зазначав, що втручання в діяльність судді, що стосується здійснення правосуддя переслідуються на законодавчому рівні. Ніхто не має права чинити тиск на суддів і вказувати, як має бути вирішено ту чи іншу конкретну справу. Вплив на суддів з метою домогтися винесення незаконного рішення або перешкодити об'єктивному розгляду справи переслідуються кримінальним законодавством України.

Незалежність суддів можлива за умови підкорення їх тільки закону, а можливо це лише за умови огороження суддів від впливів зовнішніх і внутрішніх факторів. Незалежність без підкорення закону може породити свавілля.

Держава сама зобов'язана дотримуватися проголошених нею ж принципів. Правосуддя – це форма державної діяльності, яка полягає в розгляді та вирішенні судом віднесених до його компетенції справ.

Суддя на всіх стадіях судового процесу вирішує всі питання на підставі закону, за власним досвідом, своїм внутрішнім переконанням, в результаті дослідження всіх обставин справи в їх сукупності і власної оцінки доказів.

Суд, встановивши при розгляді справи невідповідність акта державного чи іншого органу державної влади, приймає рішення згідно із законодавством.

Ярков В.В. писав, що незалежність суддів і підкорення їх тільки закону проявляє себе не тільки зовні, але і всередині самої судової системи, це стосується колегально вирішення справи. Кожен суддя вільно висловлює свою думку з усіх обговорюваних питань, ніхто не може нав'язати йому свою думку, і при розбіжності з прийнятим рішенням може викласти свою думку окремо, яка потім долучатиметься до справи.

Крім того, даний принцип оберігає суддів від власних вражень, раніше сформульованих переконань по даній справі.

Здійснюючи правосуддя суддя не повинен упереджено ставитися до того чи іншого учасника процесу. Така дія зі сторони судді обмежує право учасника процесу на захист і веде до постановлення несправедливого рішення.

Ермошин Г.Т. зазначав, що принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону – означає законність і справедливість правосуддя. Зміст даного принципу демократичний, моральний та гуманний. При здійсненні правосуддя, судді повинні усвідомлювати необхідність дотримання законодавства, приймати рішення по справі справедливо, по совісті та внутрішнім переконанням незалежно від своїх симпатій та політичних поглядів, будь-які спроби втручання у вирішення конкретних справ рішуче прискіпки і притягувати винних у даному діянні до відповідальності. Це залежить від морально-етичних аспектів судової діяльності.

Суддя при здійсненні своєї професійної діяльності повинен виконувати приписи даного принципу, яке вимагає від суддів високих професійних і морально-психологічних якостей, твердості та стійкості характеру, почуття загостреної справедливості, щоб протистояти будь-якому посяганню і виконувати свій обов'язок так, як це написано в законодавстві.

Отже, принцип незалежності суддів і підпорядкування їх тільки закону – це невід'ємна складова самостійності судової влади. Він є дуже важливим адже гарантує об'єктивність і справедливість при розгляді справ та винесенні рішень.

Звісно у нашій країні не все так добре з цим принципом, адже якщо подивитись на його дію на практиці ми побачимо, що на рішення суддів продовжують впливати. А тиск і підкуп суддів набув систематичного характеру. І це проблема на яку потрібно звертати увагу і продовжувати боротись з нею, бо підводячи підсумки, можна зробити висновок, що принцип незалежності суддів – це важлива ланка незалежності судової влади України.

ПРАВО НА ДОСТАТНЄ ЖИТЛО ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОГО ПАКТУ ПРО ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ І КУЛЬТУРНІ ПРАВА

Відповідно до п.1 статті 11 «Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права» (надалі – Пакт) держави-учасниці (СРСР підписав пакт 18 березня 1968 року. Вступив в силу для СРСР 3 січня 1976 року) визнають право кожного на достатній життєвий рівень для нього самого і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло, і на поліпшення умов життя. Право людини на достатнє житло, має вирішальне значення для користування економічними, соціальними і культурними правами. Незважаючи на те, що міжнародне співтовариство неодноразово підтверджувало необхідність забезпечення повної поваги права на достатнє житло, зберігається тривожний і значний розрив між стандартами, встановленими в статті 11 Пакту, і ситуацією, що склалася в багатьох частинах світу. Хоча ці проблеми найчастіше носять найгостріший характер в країнах, що розвиваються, значні проблеми, пов'язані з наявністю бездомного населення і недостатнього житла, також існують в деяких найрозвиненіших в економічному відношенні країнах. За оцінками Організації Об'єднаних Націй, в світі є понад 150 млн. бездомних і більше 1 млрд. людей, які проживають за недостатніх житлових умов. І це число тільки збільшується. Зрозуміло, що жодна держава не вільна від значних проблем того чи іншого роду, що мають відношення до права на житло.

У деяких випадках держави-учасники в своїх доповідях, що розглядалися у Комітеті з економічних, соціальних і культурних прав, визнали і охарактеризували труднощі, з якими вони стикаються в забезпеченні права на достатнє житло. Однак більша частина представленої інформації виявилася недостатньою для того, щоб Комітет зміг отримати належне уявлення про ситуацію, що склалася в якійсь конкретній державі.

Право на достатнє житло належить кожному. Хоча вираз «для нього самого і його сім'ї» відображає припущення щодо ролі чоловіків і жінок і загальноприйнятого порядку здійснення економічної діяльності в 1966 році, коли був прийнятий Пакт, цей вислів сьогодні не можна тлумачити як такий, що має на увазі будь-які обмеження застосовності цього права до окремих осіб або домашніх господарств, очолюваних жінками, чи інших таких груп.

Згідно думки Комітета з економічних, соціальних і культурних прав ООН, право на житло не слід тлумачити у вузькому чи обмеженому сенсі, що зрівнювало б його, наприклад, з наданим дахом, що означає лише те, що хтось має дах над своєю головою. Його швидше слід розглядати як право жити де б то не було в безпеці, світі і з гідністю.

Таким чином, концепція достатності має особливе значення відносно права на житло, оскільки вона дозволяє підкреслити ряд факторів, які повинні враховуватися при визначенні того, чи можуть конкретні форми житла вважатися утворюють «достатню житло» для цілей Пак-

ту. Можна визначити деякі аспекти цього права, які повинні прийматися до уваги для цієї мети в будь-якому конкретному контексті. Вони включають наступне:

1) Правове забезпечення проживання. Проживання можливе у різних формах, таких як: орендоване (державне і приватне) житло, кооперативне житло, власне житло, житло, надане в надзвичайних випадках, і неофіційне житло. Незалежно від виду, всі особи мають користуватися певним ступенем забезпечення проживання, яка гарантує правовий захист від примусового виселення, переслідування та інших загроз.

2) Наявність послуг, можливостей та інфраструктури. Адекватне житло повинно надавати певні можливості, які мають суттєво важливе значення для здоров'я, безпеки, комфорту та харчування.

3) Доступність з точки зору витрат. Фінансові витрати будь-якої особи, що пов'язані з житлом, повинні бути такого розміру, щоб виникнення і задоволення інших основних потреб не ставилися під загрозу і не стикалися з перешкодами.

4) Придатність для проживання. Достатнє житло повинно бути придатним для проживання з точки зору захисту мешканців від холоду, вогкості чи інших загроз для здоров'я, структурних небезпек і переносників хвороб. Також повинна бути гарантована фізична безпека мешканців.

5) Доступність. Достатня житло повинно бути доступним для тих, хто має на нього право. Групи, що знаходяться в несприятливому становищі, повинні отримати повний і стійкий доступ до адекватного житлового фонду.

6) Місцезнаходження. Достатня житло повинно знаходитися в такому місці, яке дозволяє мати доступ до можливостей в області зайнятості, медичного обслуговування, школам та іншим соціальним установам.

Держави повинні приділяти належну першочергову та особливу увагу тим верствам суспільства, які в даний час проживають в несприятливих умовах. Відповідно проведена політика і прийняте законодавство не повинні давати переваг соціальним групам, що вже знаходяться в сприятливому положенні, за рахунок інших. Таким чином, загальне погіршення умов життя і житлових умов, прямо викликане політичними і законодавчими рішеннями держав-учасників, причому за відсутності будь-яких компенсуючих заходів, було б несумісним із зобов'язаннями щодо Пакту.

Отже, найбільш прийнятні засоби досягнення повної реалізації права на достатнє житло неминуче будуть різнитися в значній мірі в кожній державі, Пакт прямо вимагає, щоб кожна держава-учасник вжив будь-які кроки, які необхідні для досягнення цієї мети. З причин відповідності та ефективності, а також з метою забезпечити повагу інших прав людини така стратегія повинна бути відображенням консультацій з усіма зацікавленими особами, включаючи бездомних, осіб, які мають недостатнє житло, і їх представників. Далі, необхідно вжити заходів з метою координації між міністерствами та регіональними і місцевими властями політики в суміжних областях (економіка, сільгосподарство, навколишнє середовище тощо) із зобов'язаннями п.1 статті 11 Пакту.

ПРОБЛЕМИ СТРОКУ ПРИЙНЯТТЯ ТА ВІДМОВИ ВІД ЗАПОВІДАЛЬНОГО ВІДКАЗУ

У сучасних умовах становлення ринкової економіки зростає значення спадкування взагалі і спадкування за заповітом. Зміст заповіту становлять розпорядження заповідача відносно його майнових прав та обов'язків.

До особливих заповідальних розпоряджень за Цивільним кодексом України належить заповідальний відказ. Відповідно до ст. ст. 1237, 1238 ЦК України, заповідальний відказ – це вид заповідального розпорядження, за яким на заповідач має право покласти на спадкоємця за заповітом виконання певного майнового зобов'язання на користь особи (відказоодержувач), зазначеної заповідачем. В основі заповідального відказу полягають зобов'язальні відносини між спадкоємцем, на якого покладено виконання відказу, та відказоодержувачем, маючого право вимоги виконання відказу. В даних відносинах відказоодержувач виступає в ролі кредитора, а спадкоємець є боржником.

Виникає проблема з питання про строк прийняття та відмови від заповідального відказу та межі його дії. Тобто в який термін він може бути виконаний. Чинне законодавство не містить прямих вказівок на вирішення цього питання, ним лише визначено, що заповідальний відказ втрачає чинність у разі смерті відказоодержувача, що сталася до відкриття спадщини (ст. 1239 ЦК).

Для того, щоб з'ясувати це питання, потрібно зупинитися на питанні початку строку, а саме з якого терміну (моменту) у відказоодержувача виникає право на придбання заповідального відказу, та у спадкоємця, обтяженого відказом, виникає обов'язок виконати цей відказ. Відповідно до ч. 4 ст. 1238 ЦК України «відказоодержувач має право вимоги до спадкоємців з часу відкриття спадщини». Часом відкриття спадщини за цивільним законодавством вважається «день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою» (ч. 2 ст. 1220 ЦК). Незважаючи на те, що згідно з ч. 4 ст. 1238 ЦК України відказоодержувач має право вимоги до спадкоємців з моменту відкриття спадщини, але насправді належне йому право вимоги він може реалізувати тільки з моменту, відколи спадкоємець, частка якого обмежена відказом, прийме спадщину.

На нашу думку, коли б не відбулося прийняття спадщини, спадщина вважається належною спадкоємці з моменту її відкриття (ч. 5 ст. 1268 ЦК), вимогу до спадкоємця, який прийняв спадщину, але намагається ухилитися від виконання заповідального відказу, відказоодержувач може пред'явити протягом загального строку позовної давності в три роки (ст. 257 ЦК). Даний строк відрховується з дня відкриття спадщини.

Право на прийняття заповідального відказу виникає у відказоодержувача з часу відкриття спадщини, причому для його виникнення ніяких дій з боку відказоодержувача не вимагається. Стаття 1271 ЦК України передбачає, якщо відказоодержувач протягом шести місяців з часу відкриття спадщини не відмовився від заповідального відказу, вважається, що він його

прийняв, саме шляхом пасивної поведінки (мовчазної угоди). Набуття права на відказ здійснюється автоматично в силу закону (відкриття спадщини), якщо відказоодержувач буде живим на цей момент. Але це не означає, що відказоодержувач, дізнавшись про відкриття спадщини, не може звернутися до нотаріуса із заявою про прийняття заповідального відказу.

Аналізуючи ч. 4 ст. 1238 та ст. 1271 ЦК, можна дійти висновку, що пасивна поведінка відказоодержувача та умови ст. 1271 ЦК можуть призвести до того, що відказоодержувач буде вважатися таким, що прийняв заповідальний відказ, навіть тоді коли реально ніяких дій для користування відказом він не здійснюватиме. Отже, уявляється, що обов'язком спадкоємців є надання заповідального відказу, але «примусити» відказоодержувача його прийняти вони не в праві.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що строк дії заповідального відказу повністю залежить від волі заповідача. Отже, у разі відсутності у заповідальному відказі вказівки на строк його дії, відказоодержувач набуває права на безстрокове користування ним, якщо він не відмовиться від свого права. Але це не повинно так бути, аби спадкоємець частка якого обтяжена відказом, перебував у невизначеному стані.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що строк дії заповідального відказу повністю залежить від волі заповідача. Отже, у разі відсутності у заповідальному відказі вказівки на строк його дії, відказоодержувач набуває права на безстрокове користування ним, якщо він не відмовиться від свого права. Але це не повинно так бути, аби спадкоємець частка якого обтяжена відказом, перебував у невизначеному стані.

Д. Обертвич, І. Сенін
студенти III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АКТУАЛЬНІ МОМЕНТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА АДВОКАТА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Однією з проблем, пов'язаних з реалізацією права на судовий захист є участь в процесі представника, а саме адвоката, який на професійному рівні надає юридичну допомогу і представляє інтереси таких осіб під час розгляду цивільної справи. Верстви населення, які не підпадають під категорію осіб, які мають право на безоплатну правову допомогу та які не підпадають під пільги зі сплати судового збору, якщо у них не вистачає грошей, втрачають право на судовий захист.

Право на судовий захист є одне з основних прав людини. Він є один з найважливіших державних способів захисту прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права, який здійснюється у формі правосуддя і гарантується державою.

Згідно ст. 40 Цивільно-процесуального кодексу (далі ЦПК) України представником у суді може бути адвокат або інша особа, які:

- досягли 18 років;
- мають цивільно-процесуальну дієздатність;
- належним чином посвідчені повноваження на здійснення представництва в суді, за винятком осіб, визначених у ст. 41 ЦПК України.

Для адвокатів надання допомоги в захисті прав і законних інтересів інших осіб є їхнім професійним заняттям, вони мають спеціальні знання в області права і практичний досвід ведення справ в суді, в той час, як інші особи, які мають право бути представниками в суді, реалізують його лише як частину своїх трудових обов'язків або можуть виступати представниками в суді тільки стосовно деяких справ або в певних випадках.

Участь в процесі осіб зазначених в порядку ст. 45 ЦПК, а саме уповноважений Верховною Радою України, органи місцевого самоврядування, прокурор, також є гарантіями реалізації права на звернення до суду, але для зазначених суб'єктів надання правової допомоги є не пріоритетним, а є однією із завдань. Тільки для адвоката надання правової допомоги є головним професійним завданням і метою всієї його діяльності.

Правова цінність процесуального представництва адвоката безсумнівна. Його функціонування в сучасних правових системах дозволяють учасникам процесу, наділеним правом мати представника, здійснювати захист своїх прав та інтересів більш ефективно, з використанням кваліфікованих осіб у сфері юриспруденції.

Адвокат, будучи фахівцем у галузі права, може надати кваліфіковану юридичну допомогу при розгляді цивільної справи в суді. Ефективний захист прав і законних інтересів клієнта адвокатом забезпечується багатьма принципами організації і діяльності адвокатури як правозахисної організації. Особлива цінність представництва адвоката в цивільному процесі полягає в тому, що він служить захисту інтересів приватних осіб, тобто забезпечує конституційний принцип пріоритету прав і свобод людини, його інтересів перед державними інтересами, а також право на правову допомогу забезпечується належним професійним рівнем підготовки і кваліфікації адвокатів.

Таким чином, участь у справі в якості представника адвоката, є найбільш ефективним способом реалізації права на звернення до суду, права на юридичну допомогу, сприяє реалізації державних програм по доступності правосуддя населенню.

Особа, яка потребує в представництві своїх інтересів в суді та у якій не вистачає грошей для здійснення таких дій, може звернутися у відповідний центр і отримати допомогу у адвоката, який надає свої послуги безкоштовно для клієнта, так як робота адвоката оплачується з державних коштів. В Законі України «Про безоплатну правову допомогу», зазначено перелік осіб, які мають право на таку допомогу.

З 1 вересня 2015 року набули чинності зміни до ЗУ «Про судовий збір», у зв'язку з чим в Україні суттєво підвищився розмір ставок судового збору, підходи до його нарахування змінилися, деякі пільги з оплати судового збору скоротилися. Пенсіонери та інші незахищені верстви населення, які не підпадають під пільги зі сплати судового збору (а таких в Україні дуже багато і вони дуже потребують судового захисту), і зовсім залишаться за бортом судової системи.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що потрібно розширити перелік осіб, які мають право на безоплатного представництва адвоката в суді, у зв'язку з підвищення плати судового збору.

ВІДМІННІСТЬ ЗУСТРІЧНОГО ПОЗОВУ ВІД ЗАПЕРЕЧЕННЯ

Сторони у цивільному процесі наділені рівними правами та обов'язками, згідно ст. 31 ЦПК України. Особи, які приймають участь у провадженні, теж мають права рівного обсягу. Під рівністю прав ми маємо на увазі те, що дві сторони мають право на представлення своїх позицій та прав самостійно, або через особистих представників у суді. Право позивача на пред'явлення позову відповідає право другої сторони на заперечення (як усні, так і письмові) або на пред'явлення зустрічного позову до позивача щоб захистити свої права. Найцікавіше питання у цьому процесі – різниця між зустрічним позовом, та запереченням, на яке ми спробуємо знайти відповідь.

Юридична література має величезну кількість матеріалу, який намагається чітко відрізнити між собою поняття заперечення та зустрічного позову. Перша ознака, що відрізняє зустрічний позов від заперечення, деякі процесуалісти вказують на «самостійність» вимоги, заявленої в зустрічному позові, але інколи вимоги відповідача, заявлені як заперечення також є «самостійними».

Зокрема, про це йдеться в роботах Н. В. Клейна, С. Н. Абрамова, М. П. Рингу.

Спільним у висловах попередніх авторів є твердження про те, що відповідач може використовувати для свого захисту заперечення тільки при наявності у первісній і зустрічній вимоги загальноправової підстави, а зустрічний позов незалежно від цієї ознаки, отже як при загальному, так і при різній основі.

Говорячи за самостійність цих двох документів, Л. І. Анісімова говорить про те, що більш вигідне положення є у зустрічного позову, аргументуючи це тим, що заперечення повністю залежить від первісного позову, а в свою чергу рух основного позову залежить від бажання позивача та суду.

Так, наприклад, коли суд відмовляє у позові, повідомляє про зупинення або припинення провадження по справі, то заперечення подане відповідачем втрачає своє значення, так як воно залежить повністю від того як суд розгляне основний позов.

У випадку, коли відповідач вимагає відмови у позові (висловлює свою вимогу) у вигляді заперечення, суд може відмовити позивачу в позові на інших підставах, не вирішуючи це питання з посилаючись на заперечення відповідача. Тому виходить, що, до суду свої заперечення відповідач може донести у вигляді самостійного позову. Суддя зобов'язаний винести рішення незалежно від долі основного позову у тому випадку, коли відповідач представив свої вимоги, як зустрічний позов.

Не потрібно забувати про те що суд може сам виділити вимоги відповідача, які були представлені у вигляді зустрічного позову, в окреме провадження, якщо наприклад позивач відмовиться від позову.

Г. Косенкова говорить що письмове заперечення (відгук), на відміну від зустрічного позову не може містити яких-небудь вимог, крім зазначення

причин відмови позивачу в його позові. Саме з цієї причини з подачі письмового заперечення не стягується судовий збір і не потрібно прикладати додаткові документи, крім зазначених в самому запереченні. Кількість поданих заперечень на позов не обмежується законодавством і тому відповідач може при кожному судовому засіданні подавати свої відгуки по провадженню та надавати до суду нові письмові заперечення.

Мета подання відгуку до суду полягає в рішенні судді на користь відповідача та відмови іншій стороні в його позовній заяві на першій судовій інстанції. Зустрічний позов відрізняється від заперечення тим, що зазвичай містить зустрічні вимоги до позивача. Наприклад, якщо позивач подає позов про виселення мешканців із своєї квартири, на яку він має право, то мешканець може подати заперечення в письмовому вигляді і обґрунтувати в ньому своє право на проживання на даній житлоплощі з проханням до суду відмовити позивачу в позові проти нього.

А якщо мешканець подає вимогу визнати право на всю житлову площу за ним, то це буде зустрічним позовом, з вимогою передати право власності на нерухомість від позивача до відповідача.

Також зустрічний позов займає самостійне положення в процесі. Він обов'язково повинен бути викладений згідно ст. 119-120 ЦПК України, а заперечення подається як в усному так і у письмовому вигляді у формі клопотання.

І мабуть найбільш вагома різниця це те, що зустрічний позов може бути пред'явлений до початку розгляду справи по суті (стаття 123 ЦПК України), а строк пред'явлення заперечень не обумовлений, тому його можна подавати на будь-якій стадії (стаття 128 ЦПК України).

Виходячи із вищесказаного та розглянувши різницю між запереченням і зустрічним позовом, можна зробити висновок, що коли вимога відповідача пишеться у вигляді визнання за ним певного права, захист відповідача проти позову може виглядати як у формі заперечення проти позову, так і у формі зустрічного позову.

Вибір форми захисту залежить від відповідача та тієї процесуальної мети, яку він переслідує. А для того щоб прийняв суд зустрічний позов з метою одночасного розгляду його з першим необхідні певні умови. Ст. 123 ЦПК встановлює, що зустрічний позов може бути прийнятий до спільного розгляду, коли два позови взаємопов'язані і спільний їх розгляд є доцільним. Тут же розкривається поняття взаємного зв'язку обох позовів. Позови вважаються взаємно зв'язаними, якщо обидва вони впливають з одних правовідносин або вимоги по них здатні до зарахування. А взаємний зв'язок первісного і зустрічного позову може виявлятися в тому, що зустрічна вимога виключає первісну вимогу.

А. Олейник

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університета імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМАТИКА УСТНЫХ СДЕЛОК

Данная тема актуальна, т.к. эта проблемы устных сделок были и раньше, а в наше время их количество только увеличилось. Устные сдел-

ки – это то с чем мы сталкиваемся каждый день и именно по этому мы должны знать о последствиях, которые могут возникнуть из-за совершения данных сделок.

Несмотря на широкую распространенность устных сделок в гражданском обороте их изучению особое внимание почему-то не уделяется, в связи с чем сущность и специфика устной сделки в юридической литературе до сих пор должным образом не раскрыты и не описаны. Неудивительно поэтому, что на практике не только граждане, но и специалисты нередко испытывают затруднения при оценке допустимости использования устной сделки в той или иной конкретной ситуации, при определении порядка заключения, изменения и прекращения, а также при доказывании в суде как самого факта совершения устной сделки, так и ее условий.

Согласно ч.1 ст. 206 Гражданского кодекса Украины – устно могут совершаться сделки, которые полностью выполняются сторонами в момент их совершения, за исключением сделок, подлежащих нотариальному удостоверению и (или) государственной регистрации, а также сделок, для которых несоблюдение письменной формы влечет их недействительность.

Плюсом является то, что устная форма сделки является наименее сложной. Поэтому закон не требует ее применения, а лишь позволяет это.

Самым простым примером устной сделки – является устный договор купли-продажи. Обыденный пример – это покупка хлеба в ларьке или к примеру определенные продукты на рынке. Ведь при этих сделках мы предоставляем продавцу деньги, он нам товар. Но тут возникает одна из проблем, если случилось так, что товар ненадлежащего качества, имеет определенные дефекты или недостатки – мы попытаемся его заменить или вернуть себе деньги, но у нас нет доказательств покупки именно в этом магазине или именно у этого продавца, т.к. большинство сделок устные, а значит ни чека или любого другого документа удостоверяющего покупку мы не получим. А так как нам в большинстве хлебобулочных изделий или фруктов, овощей нет никаких удостоверяющих знаков, номеров или какой-либо информации о производителе или поставщике, то и доказать факт купли-продажи этого товара именно в определенном месте очень проблематично. То есть, если не будет свидетелей, видеозаписей или любых других доказательств, то и вернуть товар или поменять его мы не сможем.

Во-вторых, если мы продали вещь на основании устной сделки находясь в трудном финансовом положении, то опять же возникнут проблемы при истребовании этой вещи, когда наша финансовое положение улучшилось. Т.к. нет никакого письменного договора, а значит доказать, что именно наша вещь находится в чужом владении будет непросто, т.к. мы требуем именно эту вещь, а не аналогичный товар, а большинство из нас не держат листки или документы с информацией о вещах(серийный номер, какие-либо дополнительные сведения).

Заключать устные сделки лучше всего или на небольшие суммы или с людьми, которым вы доверяете и давно с ними знакомы. А для остальных лучше всего использовать письменные нотариально заверенные сделки – ведь при них вы защищены и, если появиться необходимость обратиться в суд у вас всегда будут доказательства осуществления данных сделок.

ПРАВО ПОДРУЖЖЯ НА СПІЛЬНЕ СУМІСНЕ МАЙНО ТА ЙОГО РОЗПОДІЛ ПРИ РОЗІРВАННІ ШЛЮБУ

В сучасному суспільстві, зокрема в Україні, нажаль, дуже поширені випадки розірвання шлюбу, внаслідок чого виникає необхідність розподілу спільно нажитого майна. Зазвичай, розподіл майна супроводжується сильним емоційним стресом, важкими та негативними емоціями. Кожен вважає, що має більше прав чи більшу долю у праві на майно. Однією з підстав виникнення права спільної сумісної власності є факт реєстрації шлюбу.

Згідно ч. 1 ст. 21 Сімейного кодексу України, шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану.

Шлюб, що не є зареєстрованим в органах РАЦСу, шлюб укладений на релігійній основі тощо не тягне за собою жодних правових наслідків, притаманних зареєстрованому шлюбу.

Відповідно до ч. 1 ст. 60 СКУ, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Виключенням з цього є речі індивідуального користування (наприклад, одяг, засоби особистої гігієни, коштовності тощо, навіть тоді, коли вони були придбані за спільні кошти подружжя), а також майно, що набуто кожним з подружжя на підставі спадкування, дарування тощо, незважаючи на те, що воно було набуто під час шлюбу.

У випадку розподілу майна існує два варіанти вирішення цього спірного питання, а саме, можливість домовленості між подружжям або діяти відповідно до положень шлюбного договору, якщо такий є, чи необхідність звернутися до суду.

Зазвичай, частки майна подружжя при розірванні шлюбу є рівними.

Якщо, при розподілі майна, воно не може бути розділено у рівних та пропорційних частинах, то особа, що отримала майно, вартість якого є меншою, має право на компенсацію недоотриманого.

У випадку коли особи не зареєстрували свої відносини в порядку, визначеному законодавством, можливе встановлення факту проживання однією сім'єю на підставі доказів. Ч. 1, ч. 2 ст. 57 Цивільного процесуального кодексу України встановлює, що доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі поясень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів. У таких випадках, згідно правових висновків Верховного Суду України, майно, що було набуто під час спільного проживання осіб може бути визнано їх суспільним сумісним майном і розділено між ними при розірванні шлюбу, при умові, якщо майно було придбане вна-

слідок спільної праці осіб, що була направлена на встановлення особистих і спільних доходів, внаслідок чого було придбане майно, та інше не встановлено письмовою угодою між ними.

Існують дуже часті випадки, коли подружжя вступає у кредитні правовідносини, задля придбання квартири, машини, земельної ділянки тощо. Зазвичай боржником виступає один з подружжя, хоча існують такі випадки, коли обидва є співпозичальниками. Чи буде це майно, при розлученні, визнаватися спільною власністю? Наразі судова практика стосовно цього питання є суперечливою та неоднозначною.

Згідно ч. 3 ст. 61 СКУ – якщо одним із подружжя укладено договір в інтересах сім'ї, то гроші, інше майно, в тому числі гонорар, виграш, які були одержані за цим договором, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Отже, майно придбане на кредитні гроші буде підлягати розділу нарівні з іншим сумісним спільним майном.

Що стосується боргів подружжя та правовідносин з зобов'язаннями в інтересах сім'ї, то вони, відповідно до п. 24 Постанови Пленуму Верховного Суду України « Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21 грудня 2007 року №11, теж враховуються при розподілі майна.

Наразі, питання щодо рівності прав та часток у поділі майна між подружжям є дуже актуальним та обговорюваним питанням серед наукових діячів та юристів. На мою думку, ця проблема, у сучасному світі, є поширеною та значною і потребує додаткового та глибокого вивчення.

Е. Процай

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ОДНОПОЛЫЕ БРАКИ. ЗАЧЕМ ЭТО УКРАИНЕ?

Права представителей нетрадиционной ориентации в Европе существенно отличаются в разных странах. В большинстве из них однополые меньшинства признаны в обществе, однако, вопрос легализации однополых браков и союзов вызывает юридические споры в области налогообложения, усыновления, медицины и т. д.

Однополые союзы в Европе признаны в таких странах: Великобритания (2005), Дания (1989), Ирландия (2011), Исландия (1996), Норвегия (1993), Финляндия (2002), Швеция (1995), Бельгия (2000), Франция (1999), остров Джерси (2012), Люксембург (2004), Нидерланды (1998), Австрия (2010), Венгрия (2009), Германия (2001), Лихтенштейн (2011), Словения (2006), Хорватия (2003), Чехия (2006), Швейцария (2007), Андорра (2005), Испания (1998), Португалия (2001), Сан-Марино (2012).

Однополые браки можно заключить в следующих странах: Португалия (2010), Испания (2005), Нидерланды (2001), Франция (2013), Бельгия (2003), Швеция (2009), Норвегия (2009), Исландия (2010), Дания (2012), Великобритания (Англия и Уэльс – 2013).

В таких странах как: Франция, Мальта и Швейцария – защита от дискриминации на почве нетрадиционной ориентации зафиксирована в Конституции, а в Нидерландах, Швеции, Ирландии, Финляндии – запрет зачастую содержится в законах или Уголовном Кодексе. Например, в Нидерландах, Швеции, Ирландии существуют общественные организации, занимающиеся расследованием дискриминации в этой сфере и имеющие право подать судебный иск от лица жертвы.

На сегодняшний день для стран ЕС и стран, находящихся на пути в ЕС, существует «Основополагающая директива ЕС по равенству в вопросах труда», которая была принята в декабре 2000 года, призвана запретить антидискриминационные положения на государственном уровне.

Кабинет Министров Украины намерен разработать законопроект о легализации однополых гражданского партнерства до 2018 года. Соответствующее распоряжение №1393 от 23 ноября 2015 года опубликовано на сайте правительства 11 марта. Этим документом Кабмин утвердил план действий по реализации Национальной стратегии в сфере прав человека на период до 2020 года.

Один из пунктов плана – “разработка и представление на рассмотрение Кабинета Министров Украины законопроекта о легализации в Украине зарегистрированного гражданского партнерства для разнополых и однополых пар с учетом имущественных и неимущественных прав, в частности, владения и наследования имущества, содержания одного партнера другим в случае нетрудоспособности, конституционного права не свидетельства против своего партнера”.

Гражданское партнерство – признанный государством социальный институт, в котором могут быть узаконены отношения двух людей, не желающих или не имеющих возможности по закону зарегистрировать брак. Как правило, такая возможность предоставляется однополым парам, однако в некоторых странах разнополые пары также могут зарегистрировать свои отношения подобным образом.

Как относятся к легализации однополых браков в Украине?

Об этом свидетельствует опрос издания «Факты» на сайте и в социальных сетях о том, нужно ли легализовать однополые браки в Украине. В опросе приняли участие 2834 респондента. На вопрос: «Поддерживаете ли вы легализацию однополых браков?», «ДА» ответили – 1700 человек. “Против” – 1134. То есть, 59,3% – за, и 40,7% против.

Однако, по опросу Социологического центра ЦИМЕС только 21% украинцев положительно относятся к усыновлению однополыми парами детей. В исследовании приняли участие 43 300 респондентов.

Демократия призвана давать человеку свободу выбора, и все же в наше время эту свободу многим людям до сих пор приходится отвоевывать шаг за шагом, борясь с невежеством и консерватизмом. Примером этому могут послужить события произошедшие 19 марта в городе Львове. Представители ЛГБТ-сообщества запланировали проведение во Львове 19 и 20 марта Фестиваля равенства, частью которого должен был стать ЛГБТ-квест. Это возмутило часть львовских правых активистов и политических сил. С призывом отказаться от проведения ЛГБТ-акций выступила также Львовская архиепархия УГКЦ, а администрация отеля “Львов” отказала в поселении 25 участникам Фестиваля равенства. 19 марта неизвестные со-

обшили о минировании гостиницы “Днепр”. Из отеля начали эвакуировать всех людей. Около 30 участников Фестиваля равенства во Львове посадили в автобусы и в сопровождении полиции вывезли из отеля, передает “Интерфакс-Украина”. Собравшиеся под зданием отеля представители праворадикальных сил, которые протестовали против проведения Фестиваля равенства, бросали камни и взрывпакеты вслед уезжающим автобусам с участниками мероприятия.

На наш взгляд, однополые пары имеют такое же право на семью, как и разнополые пары, хочется верить, что Украина стремится к программе развития, которая подразумевает уважение, соблюдение и защиту прав каждого человека в стране, а не к дремучему невежеству и пренебрежению отдельными группами населения, весь грех которых заключается в том, что они хотят равного и справедливого отношения к себе.

І. Рощенко, Ю. Лісняк
студенти ІІІ курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ДОТРИМАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СУДІ

Одним з важливих аспектів даної теми є питання, пов'язані з дотриманням процесуальних строків в цивільному процесі, оскільки, процесуальні строки є одним з головних засобів забезпечення дисципліни при здійсненні цивільного судочинства та захисту прав учасників цивільних процесуальних правовідносин, своєчасного та якісного розв'язання справ.

На думку В.В.Буга на основі досліджень історії судочинства, досвід українських судів та Європейського суду з прав людини встановлено, що в судовій системі України завжди виникали проблеми, пов'язані з дотриманням своєчасності судового захисту. Законодавство всіх країн намагається усунути дану проблему, з одного боку, за рахунок введення в судочинство спрощених процедур, а з іншого – шляхом уведення для кожного ключового елемента цивільного процесу конкретних строків його виконання.

Відсутність чіткості в даному аспекті судочинства в цілому і цивільному процесі зокрема, помножена на людський фактор, робить судовий процес настільки повільним, що особа фактично позбавляється права на правосуддя.

Під цивільним процесуальним строком слід розуміти встановлений в нормах цивільного процесуального закону та/або судом і обчислюваний роками, місяцями або днями проміжок часу, який визначається точними календарними датами чи вказівкою на подію, що повинна неминуче настати, і з яким або до якого ЦПК пов'язує можливість або необхідність вчинення судом і учасниками цивільного процесу процесуальних дій, а його закінчення (пропущення) може мати негативні наслідки для осіб, які беруть участь у справі.

Встановлені судом та законом процесуальні строки можуть бути різними. Вони залежать від характеру, конкретних обставин справи та змісту виконуваних процесуальних дій тощо.

Також В.В.Буга вважає, що на основі аналізу процесуальних засобів, які впливають на дотримання процесуальних строків, можна зазначи-

ти, що вирішення проблем правового регулювання процесуальних строків залежить від багатьох факторів, серед яких: встановлення розумних строків вчинення процесуальних дій не тільки щодо суду, але і щодо осіб, які беруть участь у справі, повідомлення учасників процесу через засоби мережі Інтернет та ЗМІ, ознайомлення із рухом справ на офіційних сайтах судових установ, оплата судового збору та направлення копій судових рішень за допомогою засобів мережі Інтернет.

Проаналізувавши цивільно-процесуальне законодавство хотілося б зазначити, що ним визначені процесуальні строки як для суду, так і для юридично заінтересованих у результаті справи осіб залежно від суб'єкта, якому адресовані процесуальні строки.

Згідно з Постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 жовтня 2014р. № 11 «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» матеріали судової практики свідчать про те, що основними причинами порушення процесуальних строків є недоліки в діяльності судів, пов'язані насамперед із незадовільною організацією судового процесу. Є випадки, коли всупереч вимогам процесуальних законів і без будь-яких підстав для цього цивільні справи та кримінальні провадження призначаються до судового розгляду з порушенням передбачених законодавством строків, у тому числі й тоді, коли підсудні знаходяться під вартою.

Внаслідок недоліків, допущених при підготовці цивільних справ до судового розгляду, недостатнього вивчення матеріалів досудового розслідування при підготовчому провадженні, несвоєчасного повідомлення учасників судового процесу та інших суб'єктивних причин розгляд справ неодноразово відкладається. При цьому в судових рішеннях не завжди наводяться мотиви відкладення, зазначається дата нового розгляду.

Також у вищезгаданому Пленумі зазначається, що порушення строків розгляду справ зумовлюють і такі негативні фактори, як значне навантаження, перш за все на суддів першої інстанції, незадовільне матеріально-технічне забезпечення судів, недоліки в роботі підрозділів органів внутрішніх справ, несвоєчасне виконання ухвал суду про привід осіб у кримінальному провадженні і у справах про адміністративні правопорушення, неможливість забезпечити участь адвокатів у судових процесах, тривалість часу, необхідного для доставки судових повісток про дату судового засідання, тощо.

Розумним, зокрема, вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без невикористаних зволікань) судового захисту.

В.О.Лагута зазначає, що для визначення того чи була тривалість строку розумною, Європейський Суд визначає початок такого строку та його закінчення. Перебіг строку у справах про цивільні права та обов'язки відраховується з моменту відкриття провадження у справі, а в окремих випадках – і з моменту виникнення права на подання позову до суду.

З урахуванням практики Європейського суду з прав людини критеріями розумних строків у цивільних справах є:

– поведінка заявника, а також інших осіб, які беруть участь у справі, інших учасників процесу;

- поведінка органів державної влади (насамперед суду);
- правова та фактична складність справи;
- характер процесу та його значення для заявника.

Також у цьому Пленуму наводяться причини порушення процесуальних строків найчастіше є такі: неявка належно повідомлених про місце і час розгляду справи учасників процесу та неналежне здійснення судових викликів і повідомлень; неповне застосування судами заходів процесуального примусу до осіб, які перешкоджають здійсненню цивільного судочинства; відсутність зворотних повідомлень про вручення судової повістки як прояв неналежного повідомлення цих осіб; неявка учасників процесу, про яких немає відомостей, що їм вручено судові повістки (45 % відкладених справ) та ухилення осіб від одержання повісток; тривале проведення експертиз; необґрунтовано великі перерви між судовими засіданнями; неналежний рівень вивчення та підготовки справи до розгляду; велике навантаження, зокрема поєднане з особливою складністю справи, що розглядається; безпідставне зупинення провадження у справі та відкладення розгляду справи; зловживання правом на оскарження ухвал суду.

Підсумовуючі викладене, можна зазначити, що на сьогодні в Україні майже не дотримуються процесуальних строків у суді, як з вини самого судді так і з вини учасників процесу. Тому потрібно передбачити порядок оскарження порушення розумних строків, запровадити відповідальність суддів, за халатне відношення до затримки процесуальних строків, а також – відповідальність до учасників процесу.

А. Саранча, Д. Манойленко

*студенти II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМА ОФОРМЛЕННЯ АВТОМОБИЛЯ ПО ГЕНЕРАЛЬНОЙ ДОВЕРЕННОСТІ

В Україні популярна практика «продажі» автомобилей по доверенности, хотя такая сделка заключает в себе ряд «подводных камней». Первое, что необходимо осознать – передача автомобиля по доверенности без составления договора не означает, что он переходит в вашу собственность.

С правовой точки зрения такого понятия как купля – продажа автомобиля по доверенности не существует. Согласно ст. 244 Гражданского кодекса Украины доверенностью является письменный документ, выданный одним лицом другому лицу для представительства перед третьими лицами. Из этого следует, что автомобиль — это собственность владельца, а не доверенного лица. И эта собственность при купле-продаже по доверенности не переходит к покупателю. Единственный вариант, при котором переход права собственности происходит – это генеральная доверенность. Она дает право решать судьбу вещи.

Но при этом можно столкнуться с риском:

1. Генеральная доверенность является всего лишь одним из видов представительства, она не дает вам права считать автомобиль своей соб-

ственностью. Автомобиль как был, так и остается собственностью «продавца», со всеми вытекающими из этого последствиями.

2. Доверенность прекращается по истечении ее срока. Следует отметить, что если срок в доверенности не указан, это не означает, что она выдана навсегда. Согласно ст. 247 Гражданского кодекса Украины, такая доверенность будет действительна до момента ее прекращения (например, до момента отзыва).

3. Главный минус такого переоформления автомобиля — это то, что такая доверенность может быть отменена «продавцом» без предупреждения и согласия «покупателя» в любое время, хоть через час после выдачи генеральной доверенности. Это право доверителя закреплено в ст. 249 Гражданского кодекса Украины.

4. Сложности со страховым возмещением. Определенные проблемы также существуют и со страховкой. При ДТП при наличии только общегражданской страховки, вы не сможете получить страховое возмещение. Страховая компания просто откажет в нем, поскольку автомобиль принадлежит другому лицу. Конечно, можно договориться с доверителем и оформить на вас доверенность на получение денежных средств. Есть и другие варианты, однако и здесь все зависит от желания доверителя.

5. Автомобиль может быть конфискован. «Приобретенный» по доверенности автомобиль может быть конфискован у вас в случае, если его собственник (юридический) совершил правонарушение или преступление. Например, собственник автомобиля не смог выплатить кредит, и часть его имущества арестована.

6. Доверенность прекращается со смертью доверителя. Даже если «продавцом по доверенности» является человек, в порядочности которого вы полностью уверены, вы все равно рискуете. Согласно ст. 248 Гражданского кодекса Украины, действие доверенности прекращается со смертью доверителя. Таким образом, все права на автомобиль перейдут к его наследникам. А вам лишь придется пытаться убедить наследников выдать вам новую доверенность. В случае отказа, воздействовать на них, в том числе и в судебном порядке, будет практически невозможно.

7. Вы не сможете продать автомобиль самому себе. Важным моментом является и то, что при «покупке по доверенности» вы в будущем не сможете купить автомобиль у самого себя. Для этого необходима смена собственника, а в статье 238 Гражданского кодекса Украины указано, что запрещено совершать сделки в своих интересах от имени лица, которое вы представляете. Следовательно, продать машину самому себе вы не сможете.

Если вы уже приобрели автомобиль по доверенности рекомендуется немедленно принять меры по переоформлению права собственности в предусмотренном законом порядке на свое имя. Если же это по каким-то причинам невозможно — необходимо обратиться за помощью к адвокату, чтобы признать за вами право собственности и вернуть машину, если такая уже была арестована и изъята за нарушения предыдущего владельца.

Итак, прежде чем покупать автомобиль по доверенности без договора, учитывайте, что существует масса вариантов, при которых вы останетесь и без автомобиля, и без денег, потраченных не него. Причем такие последствия могут наступить и без воли вашего доверителя, а просто при возникновении определенных обстоятельств.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Обдаровані музиканти, талановиті письменники, філігранні ювеліри, інженери, геніальні фотографи та художники бажають, щоб їх роботи продавалися на ринку та мати можливість захистити результати своєї праці, яку вони так старанно та сумлінно розробляли і втілювали в життя. Надання авторам та іншим творцям інтелектуальних продуктів і послуг конкретних прав для захисту інтелектуальної власності, спрямоване на охорону їх інтересів, які дозволяють контролювати використання їх творчої діяльності.

Права інтелектуальної власності – це права, що надаються особам на результати їхньої інтелектуальної праці, відповідно до визначення, прийнятого Світовою Організацією Торгівлі (СОТ). Об'єкти інтелектуальної власності перелічені в ст. 433 Цивільного Кодексу України. Згідно з ст. 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Соціальна мета захисту права інтелектуальної власності – захист інвестиційних результатів у процесі розробки та введення нових технологій, забезпечення тим самим стимулювання та способи фінансування науково-дослідницької діяльності. Встановлення стійкого інституту власності, особливо в сфері інтелектуальної діяльності, що охоплює практично всі провідні галузі економіки – це абсолютно необхідна умова для створення сучасної ринкової економіки. Має місце велика кількість правопорушень в даній сфері так як немає відповідного захисту прав власності на результати інтелектуальної власності. Самі розповсюдженні з них є піратство, незаконне використання торговельних марок, неправомірне поширення підробленої продукції, нечесна конкуренція, що завдають великих збитків в галузях, де переважає інтелектуальна діяльність. І це дає привід для звинувачення України в низьких стандартах охорони інтелектуальної власності. Неспроможність забезпечити надійний захист прав власності негативно впливає на імідж України і для цього необхідно встановити більш жорстку систему захисту права інтелектуальної власності, застосування якої має назавжди запобігти бажанням у порушника неправомірно застосовувати твір чи об'єкт інтелектуальної власності. До недоліків існуючої системи захисту інтелектуальної власності відноситься відсутність достатньої кількості спеціалізованих судів і суддів. Також існує нестача досвідчених фахівців у цій галузі, що призводить до досить довгострокового розгляду дуже складних справ, пов'язаних з недодержанням прав інтелектуальної власності, а також неодноразові ухилення правопорушника від виконання відповідно до вироку суду рішення по справі на користь позивача, що дає можливість правопорушнику зятягувати

з виконанням довгі роки. Неналежний рівень захисту прав інтелектуальної власності заважає винахідникам та творцям одержувати достатню економічну вигоду від результатів своєї творчої діяльності, яка б належним чином відшкодувала затрати на цю діяльність та забезпечила винагороду, необхідну, щоб зацікавити винахідника в результатах своєї праці.

Для розв'язання проблем відносно захисту права інтелектуальної власності необхідно спочатку забезпечити легальне використання об'єктів інтелектуальної власності, проведення єдиної політики по боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності. Питання спеціалізації суддів щодо розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, детально опрацьовувалось Держдепартаментом інтелектуальної власності спільно з Вищим господарським судом України. Така спеціалізація забезпечить можливість однакового застосування норм чинного законодавства в сфері інтелектуальної власності і направлена на удосконалення надійного захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку.

У разі відсутності ефективної системи захисту відбуватиметься занепад і відставання в високотехнологічних галузях економіки і гальмуватиметься економічний розвиток. Держава має подбати про захист інтелектуальної власності на своїй території та за кордоном. З огляду на визначені пріоритетні напрямки зовнішньої політики України, а саме інтеграцію у Європейський Союз, законодавство України у сфері інтелектуальної власності потребує подальшого удосконалення з метою забезпечення рівня захисту прав інтелектуальної власності, аналогічного до існуючого в Європейських Співтовариствах. З цією метою планується розробка проектів законодавчих актів, спрямованих на приведення законодавства України у відповідність до законодавства ЄС. Також вирішенням проблем відносно захисту прав інтелектуальної власності є проведення роботи щодо встановлення відповідностей між окремими нормативно-правовими актами з питань інтелектуальної власності. Необхідно також прийняття закону про створення Патентного суду України як органу спеціальної компетенції, повноваженнями по розгляду справ, пов'язаних з інтелектуальною власністю в порядку адміністративного судочинства, зокрема, захист від недобросовісної конкуренції, пов'язані з правами інтелектуальної власності, а також створення структурних підрозділів із питань інтелектуальної власності в міністерствах і відомствах.

Від розв'язання проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить стійкість та міцність бази для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації та прискорення економічного розвитку.

В. Соловійов

*студент II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ

Спадкове право – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, які виникають у зв'язку зі смертю громадянина і переходом його прав та обов'язків іншим громадянам.

Для того, щоб вийти на питання, які саме проблеми спадщини існують на даний момент, треба роздивитись всі правові аспекти регулювання спадкового права, які регулює книга шоста цивільного кодексу України від 16.01.2003 року.

Стаття 1216 цього кодексу встановлює, що спадкування – це є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).

Як підгалузь цивільного права, спадкове право встановлює підстави спадкування, час і місце відкриття спадщини, порядок складання та внесення змін до заповіту, причини його анулювання, умови прийняття спадщини, а також регулює порядок укладання спадкового договору.

Відповідно до частини першої статті 1220 цивільного кодексу України, спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою. А частиною другою цієї ж статті, визначається, що часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою.

Але увагу до себе привертає наступний юридичний факт, який закріплений у статті 1221 цивільного кодексу – це місце відкриття спадщини. Відповідно до частини першої цієї статті місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця.

Таке формулювання цієї частини є дещо не досконалою, оскільки таке місце проживання може бути тимчасове. Наприклад, людина орендує квартиру на довгий термін перебуваючи у відрядженні в іншому місці, або живе у гуртожитку на час навчання у вищому навчальному закладі. Тобто, це означає, що остання місце проживання спадкодавця може відрізнитись від місця перебування основної частини спадщини.

Частина друга статті 1221 також має свої недоліки. Ця частина проголошує, що якщо місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття спадщини є місцезнаходження нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна – місцезнаходження основної частини рухомого майна. Але у випадку, якщо рухоме майно знаходиться у різних місцях, і всі ці частки рівні – то все одно залишається питання де відкривати спадщину, адже випадок, коли частки рівні цивільним кодексом не передбачені.

Також слід звернути увагу на деякі статті спадкового права. Перша стаття – це стаття 1268 цивільного кодексу України, а саме третя її частина, яка проголошує, що особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право подати заявку про прийняття спадщини без згоди своїх батьків або піклувальника. Для пересічного громадянина залишається загадкою, як чотирнадцятирічна людина, яка навіть не досягла трудового повноліття зможе утримувати, наприклад, квартиру, яка може дістатись у спадок.

Далі для пересічних громадян може збити з пантелику частина перша статті 1270 цивільного кодексу України. Частина перша цієї статті проголошує, що для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

Більшість громадян вважатиме, що якщо вони не вклялись у шестимісячний строк, то вони не прийняли спадщину. Але це не так, бо тут з'являється наступна 1271 стаття, яка проголошує, якщо протягом шести місяців з часу відкриття спадщини відказоодержувач не відмовився від заповідального відказу, вважається що він його прийняв.

З раніше написаного можна зробити висновок, що проблеми спадкового права є актуальними, оскільки переважна більшість громадян України рано чи пізно зіштовхнеться з нюансами спадкового права, які були розглянуті. Тому законодавцю бажано було передивитись зазначені вище статті, для того щоб поліпшити життя українців зробивши таку підгалузь як спадкове право більш зрозумілою для пересічного громадянина.

П. Сушко, В. Дубиневич
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМАТИКА ПРИЗНАНИЯ ЛИЦА БЕЗВЕСТНО ОТСУТСТВУЮЩИМ

В Конституції України закріплено право громадян на судову заступу от посягательств на жизнь и здоровье, имущество и личную свободу, честь и достоинство. Обеспечения осуществления конституционных прав граждан Украины – одна из важных задач украинского государства.

Длительная неопределенность местонахождение одного из субъектов гражданских правоотношений создает трудности для защиты своих прав других участников этих правоотношений или их реализацию, или выполнение обязанностей.

В соответствии со ст. 43 Гражданского кодекса Украины (далее – ГКУ) физическое лицо может быть признано судом безвестно отсутствующим, если в течение одного года в месте его постоянного жительства (т. е. по месту его регистрации) нет сведений о месте его пребывания.

В случае невозможности установить день получения последних сведений о месте пребывания лица началом ее безвестного отсутствия считается первое число месяца, следующего за тем, в котором были получены такие сведения, а в случае невозможности установить этот месяц – первое января следующего года.

Физическое лицо может быть объявлено судом умершим, согласно ст.46 ГКУ, если в месте его постоянного жительства нет сведений о месте его пребывания в течение трех лет, а если он пропал без вести при обстоятельствах, которые угрожали ему смертью или дающих основание предполагать его гибель от определенного несчастного случая, – в течение шести месяцев, а при возможности считать физическое лицо погибшим от определенного несчастного случая или других обстоятельств вследствие чрезвычайных ситуаций техногенного и природного характера – в течение одного месяца после завершения работы специальной комиссии, образованной в результате чрезвычайных ситуаций техногенного и природного характера.

Физическое лицо, пропавшее без вести в связи с военными действиями, может быть объявлено судом умершим после истечения двух лет со дня окончания военных действий. С учетом конкретных обстоятельств дела суд может объявить физическое лицо умершим и до истечения этого срока, но не ранее истечения шести месяцев.

Физическое лицо объявляется умершим со дня вступления в законную силу решения суда об этом. Физическое лицо, пропавшее без вес-

ти при обстоятельствах, угрожавших ей смертью или дающих основания предполагать его гибель от определенного несчастного случая или в связи с военными действиями, может быть объявлен умершим со дня его вероятной смерти.

Суд рассматривает дела о признании физического лица без вести отсутствующим или объявлении его умершим в порядке отдельного производства в соответствии со ст.ст. 246 — 250 Гражданско-процессуального кодекса Украины (далее — ГПК).

В самом заявлении о признании физического лица безвестно отсутствующим или объявления его умершим должно быть указано:

- для какой цели необходимо заявителю признать физическое лицо безвестно отсутствующим или объявить его умершим (например, с целью защиты его имущественных интересов и установления опеки над имуществом);
- обстоятельства, подтверждающие безвестное отсутствие физического лица, или обстоятельства, угрожавшие смертью физическому лицу, которое пропало без вести, или обстоятельства, которые дают основание предполагать его гибель от определенного несчастного случая.

Суд до начала рассмотрения дела устанавливает лиц (родственников, сотрудников и т.д.), которые могут дать показания о физическом лице, местонахождение которого неизвестно, а также запрашивает соответствующие организации по последнему месту жительства отсутствующего (жилищно-эксплуатационные организации, органы внутренних дел или органы местного самоуправления) и по последнему месту работы о наличии сведений относительно физического лица, местонахождение которого неизвестно.

Одновременно суд принимает меры через органы опеки и попечительства об установлении опеки над имуществом физического лица, местонахождение которого неизвестно, если опека над имуществом еще не установлена.

Суд рассматривает дело с участием заявителя, свидетелей, указанных в заявлении, и лиц, которых сам суд сочтет нужным допросить, и принимает решение о признании физического лица безвестно отсутствующим или об объявлении его умершим.

После вступления в законную силу решения об объявлении физического лица умершим суд направляет решение соответствующему органу государственной регистрации актов гражданского состояния для регистрации смерти физического лица, а также к нотариусу по месту открытия наследства, а в населенном пункте, где нет нотариуса, — соответствующему органу местного самоуправления для принятия мер по охране наследственного имущества.

Правовые последствия:

- прекращаются обязательства, неразрывно связанные с личностью без вести пропавшего (представительство по доверенности, договор поручения, участие в полном товариществе, общественной организации и т. д.);
- муж или жена пропавшего безвестно получают право расторгнуть брак по упрощенной процедуре в органах РАГС;
- в соответствии со ст. 44 ГКУ нотариус по последнему месту проживания лица, признанного без вести пропавшим, описывает принадлежащее ему имущество и устанавливает над ним опеку.

По заявленію заинтересованного лица или органа опеки и опеки над имуществом физического лица, место пребывания которого неизвестно, опека может быть установлена нотариусом и до принятия судом решения о признании его безвестно отсутствующим.

Правовые последствия признания физического лица умершим, такие же, как и в случае его смерти. С той лишь разницей, что наследники лица, объявленного в судебном порядке погибшим, в течение 5 лет не могут отчуждать недвижимое имущество, перешедшее им по наследству. В это случае, одновременно с выдачей свидетельства о праве на наследство, нотариус накладывает на имущество запрет отчуждения.

В случае получения заявления о появлении физического лица, которое было признано безвестно отсутствующим или объявлено умершим, или сведений о местонахождении этого лица суд по месту нахождения лица или суд, который принял решение о признании лица безвестно отсутствующим или объявил его умершим, назначает дело к слушанию с участием этого лица, заявителя и других заинтересованных лиц и отменяет свое решение о признании физического лица безвестно отсутствующим или объявления его умершим. Независимо от времени своего появления физическое лицо, которое было объявлено умершим, имеет право требовать от лица, которое владеет его имуществом, возврата этого имущества, если оно сохранилось и безвозмездно перешло после объявления физического лица умершим, за исключением имущества, приобретенного по приобретательной давности, а также денег и ценных бумаг на предъявителя.

С. Чигиринський, М. Компанієць
студенти IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАННЯ ЖИЛИМИ ПРИМІЩЕННЯМИ В БУДИНКАХ ДЕРЖАВНОГО І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ

Договір житлового найму основа реалізації права на користування житлом. Предмет договору найму житла: окрема квартира або інше жиле приміщення або одноквартирний жилий будинок.

Законодавство встановлює права та обов'язки наймача і членів його родини: користуватися жилим і підсобними приміщеннями, санітарно-технічним та іншим обладнанням; залишати за собою житло на визначений законодавством термін у разі тимчасового виїзду; здавати частину житла в піднайом іншим особам; обмінювати жиле приміщення на інше.

Поряд із широкими правами від наймача вимагається і здійснення певних обов'язків: бережливе ставлення до житла; додержання правил користування житлом; економне використання води, електроенергії, газу, теплової енергії; недопущення порушень житлових прав інших суб'єктів та правил поведінки, що передбачені Типовим договором найму житлового приміщення. Житловим кодексом України передбачено, що особи несуть кримінальну, адміністративну та іншу відповідальність згідно із законом, якщо вони винні:

1) у порушенні правил користування жилими приміщеннями, санітарних правил утримання місць загального користування, використання їх не за призначенням;

2) у порушенні правил експлуатації житла, безгосподарності в його утриманні;

3) у пошкодженні житла та об'єктів благоустрою, а також у скоєнні інших правопорушень, передбачених законодавством.

Законодавство встановлює плату за користування житлом і комунальними послугами (статті 66-69, 70, 95, 101, 144, 162 ЖК). Плата за житло в будинках державного і громадського фонду обчислюється виходячи з загальної площі квартири. Розмір плати встановлює Кабінет Міністрів України. Але склалася така ситуація, що плата за житло в різних регіонах іноді відрізняється більше ніж у два рази (м.Чернівці та м.Харків). При цьому Законодавець зволікає з встановленням єдиного тарифу для всіх міст та регіонів країни.

Крім плати за житлову площу, стягується ще й плата за комунальні послуги (водопостачання, газ, електро- і теплову енергію та ін.) за затвердженими в установленому порядку тарифами. Сьогодні, у зв'язку з ростом у рази тарифів за комунальні послуги, суспільство вимагає від уряду прозорості у цьому питанні. Але й тут немає порозуміння, методика визначення тарифів досі непрозора і не зрозуміла. У різних регіонах діють різні тарифи.

Для певних категорій наймачів і членів їхніх сімей законодавство передбачає пільги по комунальним послугам, які зафіксовані у законах: Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 19 грудня 1991 р., Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 р. та інші.

Договір найму жилого приміщення може бути змінено за згодою наймача, членів його сім'ї та наймодавця. До випадків зміни договору найму відносять: за вимогою члена сім'ї наймача; на вимогу наймача; на вимогу наймодавця. В договорі найму повинні бути прописані умови внесення змін до договору та строки повідомлення про це. Усі спори між наймодавцем та наймачем вирішуються у судовому порядку.

Договір житлового найму на вимогу наймодавця може бути розірваний лише у випадках, встановлених законом, і тільки в судовому порядку, крім випадків виселення з будинків, які являються аварійними і в них неможливе проживання. Також можливе виселення співробітниками Державної виконавчої служби в рамках виконання рішення суду. До самого процесу виселення можуть долучатися співробітники поліції та комунальних служб. В адміністративному порядку з санкції прокурора можуть бути виселені лише громадяни, котрі самовільно зайняли жилі приміщення, або ті, які проживають у будинках, що можуть обвалитися.

Але все, що прописано в Законі де-юре, не завжди виконується де-факто. Люди намагаючись уникнути сплати податку на доходи, здають житло без договору. При цьому наймач житла сплачує не тільки комунальні платежі, але ще й винагороду наймодавцю. Так, у крупних містах України найм однокімнатної квартири, в залежності від району розташування, коштує 2 500 – 3 500 грн. При цьому плата за комунальні послуги становить лише 700 – 900 грн.

Задача житла в найм без договору несе в собі ризик порчі як майна наймодавці, яке розташоване в помешканні, так і порчі самого житла внаслідок підтоплення або пожеги з вини наймача. І претензій по відшкодуванню збитків без договору найму неможливо. Щоб не платити податки на доходи більшість наймодавців іде на ризик втрати або пошкодження свого майна.

Отже, можна зробити висновок, що діюче законодавство в частині здачі в найм житла недосконале, воно не заохочує людей офіційно все оформляти. Гроші з бюджету на фінансування обов'язкових платежів не виділяються в необхідному обсязі. Також потребує доопрацювання Типовий договір найму. В той же час законодавство досить чітко закріплює права і обов'язки наймачів і наймодавців щодо користування житлом у державно-і громадському житловому фонді.

К. Турдыева, К. Олифірова
студентки III курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРИНЦИП ГЛАСНОСТИ СУДЕБНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА

Гласность судебного разбирательства принадлежит к числу основных принципов правосудия в Украине. Сущность этого принципа состоит в том, что рассмотрение дел во всех судах осуществляется, по общему правилу, открыто, гласно. Каждый гражданин, достигший 16-летнего возраста, имеет право свободно входить в зал судебного заседания и, не нарушая установленного порядка, наблюдать за ходом рассмотрения дела. Нередко сведения о судебных процессах публикуются в периодической печати, передаются по телевидению и радио.

Но, если рассмотрение дела связано с вопросами государственной важности, государственными тайнами, либо вопросов касающихся интимной жизни сторон, принимающих участие в деле, тогда судебное заседание проводится в закрытой форме.

Согласно статье 6 ГПК Украины, существуют предпосылки для обеспечения гласности судебного процесса, такие как возможность любого из присутствующих в зале заседания делать заметки, вести запись, звукозапись, также фотосъемку, видеосъемку, трансляцию судебного заседания по радио и телевидению с разрешения суда, который рассматривает дело.

Принцип гласности правосудия создает условия для объективного и справедливого рассмотрения судом правовых конфликтов, призывает судью тщательно и скрупулезно подходить к соблюдению закона, улучшает качество судебных актов, повышает правовую культуру граждан, развивает доверие населения к судебной власти. Однако, акцентируем внимание на то что, несмотря на повышенный интерес к принципу гласности, ряд важнейших проблем его реализации в настоящее время остается нерешенным.

Также в настоящее время не решена проблема свободного доступа граждан в залы судебных заседаний. Несмотря на то, что существует правило об открытом разбирательстве дел во всех судах, в реаль-

ной жизни достаточно часто встречаются случаи, когда граждан не пускают в залы судебных заседаний, например, под предлогом того, что они не являются участниками судопроизводства. Проблемы соотношения публичности и конфиденциальности в судопроизводстве сейчас исследуются в современных научных работах. Так, А.Ф. Изварина в числе мер, направленных на совершенствование деятельности судебной системы, указывает, что «прозрачность и открытость деятельности судей должна быть законодательно закреплена с определением форм открытости судей перед обществом».

Привлечение судей к дисциплинарной ответственности за нарушение принципа гласности носит единичный характер и на практике почти не встречается.

Также, в настоящее время можно столкнуться с не менее важным нарушением принципа гласности, таким как удаление юридически значимой информации в размещенных на сайтах судебных актах. Таким образом активное удаление персональных данных затрудняет изучение судебной практики. Например, при изучении судебной практики по делам о возмещении ущерба, причиненного ДТП, можно столкнуться с исключением сведений о физическом здоровье пострадавших лиц и денежных суммах, подлежащих возмещению, что делает публикацию судебных актов по рассматриваемой категории дел бессмысленной.

Гражданские дела в большинстве стран слушаются открыто. Но существуют некоторые исключения, при которых дверь судебного заседания все же закрывается перед желающими присутствовать в зале суда. Хорошим примером является Англия, где суд вправе по своему усмотрению слушать дело при закрытых дверях, если оно касается государственных тайн, несовершеннолетних, морали, также дела об усыновлении никогда не слушается открыто. Во Франции гражданские процессы открыты, кроме тех случаев, когда закон требует или разрешает их проведение в закрытом заседании. Стороны, в случае их согласия, могут просить о слушании дела в закрытом заседании. По общему правилу гражданское дело может слушаться закрыто, если оно посягает на частную жизнь (дела о разводе, о разделе имущества, о лишении и восстановлении родительских прав, о получении внебрачным ребенком фамилии отца), пишет украинский юридический портал «Радник».

Гласность и открытость судебного разбирательства в законе являются основополагающими принципами судопроизводства. Но ведь согласитесь, недостаточно просто принять закон. Намного важнее добиться его выполнения. Необходимо, чтобы люди, на которых лежит ответственность привести и исполнить указанные в законе принципы в жизнь, считали их своими собственными принципами и не протестовали в глубине души при их осуществлении.

Подводя итог, достаточно спорной темы, можно сделать вывод, что обозначенные проблемы свидетельствуют, во-первых, о необходимости дальнейшего глубокого изучения принципа гласности, так как тема очень неоднозначная а, во-вторых, о том, что большой процент судей в силу менталитета, сложившихся стереотипов и традиций, в настоящее время не готовы сделать свою деятельность открытой для общества. В Украине недавно стартовал проект, под громким названием «Відкритий суд»,

организаторы которого, обещают всему украинскому населению разоблачить судей-взяточников, открыть «вход» на судебные заседания всем без исключения, привлечь судей к дисциплинарной ответственности. Конечно, им предстоит провести большую работу по дальнейшему развитию информационной открытости судов для того, чтобы принцип гласности в полной мере стал выполнять свое предназначение.

В. Шеметенко, А. Короткий
*студенти II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Право власності — це сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням власником належним йому майном на свій розсуд і у своїх інтересах, усуненням усіх третіх осіб від протиправного втручання у сферу його володіння цим майном, а також обов'язки власника не порушувати прав та законних інтересів інших осіб.

На сьогодні, законодавство України передбачає досить велику кількість засобів захисту права власності, багато з яких чітко регламентуються законодавчими актами. Існування такого різноманіття призводить до виникнення спірних питань і суперечностей при їх застосуванні.

Проблема захисту права власності виглядає особливо актуальною в зв'язку з процесами формування правової держави, бо право власності є одним з найважливіших невід'ємних прав людини, і його забезпечення — важливе завдання всіх органів держави. Стаття 13 Конституції України зазначає, що: «Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом. У відповідності до ст. 14 Основного закону право власності на землю не тільки гарантується, але й набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Ст. 41 Конституції закріплює право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, а також підкреслює, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності і що право приватної власності є непорушним. Це означає, що законодавство України містить ефективні гарантії права власності на землю для всіх без винятку суб'єктів і забезпечувати їх рівність перед законом.

Але захист права власності має чимало проблем, найбільші з них виникають у наступних ситуаціях:

- примусового відчуження нерухомого майна (наприклад, із метою знесення будинку та побудови нового, у тому числі, процедури реконструкції старих житлових кварталів; примусового викупу земельних ділянок для суспільних потреб, процедури примусового виселення при визнанні будинку аварійним тощо);
- обмеження щодо продажу землі сільськогосподарського призначення;
- „рейдерства”, тобто незаконного чи силового захоплення підприємств з подальшим узаконенням захопленої власності;

– невиконання судових рішень щодо сплати певних коштів чи повернення у власність певного майна.

Актуальним питанням залишається невиконання судових рішень, щодо захисту прав власності фізичних осіб. Досі не вирішена проблема не-ефективності діяльності виконавчої служби, яка в багатьох випадках не здатна виконати рішення суду. В той же час факт виконання рішення суду не менш важливий, ніж факт винесення такого рішення, оскільки кінцевим і головним результатом будь-якого судового процесу є поновлення порушених прав і свобод або відшкодування отриманої шкоди.

Також не всі власники розуміють меж здійснення права власності і де вони проходять. Наприклад, успадкувавши певне майно громадяни навіть не задумуються над тим, що право власності на нього ще треба оформити, а коли через кілька років або десятків років виникає будь-яка спірна ситуація щодо цього майна, починають проявляти певну активність, але вже може бути пізно.

Проаналізувавши найголовніші проблеми захисту права власності, можна визначити певні шляхи вирішення цих проблем:

1. Забезпечити чітке правове регулювання та справедливу процедуру щодо примусового викупу нерухомого майна в суспільних інтересах, зокрема, житлових будинків і квартир, землі тощо. При цьому потрібно чітко забезпечити право особи на співрозмірну та справедливу компенсацію за вилучене майно, а визначення та надання цієї компенсації повинно в часі передувати вилученню майна. Оцінка майна, що підлягає вилученню, повинна здійснюватися за реально діючими на цей момент цінами.

2. Удосконалити механізми реєстрації прав на нерухоме майно та їх обмежень.

3. Приділити особливу увагу виконанню судових рішень щодо захисту права власності, зокрема, яким присуджено виплатити особам певних коштів, повернути певне майно чи утриматися від дій щодо пошкодження чи заволодіння майном.

Отже, проблем захисту права власності є чимало, водночас багатьом громадянам в Україні слід змінювати життєву позицію і ставати «реальними» власниками належного їм майна, слід починати розуміти зміст права власності та його межі, а також ставати власниками «в душі», а не на папері, і виробляти нетерпимість до будь-якого порушення права власності.

Секція: КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ

А.П. Черненко

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ЧИ НАЛЕЖАТЬ ПОЛОЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ЗАГАЛЬНИХ ПРАВИЛ СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ?

Багато вчених називають досудове розслідування першою стадією кримінального провадження (Автори підручника «Кримінальний процес» Х.: Право, 2013, Л. М. Лобойко), хоча є і ті з них, хто стверджує, що ця стадія є вже другою (Іван Сервецький, Сергій Верланов, Олександр Процюк, Ярослав Толкачев, Олександр Квашук, Анатолій Черненко), але всі вони поділяють думку, за якою ця стадія відіграє важливу роль для всього кримінального провадження в цілому. Ми повною мірою поділяємо думку про важливість цієї стадії, бо в її перебігу з'являються певні учасники кримінального провадження, і до речі, окремі з них здійснюють свою діяльність виключно на цій стадії кримінального провадження, зокрема, це заявник, органи досудового розслідування (слідчий, керівник органу досудового розслідування), і навіть, слідчий суддя. Крім цього, як зазначає Л.М. Лобойко, призначенням цієї стадії є вирішення питання про формування і формулювання обвинувачення, яке передається прокурором до суду. Доречі, Л.М. Лобойко говорить про формування і формулювання обвинувачення, але не дає пояснення цього твердження. На нашу думку, говорячи про формування обвинувачення, вчений має на увазі, що спочатку обвинувачення викладають у формі підозри про вчинення злочину (первинна форма обвинувачення), а пізніше й у формі обвинувального акту (остаточна форма обвинувачення). Тут треба не плутати остаточна форма обвинувачення і остаточне обвинувачення (зміст), яке (останнє) може бути змінено не тільки під час досудового розслідування а й у суді. Звідси, формулювання обвинувачення означає викладення його змісту, котрий і може бути змінений. У зв'язку з названим призначенням стадії можна стверджувати, що на цій стадії починає діяти принцип змагальності та створюються необхідні передумови (поява обвинувачення, спочатку у формі підозри, а потім і у формі обвинувального акту) для повномасштабної його реалізації на інших стадіях кримінального провадження. Отже, ця стадія кримінального провадження є без сумніву важливою для кримінального провадження в цілому. Саме тому законодавцем постійно вживаються заходи щодо підвищення дієвості та ефективності цієї частини кримінального провадження, про що свідчать зміни до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України).

Так, Законом України від 07.10.2014 року № 1689-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національ-

ної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини»КПК України доповнено главою 24¹«Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень».

На нашу думку, метою такого доповнення було створити необхідні умови для дієвості кримінального провадження на цій стадії у разі коли особи, які вчинили певні злочини переховуються від органів розслідування і суду щоб уникнути кримінальної відповідальності. У тому разі коли підозрюваний, тобто особа, яка вчинила злочин має статус підозрюваного, переховується від органів розслідування і її місцезнаходження не встановлено, досудове розслідування зупиняється відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України. У більшості випадків так і відбувається, але, статус підозрюваного, особа, яка вчинила злочин може бути тільки тоді, коли їй в порядку ст.ст. 276-278 КПК України повідомлено про підозру, а таке повідомлення повинно бути вручено цій особі особисто чи шляхом надіслання його поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, тощо (ст.ст. 111, 135 КПК України). Зрозуміло виконати ці вимоги закону у тому випадку, коли місцезнаходження особи, яка переховується невідоме не можливо, тому й говорити про дієвість кримінального провадження не доводиться. Усувають ці перепони і роблять таке провадження більш дієвим норми глави 24¹ КПК України, які дозволяють продовжити кримінальне провадження відносно певних злочинів стосовно такої особи у рамках спеціального досудового розслідування заочно. Правда, законодавець чомусь уникає такої назви і вперше за історію вітчизняного кримінального процесуального законодавства вживає іноземний, вірніше, іншомовний термін -(inabsentia, що й означає – заочно).

Крім того, можна говорити, що законодавець прагнув максимально наблизити час притягнення таких осіб до кримінальності відповідальності до часу вчинення ними злочину, чого вимагає суспільство від правоохоронних органів.

Розібравшись із метою змін, що внесені законодавцем у КПК України, не вирішеним залишається питання, до якої структурної частини кримінального провадження належать ці норми глави 24¹ КПК України? Це питання набуває особливої актуальності для викладачів, які викладають кримінальний процес в навчальних закладах юридичного профілю. Найновіші підручники з кримінального процесу (1) Кримінальний процес : підручник /Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін. : за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило . – Х.: Право, 2013. 824 с., 2) Лобойко Л. М. Кримінальний процес: Підручник. К.: Істина, 2014. 432 с.) не дають відповіді на це питання, бо надруковані раніше змін, що внесені до КПК України у цій частині. Розв'язати це питання й ставимо на меті у цій публікації.

У назві цієї глави «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень»присутній термін «Особливості», що на перший погляд дає підстави відносити норми глави 24¹ КПК України до особливих порядків кримінального провадження, що регламентовані у розділі VI, котрий й має назву -«Особливі порядки кримінального провадження». До таких особливих порядків КПК України (розділ VI) відносить 7 видів таких проваджень:

- 1) кримінальне провадження на підставі угод (глава 35 КПК України);
- 2) кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення (глава 36 КПК України);

3) кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб (глава 37 КПК України);

4) кримінальне провадження щодо неповнолітніх (глава 38 КПК України);

5) кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру (глава 39 КПК України);

6) кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю (глава 40 КПК України);

7) кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні (глава 41 КПК України).

На нашу думку, норми глави 24¹ КПК України не відносяться до особливих порядків, бо вони навіть структурно законодавцем не відносяться до розділ VI, а розміщуються у розділі III «Досудове розслідування». Разом з тим, розділ III «Досудове розслідування» містить спеціальну главу 19 «Загальні положення досудового розслідування», але норми глави 24¹ КПК України розміщено поза межами цієї глави (Загальні положення досудового розслідування). Логічніше й було б правила спеціального досудового розслідування розмістити у главі 19 «Загальні положення досудового розслідування», але законодавець, на нашу думку, й підкреслив, що це особливі загальні правила досудового розслідування, бо не відносяться до звичайних кримінальних проваджень, а лише до кримінальних проваджень щодо окремих видів злочинів (проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини, їх виключний перелік наводиться у ч.2 ст.297-1) та ще й за певних умов, передбачених у тій же ч. 2 ст. 297-1 КПК України.

Ще одним аргументом на користь рішення про віднесення спеціального досудового розслідування до загальних правил стадії досудового розслідування є те, що досудове слідство навіть тих злочинів, про які йдеться у ч. 2 ст.297-1 КПК України проводиться за загальними правилами досудового розслідування, але саме норми глави 24¹ КПК України встановлюють правило коли таке досудове розслідування стає спеціальним. Згідно цього правила спеціальне досудове розслідування проводиться стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошені у міждержавний та/або міжнародний розшук, та вони розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у ч.2. ст. 297-1 КПК України, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

Отже, за нашими висновками, положення спеціального досудового розслідування належать до загальних правил стадії досудового розслідування.

СОЦІАЛЬНІ УМОВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ

Девіантна поведінка, під якою розуміється порушення соціальних норм, набула в останні роки масовий характер і поставила цю проблему в центр уваги соціологів, соціальних психологів, медиків, працівників правоохоронних органів.

Пояснити причини, умови і фактори, що детермінують це соціальне явище, стало насуцною задачею. Її розгляд припускає пошук відповідей на ряд фундаментальних питань, серед яких питання про сутність категорії «норма» (соціальна норма) і про відхилення від неї. У стабільно функціонуючому і суспільстві, яке стрімко розвивається, відповідь на це питання більш-менш ясне. Соціальна норма – це необхідний і відносно стійкий елемент соціальної практики, що виконує роль інструмента соціального регулювання і контролю. Соціальна норма знаходить своє втілення (підтримку) у законах, традиціях, звичаях, тобто у всьому тому, що стало звичкою, міцно ввійшло в побут, у спосіб життя більшості населення, підтримується суспільною думкою, відіграє роль «природного регулятора» суспільних і міжособистісних відносин. Але в реформованому суспільстві, де зруйновані одні норми і не створені навіть на рівні теорії інші, проблема формування, тлумачення і застосування норми стає надзвичайно складною справою.

Звичайно, українське суспільство не може довго залишатися в такому положенні. Девіантна поведінка значної маси населення втілює сьогодні найбільш небезпечні для країни руйнівні тенденції. У соціології девіантної поведінки виділяються кілька напрямків, що пояснюють причини виникнення такої поведінки. Девіантна поведінка (аномія, маргіналізм) – наслідок невдалого процесу соціалізації особистості: у результаті порушення процесів ідентифікації й індивідуалізації людини, такий індивід легко впадає в стан «соціальної дезорганізації», коли культурні норми, цінності і соціальні взаємозв'язки відсутні, слабшають чи суперечать один одному.

Так, Р. Мертон, використовуючи висунуте Е. Дюркгеймом поняття «аномія» (стан суспільства, коли старі норми і цінності вже не відповідають реальним відносинам, а нові ще не затвердилися), причиною поведінки, що відхиляється, вважає непогодженість між цілями, висунутими суспільством, і засобами, що воно пропонує для їхнього досягнення.

Інший напрямок склався в рамках теорії конфлікту. Відповідно до цієї точки зору, культурні зразки поведінки є такими, що відхиляються, якщо вони засновані на нормах іншої культури. Наприклад, злочинець розглядається як носій визначеної субкультури, конфліктної стосовно пануючого в даному суспільстві типу культури. У сучасній вітчизняній соціології безсумнівний інтерес представляє позиція Я.І. Гілінського, що вважає джерелом девіації наявність у суспільстві соціальної нерівності, високого ступеня розходжень у можливостях задоволення потреб для різних соціальних груп.

Кожна з позицій має право на існування, тому що дає зріз реально діючих суспільних відносин. У той же час їхніх авторів поєднує прагнення знайти єдине джерело причинності для різних форм девіацій.

Загальною закономірністю поведінки, що відхиляється, виступає факт щодо стійкого взаємозв'язку між різними формами девіацій. Ці взаємозв'язки можуть носити вид індукції декількох форм соціальної патології, коли одне явище підсилює інше. Приміром, алкоголізм сприяє посиленню хуліганства. В інших випадках, навпаки, установлена зворотна кореляційна залежність (рівні убивств і самогубств).

Існує і залежність усіх форм прояву девіації від економічних, соціальних, демографічних, культурологічних і багатьох інших факторів.

Особливу гостроту ця проблема придбала сьогодні в нашій країні, де всі сфери громадського життя перетерплюють серйозних змін, відбувається девальвація колишніх норм поведінки. Устояні способи діяльності не приносять бажаних результатів. Неузгодженість між очікуваним і реальністю підвищує напруженість у суспільстві і готовність людини змінити модель свого поведінки, вийти за межі сформованої норми. В умовах гострої соціально-економічної ситуації істотної зміни перетерплюють і самі норми. Найчастіше відключаються культурні обмежники, слабшає вся система соціального контролю.

В.М. Іванов виділяє такі причини девіації як: ті зміни в соціальних відносинах суспільства, що одержали відображення в понятті «маргіналізація», тобто його нестійкість, «промійність», «перехідність», поширення різного роду соціальних патологій.

Не можна не відзначити, що серед різних видів соціальних відхилень широкое поширення одержав останнім часом соціальний паразитизм у формі бродяжництва, жебрацтва і проституції. Для нього характерна прогресуюча стійкість, що перетворює подібне соціальне відхилення в спосіб життя (відмовлення від участі в суспільно корисній праці, орієнтація сугобо на нетрудові доходи). Небезпека цього паразитизму небезпечна в будь-якій формі. Так, наприклад, люди, що займаються бродяжництвом і жебрацтвом, нерідко виступають у ролі посередників у поширенні наркотиків, вчиняють крадіжки, допомагають збути крадене.

Лише в самому загальному виді можна визначити стратегію соціального контролю: заміщення, витиснення найбільш небезпечних форм соціальної патології суспільно корисними і/чи нейтральними напрямок соціальної активності в суспільно схвалюваному, або нейтральному руслі, створення організацій (служб) соціальної допомоги: суїцидологічної, наркологічної, геронтологічної реабілітація і ресоціалізація особи, що опинилася поза суспільними структурами.

Соціальна норма визначає історично сформований у конкретному суспільстві межу, міру, інтервал припустимого (дозволеного чи обов'язкового) поведінки, діяльності людей, соціальних груп, соціальних організацій. У відмінності від природних норм фізичних і біологічних процесів соціальні норми складаються як результат адекватного чи перевернутого відображення у свідомості і вчинках людей об'єктивних закономірностей функціонування суспільства. Тому вони або відповідають законам суспільного розвитку, будучи «природними», або недостатньо адекватні їм, а інколи вступають у протиріччя через перевернутий – класово обмежене, релігійне, суб'єктивістське, міфологізоване – відображення об'єктивних закономірностей. У такому випадку аномальною стає «норма», «нормальні» же відхилення від її.

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

У сучасній Україні корупція перетворилася на одну з головних загроз національній безпеці та демократичному розвитку держави. Український негативний вплив цього явища здійснює гнітючий вплив на всі аспекти політичного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави.

Посилення боротьби з корупцією в Україні є одним із головних і першочергових завдань як для держави в цілому, так і для кожного окремого громадянина, а вдосконалення чинного законодавства та виявлення чіткої громадської позиції щодо неприпустимості існування корупції – способом реалізації такого завдання.

Успішне впровадження нового антикорупційного законодавства разом із започаткованою реформою самої державної служби сприятиме оновленню та підвищенню її авторитету, впровадженню змін та модернізації моделі державного управління в цілому.

Стаття 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі Закон) визначає новий порядок подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Нововведення полягає в тому, що особи, на яких поширюється дія цього Закону, зобов'язані подати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру шляхом заповнення на офіційному веб – сайті Національного агентства з питань запобігання корупції за минулий рік, за формою, що визначається Національним агентством з питань запобігання корупції.

Хочу звернути увагу на те, що на сьогоднішній день Національне агентство з питань запобігання не діє, тому поки воно не розпочне свою діяльність питання декларування доходів регулюється статтею 12 Закону України «Про запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI.

Аналізуючи нові зміни законодавства можна зробити висновок, що така система декларування доходів є більш прозорою, простою та функціональною у використанні. До того ж, електронний порядок подання декларацій є більш зручним, так як, він заощадить час на друк бланку декларації та подання її до органу в якому працює особа. Тим більше, такі новели у законодавстві можна назвати прогресом, який наближує нас до країн ЄС де електронний документообіг не є новизною.

Із спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції фактично діють лише органи прокуратури та правоохоронні органи. Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції та Національне антикорупційне бюро України перебувають на стадії утворення. Через це майже третина норм чинного антикорупційного законодавства не працюють. Зокрема, це статті, які регламентують роботу Національного агентства з питань запобігання корупції.

Прогалини в законодавстві ще існують та ускладнюють процес впровадження антикорупційної політики.

Неможливим на даний час є притягнення чиновників ні до адміністративної, ні до кримінальної відповідальності за неподання декларацій або

внесення до них недостовірної інформації, якщо ці діяння вчинені до 26 квітня 2015 року. Закон у цій частині не має зворотної сили.

Метою боротьби з особами, які вчиняють корупційне правопорушення є не лише їх притягнення до відповідальності, усунення наслідків протиправних діянь, а й запобігання скоєнню таких порушень у майбутньому – не допущення таких осіб до виконання функцій держави або місцевого самоврядування після доведення факту скоєння ними корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення та притягнення до відповідальності.

Згідно до вимог Закону, відомості про притягнення осіб, які вчиняють корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, до відповідальності вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні чи пов'язані з корупцією правопорушення (далі – Реєстр). Але даний Реєстр є неповний тому, що порівнянням статистичних даних Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України встановлено, що із загальної кількості притягнутих з 2013 року було 4 533 осіб до Реєстру внесено лише половину.

Незважаючи на наявні певні проблемні питання застосування антикорупційного законодавства, правоохоронними органами вживаються системні заходи запобігання та протидії корупції.

Упродовж 2015 року слідчими підрозділами правоохоронних органів до суду направлено 915 обвинувальних актів стосовно 1053 осіб за скоєні корупційні правопорушення.

Незважаючи на очищення правоохоронних органів від корупціонерів, ще мають місце випадки скоєння ними корупційних правопорушень. Цього року до відповідальності за корупційні правопорушення притягнуто 104 працівників МВС, 25 – Державної фіскальної служби, 32 – Державної кримінально-виконавчої служби, 26 – Митної служби, 9 – органів прокуратури.

Найбільш корумпованими є сфери земельних (171 факт порушення), бюджетних (111) правовідносин, системи освіти (66) та охорони здоров'я (55).

Підсумовуючи вище викладене, можна казати, що реалізація оновленого антикорупційного законодавства сприятиме створенню актуального і сучасного механізму протидії корупції на всіх рівнях діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування та надасть додаткові умови для залучення громадськості у процес формування та реалізації державної політики у сфері запобігання і протидії корупції.

Н. Артемчук, Ю. Мамонова
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПОРНОГРАФІЯ ЧИ ВІРТУАЛЬНА ПРОСТИТУЦІЯ?

Сучасний стрімкий розвиток комп'ютерних та інформаційних технологій дає нові форми спілкування для задоволення статевих пристрастей. Мова йде про те, що судово-слідча практика зіткнулася з

таким діянням як демонстрування оголеного тіла, його частин, імітація статевого акту через веб-камеру в режимі он-лайн з метою заробітку без запису на матеріальні носії.

Вироків, які б набрали законної сили по відношенню до осіб, які самостійно займаються такою діяльністю, в Україні на даний момент немає. Але є вирокі щодо осіб, які організують такий «бізнес». Судова практика кваліфікує такі діяння за ст. 301 КК України.

Така кваліфікація є правильною за умови, що інформація, яка йде в режимі он-лайн через веб-камеру – це предмет злочину, відповідальність за який передбачена ст. 301 КК України. Проте, диспозиції ст. 301 КК України чітко вказують на матеріальність предмета злочину: 1) твори, зображення або інші предмети порнографічного характеру; 2) кіно- та відеопродукція, комп'ютерні програми порнографічного характеру.

Законом України «Про захист суспільної моралі» від 09.12.2015 визначено зміст терміну *продукція порнографічного характеру* – це будь-які матеріальні об'єкти, предмети, друкована, аудіо-, відеопродукція, в тому числі реклама, повідомлення та матеріали, продукція засобів масової інформації, електронних засобів масової інформації, змістом яких є детальне зображення анатомічних чи фізіологічних деталей сексуальних дій чи які містять інформацію порнографічного характеру.

Виникає питання: чи має таке діяння ознаки злочину, чи це нова легальна (хоч і аморальна) форма заробітку за допомогою мережі Інтернет. В науковій юридичній літературі це питання піднімалося і його вирішення пропонується розглядати саме з позицій існуючої судової практики .

Проте, однозначне віднесення «живого» потоку інформації порнографічного характеру без запису на носії до предмету злочину, повинно визначатись в площині вирішення наступного принципового нюансу. Демонстрування оголеного тіла, його частин, імітація статевого акту через веб-камеру в режимі он-лайн з метою заробітку – це своєрідна нова форма проституції, назвемо її віртуальною. Чинний кримінальний закон не встановлює кримінальної відповідальності за зайняття проституцією.

Відповідно, виникає певний дисонанс в нормах кримінального закону: якщо особа займається проституцією в реальному житті – кримінальне реагування держави виключене, якщо ж через мережу Інтернет – заходи кримінального впливу мають застосовуватись. Виникає логічне запитання – чи не подвійні це стандарти? Відповідно, наведене тягне зовсім інший підхід до кваліфікації організації та утримання веб-студій, з яких в режимі он-лайн йде трансляція зображень порнографічного характеру за кошти приватного клієнта.

Якщо інформацію порнографічного характеру, яка надходить через веб-камеру в режимі он-лайн без запису на носії, розглядати як предмет злочину, відповідальність за який передбачена ст. 301 КК України, то, відповідно, і прояв наведеного діяння, і організація такого «бізнесу» мають охоплюватись ст. 301 КК України.

За протилежних умов, організацію та утримання таких веб- студій слід правильно кваліфікувати не за с. 301 КК України (оскільки відсутній предмет злочину), а залежно від обставин – за ст. 302 КК України, що передбачає відповідальність за створення або утримання місць розпусти

і звідництво та/ або за ст. 303 КК України, що передбачає відповідальність за сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.

І. Білозуб
*студентка II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ЕУТАНАЗІЇ

Умисне позбавлення життя невиліковно хворої людини з метою припинення її страждань називають різними термінами: «евтаназія», «ейтаназія», «еутаназія». Вперше термін «еутаназія» вжито в ч. 3 ст. 52 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р.

Розрізняють еутаназію активну і пасивну. При активній еутаназії смерть невиліковно хворій особі заподіюється з метою припинення її страждань лікарем, родичем, іншою особою шляхом введення цій особі лікарських засобів у надмірній дозі або інших засобів, або вчинення інших дій, що призводить до настання смерті такої особи. Тому цей вид еутаназії називають іноді «методом наповнення шприца».

Пасивна еутаназія зводиться до припинення лікарем, родичем, іншою особою надання медичної допомоги невиліковно хворому з метою припинення його страждань, що призводить до настання смерті такої особи, а тому цей вид еутаназії іноді називають «методом відкладеного шприца».

Еутаназію можна також класифікувати на насильницьку, коли вона здійснюється щодо особи проти її волі, і ненасильницьку, коли наявне прохання або згода особи на передчасне припинення її життя.

Сьогодні питання еутаназії, в правовому визначенні про право людини на смерть, належить до числа спірних. Зазначимо, що при цьому ніхто не заперечує права людини на природну смерть, коли процес вмирання людини проходить без зовнішнього його прискорення.

В сучасній теорії кримінального права України та в правозастосувальній практиці визнано, що згода іншої людини на позбавлення її життя, або наявність її прохання про позбавлення життя, не усуває протиправності діяння, спрямованого на позбавлення життя такої людини і не звільняє суб'єкта, який це вчинить, від кримінальної відповідальності.

При активній еутаназії у вигляді «вбивства з милосердя» дії винного є умисними, а тому за наявності усіх інших ознак складу злочину, вчинене належить кваліфікувати залежно від обставин справи за ч. 1 або 2 ст. 115 КК України.

Стосовно «пасивної еутаназії» в юридичній літературі висловлено думку про можливість кваліфікації бездіяльності винного у таких випадках, як ненадання допомоги хворому (ст. 139 КК). Щодо кваліфікації бездіяльності винного при «пасивній еутаназії» за цією статтею виникають певні труднощі. Вони зумовлені, зокрема, застосуванням законодавцем понять «завідомо відомо» (ст. 139). Першим, що звертає на себе увагу, є неузгодженість даних понять з положеннями статей розділу п'ятого Загальної частини КК України «Вина та її форми», де не передбачено такої форми чи виду вини.

Як уже зазначалося вище, еутаназія, згідно з ч. 3 ст. 52 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р., є діянням умисним. При вчиненні еутаназії особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачає настання смерті потерпілого і бажає або свідомо припускає її настання. Необережне ставлення суб'єкта до настання смерті потерпілого у цьому випадку виключається. Отже, умисне ненадання (злочинна бездіяльність) медичним працівником (іншим суб'єктом) допомоги хворому (пасивна еутаназія) з метою заповідання йому смерті, як на прохання потерпілого, так і за його згодою, або без згоди, що призвело до такого наслідку, належить кваліфікувати як умисне вбивство за ч. 1 ст. 115 КК. Згідно зі ст. 43 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. згода на медичне втручання є обов'язковою для діагностики, профілактики та лікування. Щодо пацієнта, який не досяг 15 років, а також визнаного в установленому законом порядку недієздатним, медичне втручання здійснюється за згодою його законних представників. В цих випадках, якщо пацієнт помирає, настання його смерті відбувається мимо волі лікаря, тобто його вина відсутня, а отже і відсутній склад злочину, як підстава притягнення лікаря до кримінальної відповідальності. Враховуючи специфіку службових функцій медичного працівника, а також і фармацевтичного працівника, на яких покладається особливий обов'язок — турбота про життя та здоров'я людини, які відповідно до ст. 3 Конституції України є в числі найвищих соціальних цінностей в Україні, видається за доцільне передбачити в ч. 2 ст. 115 КК відповідальність за вчинення умисного вбивства медичними працівниками при виконанні ними своїх службових обов'язків.

А. Бориславская

*студентка II курса специальности «Право»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

ОСОБЕННОСТИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

В нашем развитом обществе преступление, от кого бы оно не исходило, является антиобщественным и противоправным деянием. Не может быть оправдано и преступление, совершенное несовершеннолетним. Государство, естественно, делает все возможное, для предупреждения совершения несовершеннолетними общественно опасных деяний путем воспитания и убеждения. Обеспечение прав и свобод несовершеннолетних, в том числе защита детей от вовлечения в преступную деятельность, является одним из наиболее приоритетных направлений политики Украины. Наряду с этим государство пока еще вынуждено применять и метод принуждения к тем несовершеннолетним, которые совершают общественно опасные деяния.

На современном этапе развития ,несовершеннолетние также остаются одной из наиболее криминально-пораженных категорий населения. Причинами являются социальные, экономические проблемы, ослабление института семьи, увеличение количества разводов и неполных се-

мей, насилие в семьях и многие другие факторы, оказывающие немалое воздействие на воспитание детей. Следствие всех этих факторов – большое количество правонарушений среди несовершеннолетних остается на высоком уровне.

Несовершеннолетними считаются те кто достиг 14, но не достиг 18 лет. Особенности привлечения несовершеннолетних к уголовной ответственности предусмотрены в разделе 15 Уголовного Кодекса Украины (далее – УК). Одним из свойств привлечения несовершеннолетних к ответственности за совершенное ими преступление является возможность ее реализации или с освобождением от уголовной ответственности и применением принудительных мер воспитательного воздействия, или с привлечением к уголовной ответственности. Для правильной оценки своих деяний и своего поведения, для предосторожения последствий лицу необходимо обладать определенными знаниями, жизненным опытом, которые зависят от многих обстоятельств, и прежде всего от возраста. Возраст является свидетельством того, что лицо достигло либо не достигло такого уровня своего развития, при котором может осознанно отдавать отчет своим действиям или руководить ими.

Особенности уголовной ответственности несовершеннолетних заключаются: в ограничении видов наказаний, применяемых к несовершеннолетним; в значительном сокращении размеров и сроков применяемых наказаний; в исправительных учреждениях, исполняющих наказание в виде лишения свободы для несовершеннолетних; в возможности освобождения от уголовной ответственности с применением принудительных мер воспитательного воздействия; в освобождении от наказания и помещении виновного в специальное воспитательное или лечебно-воспитательное учреждение для несовершеннолетних; в условиях применения условно-досрочного освобождения несовершеннолетних от отбывания наказания; в значительном снижении сроков давности; в снижении сроков погашения судимости.

Ответственность несовершеннолетних наступает в соответствии с общими положениями Уголовного кодекса, но с учетом особенностей, связанных главным образом со спецификой личности подростка, ее несформированностью, недостаточной психической и физической, возрастной и социальной зрелостью, неумением в связи с этим в полной мере адекватно оценивать свои поступки. Закон отдает свое внимание принципам гуманизма, ведь основная цель УК не наказать, а воспитать.

Уголовная ответственность несовершеннолетних имеет ряд других особенностей, которые предусматриваются уголовно-процессуальным законодательством. А именно: несовершеннолетние во время уголовного судопроизводства пользуются дополнительными гарантиями (обязательное участие законного представителя, адвоката); Как законные представители могут быть привлечены родители (усыновители), а в случае их отсутствия – опекуны или попечители лица, другие совершеннолетние близкие родственники или члены семьи, а также представители органов опеки и попечительства, учреждений и организаций, под опекой или попечительством которых находится несовершеннолетний; Уголовное производство в судах всех инстанций осуществляется открыто, однако если подозреваемым (обвиняемым) является несовершеннолетний, судья име-

ет право осуществлять его в закрытом судебном заседании; Уголовное судопроизводство в отношении несовершеннолетнего лица, которое находится в следственном изоляторе осуществляется безотлагательно и рассматривается в первую очередь; Все эти меры направлены на снижение преступности среди несовершеннолетних, нормальному их воспитанию и развитию.

Молодое поколение конечно же является будущим нашего государства. Подростки с их еще не устоявшимся мировоззрением, подвижной системой ценностей должны быть объектом повышенного внимания и заботы. УК учитывает относительную гражданскую, физическую и духовную незрелость несовершеннолетних и содержит ряд норм, позволяющих дифференцировать и индивидуализировать их ответственность за преступления в сторону ее гуманизации.

М. Бутюев

*студент II курса специальности «Право»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ У ВСТАНОВЛЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕЗАКІНЧЕНОГО ЗЛОЧИНУ

Проблема незакінченої злочинної діяльності відноситься до числа найбільш актуальних проблем кримінального права, кримінології, слідчої та судової практики, тому що від її рішення залежить визначення кола злочинних діянь, їх кваліфікація, призначення покарання відповідно до ступеня реалізації злочинного наміру, попередження і припинення діянь, спрямованих на досягнення злочинного результату.

Про важливість даної проблеми свідчить щорічне зростання замахів на вбивство та зґвалтування, а також збільшення латентності особливо тяжких і тяжких видів незакінчених злочинів, в тому числі замахів на вбивство, зґвалтування, заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, крадіжок і підготовчих до них дій.

Незакінчена злочинна діяльність істотно відрізняється від закінченого злочинного посягання за такою суттєвою ознакою як ступінь суспільної небезпеки скоєного. Незакінчений злочин з незалежних від волі злочинця обставин значно менш суспільно-небезпечний. Приготування до злочину і замах на злочин як стадії злочинної діяльності мають свої суб'єктивні і об'єктивні ознаки, їх визначення і встановлення – важливий компонент кваліфікації злочинів.

Велике практичне значення має точне встановлення стадії, на якій припинено злочин, так як, по-перше, це впливає на саму можливість залучення до кримінальної відповідальності (кримінально не карається приготування до злочинів невеликої тяжкості), по-друге, стадія вчинення злочину впливає на обсяг кримінальної відповідальності, яку зобов'язаний зазнати злочинець (обмеження максимальних меж покарання).

Важливо розмежувати добровільну відмову від злочину на будь-якій стадії і не доведення злочинного задуму до кінця з незалежних від волі злочинця обставинам. Незавершеність злочинного діяння, відсутність повного

набору ознак складу злочину викликає складності при застосуванні права, кваліфікації злочинного діяння.

Якщо підставою кримінальної відповідальності закінченого злочину є наявність всіх ознак складу злочину, то підстави кримінальної відповідальності незакінченого злочину лежать дещо в іншій площині, вони відрізняються за своїм складом і змістом. При цьому складність в кваліфікації виникає при вирішенні питання про те, закінчено чи даний злочин, якщо ні, то про яку стадію йдеться – про приготування до злочину або про замах на злочин. Деяку плутанину вносять наявні в Особливої частини Кримінального кодексу усічені склади злочину, в яких стадія замаху зведена в статус закінченого злочину.

У сфері кваліфікації незакінчених злочинів існує ряд проблем, серед яких можна назвати наступні: – переважна більшість зареєстрованих приготувань і замахів носить корисливий характер, що на практиці тягне деякі труднощі з кваліфікацією і доведенням вини; – Проблеми кваліфікації незакінченого злочину у випадках, коли законодавець передбачає виникнення обставин, що виключають злочинність діяння, а саме : це може бути – добровільна відмова. Але якщо особа яка добровільно відмовилась від злочину, але у вчинених її діяннях міститься склад іншого злочину, то тоді особа буде притягнута до кримінальної відповідальності.

Для того щоб вирішити дане питання про визначення кваліфікації незакінченого злочину потрібно, по-перше, знати гарно законодавство, по-друге, знати як застосовувати закон на практиці, вміти аналізувати ситуацію яка склалася, правильно встановити стадію, на якій припинено злочин, а також вміти визначити яке покарання буде нести особа, яка вчинила злочин, та взагалі чи буде ця особа притягнута до кримінальної відповідальності.

Ю. Ватченко

студентка IV курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМАТИКА ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Жінка за своєю природою асоціюється з такими цінностями: турбота, ніжність, збереження домашнього затишку. Однак на жаль існує й інша природа жінки. Це деструктивні прояви руйнівної поведінки. Йдеться про жіночу злочинність.

Офіційної статистики про структуру жіночої злочинності не існує, тому ми можемо спиратися на статистичний перелік злочинів з місць позбавлення волі – це крадіжки, умисні вбивства та тяжкі тілесні ушкодження, грабежі і розбої, економічні злочини, злочини пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин.

Привертає увагу агресивність жіночої частини злочинного середовища: 35% засуджених жінок покарані саме за насильницькі злочини що найчастіше вчиняються в сімейно-побутовій сфері. Мотивами вбивств і тяжких тілесних ушкоджень стають прагнення вирішення конфліктів, помста, ревність, користь.

Що ж саме штовхає жінку на вчинення злочину? Можливо, біологічні особливості є причиною жіночої злочинності. Чезаре Ломброзо у своїй праці “Жінка злодійка і повія” відзначив: “Дуже часто злочини, вчинені жінками, мають дуже складну передісторію. Жінки легко піддаються почуттю ненависті, і незначна перешкода чи невдача в їх до злочину. Вони викликають в їх душі страшну злість і задрість до тих, хто більше влаштований в житті, особливо якщо ці невдачі залежать від їх власної нездатності. З цього впливає убогий психічний розвиток жінок-злочинниць, який притаманний дітям і тваринам, сліпо реагувати на біль, кидаючись на їх найближчу причину, навіть якщо вони є формою неживого предмета”.

Дослідження науки у напрямі вивчення злочинності жінок свідчить про таке: якщо чоловіча жорстокість багато в чому має природній, тваринний характер, то жіноча жорстокість є більш “олюдненою” і формується не стільки підсвідомою сферою “ВОНО” скільки розумною сферою людського “Я”. Дуже важливе значення має жіноча чуттєвість як складова психіки. Будь-які, навіть найуніфікованіші людські поривання і бажання, проходячи через свідомість жінки, набувають певного специфічного забарвлення, джерелом якого перш за все є жіноча чуттєвість. Саме гіпертрофована чуттєвість є рідною сестрою жорстокості, особливо якщо вона має або природні аномалії, або позбавлена можливості нормального функціонування внаслідок тих чи інших обставин. Ось чому жорстокість жінок-злочинниць ніколи не буває послідовною і продуктивною, на відміну від жорстокості чоловіків.

У суспільстві інтерес до проблеми жіночої злочинності завжди був неабиякий. Всі хочуть бачити її як берегиню домашнього спокою, яка є люблячою матір'ю і дружиною, яка є просто жінкою. Як вона змогла вчинити злочин? Як посміла переступити поріг закону і справедливості?

Наука керується соціальними чинниками в детермінації жіночої злочинності. Тенденція подальшої емансипації жінки, більш активне її включення в матеріальний і духовний процес життєдіяльності, різні соціальні мікрогрупи, у тому числі з антисуспільною спрямованістю, ведуть до соціального перетворення жіночої природи, деформації і деморалізації особи. Зло, насильство, порнографія, бездуховність перетворилися на буденні явища і процеси і нерідко превалюють над законслухняністю, гуманізмом, справедливістю, добротою, скромністю, гідністю. Непрестижність праці, відсутність належної освіти і кваліфікації, безробіття, недостатній інтелектуальний рівень, соціальна безперспективність, сімейно-побутові негаразди негативно впливають на фізичний і психічний стан жінок. Існує причинна залежність між сімейним благополуччям і характеристикою особи майбутніх злочинниць. Так, 70% дівчат – злочинниць — із неблагополучних сімей, 5% – круглі сироти, 80% до засудження ніде не вчилися і не працювали.

На думку науковців антропологічного напрямку, на жіночу злочинність впливають також і проблеми історичного характеру. Споконвіку на українських землях жінка була господинею, виховувала дітей, переважно вела домашнє господарство. Однак у сучасному світі жінка ще й працює. Ці навантаження стають причиною стресів, депресій, а отже, і спонукають до вчинення злочинів. У кримінологічній літературі відзначається, що головними негативними явищами, з якими пов'язана жіноча злочинність та її постійне зростання, виступають:

а) інтенсивна участь жінок у суспільному виробництві;

б) істотне послаблення основних соціальних інститутів (у першу чергу сім'ї);

в) напруга в суспільстві, поява конфліктів і ворожнечі між людьми;

г) поширення таких явищ, як пияцтво, алкоголізм, наркоманія, проституція, психопатія, бродяжництво, паразитизм, цинізм, аморалізм, глум над людиною, кулачне право тощо.

Як бачимо, проблема жіночої злочинності є актуальною для суспільства. Тому не можна на неї не звертати уваги. Насамперед повинні проводитись запобіжні заходи щодо злочинності взагалі, а щодо жіночої, зокрема. Це безліч бесід, демонстрації фільмів у дитсадках, школах, вищих навчальних закладах і т.д. Щодо осіб, які відбули покарання державою повинні розроблятися програми реабілітації. Необхідно також істотно підвищити роль громадськості у боротьбі з жіночою злочинністю, зокрема, різних феміністських організацій і благодійних фондів.

Зрозуміло, що позбутися такого лиха, як жіноча злочинність, неможливо. Проте державі та суспільству потрібно попрацювати в цьому напрямі, оскільки жінка повинна бути берегинею людського роду, а не знищувати його.

А. Гусак, В. Воронін
студенти IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА ЗАПОБІГАННЯ КОРИСЛИВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

На сьогоднішній день в Україні існує така проблема, як велика поширеність вчинення корисливих злочинів – у структурі злочинності такі злочини становлять приблизно 58%. Такій масовості сприяє різноманіття видів та груп корисливої злочинності, а також сфер життєдіяльності, у яких вона розповсюджена.

Іншим фактором також є те, що майже кожній людині притаманне прагнення до збагачення, помноження свого статку, а також бажання «мати щось краще, ніж у сусіда». Не всіх це спонукає піти шляхом незаконного привласнення чужої власності, але багато людей бачать перспективи такої діяльності і, що є не менш важливим, майже кожен здатен вчинити, наприклад, крадіжку, грабіж або обманом заволодіти не належним йому майном. Тут вже все залежить від психологічного стану особи. А якщо мова йде про корисливо-насильницьку злочинність, то й від фізичного. Також немаловажну роль відіграють психологічні, кримінально-правові, демографічні та соціально-рольові ознаки.

Але для остаточного формування особистості корисливого злочинця потрібні причини та умови. Виходячи із сучасної ситуації в країні можна з впевненістю говорити, що основними обставинами виникнення детермінантів є майнова нерівність громадян та їх відношення до цієї нерівності. Ці обставини якщо не неможливо, то досить складно усунути, а отже завжди будуть існувати причини, через які буде зароджуватись корислива злочинність та умови, які будуть сприяти її розвитку.

Тому, з метою ліквідації цих детермінантів злочинності, здійснюється профілактична діяльність, яка поділяється на загальносоціальні,

спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи. Кожен з цих видів попередження корисливих злочинів є унікальним і по своєму ефективним. В Україні ефективність проведення заходів попередження проти злочинів корисливої спрямованості знаходиться на досить низькому рівні. На це вказує рівень злочинності, що постійно підвищується.

Система заходів, спрямованих на запобігання злочинності з корисливих мотивів, є частиною основної системи запобігання злочинності, але має істотні особливості, які повинні враховуватись при проведенні профілактичної діяльності.

Загальносоціальні заходи попередження потрібно спрямувати на відновлення та покращення системи правового виховання за участю працівників правоохоронних органів, органів освіти, культури; передбачення у програмах соціального і економічного розвитку спеціальних розділів, які будуть спрямовані саме на концентрацію наявних сил, засобів, можливостей, коштів щодо запобігання бідності та безробіттю, підтримки та забезпечення рівня доходів сім'ї шляхом, наприклад, надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, які тимчасово опинилися у скрутному становищі та з об'єктивних причин не можуть вийти з кризи власними силами або забезпечення гарантованого рівня матеріальної допомоги, побутового, культурного, соціального і медичного обслуговування.

Ефективне здійснення заходів профілактики злочинів проти власності також можливе лише за умов тісної взаємодії правоохоронних органів із засобами масової інформації. Телебачення, преса, радіо мають інформувати населення, як поводитися в тій або іншій криміногенній ситуації, а також розмішувати так звану соціальну рекламу профілактичної спрямованості для віктимологічної освіти громадян та повідомлення про результати правоохоронної діяльності на даному напрямі.

Населення повинне бути проінформоване щодо способів вчинення злочину, має проводитись аналіз віктимізації за місцем, часом вчинення кишенькових, квартирних крадіжок, шахрайства та незаконного заволодіння транспортними засобами. Дуже важливо сповіщати громадян, з урахуванням класифікації і типології жертв, про те, хто найчастіше, в якій ситуації і через які обставини стає жертвою корисливого посягання.

Що стосується спеціально-кримінологічної профілактики, то вона повинна бути спрямована на ліквідацію причин, які формують якості особи злочинця і полегшують входження її до кримінальної групи, та умов створення таких груп. Можна виділити такі напрями спеціально-кримінологічної профілактики проти злочинів корисливої спрямованості: 1) запобігання вчиненню злочинів, що готуються та припинення тих, що вже розпочались; 2) виявлення всіх причин та умов вчинення злочину; 3) вжиття заходів щодо ліквідації детермінант; 4) недопущення рецидиву.

Слід звернути увагу на таку важливу особливість здійснення спеціальних заходів запобігання злочинам проти власності, як здійснення цих заходів правоохоронними органами не тільки у процесі розслідування та судового розгляду, але й на ранніх стадіях розвитку злочинної діяльності. Зазвичай намір скоїти злочин формується поступово за певний проміжок часу і тому при виявленні такого злочинного наміру до реалізації його особою, має значення невідкладне реагування суб'єктів профілактики, що полягає у забезпеченні добровільної відмови осіб від вчинення злочину.

Як свідчить практика, можливості ранньої профілактики використовуються ще недостатньо і найбільш суттєві недоліки полягають у тому, що на виявлений злочинний намір нема відповідного реагування у формі заходів індивідуальної профілактики.

Здійснення судовими та правоохоронними органами спеціально-кримінологічних заходів проти корисливих злочинів на різних рівнях та у різних сферах суспільного життя потребує тісної взаємодії їх зусиль. Досягати це має шляхом зміцнення зв'язків між усіма суб'єктами профілактичної роботи з метою максимального використання можливостей кожного суб'єкта при проведенні комплексних запобіжних заходів.

На сьогодні запобіжні заходи спрямовані на осіб з антисуспільною поведінкою, від яких можна очікувати скоєння злочину. Увага акцентувалась в основному на злочинах і злочинцях, тоді як жертви злочинності залишались осторонь. Тому актуальною проблемою є запровадження віктимологічної профілактики, як невід'ємного елементу боротьби зі злочинністю. Це дасть змогу охопити превентивним впливом велику кількість людей – потенційних жертв корисливих злочинів.

О. Дегтярюк
*студент IV курсу спеціальність „Право”
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

МЕХАНІЗМ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Структура конкретного поведінкового акту може бути проаналізована з різних точок зору. Його прийнято характеризувати як діяння, що складається з чотирьох елементів: об'єкта, тобто того, на що спрямоване діяння; об'єктивної сторони, тобто способу здійснення діяння; суб'єктивної сторони, тобто відношення особи до діяння і його результату; і суб'єкта, тобто людини, що скоїла діяння. Для кримінології, соціології і психології продуктивним динамічним підходом є той, що дозволяє вивчати поведінку людини в розв'язку. З цього погляду конкретне правопорушення є процесом, що розгортається як у просторі, так і в часі. Оскільки ж нас цікавлять причини певної поведінки, необхідно враховувати не лише самі дії, що коять заборонений законом вчинок, але деякі попередні їм події.

Злочин у кримінально-правовій системі визначений в кримінальному законі, та складається в зовні вираженому акті людини дії чи бездіяльності, що здійснює як об'єктивну, так і суб'єктивну сторону відповідного складу. Це суспільно небезпечне, винне і карне діяння, ознаки якого точно передбачені в кримінальному законі. Злочинна поведінка поняття більш широке. При вивченні злочинної поведінки цікаво не тільки зовнішня суспільно небезпечна і протиправна дія, але і її джерела: виникнення мотивів, постановка цілей, вибір засобів, прийняття суб'єктом майбутнього злочину різних рішень і так далі. Зміст даного терміну кримінологічний.

Злочинна поведінка є процесом, що розвивається в просторі і часі і включає зовнішні, об'єктивні діяння, що дійсно утворюють склад, а також внутрішні, що передують їх психологічним явищам, які детермінують вчинення злочину. Таким чином, злочинна поведінка більш ширше поняття, ніж злочин.

Виходячи з того, що механізм поведінки людини, з поміж яких і антисуспільний, є процесом взаємодії особи і зовнішнього середовища, ми можемо виділити наступні ланки такої взаємодії: а) мотивація антигромадського вчинку; б) планування антигромадських дій; в) їх реалізація.

Мотивація являє собою процес внутрішньої детермінації дій. Мотиваційний процес протікає у взаємодії з зовнішньою детермінацією, тобто на тлі впливу на особу конкретної життєвої ситуації. Але як би не впливали на індивіда обставини, вибір учинку та ухвалення рішення залишається за людиною. У тих же випадках, коли суб'єкт був позбавлений вибору, вина відсутня, то не настає і відповідальність.

Потреби особи злочинця постають у вигляді таких інтересів, що вже мають сумнівну моральну спрямованість, потім ці інтереси заходять у суперечність із законними можливостями, приводять до появи явно антигромадських цілей та нарешті, будучи закріплені в рішенні здійснюються в злочинному поводженні. Цей процес може розвиватися по-іншому: антигромадські елементи поведінки можуть бути нейтралізовані зовнішніми чи внутрішніми факторами. У результаті вчинок буде не злочинним чи аморальним, а нейтральним з погляду права і моральності, або ж особа відмовиться від його здійснення. Аналіз змісту й особливостей функціонування механізму злочинної поведінки дуже важливий як з теоретичної так і з практичної точки зору. У науковому відношенні він важливий тому, що розкриває властивості особистості злочинця і тих сторін зовнішнього соціального середовища, що утворюють причини й умови, що сприяють здійсненню злочинів.

Потреби, інтереси, бажання, емоції, ціннісні орієнтації – це внутрішні компоненти особи, під дією яких формується мотив злочину. Але є ще і зовнішній фактор – конкретна життєва ситуація, у якій готується і вчиняється злочин.

Під конкретною життєвою ситуацією розуміється певне сполучення об'єктивних обставин життя людини, що безпосередньо впливають на його поведінку в даний момент. У кримінологічному змісті – це подія чи стан, що викликає рішучість вчинити суспільно небезпечне діяння, що сприяє або перешкоджає йому. Ситуація здебільшого передує злочину, але може і спроводжувати його вчинення.

При прийнятті рішення про вчинення злочину відбувається прогнозування можливих наслідків реалізації виникла бажання, планування поводження з урахуванням реальної обстановки, власних можливостей та інших обставин, що а також вибір засобів.

Після того як у людини під впливом ситуації і наявних потреб, інтересів, почуттів виникла установка на певну поведінку, наступає деяка затримка. Як правило, людина не діє одразу у відповідності з цією установкою, що а співвідносить її до існуючих в суспільстві моральними, правовими і іншими нормами, з громадським і груповою думкою, з думкою близьких осіб. Крім того, він враховує об'єктивні чинники, зокрема стан зовнішнього соціального контролю.

Отже, на стадії прийняття рішення виникають бажання ще раз співвідносяться до встановлених у суспільстві норм поведінки, поглядами, думками, можливими наслідками діяння. На певному етапі перебудови було висунуто гасло: «Все, що не заборонене законом, дозволено». Це гасло прак-

точно ігнорує роль моральних норм, релігійних, естетичних, економічних правил поведінки як стримують факторів і поряд з законом – соціальних регуляторів поведінки. Саме вони в сукупності підлягають обліку при прийнятті кожного рішення. Усвідомлення протиріччя прийнятого рішення закону, а тим більше кримінального, – це вже «остання лінія захисту», переступивши через яку людина вступає у сферу дії кримінального закону. При затримці прийняття рішення може відбутися відмова від вчинення злочину, наприклад в результаті обізнаності про те, що такого роду злочини звичайно розкриваються і винні притягуються до суворої відповідальності.

Таким чином, ми прийшли до висновку про те, що механізм злочинної поведінки – це певна послідовність розвитку злочинних намірів, прийняття рішення скоїти злочини, планування своїх вчинків і, нарешті, здійснення їх злочинцем. Тобто це процес взаємодії особистості і зовнішнього середовища, що формує злочинну поведінку людини і реалізує його.

Будь-яка криміногенна ситуація за своїм змістом об'єктивна, включає особливості об'єкта і предмета посягання, його час і місце, кліматичні та інші умови. Елементами такої ситуації можуть бути й обставини, що сприяють вчиненню злочину. Такі обставини виступають в якості не причин, а умов здійснення конкретних злочинів. Будучи об'єктивною, криміногенна ситуація має й своєрідний суб'єктивний характер, сприймається як така конкретною особистістю. При цьому таке сприйняття залежить від морально-психологічних якостей особистості, що визначають її негативний або позитивну поведінку в умовах, що склалися, в конкретній криміногенній ситуації.

Однак злочинну поведінку породжує конкретна життєва ситуація, під якою розуміється певне поєднання об'єктивних обставин життя людини, які безпосередньо впливають на його поведінку в даний момент. Особливо гостро проблемною ситуацією є конфліктна ситуація, при якій між окремими людьми або групами людей існують серйозні розбіжності тощо.

Сучасна концепція роботи зі злочинами на кримінологічній основі повинна складатися на основі взаємодії та співпраці правоохоронних органів, спеціалізованих соціальних та громадських структур, громадян, що дозволить нейтралізувати і усунути підвищену злочинність особистості, забезпечити їй дієвий захист і допомогу в поєднанні з вихованням і соціальним контролем.

З метою підвищення профілактичної активності правоохоронних органів, а так само прийняття необхідних заходів у кожному конкретному випадку, співробітникам бажано організувати профілактичні заходи властиві тій чи іншій виявленій конфліктній ситуації.

В. Еськов, А. Святский

*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університета імені Альфреда Нобеля*

МИКРОВЫРАЖЕНИЕ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ МЕТОД ПОЛУЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ ВО ВРЕМЯ УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА

На сегодняшний день практике известны некоторые нестандартные подходы к расследованию преступлений, это обуславливается

тысячелетней борьбой человечества с преступностью и их стремлением быстрого поиска преступников. В большинстве случаев причиной использования таких нестандартных или, как их часто называют, нетрадиционных методов получения информации, стали случаи малой эффективности, а точнее, бессилия применения обычных методов расследования. Порой, видя неэффективность официального следствия, потерпевшие по своей инициативе обращались к знахарям, экстрасенсам, всевидящим и прочим обещающим помочь им людям. Позитивные результаты таких обращений потерпевших ставали известны следователям, что и их, в безысходных случаях, заставляло идти к таким людям.

Все эти методы многие сотни лет помогали в раскрытии преступлений, но человечество двигается и развивается и на сегодняшний день мы обладаем новыми знаниями и техническими возможностями, чтобы добавить в этот список новый метод, метод получения от подозреваемого правдивой информации даже если он старается дать заведомо неправдивые показания. Это может прозвучать абсурдно или фантастически, но ученые уже доказали, что можно определить лжет человек или нет по микровыражениям на его лице в момент когда он отвечает на поставленный вопрос или в момент когда он этот вопрос только услышал. Что же такое микровыражение?

Микровыражение – это короткое непроизвольное выражение лица, проявляющееся на лице человека, пытающегося скрыть или подавить эмоцию.

Микровыражения фактически не поддаются сознательному контролю, то есть появляются независимо от желания человека. Они отражают настоящее отношение человека к происходящему и, определенным способом проявляются в тех случаях, когда он старается скрыть свое отношение к вопросу или к определенному обстоятельству. Такие макровыражения, служат надёжным признаком выявления обмана (не обязательно сознательного).

Анатомией установлено, что на лице человека расположены более 10000 мышц, то есть возможны 10000 изменений на лице человека, которые отвечают за определенную реакцию человека на какую-то эмоцию. Стоит отметить, что микровыражения могут спровоцировать, так называемый, язык тела, когда человек старается подавить эмоцию, и это проявляется в движении всего его тела. Ложь человека, а равно его старания лгать или скрыть что-то определенным способом отражается и на его тембре голоса. Сегодня мы можем сказать, что данные особенности человека практически досконально исследованы учеными. На первый взгляд, вот он успех, вот реализация мечты криминалистов. Но не все так просто, как кажется на первый взгляд. Возможность есть, но как же ее применить на практике, чтобы не допустить ошибку в расшифровке данных, ведь когда идет речь о расследовании преступления иногда на кону стоит жизнь человека. Для этого необходимо подготовить высококвалифицированных специалистов, которые будут специализироваться на микровыражениях и языке тела. Такие лица, но помимо умения чтения микровыражений, должны обладать знаниями и в области психологии, так как данная работа требует определенных навыков общения с людьми, в том числе преступниками, у которых зачастую проявляются

психические расстройства или стойкие психические заболевания. Но даже при наличии высококвалифицированных специалистов риск ошибки очень велик, ведь как установлено учеными микровыражение длится от 1/25 до 1/5 секунды. В таких случаях, чтобы снизить риск погрешности, а точнее свести его до 0, ведь тут речь идет о судьбе человека. В таких случаях необходимо применять высокоскоростную съемку, для чего необходимы специальные камеры. И уже результаты такой съемки, применяемой во время допроса, должны стать предметом изучения, как минимум группы экспертов, путем коллегиального изучения записи такой съемки. При этом необходимо добиться, чтобы этими экспертами достоверно были установлены и правильность расшифрованных микровыражения и другие данные, полученные в ходе допроса.

Соответственно такие эксперты как и обычные эксперты в судебном процессе нести ответственность за данные, которые они будут предоставлять суду при расследовании.

Конечно, данный способ получения информации или доказательств на данный момент является диковинкой, но это вполне доказанный факт, который основывается на сотнях лет исследований в этой области. Когда же он начнет широко применяться в уголовном производстве трудно сказать, но то, что это произойдет в ближайшее будущее это очевидно. Так же стоит отметить, что данный метод по своей точности вполне превосходит известный всем «детектор лжи», ведь сегодня уже существует множество способов, как обмануть прибор, но вот обмануть язык своего тела невозможно, так как если вы даже будете пытаться подавить эмоцию, это в любом случае проявится внешне и если этим воспользоваться, оно может предотвратить большое количество ошибок в разрешении уголовных дел и даже спасти много жизней.

В. Коваленко, Я. Жефарська
*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На сучасному етапі розвитку країн світу, зокрема і України тероризм – проблема XXI століття. З кожним днем він набуває значної сили, зміцнює свої позиції, набуває глобальних масштабів, а отже таким чином зростає рівень його загрози. На сьогодні в Україні питання тероризму та його значення в минулому є дуже актуальним. В період радянської влади тероризму, як масового явища не було, він був пригнічений. Тому ще досить недавно він сприймався як щось незрозуміле, чужорідне. В останні десятиліття існування СРСР тероризм розглядали, як складову життя іноземних країн, хоча тодішня світова спільнота, котра зіткнулася з проблемами тероризму в післявоєнний час, шукала шляхи боротьби і впливу на тероризм та накопичила великий досвід в цьому питанні. В наші дні в зв'язку з подіями на сході змушує нас все частіше говорити про тероризм та про заходи протидії.

Згідно ч.1. ст.1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» який був прийнятий від 20.03.2003 тероризмом є суспільно небезпечна діяльність, яка

полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей. Звертаючись до наукової літератури та вітчизняних джерел, то можна знайти визначення тероризму, під яким розуміється «залякування стратами, вбивствами і всіма жахами ша-ленства» .

Керівника Інституту кримінології Вестфальського університету професора Г. Шнайдер трактує тероризм, як політичний злочин він вважає, що «політичний тероризм слід розуміти як застосування насильства або загрози насильства проти осіб або речей заради досягнення політичних цілей; він здійснюється окремими особами або групами осіб, що діють за дорученням якогось уряду».

Основними причинами тероризму є екстремізм, тому що прихильність крайнім поглядам, діям, політичним методам, серед яких виділяють провокацію заворушень, громадську непокору та різноманітні терористичні акти. Такі дії сприяють підриву економіки держави, падінню життєвого рівня, соціальній кризі в суспільстві. Також відносять до причин тероризму радикалізм, та політизацію проблематики міжнаціональних, етноконфесійних відносин, та поширення громадянської нетерпимості та протистояння, насамперед у площині суспільно-політичних відносин, а також негативний вплив міжнародних терористичних і релігійно-екстремістських організацій.

Сили, що налаштовані радикально, хочуть використати певні труднощі, які пов'язані знагромадженням низки соціальних проблем в своїх цілях.

Тероризм в будь-якій формі перетворився в одну в найнебезпечнішу за своїми масштабами, непередбачуваності і наслідків суспільних, політичних та моральних проблем. На сьогоднішній день тероризм став серйозною проблемою для нашої держави і всього світу в цілому. Для ефективної боротьби з тероризмом потрібні спільні зусилля держав, їх служб безпеки та правоохоронних органів.

Подібна взаємодія між державами може мати місце в ситуаціях, коли їх інтереси у сфері боротьби з тероризмом збігаються. Наприклад : посягання терористів на правопорядок та систему міжнародних відносин або замах на об'єкти спільного захисту, такі як транспортні засоби міжнародного сполучення, підприємства що є суспільною власністю держав, дипломатичні представництва.

Прояви тероризму негативно впливають на розвиток держави і суспільно-економічних відносин. Дії, що носять терористичний характер спричиняють великої шкоди життю, здоров'ю громадян, зводять нанівець зусилля керівництва держави, спрямовані на модернізацію суспільства, а це є істотною проблемою, оскільки коли держава не розвивається, умови проживання погіршуються, громадянам внаслідок дій терористів завдається шкода – це може призвести до страшних наслідків, навіть до анархії.

Боротьба з тероризмом – це діяльність, що допомагає запобігти, виявити, припинити або мінімізувати наслідки терористичної діяльності. З тероризмом необхідно боротись на вищому рівні, навіть шляхом жорстких, крайніх заходів, тому що тільки такі заходи можуть реально вплинути на ситуацію.

Проблема боротьби полягає в тому, що тероризм неможливо передбачити. Він може виникнути стихійно у будь-якій державі світу. Щоб запобігти терористичним актам, потрібно перш за все підвищувати правову культуру суспільства, проводити інформаційні заходи, на тему боротьби з тероризмом. Боротьба з тероризмом передбачає не тільки діяльність держави, але й діяльність кожного члену суспільства держав світу.

В Україні на сучасному етапі можна виділити, декілька напрямів діяльності пов'язаних з протидією тероризму:

1. Покращення професійної підготовки кадрів, задіяних у сфері боротьби з тероризмом та формування спеціальних антитерористичних, професійних підрозділів.

2. Посилення контролю виробництва вогнепальної зброї, вибухових речовин їх обігом та використанням.

3. Потрібне покращення технічного забезпечення та оснащеності збройних сил та правоохоронних органів.

4. Для ефективної боротьби з тероризмом співробітництво України з іншими державами проходить за наступними напрямками:

5. Забезпечення затримання і судового переслідування чи видачу осіб, які вчинили теракти, згідно з відповідними положеннями міжнародного та національного права.

Отже покращення вище перелічених напрямів діяльності по боротьбі та попередженню тероризму, підвищення морального рівня в суспільстві, сприятиме к мінімізації терористичних випадків на території нашої держави, та держав світу загалом.

Якщо провадити всі перелічені заходи, будувати міцну державу, з органами які успішно протидіятимуть тероризму, якщо підняти рівень моралі, рівень розуміння добра і зла на одну ланку для кожної людини, таке явище як тероризм перестане існувати, тоді всі будуть розуміти, що досягнення своєї мети, шляхом людських жертв, шляхом терору, воно просто не можливе. Як і неможливо побудувати добро на фундаменті зла.

В. Козаченко

*студент III курса специальности «Право»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СМАРТФОНА НА СЛУЖБЕ ПОИСКА КРАДЕННЫХ ТЕЛЕФОНОВ

Смартфоны, благодаря своим уникальным, а еще до недавнего времени фантастическим свойствам, все больше и больше становятся популярными, что и влияет на их довольно высокую стоимость. В свою очередь, высокая стоимость и популярность определяет их как довольно распространенный предмет преступных посягательств. Согласно статистике, кражи мобильных телефонов имеют довольно высокий удельный вес в структуре краж личного имущества граждан, а кражи смартфонов стали доминировать среди краж мобильных телефонов. В 2011 году в Украине было подано 164 тысячи заявлений о краже мобильных телефонов, из них было разыскано всего лишь 30 тысяч. В следующем 2012 году коли-

чество таких обращений к органам правопорядка несколько снизилось до 134 тысяч, но снизилось и количество возвращенных владельцам телефонов – лишь 17 тысяч. То есть приблизительно на 13 %.

По данным столичной полиции, в среднем у киевлян ежедневно воруют 15 мобильных телефонов, с них находят только треть. Приведенная статистика свидетельствует о том, что сейчас кражи смартфонов и их возврат является очень актуальной проблемой. В первую очередь эта проблема заключается в трудностях поиска краденого телефона (смартфона). Проблема возврата украденного смартфона состоит в том, что смартфон – вещь не большая, но довольно дорогая, поэтому после кражи его найти очень нелегко. И всё-таки большинство людей идут в полицию и пишут заявление, надеясь, что именно его телефон будет найден, так как каждый телефон имеет свой личный номер IMEI (англ. International Mobile Equipment Identity — международный идентификатор мобильного оборудования) — число, уникальное для каждого использующего его аппарата. IMEI применяется в сотовых телефонах сетей GSM, WCDMA и IDEN, а также в некоторых спутниковых телефонах, что облегчает их идентификацию, но не их поиск, так как определение IMEI, каждого телефона возможно лишь посредством сотового или спутникового оператора, а они в этом не заинтересованы. Поэтому найти свой телефон у заявителя шансов не много, это возможно только в случае если при просмотре других граждан, полицейские проверят IMEI по своей базе.

Такая ситуация сохранялась до недавнего времени, но конкуренция на рынке смартфонов делает свои позитивные изменения, в том числе и в их поиске. Компании уделяют внимание не только их качеству, функциям, но их защите. Так, например, в Китае есть производитель “MEIZU”, который выпускает смартфоны с операционной системой “Flyme OS” (Meizu Technology Co., Ltd. или просто «Meizu» – китайская компания, выпускающая цифровые электронные устройства). Meizu входит в десятку лучших производителей в Китае и такой статус компания завоевала благодаря ряду новейших разработок, в тому числе и программного обеспечения, воплощенных в смартфоны. В новых моделях смартфонов, этой компании, уже довольно давно в программном обеспечении предусмотрена функция, при помощи которой через отдаленный компьютер посредством Интернет пользователь (собственник смартфона) сам без участия оператора сотовой связи может управлять смартфоном. Несколько подробнее остановимся на работе этой программы. Как мы уже говорили, собственник смартфона благодаря такой программе в случае его кражи, посредством любого компьютера, подключенного к сети Интернет может «зайти» в свою учётную запись (учётная запись — хранимая в компьютерной системе совокупность данных о пользователе, необходимая для его опознавания (аутентификации) и предоставления доступа к его личным данным и настройкам), которая находится в этой программе смартфона, и может узнать не только месторасположения своего смартфона, но и заставить его издавать звук сирены, который не просто выключить. Эта программа также по команде собственника сделает с фронтальной камеры украденного смартфона фото человека, который в этот момент держит смартфон в своих руках и отправит это фото собственнику. Эта программа еще автоматически отправить текстовое сообщение, предупреждающее о краже,

которое высветится на весь экран ворованного смартфона, а выключить его также сложно, как и отключить сирену. А самое главное, что собственник может заблокировать украденный смартфон и разблокировать без пароля, установленного собственником, будет невозможно. Эта программа также в этом случае делает невозможными попытки переустановить программное обеспечение, а текстовое сообщение, которое собственник отправил, вор будет видеть даже если собственник удаленно заблокирует смартфон. В таком случае шансы вернуть украденный смартфон увеличиваются, так как у полиции появится фото вора, и полиции будет куда проще с его поиском. Одним минусом этой программы является то, что когда собственник отдаёт команды с удаленного компьютера, выполняются они только тогда, когда смартфон будет подключен к сети Интернет. Еще одним минусом является то, что хоть эти смартфоны и продаются в Украине, эта программа, к сожалению, не позволяет точно установить местонахождение украденного смартфона, так как детальная карта с названиями улиц доступна только для Китая, но все остальные функции работают безупречно. Мы думаем, что это легко устраняется путем внесения соответствующих данных в эту программу.

Как мы считаем, если бы все производители смартфоном, продаваемых в Украине разработали данную функцию, это бы намного повысило процент раскрываемости краж смартфонов, и так же значительно облегчило бы работу полиции в данной сфере. Позитивным было бы даже то, если бы производители смартфоном устанавливали хотя бы только программу с возможностью делать фото с фронтальной камеры или отслеживать местоположение смартфона по детальной карте. Так же, на наш взгляд, распространение таких программ на все смартфоны, продаваемые в Украине, значительно сократило количество краж таких смартфонов. В этом случае воры знали бы о существовании таких защитных функций в смартфонах, что и заставило бы их отказаться от такой сомнительной операции, так как пользоваться краденым смартфоном было бы не возможным. Но пока что это все остается лишь желанием пользователей и полицейских, занятых нелегким трудом – поиском краденых смартфонов.

А. Кучер, А. Матяш

*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПСИХІЧНЕ НАСИЛЬСТВО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Психічне насильство є складовою суспільного життя. Насильство є категорією не тільки особливої частини, а й загальної частини законодавства України про кримінальну відповідальність. Конкретні його прояви мають значення для таких інститутів загальної частини Кримінального кодексу України (далі – КК України), як стадії вчинення злочину, співучасть у злочині, обставини, що виключають злочинність діяння, та інші.

Зараз соціально-економічні та інші складнощі в Україні відіграють роль психотравмуючих чинників і призводять до навантажень на психіку людини, психічної напруги, втомі, виникнення депресій, побутових стресів,

впоратися з якими досить важко. Питання психічного насильства пов'язане з одвічно актуальною темою безпеки і спокою людини. Зміни у кримінальному законодавстві України (пряме закріплення психічного примусу як обставини, що виключає злочинність діяння, зміни у статтях Особливої частини КК України, які сталися у зв'язку з прийняттям чинного КК України, торкнулися й регулювання питань психічного насильства. Між тим, у кримінальному законі є суттєві недоліки, пов'язані з регулюванням психічного насильства, у тому числі термінологічного характеру. Так, у КК України відсутнє визначення психічного насильства, що є наслідком недостатнього і неякісного відображення категорій психології у кримінальному законодавстві. Наголошуючи на значущості кожного дослідження кримінального психічного насильства, слід зазначити, що його комплексне вивчення на підставі чинного КК України досі не здійснювалось. Сьогодні в теорії кримінального права залишається чимало важливих невирішених питань стосовно психічного насильства. Зокрема поняття психічного впливу і психічної шкоди, які є ознаками психічного насильства, досі не отримали профільного ґрунтового аналізу в кримінальному праві. Одним з недоліків в КК України є те що не надано класифікації видів психічного насильства і тому важко встановити кримінальну відповідальність за скоєні злочини. До класифікації можна було б віднести психічний примус. Під психічним примусом як обставиною, що виключає злочинність діяння, розуміється вплив на психіку особи з метою примусити його всупереч волі вчинити або утриматися від вчинення певних протиправних дій. До нього відносяться такі види впливу: а) погроза застосування фізичного насильства, в тому числі із застосуванням вогнепальної або холодної зброї; б) застосування або погроза застосування насильства по відношенню до рідних, близьких, інших осіб, доля яких важлива для особи, яка примушують; в) знищення або погроза знищення майна, яке належить потерпілому, його рідним, близьким, іншим особам, доля яких важлива для особи, яка примушують; г) вплив на психіку за допомогою гіпнозу або інших подібних засобів. Якщо такий примус створював стан крайньої необхідності (наприклад, особа під впливом побоїв або погрози вбивством видала чуже майно), то питання про кримінальну відповідальність за заподіяння шкоди право охоронюваним інтересам вирішується за правилами ст. 39 КК України, тобто залежно від того, чи викликав зазначений примус стан крайньої необхідності і якщо викликав, то чи було допущено або не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. В іншому випадку особа підлягає кримінальній відповідальності за заподіяну шкоду на загальних підставах, хоча вчинення злочину під впливом фізичного або психічного примусу повинно враховуватися як обставина, яка пом'якшує покарання (п. 6 ч. 1 ст. 66 КК України). До особливих способів психічного примусу можна віднести гіпноз який при кваліфікації злочину встановити майже неможливо. В КК України одним із прикладів, що передбачає кримінальну відповідальність за психічне насильство, є вимагання. Психічне насильство при вимаганні виражається перш за все в погрозях. Погроза застосувати насильство може бути адресована і потерпілому і його близьким родичам. Законодавець не робить будь-які застереження щодо її інтенсивності, отже вона може бути від погрози побоїв до погрози вбивством. Всі вони повністю охоплюються ст. 189 КК України. Погроза як конкретне проявлення психічного насильства має кримінально-

правове значення не тільки в нормах Особливої частини, але і в нормах Загальної частини КК України. Так при співучасті в злочині погроза виступає способом підбурювання до скоєння злочину. При підбурюванні винна особа погрожує іншій особі нанесенням фізичного, майнового, морального або іншої шкоди у випадку не скоєння особою злочину. В цьому випадку згідно зі п.6 ч.1 ст.66 КК України, вчинення злочину під впливом погрози є обставиною яка пом'якшує покарання. Таким чином психічний примус характеризується об'єктивним та суб'єктивними ознаками. До об'єктивних відноситься спосіб спричинення психічних страждань. Суб'єктивною ознакою виступає здатність суб'єкту в момент скоєння злочину розуміти, що його дії завдають потерпілому психічні страждання. Підбиваючи підсумки, слід зазначити що психічне насильство є важливим поняттям не тільки в Особливій частині, але і в Загальній частині законодавства України про кримінальну відповідальність. Встановлення його видів і всіх необхідних ознак дозволяє більш ефективно застосовувати відповідні норми.

М. Мирошніченко, Л. Мала
студенти IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Дуже часто виникають питання щодо аналізу проблемних питань виконання покарання у вигляді позбавлення волі щодо засуджених неповнолітніх, а також щодо застосування основного режиму у виховних колоніях, а також можливості застосування до них засобів виправлення.

Останнім часом Кримінально-виконавче законодавство зазнало чималих змін, які спрямовані на застосування Європейських стандартів. Але практика вказує на те, що ніяких змін у забезпеченні державою прав засуджених, в тому числі й неповнолітніх, не відбулося. Чимало положень Кримінально-виконавчого кодексу стосовно прав засуджених мають відносний характер реалізації та складний у застосуванні в практиці.

Значна кількість фахівців визначають, що місця позбавлення волі асоціюються на психологічному рівні, як місця небезпеки. Соціальні та психологічні проблеми, які стосуються ізоляції, якщо впливають і на повнолітніх осіб, то на дітей вдвічі сильніше. У неповнолітніх осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі відбуваються негативні зміни нервової системи, ослаблюється фізичний стан, інтелектуальний і пізнавальний рівень свідомості знижуються, тому що в такому віці підлітки найбільш вразливі до зовнішніх факторів.

Ці фактори негативно впливають на неповнолітніх засуджених, адже це пов'язано з фізичною ізоляцією людини від нормального звичного повсякденного життя. Яке змінюється триманням дитини у замкненому середовищі.

Вказані вище проблеми та обставини не дають повною мірою неповнолітній особі реалізувати головну мету кримінально-виконавчого законодавства і убезпечити від повторного вчинення ним злочину у майбутньому.

Значно малу увагу приділялося саме правовому статусу засуджених неповнолітніх у виховних колоніях, їхніх прав та інтересів порівняно з повнолітніми дорослими людьми. Правовий аспект цього питання ретельно не розглядався в аспекті кримінально-виконавчого законодавства.

Багато науковців займалися даним питанням, але через складний зміст та спосіб реалізації прав та інтересів неповнолітніх осіб, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, невіршеними є проблеми щодо співвідношення обов'язків і заборон з правами, при якому повинні враховуватися основні міжнародні правові стандарти.

В роботі з неповнолітніми засудженими основний вплив робиться на фактори, які підштовхнули його на вчинення злочину. Основними причинами потрапляння в місця позбавлення волі неповнолітніх є недбалість педагогів та батьків, тому для вирішення даних проблем основною метою при ресоціалізації неповнолітніх засуджених є підвищення їхнього морального та фізичного здоров'я, інтелектуального рівня, що сприятиме їх поверненню до звичного повсякденного життя та суспільства і допоможе виконувати приписи закону.

На нашу думку потрібно впровадити у виправні колонії комплексну систему заходів, яка сприятиме забезпеченню нормальних умов для неповнолітніх засуджених, що не буде значно відрізнятися негативним ставленням та їх наслідками від життя у суспільстві. Також, ми вважаємо, що треба підвищити рівень інтелектуального розвитку впровадженням більш широкого спектра та різноманітності засобів реалізації потреб засуджених.

Згідно з «Мінімальними стандартними правилами Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх» та у порівнянні їх з українськими стандартами, ми можемо чітко бачити різницю у забезпеченні прав неповнолітніх засуджених. Основною проблемою було і залишається те що у виправних колоніях України не можуть доцільно забезпечити належний догляд за засудженими та надати потрібну у їх перевихованні допомогу, а саме соціальну, психологічну, фізичну, медичну, а також допомогу в області освіти і професійної підготовки – яка може їм знадобитися з урахуванням їхнього віку, статі та особистості, а також інтересів їх повного розвитку, як зазначено в міжнародних стандартах.

Кримінально-виконавчий кодекс України виділяє окремою главою порядок відбування та виконання покарання неповнолітніми засудженими, які нібито відповідають міжнародним стандартам. На наш погляд положення цієї глави, в контексті прав неповнолітніх засуджених не вказує на всі особливості, а головне, не містять значних ознак в різниці між виховних колоній і виправних установ. Вивчаючи зміст положень глави, підпадає під сумнів виховний характер відбування покарання неповнолітнім, адже зовнішній фактор відіграє важливу роль в житті підлітка. Ізолюючи неповнолітню особу від суспільства та ненадання повного, якісного всеохоплюючого та різноманітного задоволення необхідних потреб дитини, виховні колонії негативно впливають на психологічний стан особи, що може відобразитися на вчиненні повторного злочину.

Таким чином, ми вважаємо, що виховний характер у виховних колоніях за сукупністю вказаних проблем не може позитивно вплинути на розвиток неповнолітнього засудженого, тим паче на поважне ставлення та виконання приписів закону.

Серед невіршених проблем постає проблема щодо вказівок міжнародних нормативних актів та практики Європейського суду з прав людини на небажаність застосування до неповнолітнього одиночного ув'язнення у будь-якій формі, але чинне законодавство України має суперечливий характер стосовно цього питання. Наприклад, поміщення неповнолітнього порушника в дисциплінарний ізолятор де нерідко неповнолітній може утримуватися сам на сам, хоча цей ізолятор не являється одиночною камерою. Таким ізолюючий вплив на неповнолітню особу може бути фатальним.

Підсумовуючи вищевказане, можна сказати, що на даний момент кримінально-виконавче законодавство та інші нормативно-правові акти в аспекті реалізації умов для виконання покарання у вигляді позбавлення волі неповнолітніми не забезпечують належного захисту їх прав і потребують правового вдосконалення.

М. Нікішина, М. Киянська
*студентки III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ

Кримінальне процесуальне законодавство встановлює процедуру кримінального провадження: послідовність стадій і умов переходу провадження з однієї стадії в іншу, умови, що характеризують провадження в конкретній стадії, підстави, умови і порядок проведення слідчих і судових дій, зміст і форму рішень, які можуть бути ухвалені. Така процедура кримінального провадження в цілому або окремих процесуальних дій отримала назву процесуальна форма.

Процесуальна форма є однією з основних категорій кримінального процесу. Вона обумовлена сутністю кримінального судочинства і його принципами. Своєчасне і правильне застосування кримінального закону до осіб, які вчинили злочин, забезпечується належним порядком кримінального провадження, встановленим кримінальним процесуальним законодавством і має відповідати процесуальній формі, яка має забезпечувати дотримання прав і законних інтересів усіх учасників процесу. Процесуальна форма є специфічним різновидом форми державної діяльності, яка обумовлена призначенням кримінального судочинства і його принципами. Таким чином, процесуальна форма є невід'ємною складовою кримінального судочинства.

Оскільки процесуальна форма передбачена законом, вона визначається лише процедурними нормами кримінального процесуального права та її порушення завжди означає порушення закону і може спричинити скасування або зміну прийнятого рішення у кримінальному провадженні. Додержання процесуальної форми забезпечує виконання як усіх завдань кримінального судочинства в цілому, так і спеціальних завдань кожної стадії та інститутів кримінального процесу. Кримінальною процесуальною формою встановлено визначений, детально врегульований і обов'язковий для застосування режим кримінального процесуального

провадження. Порядок провадження єдиний в усіх кримінальних провадженнях, що гарантує дотримання прав суб'єктів процесу. Проте в деяких випадках встановлено особливі порядки провадження – диференційовані форми (залежно від суб'єкта суспільно небезпечного діяння чи характеристик злочину).

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України встановлює особливий (диференційований) порядок для кримінальних проваджень:

- 1) про злочини та суспільно небезпечні діяння, вчинені неповнолітніми особами;
- 2) щодо застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності;
- 3) щодо застосування примусових заходів медичного характеру;
- 4) у формі приватного обвинувачення;
- 5) у кримінальних проступках;
- 6) на підставі угод;
- 7) щодо окремої категорії осіб;
- 8) яке містить відомості, що становлять державну таємницю;
- 9) на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

У кримінальних провадженнях перших трьох категорій особлива форма провадження застосовується з метою надання додаткових процесуальних гарантій особам, які через неповноліття чи психічну хворобу не можуть повноцінно захищати свої права та законні інтереси. У кримінальних провадженнях щодо проступків, кримінальна процесуальна форма провадження певним чином спрощена, що пов'язано з особливістю предмета розслідування.

У кримінальному провадженні на підставі угод, кримінальний процесуальний закон встановлює певні спрощення, метою яких є можливість якнайшвидшого відновлення прав потерпілих (угода по примиренню) та досягнення максимального ефекту у якнайкоротший строк (угода про визнання винуватості).

Безпосереднє значення кримінальної процесуальної форми виражається у наступному:

- нею забезпечується стабільність кримінальних проваджень та їх законність;
- процесуальна форма покликана сприяти правильному встановленню обставин кримінального провадження та створює необхідні умови для об'єктивного встановлення всіх обставин кримінального правопорушення;
- процесуальна форма забезпечує активність державних органів і посадових осіб, які ведуть кримінальне провадження, так як встановлює строки здійснення кримінальних процесуальних дій;
- вона є найважливішою гарантією прав і законних інтересів учасників процесу;
- процесуальна форма забезпечує виховно-профілактичний ефект кримінального судочинства, підвищує авторитет суду, переконливість його вироків.

ПРОБЛЕМАТИКА ПОШИРНОСТІ ФЕНОМЕНУ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх є однією з гострих проблем, яка непокоїть сучасне суспільство, що набуває негативної тенденції та поширення. Суспільна небезпека цього явища привертає увагу науковців в галузях кримінології, соціології, психології та інших сферах науки. Питання щодо запобігання протиправної поведінки неповнолітніх останнім часом досить потужно досліджувалося такими вченими як: І.Г. Богатирьовим, В.М. Оржеховською, А.П. Закарлюком, К.В. Гутаріною, О.М. Джужею, О.Г. Колб. Втім, їх роботи присвячені загальним питанням злочинності неповнолітніх, де відсутній вплив сучасних чинників злочинності серед неповнолітніх, що власне, й зумовлює актуальність написання даної статті.

Тому сьогодні є надзвичайно актуальним дослідити та проаналізувати особливості та сучасні чинники злочинності серед неповнолітніх.

В силу різних обставин значна кількість молодих людей стають на шлях злочинності, що є вкрай тривожним сигналом для суспільства. Необхідно чітко для себе зрозуміти, що підлітки являють собою одну з найменш захищених верств населення, яка найбільш легко підлягає впливу. Їхній нестійкий емоційний вплив у поєднанні з бажанням легкого матеріального збагачення являються родючим ґрунтом для вчинення ними суспільно шкідливих та небезпечних діянь. Неповнолітні (від 14 до 18 років) – це специфічна група населення, що характеризується інтенсивним соціальним, психологічним, фізіологічним розвитком. Злочинність має свої причини: негативні соціально-психологічні детермінанти, що включають елементи економічної, політичної, правової, побутової психології на різних рівнях суспільної свідомості. Звертаючись до проблематики поширеності злочинного феномену серед неповнолітніх осіб чітко постає питання: «Що сприяло підлітку у вчиненні ним злочину?» А чинники злочинності неповнолітніх – це сукупність всіх соціальних явищ і цілісна система взаємодіючих елементів.

Можемо виділити такі основоположні чинники злочинності неповнолітніх:

1. *Бездоглядність та безпритульність неповнолітніх злочинців.* Бездоглядність та безпритульність дітей продовжують залишатися одним з найбільш тривожних та незадовільних характеристик сучасного суспільства. Діти з малозабезпечених сімей змушені включатись в кримінальні сфери діяльності (заняття жебрацтвом, проституцією, торгівля алкогольною продукцією і т.д) щоб вижити. Немаловажний фактор який сприяє вчиненню злочинів дітьми, можна віднести: виховання дітей в неповній сім'ї, наявність у сім'ї родичів з судимістю, зловживання спиртними напоями членами сім'ї, скандали, погані житлові умови сімей, низька правова культура батьків, насильства в сім'ї та ін. Сьогодні батьки стали менше займатися дітьми, бажаючи перекласти свої виховні функції на школу, вулицю, засоби масової інформації. Незамінні у своєму значенні для встановлення повно-

цінної особистості батьківська турбота, розуміння, підтримка замінюється жорстокістю та покаранням за найменші похибки та провини.

2. *Нерівне та несправедливе, а інколи і жорстоке, ставлення суспільства до окремих осіб.* Підлітки які страждають від якихось психологічних або фізичних проблем, через вороже ставлення оточуючих, стіну не порозуміння починають бажати помсти як суспільству, так і друзям, сім'ї або групі однолітків.

3. *Негативний вплив ЗМІ.* Телеекрани сучасного телебачення заповнили сцени насилля, безкарність злочинця, еротики тощо, що є однією з причин криміналізації молоді. Вказаним негативним тенденціям сприяє відсутність у сучасного підлітка позитивного героя з відповідними ідеалами для наслідування. Оскільки в нього ще не сформовані свої принципи поведінки, він переймає їх у більш «сильної» особистості у тому числі, що пропонується з телеекрану, викликаючи деформацію духовного життя підростаючого покоління.

4. *Негативний вплив однолітків та діяльності неформальних молодіжних об'єднань криміногенної спрямованості.* Для більшості підлітків правопорушників роль друзів і їх думка виявляється набагато значущими, ніж думка і роль дорослих. Молодь може легко стати частиною банди або угрупованням думаючи що це доречно бути частиною великої групи. Молоді люди можуть відчувати і тиск з боку однолітків і в результаті беруть участь у ризикованій поведінці такій як : сексуальні зносини підлітків, небезпечне водіння, токсикоманії, бандитизм та злочинність в цілому.

5. *Поғана організація громадської роботи з неповнолітніми.* Незадовільна організація форм дозвілля дітей: відсутність спортивних секцій, гуртків чи комерційна умова участі в них унеможлиблює участь у них багатьох підлітків, особливо з малозабезпечених сімей. Переважна кількість дитячих оздоровчих закладів ліквідовано через нерентабельність і відсутність грошових державних дотацій.

Слід підкреслити, що наведений перелік чинників злочинності неповнолітніх не є повним та вичерпним. З розвитком суспільства та сфер його функціонування виникають все нові елементи що впливають на діяльність його членів.

Проаналізувавши все вище зазначене пропонуємо наступні профілактичні заходи щодо попередження та усунення правопорушень та злочинності серед неповнолітніх:

1) закріплення соціальних позицій сім'ї, якісна зміна її ролі в суспільстві, підтримка, в тому числі матеріальна, сімей, які мають неповнолітніх дітей;

2) організація позитивно спрямованого дозвілля неповнолітніх, активне залучення їх до занять спортом, мистецтвом, пропаганда здорового способу життя;

3) збільшення частки зайнятості підлітків у суспільно корисних справах;

4) правова освіта неповнолітніх щодо наслідків скоєння злочинів.

На наш погляд, необхідно також виконувати профілактичну роботу з урахуванням типів злочинів, вже скоєних неповнолітніми, усуваючи причини й умови, що сприяли цьому.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ

Розвиток новітніх технологій та нестримний прогрес у багатьох сферах людського життя штовхає криміналістичну науку не лише на розширення вже існуючих понять, способів та методів пізнання, а й на запровадження абсолютно нових, нетрадиційних методів отримання криміналістичного інформації. Нетрадиційні методи криміналістики це та рушійна сила, що може спростити працю практикуючих криміналістів, зменшити час на дослідження того чи іншого явища та головне, покращити результат їх діяльності, від яких може залежати: честь, свобода а інколи навіть життя певної людини. Великий внесок в дослідження нетрадиційних методів криміналістики внесли вчені-криміналісти України та інших держав. Досліджували це питання такі науковці як Т.В. Авер'янова, Н.І. Клименко, В.О. Коновалова, В.С. Кузьмічов, Є.І. Макаренко, Р.О. Росинська, В.М. Стратонов, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та інші. Незважаючи на проведену роботу, треба зазначити, що в криміналістичній науці ще немає чіткого механізму впровадження новітніх методів отримання інформації, не говорячи вже про запровадження не традиційних методів отримання такої інформації. Останні являють у цьому плані особливу проблему. Сьогодні практиці відомі приклади успішного використання, так званих, нетрадиційних методів отримання інформації, що сприяють швидкому розкриттю неочевидних та нерозкритих злочинів, але в силу своєї неврегульованості, вони застосовуються вкрай рідко. Нетрадиційні методи науки криміналістики становлять підвищений інтерес не лише тому, що навколо них дискутують вчені щодо можливості їх впровадження чи більш активного застосування на практиці (наприклад у слідчій або експертній діяльності), а здебільшого за проблем етики їх застосування, достовірності даних отриманих у разі їх застосування, а ще й тому, що це новий, альтернативний напрям розвитку методології науки криміналістики.

На думку багатьох вчених, таких як Є.І. Макаренко та В.В. Мальцева, нетрадиційні методи — це такі знання та методи, які ще не здобули достатнього визнання і поширення, їх не можна віднести до загальнонаукових у науці, усталених і впроваджуваних у практику. Тому нетрадиційні криміналістичні знання і методи можна визначити як такі, що не здобули достатнього визнання в теорії криміналістики та впровадження в практику і які криміналістика пристосовує й використовує у своїх цілях для розкриття та розслідування злочинів.

М.М. Китаєв стверджує, що нетрадиційні методи розслідування — це науково обґрунтовані та допустимі методи (прийоми), які не отримали широкого розповсюдження, здебільшого вимагаючи великих витрат часу та високої кваліфікації слідчого. Деякі із цих методів доцільно використовувати у межах лише конкретного кримінального провадження. Дослідник навіть зазначив, що, на його думку, «...до нетрадиційних методів дослідження та розкриття злочинів повною мірою можливе застосування вимог, які застосовують до тактичних прийомів.

Отже, з наведених думок можна зробити висновок що на даний момент серед вчених немає одностайної думки щодо необхідності запровадження нетрадиційних методів. Багато з них виражає відверту недовіру до цих методів, забуваючи що, на початку використання практично будь-якого нового, нетрадиційного методу в криміналістиці та судовій практиці, як правило, викликає сумніви щодо його наукового обґрунтування. Проте у міру їх удосконалення та прилаштування до конкретних випадків, вини перестають бути сумнівними й набувають статусу звичайних, так званих, традиційних, «власне криміналістичних». Методики їх застосування, після поглибленого вивчення, стають можливими для використання у сфері доказування. З плином часу вони перестають називатися нетрадиційними та стають невід'ємною частиною криміналістики.

Слід звернути увагу на те, що спектр нетрадиційних методів криміналістики має тенденцію до розширення, і на сьогодні до нетрадиційних методів (таких як гіпноз, навіювання тощо) відносять і нетрадиційні методи природничих наук, які поступово використовують під час розслідування злочинів: фоноскопію (вид досліджень, заснованих на фізіологічних особливостях органів мовного апарату людини, які вивчають групу слідів звуку), голографію (метод отримання інформації полів світла або невидимих коливань, а також перетворення інформації про об'єкти на хвильові поля), детектор брехні (метод інструментальної діагностики емоційної напруги людини), кинесіку (напряму наукових досліджень з окреслення можливості отримання невербальної інформації про людину на підставі зразків поведінки при невербальному зв'язку, який відбувається без слів у процесі спілкування з нею) тощо.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що методи, які сьогодні є нетрадиційними, у майбутньому за умови подальшого їх наукового дослідження та розвитку можуть стати «новими», «альтернативними» спеціальними методами криміналістики. Саме ґрунтовні дослідження тих чи інших нетрадиційних методів, підтверджені достовірними висновками й практичними апробаціями, призведуть до змін у ставленні до них наукового світу та відповідних змін у чинному кримінальному процесуальному законодавстві України.

О. Салацька

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМА ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І

Насильство в сім'ї є однією з найбільш гострих і розповсюджених соціальних проблем державного значення. Досить тривалий час вона залишалася поза сферою правового регулювання в силу певних традицій та звичаїв. Втімнішнє цивілізоване суспільство рішуче заперечує прийнятність жорстокого поводження з дітьми. Україна, як демократична правова держава, спрямована на соціальний розвиток, скеровує свою діяльність на захист дітей від усіх видів насильства, забезпечуючи юридичні та інші механізми протидії цьому антигромадському протиправному явищу. Жорстоке-

поводження з дитиною визнається порушенням найсуттєвіших прав дитини та основних прав людини в цілому.

Згідно із Законом України «Про попередження насильства в сім'ї», насильство в сім'ї представляє собою будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і носять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Запобіганню насильства над дітьми в сім'ї або за її межами присвячена стаття 10 Закону України «Про охорону дитинства», яка передбачає право на захист від усіх форм насильства та відповідно до якого дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності.

Г. Біляченко виділяє такі найчастіші причини вчинення насилля над дітьми: згубні звички батькі та їх антисупільна поведінка, складне економічне та матеріальне становище сім'ї, порушення соціально-психологічного клімату, соціальна та особистісна незрілість батьків, нерозуміння потреб та цінностей дитини, відсутність чіткої моделі сімейного життя і родинного виховання в конкретній сім'ї, прийомна або неповна сім'я тощо.

Як правило, сімейне насильство включає в себе різноманітні поєднання грубої фізичної поведінки разом із формами психологічних або економічних зловживань, тож важко розмежувати види насилля, що можуть застосовуватися. Наприклад, фізичне насилля може супроводжуватись економічними утисками дитини та психологічним тиском на неї. Тобто, частіше за все, випадки застосування насильства в сім'ї включають в себе різні його види в сукупності.

Діти-жертви насилля потребують тривалої соціально-психологічної допомоги, курсу реабілітації, корекції негативних психологічних явищ та стосунків з батьками, іншими членами сім'ї, подальшого супроводу з боку компетентних фахівців. Все це досить конкретно та чітко передбачається українським законодавством.

Правова підтримка дітей, що можуть зазнавати насилля в сім'ї забезпечується на високому рівні й підлягає постійному вдосконаленню існуючих законодавчих актів та створення супутніх соціальних програм, спрямованих на припинення даного явища та подолання його наслідків.

Проте, пріоритетним має залишатися завдання самопідприємства проявів будь-якого виду насильства щодо дітей в сім'ях. Робота спеціалістів соціально-психологічної, правової та інших сфер має спрямовуватися перш за все не на припинення насильства, коли ведеться робота з сім'ями, в яких було зафіксовано факти насильницьких дій щодо дитини, а на первинну профілактику, яка має на меті завчасне попередження даного явища.

Погоджуючись з думкою вчених, вважаю, що в межах такої профілактики варто:

- проводити роботу по забезпеченню обізнаності дітей зі своїми правами,
- сприяти правовій грамотності молоді та дорослого населення щодо прав та обов'язків батьків і дітей та відповідальності за їх порушення;
- профілактична робота з молоддю, як потенційними батьками, щодо формування цінностей сімейних взаємостосунків, а також допомога

молоді у формуванні свідомого ставлення до створення сім'ї, у засвоєнні певних знань щодо шляхів та методів виховання дитини;

- сприяти дотриманню здорового способу життя молодим поколінням;
- залучати спеціалістів, що допоможуть сім'ям з дітьми подолати негативні прояви у житті сім'ї, спричинені складним матеріальним становищем, несприятливим соціально-психологічним станом тощо.

На сьогоднішній день українське суспільство визнає існування проблеми насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми, а також необхідність здійснення комплексу систематизованих, послідовних кроків щодо удосконалення системи попередження цих явищ. Основою діяльності має стати взаємодія різних фахівців – держслужбовців, соціальних працівників, правоохоронців, медиків.

Важливим при дослідженні даної проблеми є те, що насильство в сім'ї треба розглядати не тільки як вид злочинності, який треба мінімізувати заради безпеки громадян в даній конкретній сім'ї, а й як одну з основних причин вчинення злочинів у майбутньому особами, що свого часу постраждали у власній сім'ї внаслідок жорстокого поводження з ними. Тож, ні в якому разі не можна нехтувати даною проблемою. Більше того, головним завданням в цій галузі має бути не тільки розробка методів припинення насильства в сім'ї, а й дослідження та застосування ефективних засобів профілактики цього негативного асоціального явища.

М. Сайкіна

*студентка III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Питання дотримання розумних строків у кримінальному провадженні є надзвичайно важливим, оскільки пов'язані з забезпеченням прав людини, котрі визнанні в Україні найвищою соціальною цінністю (стаття 3 Конституції України). Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожен має право на розгляд своєї справи у розумний строк. До розумних строків необхідно віднести період часу за який можна об'єктивно виконати процесуальні дії та прийняти процесуальні рішення. Також у ці строки входить не тільки строк досудового розслідування, а й судового розгляду, оскільки перебіг цих строків починається з того моменту, коли особу повідомили про підозру, або з моменту її затримання за цією підозрою (це відбувається під час досудового розслідування), і закінчується – коли вирок суду набрав законної сили, або кримінальне провадження було закрито.

Обов'язок проведення досудового розслідування у розумні строки покладено на прокурорів та на слідчих суддів. При цьому, Кримінальним процесуальним кодексом України (далі-КПК) чітко передбачені строки досудового розслідування та можливість їх продовження у залежності від ступеня тяжкості злочину, що розслідується. Нажаль, практиці відомі випадки по-

рушення цих строків, а отже й вимог закону та й прав людини. Ми зараз не говоримо про причини цього явища, а лише констатуємо його результати. Як факт, досудове розслідування може затягуватися, а разом із строками, що потрібні для судового розгляду, строк такого кримінального провадження може сягати місяців та перевищити рік, що ніяк не сприяє дотримання прав людини щодо вимог завершення кримінального провадження у розумні строки. Затягування досудового розслідування неминуче призводить до значного збільшення строків тримання підозрюваного (обвинуваченого) під вартою, що порушує право людини на свободу і вільне пересування.

КПК передбачено, що кожна особа має право щоб обвинувачення щодо нього у найкоротший час стало предметом судового розгляду, або дане кримінальне провадження було закрито. Конкретизуючи ці вимоги закону, у ст. 219 КПК зазначено що досудове розслідування повинне продовжуватися не більше двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину. Разом з тим, у ч. 2 цієї статті передбачено можливість продовження строку досудового розслідування, при цьому, варто звернути увагу на те, що законодавець прописує, що розумний строк повинен залежати від таких критеріїв:

- 1) складність кримінального провадження;
- 2) поведінки учасників кримінального провадження;
- 3) кількості підозрюваних;
- 4) обсягу та специфіки процесуальних дій;
- 5) спосіб здійснення своїх повноважень слідчим, прокурором, слідчим суддею.

На нашу думку, до таких критеріїв також слід віднести:

- 1) реальне навантаження на слідчого;
- 2) рівень кваліфікації слідчого та його практичний досвід у розслідуванні певних видів злочинів;
- 3) характер протидії розслідуванню з боку зв'язків учасників кримінального провадження;
- 4) технічне, матеріальне та інші види забезпечення розслідування.

Слід також зазначити, що кримінальне провадження щодо певних осіб повинно завершуватися як можна у найкоротші терміни. Це стосується осіб, які знаходяться під вартою та неповнолітніх. Проте їх перелік необхідно розширити також щодо осіб, які мають фізичні або психічні вади, щодо вагітних, щодо жінок, які мають неповнолітніх дітей, щодо осіб, які потребують опіки, тощо. Уразі наявності у слідчого такої категорії кримінальних проваджень, його навантаження повинно бути оптимально зменшено для забезпечення провадження у розумні строки. Зрозуміло, це можливо лише за наявності певної чисельності слідчих та оперативності реагування керівників органів досудового розслідування на особливості конкретного кримінального провадження у кожного слідчого.

Слід також наголосити на тому, що процедура досудового розслідування залишається доволі складною, що також не сприяє зменшенню строків його завершення, а це є підставою зробити висновок, що законодавство України ще потребує удосконалення із урахуванням потреб у реальному житті.

Будемо сподіватися, що у найближчий час законодавець прийме до уваги усі проблеми досудового розслідування, та внесе зміни до КПК задля їх вирішення.

ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЙ КАЗНИ: ЗА И ПРОТИВ НА ПРИМЕРЕ КИТАЯ

Более чем 100 зарубежных государств отказались от такого жестокого вида наказания, как смертная казнь. Около 60 стран используют смертную казнь, как основной вид наказания.

В последнее время ведется достаточно много споров вокруг затронутой проблемы. На наш взгляд актуальность дискуссии в том, чтобы разобратся, нужна ли смертная казнь и действительно ли она является фактором, который сдерживает преступность.

Перед тем, как приступить к анализу темы, начнем с определения. Смертная казнь — лишение человека жизни в качестве наказания, узаконенного государством и осуществляемого по вступившему в силу приговору суда или (исторически) по решению иных государственных или военных органов.

Смертная казнь – это высшая мера наказания за преступление. Применяется в некоторых странах за особо тяжкие виды преступления, такие как терроризм, убийство, а в некоторых государствах за сутенерство, взяточничество и измену.

Согласно статистике, первое место по применению высшей меры наказания занимает Китай. Точного числа преступников, приговоренных к лишению жизни, не сообщается. Некоторые источники называют число примерно 5000 человек в год. В Китае преступник может быть приговорен к смертной казне за:

- Деяния, наносящие угрозу общественной безопасности (в том числе незаконное производство, хранение огнестрельного оружия, халатность, повлекшая пожар, наводнение, взрыв, теракт, вождение автомобиля в состоянии алкогольного опьянения, если в результате ДТП были жертвы, повреждение транспортных путей и т. д.).

- Тяжкое экономическое преступление (в том числе подделка лекарств, денег, использование в пищевой продукции токсичного сырья, сокрытие налогов и т. д.).

- Преступление против личности (убийство, изнасилование, похищение, грабеж).

- Преступление против общества (контрабанда, изготовление, транспортировка и распространение наркотических средств, сутенерство, коррупция).

- Воинские преступления.

Подчеркнём, что каждый должен понести ответственность за совершенное им противоправное действие, но никто не вправе лишать человека жизни, даже государство. Вопрос заключается в том, чем государство будет отличаться от преступника, убивая людей? Мы думаем — ничем.

Правительство Китая, приговаривая преступника к смертной казне, тем самым лишая его жизни, надеется на то, что противоправных действий станет меньше, но как показывает практика, количество преступлений не уменьшилось. Каждый человек имеет право на ошибку и каждый заслуживает право на второй шанс в жизни. Преступники могут исправиться после

отбывания определенного срока наказания в местах лишения свободы. Когда ты находишься один, без возможности общения и связи с внешним миром, и так проходит день, два, неделя, месяцы, годы. Тебе ничего не остается, как задуматься над тем, ради чего было совершено преступление. Осознав всю «боль» такой жизни, когда преступник выйдет из мест лишения свободы ему не захочется туда возвращаться. Тем самым он не будет вновь совершать преступления.

Следующий вид наказания, за который предусмотрена смертная казнь – это взяточничество. Как в Китае, так и в Таиланде за особо крупную взятку должностное лицо приговаривают к расстрелу или смертельной инъекции. На лето 2015 года в Таиланде по обвинению в коррупции были отстранены от должности 115 чиновников. В Канаде, где смертная казнь была отменена в 1976 году, за взяточничество приговаривают к максимальному заключению сроком до 14 лет.

Законодательство Франции предусматривает наказание за взяточничество в виде лишения свободы до 7 лет для руководителей и служащих промышленных или коммерческих предприятий, и тюремное заключение на срок до 10 лет для должностных лиц. Кроме того, законодательство Франции запрещает должностным лицам получение различного рода подарков (не зависимо от их стоимости) под угрозой наказания в виде лишения свободы на срок от 2-х до 10 лет или крупного штрафа. Злоупотребление властью во Франции карается наказанием в виде лишения свободы на срок до 5 лет и штрафом. Это наказание удваивается, если действия, предпринятые должностным лицом, имели какие-либо последствия.

Согласно Уголовному Кодексу Италии, вымогательство взятки имеет место, когда должностное лицо либо исполняющий обязанности должностного лица, злоупотребляя своей должностью или своими полномочиями, принуждает или побуждает кого-либо дать или пообещать ему или третьему лицу незаслуженные деньги или другие выгоды. Такое деяние наказывается лишением свободы на срок от 4 до 12 лет. Ответственность за получение взятки, согласно итальянскому УК, дифференцируется в зависимости от характера действий, за совершение которых берется вознаграждение. УК Италии выделяет три состава в отдельных статьях: получение взятки в целях совершения действий, входящих в компетенцию должностного лица, получение взятки в целях совершения действий, противоречащих компетенции должностного лица, и получение взятки в суде.

Как мы уже говорили выше, каждый имеет право на второй шанс. И прожив от 4 до 15 лет взаперти, ты понимаешь, что не в деньгах счастье.

Особо отметим преступление, за которое предусмотрено жестокое наказание – это супружеская измена. Характерно для Саудовской Аравии и Ирана. Как в одной, так и в другой стране за данный вид преступления, виновного закапывают стоя по плечи, а далее народ закидывает его камнями, пока преступник не умрет. Мы считаем, что каждый устраивает свое счастье так, как ему хочется.

В Иране семья могут развести только по инициативе супруга. Жена имеет право подать на развод только в том случае, если мужчина бесплоден. Из этого следует, что супруги находясь в законном браке 5 лет, питая ненависть друг друга, могут развестись только тогда, когда этого захочет супруг. Женщина, встретившая мужчину своей мечты, с которым

она щаслива, замість цього отримує жорстоке насильство над собою і в кінці кінців гине. Ми вважаємо, що в даному випадку, відсутній принцип гендерної рівності.

Підведемо підсумок, чи потрібна смертна кара в світі чи ні? Злочинники, скоюючи тяжкі злочини, тим самим засуджують себе до позбавлення життя. Життя — найцінніше, що є у людини. Так само важливим фактором є державні витрати на утримання в'язнів у в'язницях. Злочинник, убиваючи мирних людей, утримується за рахунок держави в в'язниці на життя або на певний термін. Ці гроші могли б бути використані на соціальні витрати.

З іншого боку, кожен заслуговує на другий шанс. Ми вважаємо, що витрати виправдані, якщо є шанс на виправлення. В нашому житті, на жаль, трапляються ситуації, коли судді виносять помилкові рішення. Тоді є, звичайно, невинуваті люди, які можуть бути помилково засуджені.

Найголовніше — ніхто не має права позбавляти людину життя, навіть держава.

Х. Ситник, Д. Астахова
*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ В УКРАЇНІ

У нашій державі втілюються в життя багато профілактичних програм, які дають змогу протидіяти такому негативному явищу в суспільстві, як злочинність.

Українські науковці внесли вагомий внесок у результати таких досліджень, проте на даний час вони приділяють особливу увагу саме особі, яка вчинила злочин, а жертву залишають у стороні. Це призводить до того, що ми не маємо повного обліку потерпілих та не можемо вивчити їх соціально-демографічні, соціально-рольові, морально-психологічні, психічні та правові характеристики, роль у генезисі злочинної поведінки, розмір заподіяних їм збитків тощо. Заходи віктимологічного характеру не зовсім популярні в Україні, а жертва злочину виступає лише як інформаційне джерело про злочин та злочинця та сторона кримінального процесу.

У зарубіжних країнах в кінці 40-х років почали зароджуватися ідеї захисту жертв. Такі вчені як Бенджамін Мендельсон, Ганс фон Хентіг, Генрі Елленбергер започаткували механізм дослідження злочинів з урахуванням віктимологічних аспектів. Вони вперше започаткували науковий напрям — віктимологію, як систему знань про жертву злочину.

До діяльності у сфері підтримки особи, яка потерпіла від злочину активно залучаються громадські організації, асоціації, різні спілки й комітети, клуби потерпілих тощо. Наприклад, у ФРН — це широко відоме громадське об'єднання "Біле кільце", у США — Національна асоціація з надання допомоги жертвам та комітет "Жінки в боротьбі з погрозами зґвалтування". На міжнародному рівні діють Всесвітня віктимологічна асоціація, Європейський форум підтримки жертв злочинів тощо. В Україні 1997 року теж був створений правозахисний центр "Ла Страда — Україна", що є членом Всесвітнього альянсу проти торгівлі жінками. Головною метою центру є запобіг-

на робота серед жінок, які збираються за кордон, стосовно того, як не потрапити в тенета секс-бізнесу і не стати жертвами торгівців людьми.

У багатьох розвинених державах було прийнято багато нормативно-правових актів, які освітлюють захист прав осіб, що стали жертвою злочину. У Європі кожен рік проводиться День підтримки жертв злочинів, а в США був прийнятий закон про права потерпілих від злочину, в якому детально описуються їх права та види допомоги, однією з яких є державна компенсація жертвам злочину.

Основною обставиною, яка спонукає якомога активніше використовувати можливості віктимологічної профілактики всіма країнами, є можливість зниження ризику стати жертвою злочину. Супутньою обставиною є те, що поведінка жертви може дуже суттєво вплинути на кінцевий результат конфлікту. Вона може бути розглянута, як: правомірна, нейтральна та неправомірна. Для віктимології цікаво розглянути неправомірну поведінку жертви. Тому що, саме вона може спровокувати вчинення злочину. Тому при розгляді справи потрібно брати до уваги не тільки особу злочинця, а й особу потерпілого, яка допоможе більш точно визначити вину.

В Україні віктимологічна профілактика розвинута на досить низькому рівні, що становить значну проблему, яка потребує детального вивчення та вирішення. На нашу думку необхідно внести до законодавчої бази України закони, які будуть захищати права осіб, що потерпіли від злочину, уповноважити поліцейських роздавати «пам'ятки» мешканцям міста, де буде занотовано практичні поради віктимологічної профілактики. Такі як: яких місць чи ситуацій уникати, що б не створити умови для посягання, не розповідати незнайомим особам подробиці з власного життя, про факт нападу заявляти у поліцію, не брати у салон авто незнайомих, не ходити в ночі по одиноких ділянках міста і так далі, через заходи масової інформації повідомляти населення про кримінальну ситуацію в країні, містах та селах, представниками поліції проводити профілактичні бесіди з школярами та з особами, які мають підвищену віктимність, розробити індивідуальні профілактичні методи до конкретних злочинів, створити нові державні та недержавні структурні підрозділи, соціальні служби, фонди допомоги, реабілітаційні центри та інші організації із захисту жертв злочинів, організувати підготовку спеціальних кадрів для такої роботи. Також важливим аспектом проведення віктимологічної процедури населення є знання законів, з якими потрібно ознайомлювати населення.

Заходи віктимологічної профілактики треба розробляти індивідуально під кожну місцевість, з урахуванням криміногенної ситуації.

На нашу думку вказані профілактичні заходи необхідно втілювати в життя, бо дуже довгий час правоохоронні органи були сконцентровані на роботу навколо злочинів та злочинців без уваги до жертви злочину. Як наслідок, це призвело до загострення питання проблеми вивчення жертви злочину, відсутності профілактичних засобів. Тим часом іноземні країни все більш ширше розвивають ідеї захисту жертв злочину, вдосконалюють законодавство, проводять семінари, створюють різні соціальні служби, фонди допомоги, будинки довіри. Всебічна та ефективна робота проводиться з жертвою злочину, в інтересах не допущення повторної віктимізації.

Виходячи зі всього сказаного, можна дійти висновку, якщо взяти хоча б маленьку частину досвіду іноземних країн в проведенні віктимологічної профілактики, то злочинність в Україні суттєво зменшиться.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ РЕАБІЛІТАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Як зазначають Ю. М. Грошевий, В. М. Хотенець та інші автори підручника з кримінального процесу, «реабілітація — це міжгалузевий правовий інститут, що регламентує процесуальний механізм реалізації відповідальності держави перед особою, метою якого є повне поновлення майнових, трудових, пенсійних, житлових, службових, інших особистих прав незалежно від вини посадових осіб державних органів, які порушили ці права в ході провадження у кримінальній справі» (Грошевий Ю.М., Хотенець В.М. Кримінальний процес України: Підруч. — Харків Право 2000. — 480 с.).

Із даного визначення реабілітації можемо зробити висновок, що по своїй суті реабілітація являє собою процесуальний механізм реалізації відповідальності держави перед особою, права якої були порушені державними органами і їх посадовими особами. На нашу думку, цей інститут (реабілітація) має особливе значення у кримінальному процесі, тому що у цій сфері державної діяльності такі права осіб зазнають найбільш суттєвого порушення.

Аналізуючи правові підстави реабілітації у кримінальному процесі України, можемо зробити висновок, що до таких (правових) підстав відносяться норми:

- статті 56 Конституції України;
- ч.5 ст.5 та ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;
- ч.5 ст. 9 та ч. 6 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права;
- ст. 14 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року;
- ч.1 ст. 130 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України);
- Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду»;
- Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду», затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України і Міністерством фінансів України від 4.03.1996 року;
- ст.ст. 1176 та 1167 Цивільного кодексу України.

До цього переліку, на нашу думку, також можна додати норми Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» тощо.

Із наведеного переліку нормативно-правових актів можемо зробити висновок, що ця процедура, або процесуальна форма здійснення реабілітації є доволі складною, як для вивчення так і для застосування у практичній діяльності. Отже, маємо, якнайменше дві проблеми:

- 1) складність регламентації такої діяльності;
- 2) складність її вивчення.

Розглянемо кожну із означених проблем (складностей) окремо і спробуємо висловити власні думки щодо можливих шляхів їх вирішення.

Першою проблемою інституту реабілітації у сфері кримінального процесу ми назвали складності регламентації. Спробуємо дати пояснення. Справа в тому, що у КПК України цьому важливому питанню (реабілітації) присвячена всього одна стаття, а саме стаття 130, яка чомусь, замість реабілітації, названа «Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю», але не в цьому проблема. Проблема в тому, що ця стаття виглядає не процесуальною, де виписані процедурні питання, а декларативною, де задекларовано, що шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, відшкодовується державою за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом (ст. 130 КПК України). В процитованій статті, нажаль, не вказані ні випадки, ні порядок відшкодування, ми вже не говоримо, що відшкодування це не реабілітація. Процесуальний порядок і випадки відшкодування та відновлення громадянина в правах (реабілітація), тим же громадянам та й правоохоронцям слід вишукувати у інших нормативно-правових актах, що являє собою другу проблему. Суттю цієї другої проблеми, на нашу думку, є те, що цей процесуальний порядок мало знайомий правоохоронцям, а це сталося через прогалини в підготовці правоохоронців.

Ознайомившись глибше з проблемою реабілітації в Україні, ми побачили, що в підручниках з кримінального процесу дуже мало уваги приділяється цьому питанню або взагалі існування цього інституту ігнорується в цілому. Тобто студентів, майбутніх захисників прав людини, недостатньо готують і недостатньо опрацьовують з ними тему інституту реабілітації. Звідси і випливає третя і основна причина неналежної реалізації норм інституту реабілітації. Це низький рівень теоретичної підготовки практичних працівників судових і правоохоронних органів на знання чинного законодавства і практики його застосування з реабілітації.

Отже, питання реабілітації потребують ретельного теоретичного опрацювання з метою належної регламентації його у чинному законодавстві та включення до відповідних підручників.

А. Сливак, Е. Миронов
*студенти II курсу спеціальності «Право»
Днепропетровського університета імені Альфреда Нобеля*

СЛОЖНОСТЬ УСТАНОВЛЕНИЯ ОБСТОЯТЕЛЬСТВ, ИСКЛЮЧАЮЩИХ ПРЕСТУПНОСТЬ ДЕЯНИЯ

Охрана общественных отношений от причинения им вреда является одной из основных Конституционных обязанностей государства, общественных организация и долгом всех граждан. Среди методов выполнения этой обязанности определенное место занимает пре-

сечение общественно опасных деяний, предотвращение возникшей опасности коллективным или личным интересам. В процессе пресечения общественно-опасных деяний, при устранении опасности, создаваемой другими источниками, возможно причинение физического и материального вреда лицу, создавшему опасность общественным отношениям. Такие действия формально попадают под признаки отдельных преступлений, предусмотренных особенной частью УК Украины. Однако при определенных условиях они не признаются преступлением, ибо не содержат материального признака общественной опасности.

Социально-правовая оценка подобных действий связана с их нравственно– психологической характеристикой. При совершении таких (действий или бездействий) лицо руководствуется нравственно оправданными мотивами в общественно полезных целях. В теории уголовного права они получили название «обстоятельства исключающие преступность деяния».

Под ними понимаются условия, при которых деяния (действие или бездействие) формально предусмотренные особенной частью УК Украины, не образуют преступление, т.е. это деяние (действие или бездействие), направленное на устранение угрозы, созданной для существующих общественных отношений. Данные обстоятельства закреплены в общей части УК Украины.

Так же для этих обстоятельств существуют свои условия правомерности, которые необходимо обязательно устанавливать правоохранительным органам. Можно назвать следующие признаки обстоятельств, исключающих преступность деяния:

- они представляют собой сознательный и волевой поступок человека, попадающий под внешние признаки преступления и совершаемые при наличии определенных оснований.

- по своему социально-политическому содержанию обстоятельства являются общественно полезными.

- эти обстоятельства закреплены в УК Украины.

- обстоятельства исключают общественную опасность и противоправность деяния и тем самым и уголовную ответственность являясь правомерными.

Очевидно, что при наличии обстоятельств исключающих преступность деяния, происходит стычка двух правоохранительных интересов: с одной стороны, правоохраняемому интересу угрожает непосредственная опасность, а с другой лицо находится в таком положении, при котором единым средством устранения этой опасности, есть причинения вреда так же правоохранительным интересам. Эта особенность, за которой происходит стычка «права с правом» накладывает свой отпечаток на действия, которое совершается в состоянии крайней необходимости. Уголовно-правовое значение обстоятельств, исключающих преступность деяния, имеет неопределимое значение в жизни каждого человека и гражданина, поскольку каждый может оказаться в ситуации причинения вреда охраняемым уголовным законом интересам других лиц при конкретных обстоятельствах. Поэтому правильное понимание и применение норм уголовного закона для обстоятельств исключающих преступность деяния, должно содействовать предупреждению случаев необоснованного привлечения к ответственности людей, совершивших социально полезные

действия, хотя и причинившие вред. Уголовно-правовые нормы об обстоятельствах, исключающих преступность деяния, должны стимулировать формирование у населения активной жизненной позиции, воспитывать граждан в духе противодействия преступлениям, проявления предпринимательской и профессиональной инициативы в общественно полезных целях и интересах личности, общества и государства.

Для любого из этих обстоятельств характерны свои условия правомерности. Если эти условия будут соблюдены, то лицо освобождается от уголовной ответственности. Если же хотя бы одно из них будет нарушено, то лицо подлежит уголовной ответственности.

Є. Челпан, К. Юрченко

*студентки III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ЧИ Є АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ОBOB'ЯЗКОВОЮ СТАДІЄЮ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ?

Можливість оскарження судового рішення є одним із загальнознайомих світових правових стандартів права будь-якої особи, засудженої за вчинення злочину, а також усіх інших осіб, інтересів яких стосується це судове рішення. Наявність такої можливості та реальні гарантії реалізації цього права є безсумнівним проявом демократії та зрілості суспільства. У вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві це право реалізується через можливість подачі певними особами (учасниками кримінального провадження) апеляційної скарги до апеляційного суду з вимогою переглянути постановлене судом першої інстанції рішення, тому буде доречним зауважити, що ця стадія кримінального процесу є дуже важливою, особливо в тих випадках, коли вирок суду першої інстанції не задовольняє або порушує чи обмежує права певного учасника кримінального провадження. Такий висновок нами зроблено після вивчення відповідної теми навчальної дисципліни «Кримінальний процес».

Говорячи про суть апеляційного провадження, Л. М. Лобойко, як автор підручника «Кримінальний процес», зазначає: «апеляційне провадження – це стадія кримінального процесу, змістом якої є перегляд за апеляційними скаргами сторін рішень місцевих судів у кримінальних справах, що не набрали законної сили, і рішень цих судів у стадії досудового розслідування, які набрали законної сили». Висловлюючись про важливість та значущість цієї стадії, Л. М. Лобойко звертає увагу на те, що апеляційне провадження не є обов'язковою стадією кримінального процесу. На його думку, «вона виникає і існує тільки в результаті реалізації представниками сторін свого диспозитивного права на оскарження рішення суду першої інстанції». Такий висновок вченого став для нас несподіваним та змусив нас повернути на нього увагу. Наш інтерес до цього питання став ще більшим, коли ми дізналися, що аналогічну думку висловлюють й інші вчені. Так, автори іншого підручника (Кримінальний процес: підручник/за ред. Ю.М.Грошевого та О.В.Капліної. – Х. : Право, 2010. – 608с.) також вважають, що «стадія апеляційного провадження не є обов'язковою в кримінальному процесі, на від-

міну від усіх попередніх стадій, і залежить тільки від волевиявлення сторін».

З'ясувавши думки вчених з цього приводу, у нас виникло питання: чи є доречним вважати, що волевиявлення особи на цій стадії кримінального процесу робить її(стадію) обов'язковою? Адже, подаючи заяву про вчинений злочин, громадянин теж діє згідно зі своїм внутрішнім переконанням та виключно з особистого волевиявлення, але обов'язковість стадії досудового розслідування не обговорюється. Хоча, тут слід зазначити, що у разі відсутності такої заяви, ця стадія може «з'явитися» лише у разі виявлення ознак злочину уповноваженими на то правоохоронними органами. Думаємо порівнювати приводи до початку провадження у цих стадіях кримінального провадження є не зовсім коректними, тому спробуємо розглянути це питання через визначення поняття стадії кримінального процесу, її ознаки тощо.

На думку, Л.М. Лобойка «Стадії кримінального процесу – це його відносно самостійні частини, кожна із яких має власні завдання, специфічне коло учасників і процесуальних засобів діяльності, проходить притаманні тільки для неї етапи і завершується прийняттям певного рішення, яким вона, як правило, трансформується у наступну стадію».

Щодо ознак кожної стадії, Л.М. Лобойко зазначає: «Ознаками стадії є її завдання, коло учасників, процесуальні засоби, етапи, кінцеві рішення».

Отже, спробуємо з'ясувати, чи відповідає стадія апеляційного провадження всім ознакам, що притаманні обов'язковій стадії кримінального провадження?

Завдання, які ставляться перед апеляційною інстанцією є такими:

- а) не допустити виконання незаконного і необґрунтованого вироку, виправити помилки і порушення закону, що допущені судом і інстанціями;
- б) забезпечити охорону прав і законних інтересів учасників процесу;
- в) встановити одноманітне розуміння закону і застосування його судами.

Щодо **кола учасників** названої стадії, то Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України), а саме ст. 393 чітко визначає, хто має право на апеляційне оскарження.

У стадії апеляційного провадження для виконання її завдань застосовують притаманні тільки для неї **процесуальні засоби**:

- ознайомлення сторін із матеріалами кримінальної справи;
- оповіщення учасників процесу про надходження апеляції;
- інші процесуальні засоби.

Етапами стадії апеляційного провадження є: подання апеляційної скарги, прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції або залишення її без руху, її повернення або відмова відкриття провадження, підготовка до апеляційного розгляду, апеляційний розгляд, постановлення рішення в нарадчій кімнаті за правилами постановлення вироку судом першої інстанції, оголошення ухвали чи проголошення вироку, звернення до виконання ухвали чи вироку апеляційного суду.

За результатами апеляційного розгляду справ, апеляційний суд виносить **кінцеве рішення** у формі вироку або ухвали.

Отже, виходячи з усього вищесказаного, ми безсумнівно вважаємо, що стадія апеляційного провадження є не тільки значущою та важливою,

але й обов'язковою, оскільки вона має усі ознаки, притаманні будь-якій стадії кримінального процесу. Також хочемо наголосити на тому, що у разі, коли певні суб'єкти кримінального процесу не звертаються із апеляцією до апеляційного суду, то у цьому разі ця стадія має місце, тільки «проходить» у пасивній формі, яка проявляється у законодавчій забороні протягом строку апеляційного (30, 7 та 5 днів) оскарження витребування із суду матеріалів кримінального провадження (ч.2 ст. 395 КПК України). У цей строк суд зобов'язаний надати учасникам судового провадження за їх клопотанням можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження (ч.4 ст. 395 КПК України).

О. Щербак, О. Колесник

*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ

В даний час ми все більше і більше стикаємося з такою проблемою як вчинення злочинів та правопорушень неповнолітніми. Завжди було досить таки цікаво що ж штовхає неповнолітніх на такі вчинки і чому?

Найбільш важливими факторами, що впливають на поведінку підлітків, є умови, в яких формується їх особистість: матеріальний рівень життя, відносини у родині, зайнятість підлітка. У багатьох сім'ях, в яких неповнолітні скоїли злочини, батьки практично не приділяють уваги їх вихованню. Більш того, нерідко самі ведуть асоціальний спосіб життя.

Часто, у неповнолітнього який вже притягувався до кримінальної відповідальності, батько судимий, а мати постійно притягується до адміністративної відповідальності. В 2/3 сімей, в яких «виховувалися» неповнолітні правопорушники, батьки зловживають спиртними напоями. В наслідок чого діти в подібних сім'ях не оточені турботою та увагою, надані самі собі, що тягне до правопорушень різної тяжкості.

В інших випадках правопорушення – це самовираження, заклик про допомогу і одночасно небажання допомогти і вирішити проблеми підлітків або просто апатія по відношенню до підлітків дорослими. Або просто пропаганда підліткового деградизма з вини батьків (зазвичай проблема в сім'ї) або агресії як до самого себе так і до решти оточуючих. Вирішується розумінням суті виникнення даної проблеми і участю у вирішенні цієї проблеми. Тобто, як ми бачимо, супутніх чинників, що підводять підлітка до здійснення злочину, може бути багато. Але якщо в сім'ї (незалежно від її складу і достатку) дитині з самого дитинства прищеплюється повага не тільки до матеріальних, а й до нематеріальних цінностей, то всі вищеописані моменти не зіграють ніякої негативної ролі у його формуванні долі.

Неповнолітніми найбільш часто скоюються такі види злочинів: крадіжки, грабежі, розбої, хуліганства, зґвалтування, заволодіння транспортними засобами без мети розкрадання. Названі види злочинів у даний час складають більше 80% від загального числа злочинів. При аналізі структури злочинності неповнолітніх яскраво простежуються несприятливі тенденції

, а саме : частка злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю зростає за всіма видами, крім зґвалтувань; останнім часом серед тих, які вчинили умисні вбивства (із замахами) за цей же час неповнолітніх стало в 3 рази більше; серед тих, які заподіяли тяжкі тілесні ушкодження їх кількість збільшилася в 2 рази; серед тих, які вчинили розбійні напади частка підлітків зросла більш ніж удвічі.

Але тепер виникає проблема як карати або перевиховати неповнолітніх так що б це дало результат і не завдало шкоди психіці людини. Законодавець поставив кримінальне покарання попереду застосування примусових заходів виховного впливу. Проте кримінальне покарання – це крайня виняткова міра щодо неповнолітніх. Вона свідчить про те, що цілі виховного впливу не дали (або не дадуть) ефективного результату або про те, що характер вчиненого підлітком діяння, як і особистість винного, становлять велику суспільну небезпеку. У таких випадках тільки кримінальне покарання може впливати на виправлення підлітка і його поведінку у майбутньому. Адже розумне покарання дозволяє неповнолітньому, який вчинив злочин, найкращим чином відновити свій соціальний статус в суспільстві.

Проаналізувавши чинне кримінальне законодавство бачимо, щодо неповнолітніх можуть бути застосовані такі основні види покарань: штраф; громадські роботи; виправні роботи; арешт; позбавлення волі на певний строк. Так само існують і додаткові міри покарання такі як штраф і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Що ж стосується неповнолітніх у віці від 14 до 16 років, то до них не можуть застосовуватися: громадські роботи; виправні роботи ; арешт.

Будь-яка особа, яка вчинила злочин, повинна понести кримінальну відповідальність і бути піддана покаранню. Разом із тим, Верховний Суд України орієнтує на те, щоб суди обговорювали питання про можливість застосування примусових заходів виховного характеру замість кримінального покарання у кожному випадку вирішення питання про відповідальність неповнолітнього за злочин відповідного ступеня тяжкості. Звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності не є метою, до якої слід прагнути при розгляді будь-якої кримінальної справи.

Існує два варіанти наслідків їх застосування. Перший варіант, який можна назвати позитивним, має місце тоді, коли неповнолітній належним чином сприймає застосовані до нього виховні заходи, додержується покладених на нього обмежень. У цьому випадку після реалізації виховного заходу або після спливу терміну, на який були призначені строкові виховні заходи, звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності є остаточним і безповоротним, тому в майбутньому цей неповнолітній не може бути підданий відповідальності за раніше вчинений злочин.

Другий варіант, який можна назвати негативним, полягає у скасуванні застосованих примусових заходів виховного характеру й притягненні неповнолітнього до кримінальної відповідальності (ч. 3 ст. 97 КК України). Цей варіант може мати місце тоді, коли неповнолітній ухиляється від застосування до нього примусових заходів виховного характеру. Згідно з п. 3 ППВСУ від 15.05.2006 р. № 2 ухиленням від застосування примусових заходів виховного характеру слід вважати таку поведінку неповнолітнього, коли він без поважних причин протягом установленого строку систематич-

но порушує або не виконує умови застосування визначеного судом заходу (заходів) .

Підставою звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру є можливість їх виправлення без застосування кримінальної відповідальності, тобто прогноз на подальшу поведінку правопорушника. Звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру не є остаточним.

Отже, звільнення від кримінальної відповідальності допускається лише тоді, коли завдання, які стоять перед КК, можуть бути досягнуті і без застосування найбільш суворих кримінально-правових заходів.

Ми вважаємо що застосування примусових заходів виховного характеру не завжди є ефективними, бо неповнолітні, які вчиняють злочини, як правило не піддаються таким методам. Тому що ці методи не завжди впливають на неповнолітніх та не стимулюють їх до правомірної поведінки у подальшому.

А. Яценко

магістрантка спеціальности «Право»

Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля

ТЕОРИЯ ЗИГМУНДА ФРЕЙДА В ПОНИМАНИИ ПРИЧИН ПРЕСТУПНОСТИ

Проблемы преступности и борьбы с ней являются важным моментом в жизни общества и государства. Мотивы, побуждающие людей совершать противоправные действия и различного рода преступления, волновали ученых, мыслителей и философов всегда. Заложена ли склонность к преступности в самой природе человека или она формируется под влиянием внешних факторов? Научные работы Зигмунда Фрейда оказали огромное влияние на изучение личности преступника.

В одинаковых жизненных ситуациях, люди ведут себя по-разному, одни придерживаются закона, другие – нарушают его, выбирают антиобщественный вариант поведения. Изучение таких особ является основным направлением в криминологии.

Зигмунд Фрейд – известный австрийский психолог, психиатр, невролог. Известен также как основатель психоанализа, оказавший значительное влияние на медицину, психологию, социологию, науку и искусство. На протяжении всей жизни ученого, его новаторские теории вызвали интерес и споры, так же актуальны они и в наши дни.

Одной из основных теорий Фрейда является разработка трех компонентной структуры психики: Я, Оно и сверх-Я, выделение фаз психосексуального развития личности, теория Эдипова комплекса, защитных механизмов психики, понятие подсознания, перенос и контр-перенос, методик свободных ассоциаций и толкования снов. Также к заслугам З. Фрейда надо отнести создание развитой теории личности, разработку систем клинических исследований, оригинального метода лечения нервных расстройств. Появился целый словарь так называемых “оговорок по Фрейду”, термины Эго, сверх-Я, либидо и т. д.

Огромное значение для понимания психологии преступника дало направление психиатричного анализа З. Фрейда. Содержание этой теории раскрывается при помощи 3 х понятий: Оно, Я и сверх-Я.

Оно– это совокупность природный исканий, которые передаются человеку на генетическом уровне. Оно имеет два основных инстинкта– самозащита, в которое входит сексуальность, и разрушение, которое может быть направленно внутрь личности(совесть, самоубийство), так и внешне(агрессия). В основе функционирования Оно лежит принцип удовольствия. Оно иррационально и аморально.

Я – измененная под влиянием внешнего мира часть Оно. Я стремится изменить принцип удовольствия, присутствующего в Оно, принципом реальности. Я – это воплощение того, что можно назвать разумом и рассудком, в противовес Оно, основанном на страсти. В обычных условиях Оно подчиняется Я.

Также в понятие Я входит часть, которую Фрейд называет Я – идеалом или сверх-Я. Сверх – Я сочетает в себе традиции прошлого, завещание предков. Сверх Я – это совесть и моральная цензура, контролирующие воздействие государства и культуры.

Эта схема помогла в понимании многих мотивационных моментов криминалогичной сферы. Опираясь на её основу, американский ученый У. Уайт сделал анализ феномена преступного поведения. По Уайту – человек рождается преступником и дальнейшая его жизнь – это подавление разрушительных инстинктов и желаний, которые находятся в Оно. Когда Оно выходит из под контроля, то совершается преступление.

Английский криминолог Э. Гловер объяснил сущность преступника, опираясь на соотношение сознательного и не сознательного в психологии человека. Гловер трактует преступность, как результат конфликта между примитивными инстинктами, присущими человеку и альтуристским кодексом, установленным государством.

Психоаналитики-криминологи, ориентируясь на учение Фромма, последователя Фрейда, разделяют агрессию на два вида – защитную и разрушительную, биологически не обусловленную, присущую лишь человеку.

Однако было бы ошибочно считать современную психиатрическую криминологию лишь сугубо фрейдистской, или психоаналитичной. Современная психиатрия разнообразна и не всегда придерживается мнения о том, что преступник руководствуется лишь инстинктами или биологическими влечениями.

Сам Фрейд практически не делал анализ феномена преступного поведения. Идеи Фрейда и его последователей имеют огромное значение для развития клинической криминологии, которая использует психоанализ для корректирования и изучения личности преступника. Агрессия является одной из реакций на стресс, выражается в уходе в себя или компромиссе, направленном на изменение отношений с окружающими. Психологи стремятся научить преступника избегать всплесков агрессии, используя при этом следующие психологические механизмы:

- Предупреждение опасных желаний путем усиления противостоящих им нормам;
- Нейтрализация аморальных желаний и поступков при помощи форм саморепрессий;

– Повышение чувства личной значимости путем индентификации себя с выдающимися личностями.

Психологи учат находить замену желаний, которые можно удовлетворить лишь преступным путем. Проводятся групповые сеансы, где предлагается разыгрывать близкие жизненные ситуации, что позволило бы убрать преступные намерения в подсознании.

С.В. Несинова

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

СУЧАСНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ ТА РІВНЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ

На сьогоднішній день наша держава виявляє бажання інтегруватися до Європейського союзу, в зв'язку з цим ми розуміємо, що є необхідність удосконалити національне законодавство до рівня Європи.

Але, законодавець, ухвалюючи закон, не може врахувати всі ті життєві ситуації, які виникають. Судова влада зазнає критики за те, що з одного й того ж питання приймає різні рішення, що позбавляє людей, юристів, адвокатів, суддів юридичної визначеності, тобто однакового застосування однієї і тієї ж норми права. Крім того, потребує значної уваги питання застосування судових рішень Європейського суду з прав людини національними судами, які іноді відіграють вирішальне значення для винесення остаточного рішення у справі та скасування рішень судів касаційної інстанції.

«Авторитетна думка судді є однією з найважливіших складових правової системи. Що б там не вигадав законодавець, але життя тому, що він написав, дає суддя. І без того, що скаже суддя, ніяка норма не діє», – зазначив Виконавчий директор Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) Аркадій Бущенко (як відомо, УГСПЛ – це найбільша асоціація правозахисних організацій України, метою діяльності якої є захист прав людини).

Нещодавно за ініціативи УГСПЛ було проведено дослідження практики застосування національними судами рішень Європейського суду з прав людини, результати якого опубліковано у збірці «Precedent UA – 2015». За даними дослідження найбільше керувалися рішеннями ЄСПЛ суди Київської області – 24 рішення. У Дніпропетровській області судді застосували у своїх рішеннях 15 рішень Європейського суду, у Запорізькій – 12, у Харківській та Сумській – по 11. Лідером рейтингу 2015 року став Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, далі у списку – Шаргородський районний суд Вінницької області, Апеляційний суд Києва, Кам'янець-Подільський міськрайонний суд Хмельницької області та інші. За результатами дослідження УГСПЛ започаткувала премію «Precedent UA 2015», якою відзначили 10 судів, які найчастіше посилалися на рішення Європейського суду. У якості премії представникам судів вручили бронзові «соняшники», що означає зі слів організаторів, що ця статуетка зображує потяг до сонця, тобто до світла прав людини, до якого всі суди мають повертатися за будь-яких обставин. Фактично суддів нагороджували за те, що вони прислухалися до рішень Європейського суду, який визнав їхні ж попередні рішення невідповідними.

В наступних роках буде досліджуватись лише практика місцевих та апеляційних судів, оскільки вищі суди щодо цього питання власне повинні

навчати тлумаченню рішень Європейського суду. А от для судів першої інстанції такий аналіз буде корисним.

Як зазначив суддя Кам'янець-Подільського міськрайсуду Хмельницької області Ярослав Воевідко, «Судді в подальшому, щоб не допустити цих недоліків, посилаються на практику ЄСПЛ. Але що зробила прокуратура, що зробили органи досудового слідства, щоб відновити порушені права? Верховний суд, Вищий спеціалізований суд виправляють помилку, спрямовують справи на новий розгляд. Але які вжито заходи до тих осіб, які порушили ці права? Їх немає».

І такі питання є досить слушними, оскільки згідно з новим Кримінальним процесуальним кодексом, суддя позбавлений права відреагувати на таке порушення окремою ухвалою, не може порушити справу щодо особи, яка порушила права людини.

23 березня 2016 року у ВСС України з розгляду цивільних і кримінальних справ відбулася зустріч із представниками Української Гельсінської спілки з прав людини з метою обговорення результатів зазначеного дослідження та актуальних питань співробітництва. Заступник Голови ВССУ Станіслав Кравченко наголосив, що ВССУ зацікавлений у співпраці, а робота, здійснена Українською Гельсінською спілкою, є надзвичайно важливою, адже висвітлення діяльності судів, зокрема в аспекті застосування практики ЄСПЛ, сприяє підвищенню якості судових рішень та рівня довіри громадян до судової системи.

В напрямку удосконалення організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів на початку 2015 року в ВР України було зареєстровано законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій в статус суддів» та інших законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів». Автори законопроекту, нажаль, поперво поставилися до вивчення європейського досвіду діяльності комерційних судів та запропонували ліквідувати систему господарських судів в Україні. Але ліквідація системи господарських судів в Україні може призвести до погіршення ефективності захисту прав суб'єктів господарської діяльності, і, як наслідок, сприяти посиленню недовіри громадян до гілки судової влади України в цілому. Зважаючи на те, що дія господарських судів України протягом достатньо тривалого часу довела свою розвиненість та обґрунтованість в межах функціонування сучасної судової системи, вважаємо за доцільне зберегти існуючу спеціалізацію в системі нашого правосуддя.

Також, якість судових рішень залежить і від значної завантаженості суддів. Проте цю проблему можна вирішити декількома способами – збільшувати кількість суддів в судах (однак нині не заповнюються у визначеному законом порядку навіть вакантні посади суддів), збільшити вартість звернення до суду так, що особи самі перестануть йти до суду, по новому використати доступну базу законодавства Верховної Ради України тощо.

Але законодавець вирішив збільшити вартість судового збору – з 1 вересня 2015 р. набули чинності зміни до Закону України «Про судовий збір», якими суттєво збільшили ставки судового збору. І це при тому, що судовий збір щороку автоматично підвищується через те, що зростає мінімальна заробітна плата. На думку суддів, які спілкувалися з цього приводу, це було помилкове рішення влади, оскільки таким чином з боку влади ро-

бляться додаткові економічні перепони щодо доступу до судового захисту, що не тільки не поверне довіру до суду, а навпаки ще більше може знизити рівень віри в правосуддя.

Ще одним способом покращити доступ людям до правосуддя є використання нових комп'ютерних технологій, що дозволяє зробити так, щоб вказані висновки Верховного суду долучались до відповідних статей нормативно-правових актів розміщених на сайті Верховної Ради України. Таку досить цікаву пропозицію запропонував суддя Апеляційного суду Черкаської області Сергій Бондаренко. Він вважає, що така зміна призводитиме до однакової практики та зменшення кількості справ в судах.

У разі, якщо така пропозиція знайде своє закріплення на законодавчому рівні, це виведе діяльність юристів-практиків на новий рівень можливостей аналізу судової практики та буде сприяти узагальненню та однаково застосуванню норм права в судах всіх рівнів.

Крім того, в такий спосіб юрист, адвокат, суддя та навіть проста людина матиме доступ не лише до законодавства України, а й бачитиме як відповідний нормативно-правовий акт застосовує найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції. Це призведе до юридичної визначеності, тобто уявлення про те, як вирішиться його справа і чи взагалі потрібно її розпочинати шляхом звернення до суду.

Отже, шлях по підвищенню якості судових рішень та рівня довіри громадян до судової системи ще тільки розпочався, що однозначно призведе до конструктивних змін як законодавства, так і порядку відправлення правосуддя. Проте позитивні результати можливі лише у разі прийняття владою соціально-орієнтованих рішень, які зможе зрозуміти проста людина, а юристи відчують бажання влади навести порядок у юридичній визначеності та послідовності думки вищих судів щодо практики застосування чинного законодавства, оскільки зі зміною складу вищих судів непоодинокі випадки, коли думка про застосування закону також змінюється.

Ю.С. Палєєва

*старший викладач кафедри права
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

АНАЛІЗ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОМБУДСМАНІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Омбудсман ефективно функціонує у державах, які належать до різних правових сімей з різними формами правління та державного устрою. Багато держав, переконавшись у ефективності інституту омбудсмана, почали вводити спеціалізованих омбудсманів – у справах дітей, національних меншин, військовослужбовців та з інших питань.

Поняття «спеціалізований омбудсман» можна визначити наступним чином: це незалежна авторитетна особа, головною метою якої полягає в тому, щоб діяти у якості посередника між певною групою населення та державними органами чи органами місцевого самоврядування, а також в цій якості проводити моніторинг законодавства та діяльності органів управління на основі повноважень, які дозволяють звертатися із запитом та мати доступ

до необхідної інформації, подавати рекомендації щодо протидії фактам поганого управління та усунення порушень прав людини.

У науковій літературі дослідники інституту омбудсмана наводять різні його моделі: одні автори виділяють шведську та англійську моделі, інші – шведську, англійську і французьку. Інші дослідники говорять про моделі інституту омбудсмана в країнах з англосаксонською і континентальною системами права, або виділяють скандинавську, континентально – європейську та англо – американську моделі.

Слід звернути увагу на діяльності спеціалізованих галузевих омбудсманів Австралії та Нової Зеландії, які здійснюють захист прав споживачів послуг у деяких галузях господарства. Для підвищення якості надання телекомунікаційних послуг в Австралії запроваджений інститут Омбудсмана Телекомунікаційної Індустрії (ТІО). ТІО розглядає скарги про можливі порушення гарантії обслуговування клієнтів або Галузевого кодексу практики.

Омбудсмани з прав дитини (у справах неповнолітніх) з'явилися відносно недавно. Цьому сприяли Декларація прав дитини, а також інші зусилля ООН у цій сфері. Необхідність появи такого омбудсмана пояснюється наступними причинами: діти в силу особливостей психічного і фізичного розвитку вимагають особливого підходу, самостійно не можуть захистити свої права і законні інтереси. А отже, омбудсман з прав дитини повинен слідкувати за дотриманням прав дітей, добиватися справедливого ставлення до них, а також сприяти визнанню за дітьми тих прав, які ще не отримали юридичної регламентації.

Надзвичайно актуальною є робота омбудсмана відповідального за *сферу реалізації прав жінок*. Дискримінація жінок є досить поширеним явищем сьогодення, тому навіть при юридичній рівності вони залишаються представниками «слабкої» незахищеної статі. На практиці це особливо виявляється в трудових відносинах, а також у сучасній формі рабства – торгівлі жінками.

Литва запровадила посаду спеціалізованого *омбудсмана з питань рівноправності*, де на підставі Закону про рівні можливості жінок і чоловіків 1999 року було створено службу контролера з різних можливостей жінок і чоловіків. Служба здійснює свою діяльність на загальноприйнятих для всіх омбудсманів принципах законності, неупередженості та справедливості з використанням методів впливу, що властиві інституту спеціалізованих омбудсманів взагалі. Україна, на виконання своїх міжнародних зобов'язань та наслідуючи приклад Європейського Союзу, прийняла гендерний мейнстрімінг як основний механізм для досягнення і забезпечення гендерної рівності.

Запровадження *військового омбудсмана* пояснюється тим, що військовослужбовці належать до соціальної групи, яка має особливий правовий статус, пов'язаний зі специфікою їх діяльності, а також обумовлений тим, що вони зазнають найбільш активного юридичного впливу, оскільки, окрім загальних законів, на них поширюється спеціальне законодавство, яке регламентує порядок проходження військової служби.

Марцеляк О.В. вважає за необхідне заснування інституту військового омбудсмана і в Україні. Він має стати важливим чинником демократизації суспільства загалом і національної військової адміністрації зокрема. Він має забезпечити виконання конституційних норм, що гарантують права і свободи військовослужбовців, сприяти створенню у суспільстві атмосфери довіри до армії.

Серед шведських законодавчих новацій в галузі прав людини є *антидискримінаційний закон* – Закон про боротьбу з дискримінацією, спрямований на заохочення рівноправності в суспільстві і скорочення всіх випадків дискримінації. Одночасно з Законом про боротьбу з дискримінацією був прийнятий Закон про омбудсмана з питань рівності. Відповідно до Закону про омбудсмана з питань рівності з 1 січня 2009 посади чотирьох колишніх омбудсманів по боротьбі з дискримінацією (омбудсмана з рівних можливостей, омбудсмана по боротьбі з етнічною дискримінацією, омбудсмана з захисту прав інвалідів та омбудсмана по боротьбі з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації) були зведені в єдиний новий інститут – омбудсмена з питань рівності. Омбудсман з питань рівності «уповноважений контролювати дотримання Закону про боротьбу з дискримінацією, протидіяти дискримінації і заохочувати рівні права і можливості для всіх». Основною формою роботи омбудсмана з питань рівності (так само як і омбудсмана юстиції) є розгляд індивідуальних скарг на дискримінацію з наступних причин: статевої приналежності, самоідентифікації або самовираження, нетипових для певної статі, національності, релігії чи інших видів вірувань, інвалідності, сексуальної орієнтації, віку.

Система *пенітенціарних омбудсманів* – це частина загального механізму захисту прав засуджених, яка існує в багатьох державах і визнається достатньо ефективним способом забезпечення законності функціонування системи виконання покарань. Ще у 1972 році у жіночій виправній колонії у Міннесоті (США) започаткували експеримент щодо функціонування спеціалізованого омбудсмана (Corrections Commissioner), в обов'язки якого входив розгляд скарг ув'язнених на внутрішній режим в'язниці, поведінку персоналу, порушення прав ув'язнених і т. д. Ефективність роботи стала очевидною вже через півроку, коли було розглянуто 380 скарг засуджених. Ув'язнені не боялися звертатися за допомогою до омбудсмана, оскільки його постійна присутність захищала їх від репресій з боку керівництва. Висока правозахисна діяльність Уповноваженого посприяла його визнанню в такому статусі на постійній основі.

Отже, існування спеціалізованих омбудсманів в ряді зарубіжних країн сприяє захисту прав людини в різних галузях. Запровадження деяких з них в Україні допоможе вирішити нагальні проблеми, які не в змозі вирішити органи державної влади. Слід зазначити, що в Україні вже діє омбудсман з прав дітей, а також з 2014 запроваджено бізнес-омбудсмана. Сподіваємося, що введення наступного омбудсмана не примусить довго чекати.

Д. Базюк

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародна економіка»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМЫ КОНТРОЛЯ И РЕГУЛИРОВАНИЯ ОПЕРАЦИЙ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ

ТНК – это компания (корпорация), которая владеет производственными подразделениями на территории нескольких стран. В данном этапе развития ТНК в мировой экономике значительную роль играет мировая об-

щество. Так как у каждой медали есть две стороны, ТНК обладает значительным количеством как преимуществ, так и недостатков.

Одной из главных проблем на сегодня является практически неуправляемость данных структур. Поиски решения данного вопроса занимает последние 30 лет.

С целью ограничения деятельности и регулирования деятельности ТНК была составлена "Хартия экономических прав и обязанностей государств" (1972 г.). Вторая статья содержит права государств, такие как:

во-первых, контроль и регулирование иностранных инвестиций, согласно законам данной страны, соответствующие национальным целям и первоочередным задачам государства;

во-вторых, контроль и регулирование операций транснациональных корпораций в соответствии с законами, нормами и постановлениями страны;

в-третьих, экспроприировать, национализировать или предавать иностранную собственность.

По инициативе США роль данной хартии постепенно снижалась, так как она не содержала основных экономических прав и обязанностей государств, и поэтому была невыполнимой. Последующие попытки регулирования деятельности ТНК с помощью мировой общественности так же были unsuccessfulны.

Важной правовой основой деятельности ТНК стали соглашения двух и более корпораций о производственной кооперации. Кооперационные соглашения между ТНК улучшают возможности совместного (ТНК и принимающая сторона) выступления на рынке. На сегодняшний день основную роль в регулировании деятельности ТНК выполняют национальные законодательства, регламентирующие допуск и условия деятельности прямых иностранных инвестиций в их экономиках. Это является вполне логичным, так как именно прямые иностранные инвестиции обеспечивают большую часть всего притока финансов в развивающиеся страны, превышая объемы официальной помощи на цели развития.

Все больше изменений в лучшую сторону нашли свое отражение в снижении ставок налогообложения доходов компании и увеличении количества двухсторонних инвестиционных договоров и договоров об избегании двойного налогообложения. Повышается открытость стран для поступления прямых иностранных инвестиций путем новых международных инвестиционных соглашений на региональном и глобальном уровнях. Вопрос полностью все так же не решен, но все больше позитивных поправок вносятся на тему правовых основ деятельности ТНК и ее регулирования.

Общепринятым правилом является факт уважения законов стран, принимающих участие в операциях, и соответствие их действий социальным и экономическим стандартам. Если рассматривать обязательства стран ТНК, то они будут касаться следующих вопросов: иностранные предприятия могут быть как не допущены, так и допущены (на особых условиях) к неким отраслям промышленности; действовать в рамках закона страны, на территории которой они расположены; им необходимо следовать социальной и экономической политике страны, в которой они находятся, и содействовать ее развитию.

В течение многих лет предпринимаются попытки урегулирования действий ТНК, созданием единого документа международного формата о «кодексе поведения» ТНК. Он должен соответствовать цели ограничений и не иметь негативных последствий. Очевидным является коренная перестройка международных экономических отношений, модернизация экономического порядка и стимул для разработки данных законов поведения. Профессионалы в отрасли ТНК объясняют это как справочник рекомендаций, которые будут постепенно добавляться по мере приобретения опыта и сложившихся обстоятельств. Официально это не является обязательным, скорее рассматривается как значимость международных организаций на мировой арене, их морального убеждения и мнения общественности, так как это всего лишь рекомендации, они не являются обязательными к выполнению и не несут никакой юридической силы, но они так же могут влиять на процесс создания юридических норм, которые понесут за собой обязательность к их выполнению. Наконец, была выведена такая форма как «кодекс поведения».

Это понятие не является однозначным, так как несет в себе и территориальные рамки распространения данного кодекса и тех конкретных адресатов, к кому направлено данное «сообщение». Следует добавить, что применение кодекса тесно связано с его юридической силой, поэтому данный вопрос по сути невозможно решить. С точки зрения права, любая международная организация – это конгломерат юридических лиц, которому свойственна юридическая разносторонность. Необходимо отметить несоответствие в темпах развития с правовым оформлением таких международных отношений.

Это мешает не только самим ТНК, но и странам, в которых они осуществляют свою деятельность, замедляя их развитие таким образом. В таких случаях появляется необходимость регулирования деятельности корпораций государствами.

А. Бернацкий
*студент III курса специальности «Право»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

НОВЕЛЛЫ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О СУДЕБНОМ СБОРЕ»

Осенью 2015-го года Закон Украины «О судебном сборе» претерпел изменения, в соответствии с этими изменениями тарифы судебного сбора изменились в сторону увеличения. Отсюда вытекает вопрос об актуальности таких изменений, и каким образом это повлияет на возможность обращения граждан в суд за защитой своих законных прав и интересов. Для того, что бы разобраться в данной проблеме изначально стоит дать понятие судебного сбора, кто относится к плательщикам судебного сбора, определить его объекты, указать размеры судебного сбора.

Судебный сбор – сбор, взимаемый на всей территории Украины за подачу заявлений, жалоб в суд, за выдачу судами документов, а также в случае принятия отдельных судебных решений. Судебный сбор включается в состав судебных расходов.

Судебный сбор имеет немаловажное значение, поскольку именно за счет судебного сбора государство компенсирует часть средств, которые выделяются на содержание и функционирование судебной власти. Также уплата судебного сбора должна оказывать положительное влияние на поведение сторон в процессе, ведь в какой-то степени защита их законных прав и интересов проводится именно за счет их средств.

Плательщики судебного сбора – граждане Украины, иностранцы, лица без гражданства, предприятия, учреждения, организации, другие юридические лица (в том числе иностранные) и физические лица – предприниматели, которые обращаются в суд или в отношении которых принято судебное решение.

Судебный сбор взимается:

1) за подачу в суд искового заявления и другого заявления, предусмотренного процессуальным законодательством;

2) за подачу в суд апелляционной и кассационной жалоб на судебные решения, заявления о пересмотре судебного решения по вновь открывшимся обстоятельствам, заявления об отмене решения третейского суда, заявления о выдаче исполнительного листа на принудительное исполнение решения третейского суда и заявления о пересмотре судебных решений Верховным судом Украины;

3) за выдачу судами документов;

4) в случае принятия судебного решения.

Согласно ст.4 Закона Украины «О судебном сборе» судебный сбор взимается в соответствии с минимальной заработной платой в месячном размере, которая устанавливается законом на первое января календарного года, в котором был подан в суд иск либо жалоба, в процентном соотношении к цене иска и в фиксированном размере.

Законом Украины «О судебном сборе» предусмотрены следующие размеры судебного сбора:

1) За подачу искового заявления имущественного характера:

Для физических лиц – 1 процент от цены иска, но не менее 0,4 размера минимальной заработной платы и не более 5 размеров минимальной заработной платы.

Для юридических лиц – 1,5 процента от цены иска, но не менее 1 размера минимальной заработной платы.

2) За подачу искового заявления неимущественного характера:

Для физических лиц – 0,4 размера минимальной заработной платы.

Для юридических лиц – 1 размер минимальной заработной платы.

3) За подачу искового заявления:

О расторжении брака – 0,4 размера минимальной заработной платы.

О разделе имущества при расторжении брака – 1 процент цены иска, но не меньше, 0,4 размера минимальной заработной платы и не более 3 размеров минимальной заработной платы.

4) За подачу апелляционной и кассационной жалобы на решение суда; заявления о присоединении к апелляционной или кассационной жалобе на решение суда:

Для физических лиц – 0,2 размера минимальной заработной платы.

Для юридических лиц – 1 размер минимальной заработной платы.

Выше указан далеко не полный перечень установленных размеров судебного сбора, а лишь самый основной для физических и юридических лиц.

Смотря на цифры в списке выше, может показаться, что это не такая уж и большая сумма, но если посчитать, то мы получим, что минимальная цена подачи искового заявления приравнивается к 551 гривне, что является не такой малой суммой. Пусть и есть возможность возложить судебные расходы на ответчика, но не всегда такие требования суд удовлетворяет. Так же стоит учитывать, что при отказе от иска уплаченный судебный сбор не возвращается, а расходы, которые понес ответчик, взимаются с истца. В случаях заключения мирового соглашения, если стороны не предусмотрели распределение судебных расходов, то каждая из сторон несет половину судебных расходов. Но даже половина таких расходов составляют не малые суммы.

Также обжалование судебного решения в порядке апелляции или кассации имеет не самый снисходительный размер – 0,2 размера минимальной заработной платы, для физических лиц, что составляет 276 гривен.

И этот подсчет только для физических лиц. А если взять юридических лиц, то законодатель не только увеличил судебный сбор, но и снял пределы ставок судебного сбора.

В конечном итоге данные изменения, с одной стороны приносят позитивный характер в виде того, что сейчас в суды будет поступать меньше исковых заявлений. Именно это окажет положительное влияние на работу суда с точки зрения того, что в суды будут поступать только действительно существенные иски и это слегка уменьшит загруженность судов делами. А также это способствует улучшению работы дисциплинирующей функции, которую имеет судебный сбор. Однако же с другой стороны, внесенные в закон изменения, заставят задуматься дважды над использованием своего конституционного права на судебную защиту, поскольку судебный сбор значительно увеличился. Так, например малообеспеченное лицо вряд ли сможет обратиться к судебной защите. Таким образом, в какой-то степени изменения в законе идут в разрез с конституционными нормами, что является не допустимым.

Как видим, данный вопрос остается открытым и его решение по-прежнему является не легкой задачей для законодателя. Необходимо решить данную проблему следующим способом. Взимать судебный сбор исходя из месячной заработной платы физического лица индивидуально. То есть чем меньше заработная плата, тем ниже сумма, уплачиваемая в качестве судебного сбора и наоборот. Для юридических лиц, по моему мнению, можно оставить действующую систему тарифов, но обязательно установить пределы судебного сбора.

М. Венгер

*студент IV спеціальності «Міжнародна економіка»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В еру тотального розповсюдження Інтернет технологій українські користувачі як ніколи потребують захисту своїх персональних даних та при-

ватного життя у мережі. Українське законодавство чітко регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, забезпечуючи основоположні права та свободи будь-якої людини і громадянина.

Вперше право особи на захист від втручання інших у приватне життя, зокрема з боку держави, було закріплене у статті 12 («Повага до приватного та сімейного життя») Загальної декларації прав людини Організації Об'єднаних Націй 1948 року. Цей міжнародно-правовий документ мав значний вплив на формування законодавства у сфері захисту персональних даних як в Україні, так і в Європейському Союзі.

Право на недоторканість приватного життя регулюється, перш за все, Конституцією України як основним гарантом забезпечення прав людини, згідно із якою: «не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди». Крім того, право на захист персональних даних, також, забезпечується профільним законом України – «Про захист персональних даних».

Цей закон поширюється на будь-яку діяльність, пов'язану з обробкою персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих та неавтоматизованих засобів. Крім того, закон визначає основні права та обов'язки суб'єктів таких відносин.

Інтеграція України до Європейського Союзу вимагає гармонізації національного законодавства згідно із законодавством ЄС, у тому числі і у сфері захисту персональних даних.

В основі відповідного законодавства ЄС лежить Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 24 жовтня 1995 року «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних». Її було прийнято вже після того, як декілька держав-членів прийняли відповідні національні закони. Вільне переміщення товарів, капіталів, послуг і осіб на внутрішньому ринку вимагало вільного потоку даних, яких не можна було здійснити, якби держави-члени не могли розраховувати на однаково високий рівень захисту персональних даних.

Територія, на якій застосовується Директива про захист персональних даних виходить за межі 28 держав-членів ЄС, охоплюючи ті держави, які не є членами ЄС, але входять до Єдиної Економічної Зони (ЄЕЗ): Ісландія, Ліхтенштейн та Норвегія.

Україна, на жаль, поки що не має жодного відношення ні до Європейського Союзу, ні до Єдиної Економічної Зони, а тому Директива не розповсюджується на її території. Саме через необхідність захисту персональних даних з інших країн під час їх обробки органами та інститутами ЄС виникла необхідність у створенні додаткового правового інструменту.

Таким інструментом став Регламент ЄС №45/2001 про захист фізичних осіб при обробці персональних даних інститутами і органами Співтовариства і про вільне переміщення таких даних.

Отже, відносини у сфері захисту та обробки персональних даних у напрямку «із України до ЄС» регулюються відповідним Регламентом ЄС, а у напрямку «із ЄС до України» чіткий механізм відсутній, а тому будь-які персональні дані, що направлені до державних та недержавних органів України із країн Європейського Союзу оброблюються та захищаються на загальних умовах. Цей факт безперечно має поганий вплив на європейську інтеграцію України.

Більш того, законодавство ЄС, також, регулює транскордонний обмін інформацією з третіми країнами, тобто будь-які персональні дані із країн-членів ЄС протягом усього процесу обробки в третій країні знаходяться під офіційним захистом законодавства ЄС, починаючи від транскордонної передачі даних і закінчуючи їх поверненням у межі ЄС.

Розуміючи, що положень Директиви про захист персональних даних недостатньо для регулювання такого виду відносин, у 2001 році Радою Європи був прийнятий Додатковий протокол, в якому відтворено найважливіші елементи регулювання пов'язаних із транскордонною передачею персональних даних.

Вільний обмін персональними даними між державами-членами ЄС та третіми країнами можливий лише за виконанням певних умов. По перше, передача та обробка інформації в третій країні мусить бути вільною від будь-яких обмежень. По друге, в країні повинен існувати адекватний рівень захисту персональних даних.

Адекватність рівня захисту у третій країні означає, що загальноприйняті принципи захисту персональних даних було ефективно впроваджено в національне законодавство цієї країни.

Україна визнається Європейським Союзом країною із достатнім рівнем захисту та із законодавством вільним від будь-яких обмежень щодо переміщення та обробки персональних даних. Цей факт є одним із основних конкурентних переваг України у міжнародних правових та економічних відносинах.

Д. Лютий

*студент IV курсу спеціальності «Міжнародна економіка»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

КОНВЕНЦИЯ ООН ПО МОРСКОМУ ПРАВУ И ЕЁ ДЕЙСТВИЕ В УКРАИНЕ

Международное морское право – это совокупность правовых норм и принципов, регулирующих отношения государств по вопросам использования Мирового океана. Украина, как государство имеющее выход к морю, обязана соблюдать международные нормы в отношении использования своей части морского пространства и прибрежных территорий.

Основными действующими источниками международного и национального украинского морского права, помимо прочего являются следующие международные документы: Устав ООН, Конвенция ООН по морскому праву, Конвенция о территориальном море и прибрежных территориях, Конвенция по охране человеческой жизни на море и т.д.

Одним из основных и наиболее важных международных документов, определяющим основные права и обязанности государств в области международного морского законодательства, является Конвенция ООН по морскому праву 1982 года. Украина, являясь членом данной организации, в свое время официально подписала, а позже ратифицировала Конвенцию, сделав все указанные в ней нормы и принципы частью национального законодательства.

Конвенция ООН по морскому праву стала наиболее полным и наиболее комплексным документом в международном морском законодательстве

стве. Она регламентирует поведение государств в довольно широком ряде вопросов таких как, например: территориальные воды, прилегающая территория, международные проливы, каналы и т.д.

В соответствии с вышеописанной конвенцией и Конвенцией о территориальном море и прибрежных территориях 1958 года, каждое государство, обладающее выходом к морю, имеет право устанавливать размеры своих территориальных вод – части Мирового океана, непосредственно омывающей береговую линию государства, где распространяется его суверенитет и действует национальное законодательство. Максимально допустимая ширина территориальных вод – 12 миль, и именно такими размерами территориальных вод обладает Украина на сегодняшний день. Данный факт является общепринятым на мировом уровне и записан в Конституции Украины, т.е. является частью национального законодательства нашей страны.

Иностранные суда, находясь в территориальном море Украины, обязаны придерживаться таможенных, санитарных, навигационных и прочих правил, установленных украинским законодательством. В случае нарушения данных норм компетентные органы государства (т.е. Украины) могут применять соответствующие санкции.

Кроме того, Конвенция также дает право государствам устанавливать на национальном уровне прилегающую территорию – часть Мирового океана, которая прилегает к территориальным водам государства и где распространяется его законодательство. Такие зоны устанавливают преимущественно для борьбы с контрабандой и другими правонарушениями. Украина признает право других государств устанавливать их прилегающие территории, однако, сама не имеет таковых.

Значительным конкурентным преимуществом страны на мировом уровне является наличие выхода к морю. Страна, подписавшая и ратифицировавшая Конвенцию, обязуется предоставлять равноценные возможности всем странам, не имеющим выхода к морю, пользоваться морскими путями, перевозить грузы и пассажиров беспрепятственно. Украина, в частном случае, обладает выходом к двум морям: Черному и Азовскому, а значит, не имеет права злоупотреблять своими природными преимуществами. Страны-соседи Украины, которые не омываются морями (например Беларусь, Словакия, Венгрия), имеют право пользоваться украинскими водными путями, портами, проливами и т.д.

Помимо всего прочего, Конвенция ООН по морскому праву также регулирует правовые режимы морских проливов. Особым случаем в мировой практике является режим прохода через черноморские проливы: Босфор и Дарданеллы. Конвенция Монтрё 1936 года восстановила суверенитет Турции над этими проливами и Украина, уважая суверенные права другого государства, обязуется соблюдать все установленные правила и нормы. Украинские корабли регулярно пользуются черноморскими проливами, как единственной возможностью попасть из Черного моря в Эгейское и далее в Средиземное.

Кроме того, Украина до 2014 года обладала исключительными правами на пролив между Черным и Азовским морями – Керченским, который в морском праве также считается международным, а значит, проход по нему должен осуществляться свободно и беспошлинно.

Конвенция устанавливает права государств на разработку и исследование шельфа морского дна в пределах их прибрежной территории. Украина обладает соответствующими суверенными правами, которые закреплены в Кодексе Украины о недрах и законодательстве о континентальном шельфе. Шельф морского дна является суверенной собственностью народа Украины и не может быть передан в собственность другим лицам.

Поскольку точного механизма определения размеров континентального шельфа в мировой практике не существует, в свое время между Украиной и Румынией возникли разногласия по поводу значительной части шельфа морского дна возле острова Змеиного. Судебные тяжбы длились длительный период и закончились лишь в 2009 году. Международный суд постановил, что остров Змеиный и прилегающие к нему территориальные воды остаются частью Украины, однако Румыния получает часть континентального шельфа. Обе стороны остались довольны и не обжаловали данное решение.

Конвенция ООН по морскому праву имеет значительное влияние на формирование национального украинского морского законодательства, выступая фактически одним из единственных и наиболее существенных его источников. Соблюдение принятых международных норм и правил пользования Мировым океаном и соблюдение своих прав и обязанностей позволяют Украине считаться равноправным участником международных экономических и политических отношений.

А. Никифорова

*студентка IV курса специальности «Международная экономика»
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля*

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЕ КОРПОРАЦИИ (ТНК) И МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Первые представления о ТНК как категорию можно получить через выяснение значения слов «корпорация» и «транснациональная». Корпорация – позднелатинское слово, которое означает определенные объединения, союзы, создаваемые для достижения определенных целей. Когда употребляют слова «транснациональное», «транснациональный», то под ними понимают нечто такое, что выходит за пределы одного государства, что связано с международной или региональной деятельностью. Итак, можно сказать, что ТНК – это соответствующие объединения, союзы, деятельность которых не ограничена рамками одной нации или государства.

Транснациональные корпорации имеют много признаков: это экономически единая система; это группа самостоятельных, юридически выделенных предприятий; они действуют на территории нескольких государств; их структурные подразделения действуют в пестром правовом окружающей среде, поскольку являются субъектами национального права; руководство корпорациями и контроль за их деятельностью осуществляются из центра; корпорация находится вне юрисдикции отдельного го-

сударства, некоего объединения государств или международной организации.

ТНК можно определить как институт или организацию, осуществляющую производство или услуги, не меньше, чем в шести странах, в которых не менее 25% иностранных работников и не менее 25% капиталовложений за рубежом.

Международно-правовое регулирование деятельности ТНК как на региональном, так и на универсальном уровнях сегодня еще далеко от желаемого, хотя уже есть международно-правовые документы, которые используются для регулирования деятельности ТНК.

Как правило, ТНК создаются в пределах функционирования мирового хозяйства. Они не только в определенной степени подрывают суверенитет государств, развивающихся и ряда ведущих индустриально развитых, но и посягают на их национальные интересы и безопасность. ТНК характерны: экономически единая система; группа юридических лиц – самостоятельных предприятий – субъектов хозяйствования; руководство и контроль осуществляется из единого центра; корпорация, будучи совокупностью юридических лиц различной «национальности» и других образований, наделенных правосубъектностью по законам разных государств, однако, даже так называемая «национально-государственная» принадлежность материнской компании (центрального офиса) не создает оснований для того, чтобы законодательство страны ее базирования распространялось на деятельность своих обособленных подразделений – дочерних обществ, филиалов и отделений, расположенных на территории других государств, деятельность проводится на национальной территории и в правовом поле нескольких государств; обособленные структурные подразделения являются объектами регулирования системы национального права государства, места их дислокации, то есть они являются субъектами правоотношений, регулируемых международным частным правом данного государства.

Деятельность транснациональных корпораций тесно связана с интересами государств их происхождения. Как правило, цели стран происхождения ведущих транснациональных компаний имеют ярко выраженную национально-эгоистическое окраски, а именно: обеспечение высокого уровня жизни своих граждан и укрепления силы и авторитета своего государства на мировой арене. Современные транснациональные корпорации влияют не только на международные отношения, но и на состояние международной безопасности, так как они способствуют развитию взаимозависимости различных государств. В условиях социальной глобализации агрессия стран, связанных между собой системой транснациональных компаний по отношению друг к другу, является невозможной или хотя невыгодной.

В юридической литературе в последнее время высказывается мнение о том, что в современных условиях правовое регулирование деятельности ТНК должно осуществляться как на национальном уровне, так и на межгосударственном.

Вообще на вопросы правового регулирования деятельности ТНК со стороны развивающихся стран, и капиталистических стран определяются два подхода. Страны, которые стали на путь своего самостоятельного развития, пытаются выработать такие международно-правовые акты,

которые бы позволили контролировать деятельность ТНК, а капиталистические страны – сохранение, закрепить свое влияние.

Между тем регулирование деятельности ТНК на международном уровне имеет ряд преимуществ перед национальным и региональным регулированием, в первую очередь, из-за международного характера деятельности ТНК. Они действуют согласно нормам частного права и международная юрисдикция в отношении их может иметь место независимо от их согласия.

Однако проблема международного регулирования деятельности ТНК остается нерешенной. Пока не принято каких-либо универсальных правил; существующие нормативные акты носят декларативный характер, поскольку не хватает механизмов реализации. По нашему мнению, наиболее эффективным должен стать именно международный уровень регулирования и контроля за деятельностью ТНК. Это та проблема, над которой еще предстоит много работать и теоретикам, и практикам.

В. Нікітін, О. Прудніков
студенти III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ШЛЯХИ БОРЬБИ З ПОЛІТИЧНИМ АБСЕНТЕЇЗМОМ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

На сьогоднішній день проблема політичного абсентеїзму є досить актуальною оскільки як в Україні, так і у світі вона знаходить свої прояви. Наявність та наростання абсентеїзму свідчать про розходження інтересів між політичною елітою і населенням, що є проявом політичного конфлікту. Враховуючи сучасну тенденцію до збільшення відмов громадян від голосування, політична ситуація в нашій країні, а також зарубіжних країнах починає здобувати тривожні риси. Дослідження конфліктного потенціалу абсентеїзму і пошук шляхів боротьби з ним є основним завданням даної роботи.

Абсентеїзм виникає тоді, коли зникає зовнішнє примушення до політичної діяльності громадян, коли у людини виникає право і реальна можливість утриматися від політичної діяльності. Як масове явище абсентеїзм відсутній в тоталітарних суспільствах. У сучасних демократичних країнах абсентеїзм достатньо розповсюджене явище: не рідко в голосуванні не приймають участь 50% і навіть більше виборців, маючих право голосу.

В багатьох країнах проявляється така тенденція: найбільша активність виборців проявляється на загальнонаціональних виборах, значно нижча вона на регіональних виборах та виборах органів місцевого самоврядування.

Рівень абсентеїзму в державі характеризує стан політичної системи, відношення громадян до неї. Ігнорування голосування може бути як формою пасивного схвалення існуючої політичної ситуації, так і навпаки – формою вираження незадоволення владою, недовірою, яка призводить до відчуження людини від політичних процесів.

Найбільш розповсюджені причини політичного абсентеїзму:

1) низька політична та правова культура населення, байдужість до політичного процесу та відчуження від нього;

2) недосконалість законодавства та погана роботи виборчих комісій, яка викликає недовіру із боку потенційних виборців;

3) особливості конкретної виборчої компанії. Наприклад, не харизматичний кандидат, не цікава агітація;

4) непереборна сила. Наприклад, погані погодні умови, стан здоров'я виборця;

5) низький рівень довіри до діючих органів влади, невисокий престиж депутатського корпусу в очах населення.

Збільшення кількості голосуючих на виборах в зарубіжних країнах досягається завдяки введенню нових форм голосування. Наприклад, дострокове голосування, голосування по довіреності та по пошті, а в деяких країнах голосування можливе завдяки мережі Інтернет.

В зарубіжних країнах проблему політичного абсентеїзму намагаються вирішити багатьма способами, а саме методами санкцій по відношенню до особи за її не участь у виборах. Наприклад, в Австрії і Бельгії, залежно від кількості проігнорованих виборів, передбачені різні за розмірами штрафи, а в Аргентині особа, яка не брала участі у виборах, втрачає право перебувати на державній службі протягом трьох років. Такі дії з боку влади приносять гарні результати по відношенню до кількості голосуючих. Наприклад, в Бельгії регулярно голосують 94,6 відсотків зареєстрованих виборців, в Австрії 91,6 відсотки від кількості зареєстрованих виборців.

Іноді замість санкцій за неучасть у виборах, вводяться заохочувальні заходи по відношенню до громадян які виявили бажання прийняти в них участь. Наприклад, в Андоррі за участь у виборах голосуючим дають склянку вина або досить не велику суму грошей.

Дострокове голосування створює особливі переваги для осіб, які знаходяться в короткому від'їзді за кордон в день виборів, має різні строки в залежності від країни: в Білорусії це можливе за 5 днів до виборів, в Данії до 3 місяців заздалегідь, а в Фінляндії від 5 до 8 днів заздалегідь. Цей метод голосування передбачається також в таких країнах: Андоррі, Литві, на Мальті та Норвегії, де це єдиний метод голосування, доступний тим, хто знаходиться за кордоном.

Голосування по довіреності означає використання виборцем права голосування через довірену особу. Так, у Великобританії встановлюється можливість голосування через довірену особу. Законодавство встановлює вичерпний перелік підстав для надання такої можливості виборцю. Наприклад, похилий вік, стан здоров'я, перебування у пенітенціарному закладі тощо. Таке голосування можливе в таких країнах: Алжир, Бельгія, Монако, Нідерланди, Сполучене Королівство, Франція та Швеція.

Голосування по пошті означає використання виборцем права голосування завдяки поштовому відправленню. Такий вид голосування ділиться на дві різні за формою дії: голосування по вимозі громадянина та загальне голосування. В першому випадку таке голосування дозволяється, якщо особа бажуюча проголосувати не може цього зробити в таких випадках: відсутність громадянина в країні або регіоні, районі в якому проходять вибори, через службові обов'язки, не дозволяючи їй покинути робоче місце в день виборів та інше. Таке голосування можливе в таких країнах: Австрія, Германия, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Люксембург, Мексика і Словачія. В другому випадку таке голосування означає, що кожному виборцю надається

ся можливість замість явки на виборчу дільницю в день виборів відправити свій бюлетень по пошті. Таке голосування можливе в таких країнах: Бельгія, Латвія, Литва, Естонія.

Електронне голосування дозволяється в таких країнах: Естонія, Нідерланди та Швейцарія. Сучасна зарубіжна практика проведення процедури голосування свідчить про неготовність жодної з країн перейти повністю до Інтернет голосування. Однак не можна не звернути увагу на практику кантону Женева (Швейцарія), де починаючи з 2010 року існує голосування через Інтернет. Швейцарський дослідник електронного голосування М. Шевальє відзначає цілісність системи такого голосування, яка природно вмонтована у виборчу систему країни і при цьому має високий рівень довіри серед населення. Також гарним прикладом є Естонія де реалізація проекту пройшла на місцевих виборах в жовтні 2005 року, коли Естонія стала першою країною, яка легально провела голосування через Інтернет як один із засобів голосування. Система витримала реальний іспит та були визнані успішною естонськими чиновниками. Парламентські вибори 2007 року із використанням системи Інтернет – голосування також пройшли успішно.

У висновку можна з упевненістю сказати, що з використанням певних заохочень виборців в голосуванні зменшити кількість абсентеїстів не вдасться. Як було вказано вище, в зарубіжних країнах існує багато способів заохочення громадян до участі у виборах.

Важливо запровадити нові форми голосування, наприклад голосування через Інтернет або по телефону. Оскільки ці способи є найбільш зручними та дешевими. Введення в дію санкції за неучасть у виборах зможе звести рівень абсентеїзму до мінімуму. Але найважливішим все таки є створення довіри громадян до інституту виборів, впевненості виборця в силі свого голосу під час виборів. Вважаємо, що саме це допоможе реально протидіяти політичному абсентеїзму в українському суспільстві.

М. Прокіпець, Б. Бідняк

студенти III курсу спеціальності «Право»

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ І ЙОГО ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ

У 1997 році Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, одним з положень якої є право особи у разі порушень прав та свобод, визначених в Конвенції звернутися до національного органу за ефективним засобом юридичного захисту (ст.13). Тож у ст. 6 (п.1) Конвенції чітко визначаються гарантії не тільки доступу до правосуддя, а й гарантії справедливого і публічного розгляду справи з урахуванням розумних строків та з незалежним і безстороннім судом. Ці гарантії надаються сторонам у цивільних справах і таким чином дають можливість практично користування своїми правами визначеними у Конвенції. Відображення цих норм в контексті українського законодавства полягає насамперед у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» у ч.1 статті 7 якого зазначено що право на суд, захист прав, свобод та законних інтересів незалежним і безстороннім судом гарантується кожному. Основні завдан-

нія що покладаються на суд встановлені у ст. 2 та ст. 3 того ж Закону, і полягають, насамперед, у забезпеченні кожному права на справедливий суд на засадах верховенства права. Адже саме верховенство права є одним з основних положень діючої Конституції України. Так, ч. 2 ст. 124 Конституції України встановлює що юрисдикції суду поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, а будь які обмеження права на доступ до правосуддя є неприпустимим.

Наразі у Цивільно – процесуальному законодавстві чітко не визначені процесуальні гарантії щодо доступу до правосуддя, однак ним чітко визначаються обмеження цього права, та стосується осіб які мають «особливий» статус дієздатності, такий як малолітство тощо. Однак, навіть у цих випадках особа може звернутися до суду через свого законного представника. Також від імені особи права та свободи якої порушено до суду можуть звертатися відповідні органи та особи, яким законом надано таке право. Проте, навіть цей процес не можна визначити як повністю урегульований та досконалий.

Також слід відмітити що при здійсненні особою свого права на звернення до суду, основною метою реалізації даного права є процесуальне вирішення ситуації. Процесуальні рішення мають різну юридичну природу, однак виступають як захист права на доступ до суду. Так, при винесенні ухвали про повернення заяви позивачеві або ухвали про відмову у відкритті провадження у справі, у цивільно-процесуальному законодавстві з'являється спосіб захисту порушених прав у вигляді оскарження таких рішень суду. Однак, цей процес також не можна визнати досконалим та ефективним із розрахунком на те, що інколи суддя ніяк не реагує на подану позовну заяву щодо оскарження таких рішень.

В чинному законодавстві право на звернення до суду хоч і закріплено Конституційними нормами, однак якщо розглядати це питання через призму «доступності», то не можна чітко визначити що судовий розгляд має доступний характер, виходячи лише з того факту що з 01 січня 2016 року відповідно до Закону України “Про судовий збір”, ставки судового збору зазнали значних змін і відповідно до яких, далеко не кожна особа може вільно звернутися до суду, без матеріального обтяження. Так, для деяких категорій справ законодавцем було знищено верхній розмір (максимум) ставки судового збору, що певним чином додає сумніву і щодо «розумності» судових витрат.

Одним із виражень права на доступ до правосуддя слід також визнати інститут правової допомоги, що зокрема гарантується ст. 59 Конституції України. Нині в країні діє розгалужений інститут безкоштовної правової допомоги, яка у свою чергу поділяється на первинну та вторинну. Первинна правова допомога полягає у праві звернутися за наданням консультацій і роз'яснень з будь-яких правових питань, та складанні процесуальних документів, а вторинна правова допомога пов'язана безпосередньо зі здійсненням представництва в судах і державних органах та у повній мірі відображає гарантії права особи на доступ до правосуддя. Однак велику роль у реалізації даного інституту грає обізнаність громадян та їх прагнення до вдосконалення власної правової культури.

Таким чином, право на доступ до правосуддя хоч і встановлене матеріальними нормами, однак в нього практично відсутнє процесуальне

вираження. До діючого законодавства слід внести такі зміни, що зможуть упорядкувати та формалізувати безпосередньо сам механізм реалізації даного права та його правовий захист.

Наразі велику роль щодо доступу осіб до правосуддя відіграє фактор недовіри до судів та судової системи в цілому. Тож якщо вирішити питання щодо процесуального оформлення такого права та прийняття змін до законодавчих актів що супроводжують реалізацію даного права, то особи що звертаються до суду будуть мати процесуальне підґрунтя та рівень довіри щодо того, що процесуальні права особи-учасника процесу відповідно до того що вони реалізують своє право на звернення до суду, будуть чітко виражені та виконані, а також охоронятися збоку процесуального законодавства та порушення яких, відповідно, можуть стати підставою для подальшого оскарження у вже встановленому процесуальному порядку.

В. Шуркіна

*студенка IV курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ВСТУП УКРАЇНИ ДО СОТ: СПОДІВАННЯ І РЕАЛІЇ

Світова організація торгівлі (СОТ) на сьогоднішній день складається з 152 країн світу (включаючи Україну), які включають понад 95% світового ринку. Саме ці країни, в цілому проводять понад 4/5 світового валового продукту. Виходячи з цього, дана організація є майже глобальною. Отже, вступ до СОТ є обов'язковим для будь якої держави, яка хоче інтегруватися в світову економіку, яка хоче впливати на формування правил міжнародних економічних зв'язків. Передбачуваний позитивний ефект від вступу будь-якої країни, зокрема, України, в СОТ обіцяє введення в країні більш стабільного і прозорого законодавства, що сприятиме зменшенню тіньової економіки, посилення можливостей для легального бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату. Але всі ці абстрактні перспективи не завжди збігаються з реальністю. В даному контексті Україна не стала винятком і, приєднавшись до товариства СОТ, наша країна відчула не тільки позитивні, але і деякі негативні моменти.

16 травня 2008 року, після тривалих переговорів, які велися з листопада 1993 р., Україна офіційно вступила до Світової організації торгівлі. Сам факт вступу України в дану світову економічну структуру неоднозначний з точки зору українських економічних інтересів.

Разом з тим вступ до СОТ дозволив Україні провести переговори про асоціацію з ЄС, укласти договори про зону вільної торгівлі з Європейською асоціацією вільної торгівлі (включаючи Норвегію, Швейцарію, Ліхтенштейн і Ісландію) і Чорногорією. Поки що Україна веде аналогічні переговори з Канадою, Туреччиною і Сербією. З них найближче до підписання знаходиться договір з Канадою.

З одного боку, вступ України до СОТ автоматично надає нашій країні цілий ряд суттєвих позитивних моментів.

По-перше, Україна зможе брати участь у виробленні міжнародних правил торгівельної політики.

По-друге, прийом країни до Світової організації торгівлі – це свого роду сертифікат відповідності національного регулятивного режиму міжнародним прийнятим нормам. Це сигнал для міжнародних інвесторів і торгово-економічних партнерів.

По-третє, це дає можливість країні захищати свої економічні інтереси через спеціальні механізми і процедури за допомогою антидемпінгових спеціальних розслідувань з боку наших торговельних партнерів.

Щодо негативних моментів ситуація така. Має місце накладання деяких обмежень на проведення економічної політики. Угоди СОТ прямо забороняють країні використання певних інструментів, що дещо звужує можливості одних механізмів, але разом з тим змушує шукати певні компенсаційні механізми. Наприклад, нормами СОТ неприпустимо використання самостійним підприємством фінансової допомоги і субсидій держави. Саме ліквідація діючих механізмів субсидій є в даний час важливою проблемою для України.

Зменшення прямої підтримки з боку держави стало суттєвою проблемою, в першу чергу, для підприємств сільськогосподарського машинобудування, автомобілебудування, чорної металургії, а також для окремих виробників, на яких поширюється дія системи державних закупівель.

Крім того, на всіх промислових підприємствах позначилася зміна цін на сировину, матеріали, обладнання, комплектуючі, зміна тарифів на споживані послуги природних монополій, зміна умов отримання різних видів послуг (страхових, фінансових).

Що стосується прогнозів, то експерти припускали, що позитивні наслідки вступу України до СОТ очікують хімічну промисловість, металургію, сільське господарство, сфери ріелторських послуг, освіти, морського транспорту та медичних послуг. Також прогнозувалося, що це призведе до позитивних наслідків у сфері легкої та харчової промисловості, сфері телекомунікацій, туристичних послуг, на фондових біржах, трубопровідний транспорт, сфері страхування, поштового зв'язку та банківських послуг.

На жаль, на практиці позитивні прогнози в більшій частині так і залишилися прогнозами. Безумовно, членство в СОТ – це кращі умови доступу на ринки країн Центральної Європи, які також є членами СОТ, внаслідок зменшення тарифних і нетарифних обмежень. Це сприятиме зростанню експорту. Але на практиці імпорт зростає швидше за експорт і це вже проблема для українських підприємств. Це відкриває український ринок для західних товаровиробників і, як наслідок, на ринку з'являться дешевші альтернативи вітчизняним товарам.

На сьогоднішній день через відсутність державної підтримки та неузгодженості правових питань щодо членства в СОТ під загрозою, в першу чергу, агропромисловий комплекс і, зокрема, молочна і цукрова галузі. Споживачами перспектива появи більш дешевої альтернативи вітчизняним товарам на ринку сприймається неоднозначно. Посилаючись на брак інформації, більшість віддає перевагу перевіреному товарам, однак, дехто орієнтується на більш низьку ціну.

На думку чиновників, саме аграрний сектор отримав найбільшу кількість вигод від членства в СОТ. Сумарно за п'ять років експорт рослинної, тваринної продукції і готових продуктів харчування зріс в 4,2 рази. За агросектором слідують експорт продукції машинобудування (+ 80%) і мінеральної продукції (+ 79%).

Як бачимо, використовувати в повному обсязі переваги СОТ України виявилось досить складно.

Необхідно думати про більш збалансований розвиток внутрішнього ринку, тобто процес лібералізації повинен бути механізмом, що сприяє більш динамічному розвитку внутрішнього попиту.

Тому, в цілому, багато чого буде залежати від того, яким чином урядом буде проводитися політика, що сприяє підвищенню потенціалу нашої конкурентоспроможності, а це вимагає певного дотримання пріоритетів, вкладень в ті сфери, які найбільшою мірою йому сприяють. Для цього необхідно приділити увагу модернізації української інфраструктури.

К. Щербина, Є. Лунько

*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ РОЗГЛЯДУ СПРАВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський Суд з прав людини є однією із основних міжнародних правозахисних інституцій загальноєвропейської системи захисту прав людини. Рішення та рекомендації Європейського Суду впливають на становлення, реформування та модернізацію сучасних національних правозахисних систем, на практичне застосування європейських правових стандартів при прийнятті рішень національними судами. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання, що стосуються тлумачення та застосування Конвенції і протоколів до неї і які передаються йому на розгляд. Суд може прийняти питання до розгляду тільки після того, як було вичерпано всі національні засоби правового захисту — відповідно до загальновизнаних норм міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення. Вступ України до Ради Європи і визнання нею обов'язковості юрисдикції Європейського Суду з прав людини стало визначною подією для Української держави та її правозахисної системи.

Згідно зі статтею 55 Конституції України, кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

23 лютого 2006 року був прийнятий Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який гарантував, що рішення Суду є обов'язковим для виконання Україною.

За кількістю скарг до Європейського Суду з прав людини Україна посідає одне з перших місць серед інших країн-членів Ради Європи, а не свідчить про недостатню ефективність діяльності національних правозахисних інституцій, які не спроможні забезпечити своїм громадянам належний захист їх прав та свобод, гарантованих Конституцією України.

Офіційними мовами Суду є англійська та французька, але за бажанням ви можете звертатися до Секретаріату Суду офіційною мовою однієї з держав, що ратифікували Конвенцію. Суд приймає лише ті заяви, які надіслані поштою(а не по телефону).

Якщо Суд визнає заяву прийнятною, він:

1) Розглядає справу разом із представниками сторін і в разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані держави створюють усі необхідні умови;

2) Надає себе у розпорядження заінтересованих сторін з метою забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї.

Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд у виняткових випадках не вирішить інакше. Рішення ЄСПЛ носять обов'язковий для виконання характер не лише для учасників конкретного процесу, а й для всіх держав, які ратифікували Конвенцію.

Існуюча в Україні система виконання рішень ЄСПЛ складається з таких елементів: Секретаріат Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, який функціонує при Міністерстві юстиції України. Саме цей орган, в межах компетенції Уряду України, здійснює основу частину роботи, обумовленої розглядом ЄСПЛ заяв проти нашої держави.

Процедура розгляду справи безкоштовна. Процедура розгляду справ Судом є письмовою, що не потребує особистої присутності у Суді. Зрозуміло, що далеко не всі звернення, що надійшли до Європейського суду з прав людини проти України, є типовими для нашої держави.

Так, наприклад, навряд чи назвеш типовою заяву, яка стосувалась зміни імені людини, або заяву про застосування недозволених засобів впливу до особи, що знаходиться в місцях позбавлення волі, яка, до речі, не підтвердилась. Лише 10% винесених Судом рішень виконуються українською владою.

Найбільш типовою проблемою, як з'ясовується все частіше і з заяв, що надходять на комунікацію Уряду України, і з рішень, які приймаються Європейським Судом по цих заявах, є проблема невиконання або тривалого виконання рішень національних судів.

За кількістю скарг, переданих суддівським складам, на душу населення, перші місця в 2013 р. займають Сербія, Чорногорія, Хорватія і Молдова. Естонія знаходиться на 12 місці, Україна на 5-му, Латвія на 15-му. Росія на 21-му. Останні місця займають Іспанія, Данія, Великобританія, Ірландія.

Іншою не менш болючою проблемою для України є питання строків судового розгляду справ. На відміну від українського підходу до визначення термінів судовому розгляду, Європейський суд з прав людини у випадку надходження скарги про порушення розумних строків судового провадження рахує терміни за досить простими критеріями від подачі позовної заяви і до винесення остаточного рішення у справі.

Таким чином, звернення, які отримані Урядом України на комунікацію з Європейського суду з прав людини, мають стати основою для законотвірчої діяльності. І не тільки тому, що держава побоюється за свій міжнародний авторитет немає жодної країни — сторони Конвенції про захист прав і основних свобод людини, щодо якої Європейський суд з прав людини не виносив би рішення про порушення тих чи інших прав, гарантованих Конвенцією. І не тільки тому, що держава хотіла б таким чином зберегти свій бюджет. Програмою максимум має стати реальне приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними стандартами в галузі прав людини.

СПІРНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПИСАНОЇ КОНСТИТУЦІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ І КОНСТИТУЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогоднішній день питання про прийняття писаної систематизованої конституції у Великобританії, де сторіччями укорінені самобутні правові традиції, є досить обговорюваним і популярним, адже у ХХІ столітті у переважній більшості країн світу існує писана кодифікована конституція, яка є основним законом, що регулює важливі сфери життя країни та гарантує права і свободи громадян. У Великобританії відсутня писана конституція, але це не заважає їй лідувати у багатьох сферах зовнішньої політики і залишатися однією з провідних і найпотужніших країн світу. Так у чому ж парадокс? Як держава може фактично існувати без наявності чітко сформульованого основного закону? І взагалі, чи потрібен він? На ці запитання ми хочемо далі отримати відповіді.

Ідей та думок щодо створення писаної конституції у Великобританії було багато в усі часи. Однак вони ніколи не були втілені в життя. Можливо так сталося тому, що у Великобританії вважається, що люди від народження вільні і рівноправні, що їм в силу народження належить ряд невідчужуваних прав. Саме ці ідеї лягли в основу перших конституційних актів, які приймалися в ході Англійської революції.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії традиційно відіграло істотну роль у розробці теорії і практики конституціоналізму. Історичні особливості розвитку держави зумовили нестандартний характер британської конституції. Великобританія не знає одноразово створеного акту як конституція. Особливості конституції відносяться до форми, але не стосуються її змісту або суті. За формою британська конституція має комбінований, несистематизований характер, вона складається з двох частин $\frac{3}{4}$ писаної і неписаної.

На початку ХХІ ст. процес європейської інтеграції поступово переходить у фазу федералізму, що підтверджує прийняття Лісабонського договору в Європейському союзі. Цьому, безсумнівно, важливому кроку передувала тривала підготовка і спроба прийняття Договору про запровадження Конституції для Європи. Європейський союз розвивається, перш за все, завдяки тісному співробітництву країн — учасниць. Основний закон для Єдиної Європи став ще одним дискусійним питанням. Політичне керівництво Великобританії постало перед вибором. Проведення референдуму з питання прийняття договору про введення Конституції Європи означало б посилення впливу на зовнішню політику Великобританії, а в разі позитивного голосування $\frac{3}{4}$ втрату частини суверенітету в ім'я Єдиної Європи.

Для найбільш детального осмислення цього процесу необхідно розглянути політику Великобританії в період прем'єрства Т. Блера, який намагався займати лідируючі позиції в євроінтеграції. У квітні 2004 р. прем'єр-міністр Великобританії заявив, що політичне керівництво країни готове провести загальний референдум щодо договору про введення Конституції Європи. До такого повороту подій громадськість Великобританії і ЄС виявила-

ся невідповідною. Прем'єр-міністр відмовлявся від ідеї проведення референдуму, вказуючи на те, що перехідна Конституція Євросоюзу не може точно відображати механізм відносин, що склався між Великою Британією та іншими членами ЄС. Аналітики пов'язують маневр прем'єра з парламентськими виборами 2005 р. У нього було мало шансів переконати скептично налаштованих по відношенню до ЄС британців в необхідності європейського зближення. Конституційний договір можна назвати кроком вперед у напрямку до демократії. Згідно з Конституцією, роль Європейського парламенту, а також національних парламентів значно збільшилась б при затвердженні прийнятих рішень.

У разі введення Конституції ЄС виникли б спірні питання в сфері нафтовидобутку. Згідно з проектом Конституції Євросоюзу, керівництво Європейської Комісії має «останнє слово» щодо «безпеки постачання енергоносіїв» і здійснює менеджмент енергетичних ринків. Таким чином, за оцінками експертів ОПЕК, Брюссель міг би отримати право контролю над нафтовими і газовими резервами країн ЄС. Опитування, проведене у Великобританії свідчило, що 49% виборців проголосували б проти Конституції ЄС, і лише 23% – за.

17 червня 2005 р. Дж. Стро заявив в Палаті громад, що Великобританія припиняє законодавчу роботу щодо проведення національного референдуму.

Важливо розуміти, що прийняття Конституції ЄС – неймовірно серйозний крок. Конституція ЄС була покликана ввести європейську інтеграцію на більш високий рівень наднаціональності, згуртованості та ефективності. До такого кроку окремі держави могли бути не готовими, що і показала Великобританія, відмовившись від прийняття Європейської Конституції.

Великобританія завжди прагнула до збереження самобутності, і в прийнятті Конституції бачила певну загрозу, злиття всіх країн і підпорядкування їх наднаціональним інститутам.

Так само важливо враховувати той факт, що у Великобританії Конституція — це не єдиний документ, а цілий ряд угод і актів, що теж є відмінною рисою традиції цієї країни. У Європейській Конституції Великобританія бачила, в першу чергу, загрозу потрапляння в залежність і зобов'язання перед менш економічно розвиненими державами.

З опрацьованої теми наші думки про прийняття конституції розійшлися. Перша думка обґрунтована тим, що з проаналізованої інформації можна зробити висновок, що якщо Великобританія відмовиться від прийняття писаної Конституції і її відносини з ЄС погіршаться $\frac{1}{4}$ вона не тільки не втратить свій бюджет, а й зможе його підвищити і далі тримати провідне місце в світі за розвитком усіх сфер життя. Так само піддані Великобританії не підтримали прийняття писаної Конституції, оскільки правова свідомість громадян Великобританії знаходиться на досить високому рівні. Протягом багатьох років країна не мала у цьому потреби і була провідним лідером в світі. Так само є безліч нормативних актів, які регулюють права та обов'язки громадян, так і органів виконавчої влади, судової, право Монарха і парламенту в країні. З цих міркувань ми не знаходимо досить вагомих підстав щодо прийняття писаної Конституції.

Протилежна думка базується на тому, що Конституція ЄС – це надзвичайний крок у майбутнє для усіх країн Союзу. Оскільки це документ, ко-

трий ще більше закріпить «альянс країн Європи». Так, враховуючи ситуацію, яка склалася на міжнародній арені дійсно Великобританія могла б втратити свою самобутність, понести збитки в деяких галузях та втратити над ними тотальний контроль. Але за рахунок цієї Конституції члени ЄС ще більше б об'єдналися. А найголовніше, це підтвердження демократії в країні та в цілому Європейському Союзі.

Є. Зайцева

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ

Міжнародна організація праці (МОП) є однією з багатобічних організацій, що найбільш успішно виконують свій мандат. Вона є міжнародним форумом, на якому вирішуються соціально-трудові проблеми, виробляються мінімальні міжнародні трудові норми і загальна політика. МОП створена у 1919 році для підтримки міжнародного співробітництва урядами різних країн у справі забезпечення миру в усьому світі й зменшення соціальної несправедливості за рахунок поліпшення умов праці. МОП всі свої роки існування направляє основну частину своїх зусиль на виконання цієї головної задачі.

На сьогоднішній день соціально-трудові відносини як процеси формування, функціонування, розвитку (або деградації) соціальних груп й окремих працівників є важливою проблемою нашої країни. Конституція України згідно з загальноновизнаними принципами і нормами міжнародного права гарантує громадянам права на працю, на соціальний захист, на не заборонену законом підприємницьку діяльність. Гарантується захист від примусової праці, право на безпечні та здорові умови праці, рівні можливості в обранні професії, виду трудової діяльності, на заробітну плату, не нижчу, ніж це визначено законодавством. Ці положення мають вищу юридичну силу та поширюються по всій території нашої держави. Це підтверджується прийняттям і дотриманням Україною конвенцій МОП, Загальної декларації прав людини, нормативно-правових актів Ради Європи та Європейського Союзу, Угоди про співробітництво у сфері трудової міграції та соціально-го захисту трудящих-мігрантів тощо. Розвиваючи національне законодавство у сфері праці та долаючи його недоліки, Україна сприяє розвитку та інтеграції національних соціально-трудових відносин у систему відносин, визнану світовим співтовариством. Однак для цього також потрібно знати своє національне законодавство та практику, розуміти і знати історичні, господарські, культурні традиції та особливості своєї країни, вміти усвідомлювати та передбачати стан соціально-економічних умов країни на кожному етапі її розвитку, реформування її трудових відносин. Тільки тоді відбудеться становлення ефективних соціально-трудових відносин в країні та взаємовідносин у трудовій сфері на міжнародному рівні. У «Декларації про Державний суверенітет України» проголошено пріоритет загальноновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права. Це положення закріплено Законом України «Про дію міжнародних договорів на території України», де зазначено, що прийняті й належним чином ратифіковані Україною міжнародні угоди є невід'ємною частиною національного законодавства України і використовуються у порядку, передба-

ченому для норм національного законодавства. Для реалізації цих реформ необхідні власні й міжнародні зусилля. Тому в засадничих документах МОП чітко сформульоване її бажання співпрацювати з урядами країн, а також відповідними міжнародними органами, на які покладено відповідальність за сприяння охороні здоров'я, освіти, добробуту всіх народів. Таким чином, головний зміст своєї діяльності МОП вбачає в тому, щоб допомагати прийняттю державами світу таких програм, які спрямовані на вирішення найважливіших для людей проблем праці, а саме :

1. розробка міжнародної політики і програм, спрямованих на вирішення соціально-трудоових проблем;
2. сприяння організаціям трудящих і підприємців у їхній роботі разом з урядами з регулювання соціально-трудоових відносин;
3. розробка заходів для захисту найбільш уразливих груп трудящих: жінок, молоді, інвалідів, людей похилого віку, трудящих-мігрантів.
4. захист прав людини (права на працю, на об'єднання, захист від примусової праці, від дискримінації і т. ін.);
5. боротьба з бідністю та поліпшення життєвого рівня трудящих, розвиток соціального забезпечення.

А. Іванова, А. Розумна
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ПРАЦІ ЖІНОК У ТРУДОВІЙ СФЕРІ

У сучасних соціально-трудоових відносинах актуальною проблема є статевий поділ праці, під яким розуміють розподіл занять між жінками та чоловіками, які базуються на традиціях і звичаях, формально і неформально закріплених у практиці і свідомості людей. У всьому світі існують суто чоловічі і суто жіночі професії.

У сфері зайнятості існує проблема дискримінації за статевою ознакою, яка означає, що до окремих працівникам, що володіють однаковими характеристиками за ознакою продуктивності, ставляться по різному через те, що вони представляють різні соціально-демографічні групи.

Англійський соціолог Гідденс Е. вважає, що дискримінація – це дії, що закривають членам певної групи доступ до ресурсів або джерел доходу, доступним для інших.

Розрізняють дискримінацію по категорії – коли дискримінуються всі члени соціальної групи (наприклад, дискримінація за ознакою статі), і статистичну дискримінацію – засновану на обліку лише ймовірності наявності небажаних характеристик у членів якої-небудь групи. Соціальна дискримінація жінок означає обмеження або позбавлення прав за ознакою статі (або гендерної ознаці) у всіх сферах життя суспільства: трудовій, соціально-економічній, політичній, духовній, сімейно-побутовій.

Конституційне закріплення свободи, рівності і правової захищеності жінок-матерів у суспільному виробництві має бути відображено в системі принципів трудового права, зокрема в принципі підвищеної охорони праці жінок.

Особлива охорона праці жінок – установлена спеціальними нормами (на доповнення до загальних норм охорони праці) система правових заходів, яка забезпечує з урахуванням фізіологічних особливостей жіночого організму, його материнської функції безпечні умови роботи для організму матері (майбутньої матері) та її потомства.

Створення особливої охорони праці жінок – найважливіша соціальна проблема для всіх держав. Так, Конвенція МОП № 103 про охорону материнства встановлює вимоги щодо підвищеної охорони праці жінок на виробничих підприємствах і в сільському господарстві. В Україні в останні роки створюється відповідна нормативна база, спрямована на реалізацію прав жінок у сфері праці.

Одним із наслідків неадекватності існуючої нормативної бази стало витіснення жінок із сфери зайнятості, що і виявилось у зростанні зареєстрованого жіночого безробіття. Хоч безробіття у однаковій мірі є проблемою як для жінок, так і для чоловіків, але досвід засвідчує, що жінкам важче знайти роботу ніж чоловікам. Рівень зареєстрованого безробіття жінок є вищим від рівня безробіття чоловіків на 2,5% і на 1,3% – від загального зареєстрованого безробіття в Україні.

Найбільш вираженою в Україні формою гендерної нерівності у сфері зайнятості є гендерна професійна сегрегація, негативним проявом якої є те, що жінки концентруються у тих секторах, де оплата праці є нижчою. Вони займають близько 80% робочих місць в освіті, охороні здоров'я і соціальній сфері, приблизно стільки місць у готельному та ресторанному бізнесі, більше половини місць в оптовій та роздрібній торгівлі, у сфері фінансових послуг. Чоловіки переважають у промисловості, сільському господарстві, у державному управлінні і бізнесі. Отже, значна частина робочих місць для жінок є у галузях, які не гарантують їм необхідного матеріального забезпечення.

Дискримінація за статевими ознаками характерна як для державного, так і для приватного секторів економіки. І це зовсім не означає, що немає робочих місць, або інше – жінки не хочуть працювати. Навпаки, сучасні українки прагнуть реалізувати себе у суспільстві. Однак ще до співбесіди з потенційним роботодавцем, вони вже зазнають дискримінації, що випливає зі змісту оголошень у ЗМІ. Йдеться про безліч оголошень в газетах та інтернеті про прийом на роботу, які містять вимоги щодо віку, статі, і навіть зовнішнього вигляду бажаного працівника. Особливо часто застосовується відсів за статевою ознакою, коли йдеться про високооплачувані та престижні посади.

Зазвичай, такі оголошення можна побачити в агенціях працевлаштування або навіть в державних центрах зайнятості. Надзвичайно поширеною є практика відмови у прийомі на роботу на підставі сімейного стану та віку жінки. Більш за все, дискримінації при прийомі на роботу зазнають заміжні жінки, жінки з малими дітьми і жінки старші 40 років. При цьому професійні якості, освіта та досвід до уваги просто не беруться. Як правило, у вищих навчальних закладах дівчата навчаються краще за хлопців, проте при розподілі «портфельів» надається перевага чоловікам.

Стаття 24 Конституції України та ч. 1 ст. 2 Кодексу Законів про Працю гарантують свободу від всіх форм дискримінації, в тому числі і за ознакою статі. Крім того, Україною ратифіковані міжнародні угоди, які стосуються заборони та викорінення дискримінації у різних сферах суспільного життя.

Однак, ситуація на практиці є іншою. Роботодавці як в приватному, так і в державному секторах регулярно підкреслюють бажану стать працівника в оголошеннях про вакансії та вимагають під час співбесід інформацію про сімейні обставини, яку згодом використовують для відмови у роботі. Вимоги щодо віку та зовнішності теж можуть стати перепорою, навіть якщо жінки повністю відповідають посаді з професійного погляду.

У більш складному положенні на ринку праці є найменш захищені категорії жінок – що мають малолітніх дітей, дітей-інвалідів, випускниці освітніх установ, дружини військовослужбовців, які проживають у військових містечках.

Серед інших поширених форм дискримінації, з якими жінки стикаються вже на робочому місці, є відмова у наданні відпусток у зв'язку з вагітністю і пологами чи для догляду за дітьми, виплата гарантованих державою коштів, обмеження можливостей професійного зростання. Водночас, роботи, які виконують жінки, все більше зосереджуються на невідгідних ділянках ринку праці. Більшість низькооплачуваних робітників це жінки. До того ж, жінкам похилого віку після втрати роботи дуже важко знову повернутися на ринок праці.

Сприяння адаптації жінок до нових умов зайнятості, підвищенню конкурентоспроможності жіночої робочої сили в сучасній Україні є життєво важливим завданням.

На сьогодні на жаль, у суспільстві ще спрацьовує стереотип, що чоловік може виконати будь-яку роботу краще, ніж жінка. Дуже мало керівних посад у виконавчій владі займають жінки. Можна стверджувати, що винними у дискримінації жінок на ринку праці є керівники на місцях. Саме через їх безвідповідальність та через те, що вони недотримуються українського законодавства, потерпають їх підлеглі – жінки, які змушені звертатися за допомогою.

На даний момент, гостро поставлена проблема з віковою дискримінацією жінок. Розглядаючи проблему працевлаштування жінок старшого віку, найкращим варіантом, на нашу думку, було б створення додаткових робочих місць, що не тільки дозволить працевлаштувати жінку даної вікової категорії, але й загалом зменшить напругу на ринку праці, не примушуючи жінку у віці боятися втратити та не знайти місце роботи знову. Тобто бажано б виокремити деякі види професій, таких як працівниці в бібліотеках, консьєржки, сторожі і т.п., ті професії, що потребують використання мінімальних фізичних навантажень та швидкого виконання завдань.

Також, є ідея щодо заохочення на державному рівні роботодавців, які беруть на роботу людей «дискримінаційного віку», тобто молодь і людей старшого віку. Ця пропозиція повинна сприйнятися порівняно позитивно, оскільки ми знаємо, що для більшості роботодавців перш за все важливими є прибутки та вигоди, аніж толерантне, рівне ставлення до різних верств населення, дотримання законів тощо.

При вирішенні даної проблеми необхідно виконати зобов'язання запобігання дискримінації в державному та приватному секторах та надання компенсації потерпілим жінкам. Україна повинна, забезпечити відповідність національного права до міжнародного законодавства з прав людини. Багато експертів вважають, що Конституція та кодекси законів України забезпечують достатню правову основу для того, щоб гарантувати рівність

можливостей на ринку праці, та що найбільші недоліки полягають в практичному запровадженні та застосуванні цих законів.

Головним завданням є не проведення реформ, а створення умов на ринку праці України, за яких дискримінація жінок сама буде викоринюватися – це завдання є майже неможливим, адже полягає у зміні відношення кожного до праці жінки та надання можливості працювати всім без винятку.

Таким чином, в Україні розв'язати проблеми дискримінації жінок можливо, тільки шляхом цілеспрямованих систематизованих і скоординованих дій. Існує багато можливостей для творчого пошуку шляхів виходу зі складної ситуації, що склалася зараз на ринку праці, але у будь-якому разі тільки комплексний підхід до розв'язання проблеми дозволить досягти певних позитивних зрушень у трудовій сфері в Україні.

К. Руденок, М. Комериста
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ

Проголошення України демократичною, соціальною та правовою державою, найвищою соціальною цінністю якої є людина, обумовлює необхідність реформування трудового законодавства, приведення його у відповідність з міжнародними нормами і стандартами.

У чинному Кодексі законів про працю України (далі КЗпП) детально врегульована лише відповідальність працівників, окремі ж випадки відповідальності роботодавця розпорочені по всьому КЗпП і не врегульовані в ньому в окремій главі; у діючому законодавстві не знайшли також свого закріплення питання відповідальності сторін колективних трудових правовідносин. У КЗпП України ті чи інші питання відповідальності регулюються із зміщенням гарантій на користь однієї із сторін без врахування інтересів іншої сторони трудових правовідносин.

Підготовка проекту нового Трудового кодексу України вимагає розробки концепції побудови Кодексу в цілому і кожного з його розділів, одним з яких є розділ, що регулює відповідальність сторін трудових відносин. Це в свою чергу вимагає розробки концепції розвитку як трудових правовідносин взагалі, так і кожного із видів трудових правовідносин, особливе місце серед яких займають правовідносини з відповідальності. Незважаючи на ґрунтовні дослідження, проблеми відповідальності в трудовому праві не тільки не втратили своєї актуальності, а ще більше загострилися, так як цей інститут все ще залишається недостатньо врегульованим на законодавчому рівні.

Значним здобутком у законодавчому врегулюванні питання дисциплінарної відповідальності державних службовців стало прийняття Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. Дисциплінарній відповідальності присвячено 8 з 9 статей VIII розділу «Дисциплінарна та майнова відповідальність державного службовця». У ч. 1 ст. 52 Закону закріплено визначення дисциплінарної відповідальності, яка полягає в

дисциплінарних стягненнях з державного службовця за вчинення дисциплінарних проступків, визначених Законом “Про державну службу”. У ч. 2 цієї ж статті чітко визначено підставу для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності – вчинення ним дисциплінарного проступку. Однак новий Закон має свої недоліки. У ч. 3 ст. 52 встановлює вичерпний перелік дисциплінарних проступків, чим обмежує в подальшому притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності за порушення службової дисципліни, які виходять за межі переліку. Законодавцю потрібно бути не таким категоричним і більш гнучким під час встановлення аналогічного переліку. За недолік можна вважати також і звичайне перерахування дій, що становлять об’єктивну сторону дисциплінарних проступків, без їх конкретизації, тобто зазначення конкретних складів дисциплінарних проступків.

Відповідно до ч. 1 ст. 53 Закону «Про державну службу» до державних службовців застосовуються такі види дисциплінарних стягнень:

1. зауваження;
2. догана;
3. сувора догана;
4. попередження про неповну службу відповідальність;
5. звільнення з посади державної служби.

Новий Закон вже не містить посилань на трудове законодавство, встановлюючи вичерпний перелік дисциплінарних стягнень, що може бути застосовано до порушників. Позитивним також є те, що законодавець установив диференціацію видів стягнень залежно від дисциплінарних проступків. Однак незрозумілим залишається, за яке правопорушення державного службовця можуть звільнити з посади державної служби, оскільки цей вид стягнення залишився поза межами регулювання Закону.

Порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності є сукупністю процесуально-правових норм, що регламентують процесуальні дії суб’єктів, уповноважених застосовувати дисциплінарні стягнення, та становить процесуальне провадження. У дисциплінарному провадженні, спираючись на положення Закону “Про державну службу”, можна виділити декілька стадій:

- порушення справи щодо дисциплінарного проступку;
- службове розслідування;
- розгляд результатів службового розслідування та ухвалення рішення у справі;
- виконання рішення;
- оскарження рішення;
- дострокове зняття дисциплінарного стягнення.

Для порушення справи щодо дисциплінарного проступку потрібна підстава. На жаль, законодавство не передбачає таких підстав. Ст. 55 Закону “Про державну службу” передбачено лише розмите поняття “достатні дані, що вказують на ознаки дисциплінарного проступку державного службовця”.

Законодавець закріплені підстав для порушення справи щодо дисциплінарного проступку та обставин, які унеможливають провадження у справі, значним чином полегшило б початкову стадію дисциплінарного провадження та конкретизувало б наявне в законодавстві поняття “достатні дані, що вказують на ознаки дисциплінарного проступку державного службовця”.

Відповідно до ч. 2 ст. 55 Закону “ Про державну службу ”, в разі необхідності додаткового дослідження обставин учинення дисциплінарного проступку, в тому числі обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, а також причин та умов, що сприяли його вчиненню, посадова особа, уповноважена застосовувати дисциплінарні стягнення, приймає рішення про проведення службового розслідування . Порядок проведення службового розслідування регулюється окремим нормативно-правовим актом.

Ч. 2 ст. 53 Закону “ Про державну службу ” передбачено також, що дисциплінарне стягнення має відповідати характерові й тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку та ступеню вини державного службовця. У цій же статті вказується, що під час визначення виду дисциплінарного стягнення враховуються характер дисциплінарного проступку, обставини, за яких його вчинено, настання тяжких наслідків, добровільне відшкодування завданих збитків, попередня поведінка державного службовця та його ставлення до виконання службових обов'язків. Разом з тим в українському законодавстві немає системи контролю за відповідністю накладеного дисциплінарного стягнення тяжкості проступку державного службовця.

Варто також зазначити, що дисциплінарна відповідальність окремих груп державних службовців передбачена спеціальними дисциплінарними статутами, наприклад Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України, Дисциплінарним статутом прокуратури України тощо. Основні особливості спеціальної дисциплінарної відповідальності порівняно із загальною: чітко встановлене коло суб'єктів такої відповідальності у межах конкретного державного органу, повніше визначення дисциплінарного проступку та ширше коло заходів дисциплінарного впливу.

Отже, незважаючи на присвячення питанням дисциплінарної відповідальності державних службовців окремого розділу та восьми статей Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII, що містять визначення дисциплінарного проступку, підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності, види та порядок застосування дисциплінарних стягнень і загальний порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності, однією з найбільш актуальних і важливих проблем у сфері притягнення державних службовців України до дисциплінарної відповідальності залишається розпорошеність правових норм і правил, що регулюють це питання. Негативним фактором залишається й неповна урегульованість взаємовідносин, що складаються під час притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності, на законодавчому рівні.

О. Чайка

*студент II курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ

Молодь – це головна сила сучасного світу. Вона завжди перебуває в центрі політичних, соціальних та економічних подій. Маючи високий потенціал, гнучкість молодь має можливість впливати на суспільство, визна-

чаючи майбутнє держави та суспільства. Забезпечення молодих людей робочими місцями є одним з напрямів залучення молоді в суспільні процеси країни. Реалізувати право на працю молоді, на сьогодні дуже складно, адже в силу відсутності тривалого практичного досвіду, професійних та правових знань, а також конкуренції на ринку праці.

Переважає кількість молодих громадян, які виходять на ринок праці, є недавніми випускниками навчальних закладів з різним рівнем акредитації. Кожного року навчальні заклади випускають молодих спеціалістів, у більшості з яких виникають проблеми працевлаштування. Важливою проблемою на сьогоднішній день є відсутність державною прогнозування потреб економіки у спеціалістах з вищою освітою. Внаслідок цього виникають диспропорції попиту й пропозиції на ринку праці. Роботодавці не хочуть брати на роботу початківців, підкріплюючи це відсутністю у них навичок та досвіду. Як наслідок виникає парадокс, тому що роботодавець хоче одночасно наймати працівників молодого віку, але щоб при цьому у них був високий рівень досвіду роботи, що теоретично та практично не є можливим. Звісно, молодим громадянам можуть бути представлені робочі місця, але вони не будуть відповідати професійній підготовці молоді. Наслідком цього є те, що велика кількість молоді емігрує за кордон в пошуках роботи. За статистикою легальної еміграції громадян України, легально за кордоном живуть і працюють 1,14 мільйона українців. Проте, за неофіційними даними, кількість українців, які живуть і працюють за кордоном, становить приблизно 5-7 мільйонів осіб. Також важливим елементом цієї проблеми є те, що через брак коштів на підприємствах, державою встановлюється підвищення пенсійного віку, який, в свою чергу, тягне за собою нестачу робочих місць для молоді.

Проблеми працевлаштування призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя. Безробіття, в свою чергу, призводить до негативних економічних та соціальних наслідків. Соціальні наслідки викликають напруження ситуації в суспільстві, адже незайняте населення це дуже нестабільна категорія суспільства.

У стані тривалого безробіття молоді зменшується їх конкурентоспроможність, що тягне за собою ускладнення при працевлаштуванні у майбутньому. Це є причиною зниження мотивації у незайнятої молоді до праці.

На сьогодні для суспільства важливим є питання про забезпечення зайнятості. Бездіяльність, щодо даної проблеми може призвести до відсутності кваліфікаційного кадрового потенціалу в країні та поступовим підвищенням рівня незайнятості.

Для стимулювання працевлаштування молоді в нашій державі необхідно розробити ефективні механізми. Вони мають бути чітко закріплені у державній молодіжній політиці. До основних можливих шляхів розв'язання проблеми працевлаштування молоді можна віднести:

- 1) надання випускникам навчальних закладів першого робочого місця у рамках державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників і спеціалістів;
- 2) виплачування дотацій роботодавцям, які беруть на роботу молодих спеціалістів без досвіду роботи. На рівні підприємств необхідно надавати молодим спеціалістам можливість першого працевлаштування; систематично здійснювати прогнозування в сфері кадрів;

3) залучення молодіжних центрів праці до вирішення питань працевлаштування, навчання новим професіям та підвищення кваліфікації молоді; надання підтримки підприємцям-початківцям;

4) формування підприємницької ініціативи молоді.

Можна зробити висновок, що для вирішення проблем працевлаштування молоді необхідно вжити заходів, спрямованих на покращення діяльності державних органів у напрямках забезпечення зайнятості молоді, впровадити ефективні механізми фінансової та іншої підтримки підприємств, установ та організацій.

В. Шкуренко, А. Щербина

студенти II курсу спеціальності «Право»

Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля

СИЕСТА – ХОРОШО ЭТО ИЛИ ПЛОХО?

Сегодня Украина живет по порядку устаревшему КЗоТ от 1971 года. Утвердить новый свод правил для работодателей и наемных сотрудников пытаются уже давно, но точку все же надеются поставить в апреле.

На данный момент в Министерстве социальной политики заседает рабочая группа, которая рассматривает поправки и предложения в проект Трудового кодекса. В частности, в 155-ю статью кодекса внесут поправку, которая позволит работникам делать перерыв в жаркое время суток. Иными словами, будет введена традиционная для Южной Европы сиеста, когда все закрываются на перерыв с 14 до 16–17 часов. Также будет увеличен отпуск для украинцев до 28 дней (на данный момент 24 дня).

Рассмотрим одно из нововведений, которой хотят внести в Кодекс законов о труде Украины, это сиеста.

Сиеста – (исп. *siesta*), в Испании, Италии, странах Латинской Америки и некоторых др. полуденный (послеобеденный) отдых; самое жаркое время дня. Небольшой перерыв в обеденное время хорошо отражается на умственной деятельности: повышается внимание, улучшается настроение, и сон ночью становится крепче. От 2 до 5 минут сна взрослому человеку достаточно, чтобы придать сил, а отдых продолжительностью от 5 до 20 минут благотворно влияет на моторные функции и производительность труда. Короткий отдых днём предотвращает психосоциальные расстройства, а также исчезает переутомление и сонливость на рабочем месте, что может привести к несчастным случаям.

Введение системы отдыха на предприятиях приносит пользу со всех точек зрения», – подчеркивает невролог Кристоф Петю (Christophe Petiau) на сайте *Le Figaro*. Многие страны не возражают против сиесты на рабочем месте (или даже поддерживают ее). «В англосаксонских странах и в Африке эта практика получила широчайшее распространение на предприятиях, и сотрудники привыкли к отдыху на рабочем месте», – отмечает этот эксперт.

Франция же держится в стороне от этих веяний. Отношение к сиесте на французских предприятиях до сих пор остается резко отрицательным. Ее считают признаком лени, воспринимают как знак слабости и

отказываются от нее по морально-этическим причинам. В коллективном сознании послеобеденный отдых считается чем-то позорным, и если начальник застанет подчиненного «на месте преступления», то его ждет не самый приятный разговор. «Для французов сиеста означает праздность, и избавиться от этого негативного восприятия очень непросто», – полагает Кристоф Петио. В конце концов, Франция и так уже поставила рекорды в производительности труда. И эти прекрасные результаты вовсе не наводят предприятия на мысль пересмотреть свою управленческую практику.

Даже в США, где о пользе сиесты говорят все громче, лишь в некоторых предприятиях существуют специально оборудованные для отдыха помещения, о чем свидетельствуют результаты опроса сотрудников 600 компаний.

Люди которые работают в финансовом секторе получают мощный заряд адреналина, поэтому им нужен небольшой отдых. К такому выводу пришли руководители одной организации которая находится в центре Нью Йорка. Они заметили что их сотрудники которые продают и покупают, ценные металлы, бумаги на бирже, подвержены большому стрессу. И в связи с этим в офисе компании была обустроена комната для отдыха сотрудников. В конце месяца по подсчётам руководителей компании, люди которые спали в обеденное время с новыми силами возвращались на рабочее место, а все остальные сотрудники были уставшие, и во второй половине дня, не так активно работали, и дольше принимали решения.

Некоторые французские предприятия также решили отказаться от утвердившихся стереотипов. Пионером в этой сфере стал Novius: лионское агентство по разработке веб-сайтов первым обустроило у себя в офисе помещение для сиесты. Его генеральный директор Антони Мартен-Блетон (Anthony Martin-Bleton) опирался на свой личный опыт: «Я сам нередко засыпал в рабочее время, и поэтому такая мысль пришла ко мне совершенно естественным образом. Мне кажется, что сиеста – это реальная необходимость для каждого». Тем не менее, некоторые сотрудники Novius не желают приспосабливаться к новой системе. Окончательно на нее перешли лишь 15 из 30 человек.

В Лионе во France Télécom-Orange также обустроили пространство для отдыха. Там находится calm chair – кресло для релаксации с успокаивающим освещением. Его дополняет calm space – микро пространство для сиесты, в котором свет и звуковое сопровождение настроены специально для непродолжительного сна. Аудиторская и консалтинговая компания PwC из Нейи-сюр-Сен тоже не осталась в стороне от инноваций. Три года назад ее сотрудники получили помещение для релаксации, которое разделено занавесками на личные пространства с подушками. Кроме того, имеются там и два массажных кресла.

Одна из Японских компаний которая разрабатывает интернет сайты, также оборудовала комнату для отдыха своих сотрудников. Люди которые работают в этой фирме, всё своё рабочее время проводят перед компьютером. У этих сотрудников были перерывы по 5 минут каждый час, но этого хватало лишь для того чтобы приготовить кофе. После введения на предприятии обеденного отдыха, повысилась производительность труда, сотрудники стали быстрее принимать решения, хотя раньше в послеобеденное время все выглядели как выжатый лимон. Также появлялись свежие

идеи для оформления интернет сайтов. Отдых позволил снять умственное напряжение, и расслабиться. Все были довольны нововведениями и сотрудники и руководство.

Но несмотря на все плюсы сиесты, она во многих странах является запретной темой, которую пытаются даже не замечать.

Как считает невролог и специалист по сну Ренато Коламарино (Renato Colamagino), послеобеденный отдых особенно важен для некоторых специальностей: «Прежде всего это касается профессий, которые связаны с риском, стрессом и интеллектуальной деятельностью. Одним словом, всех профессий, которые приводят к быстрому утомлению». Таким образом, отдых «примерно на 15 минут» может принести огромную пользу. «Это особенно важно в начале второй половины дня, после обеда, когда внимание может притупиться, – продолжает Ренато Коламарино. – Сиеста – это обычное дело для детей, что особенно заметно в школе, где к послеобеденному отдыху относятся очень серьезно. Однако, к сожалению, эта привычка уходит, когда мы взрослеем...»

Людям нужна сиеста, потому что они нуждаются в отдыхе, спокойствии, расслаблении, времени наедине самими собой. Сегодня им приходится работать в чрезвычайно шумных организациях и постоянно иметь дело со сжатыми сроками. У них больше нет времени, чтобы пообщаться друг с другом, задуматься о своей жизни.

Сиеста на рабочем месте отражает стремление получить возможность потратить время на себя. Тем не менее, как мне кажется, речь идет не о чисто физиологической проблеме. Здесь просматривается потребность сломать рабочий ритм, который определяется требованиями срочности. Это вовсе не обязательно означает сон и может быть обычным желанием чуть-чуть полениться.

Если у работника нет такого свободного времени, он допускает много ошибок, не поддерживает отношений с окружающими и, значит, чувствует себя неуверенно, а качество его работы снижается. Таким образом, существует прямая связь между производительностью труда и комфортом на рабочем месте, качеством жизни на работе. Сиеста входит в этот вопрос, но это всего лишь часть проблемы. Комфорт на рабочем месте определяет целая совокупность факторов. Мы не можем продолжать работать в атмосфере беспокойства и незащищенности, с которой сегодня приходится иметь дело большинству людей на работе. Работнику нужно время на то, чтобы побыть с окружающими и поразмышлять над тем, что он делает.

Введение сиесты в Украине это очень серьёзный шаг. Изменения в статью могут внести, а как всё будет на практике неизвестно. В Украине не много учреждений, организаций, в которых оборудованы места для отдыха сотрудников. Также введение сиесты, влечёт за собой увеличения продолжительности рабочего дня, что отрицательно скажется на работе всего предприятия, ведь не многие будут согласны работать до позднего вечера. Если вводить сиесту, то для определённых профессий. Например: для людей которые работают в жаркое время суток на открытом воздухе, или для людей работающих в туристическом бизнесе. Мы думаем все будет учтено, и нововведения в КЗоТ, позитивно повлияют на продуктивность и отдых работающих.

А. Штельмах, А. Шелудько
студентки III курсу спеціальності «Право»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ЖУРНАЛ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФІКСАЦІЇ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Журнал судового засідання є однією із форм фіксації судового процесу. Журнал судового засідання повинен вести секретар судового засідання одночасно з технічною фіксацією судового засідання. Такий журнал є способом фіксування переліку процесуальних дій.

Це документ технічного характеру, який не дає можливості скласти уявлення про те, як саме відбувалося судове засідання, хто що сказав тощо, оскільки з цієї метою проводиться аудіозапис. Журнал дає можливість при прослуховуванні аудіозапису судового засідання віднайти і прослухати потрібний фрагмент (наприклад, показання певного свідка). Тобто кожен спосіб фіксації судового засідання взаємопов'язаний один з одним, та тільки при використанні їх усіх ми можемо точно віднайти необхідну частину конкретного, потрібного нам, судового засідання.

Відповідно до законодавства України у журналі судового засідання зазначається наступна інформація: рік, місяць, число, місце судового засідання; найменування суду, який розглядає справу, прізвище та ініціали судді (суддів), секретаря судового засідання; справа, що розглядається (вид справи – адміністративна, цивільна, господарська, кримінальне провадження, їх номери, предмети позовів), ім'я (найменування) сторін та осіб, які беруть участь у справі; номер носія інформації; порядковий номер вчинення процесуальної дії; назва, час вчинення процесуальної дії; інші відомості, встановлені процесуальним законодавством України. Такими відомостями необхідно вважати інформацію про зміст певної процесуальної дії, яка вчиняється поруч із назвою цієї дії та іменем особи, яка її вчинила. Варто зазначити, що в деяких випадках законодавство передбачає необхідність занесення до журналу судового засідання додаткових відомостей, наприклад, таких як: усна заява довірителя під час судового засідання про підтвердження повноважень представника, який здійснюватиме представництво на основі договору; відомості про відтворення звукозапису чи демонстрацію відеозапису, основні технічні характеристики обладнання та носіїв інформації із зазначенням часу відтворення (демонстрації); зміст усних ухвал, що постановлені судом без виходу до нарадчої кімнати.

Крім того, Інструкцією про порядок фіксування судового процесу технічними засобами, затвердженою наказом Державної судової адміністрації України від 21 липня 2005 року № 84, передбачено, що перед номером носія інформації необхідно вказати, за допомогою якого комплексу звукозапису проводиться фіксування, його інвентарний номер, розмір вільного місця

на внутрішньому диску комплексу, а також зазначити про працездатність комплексу за результатами його перевірки.

Носій інформації, на який здійснюється технічний запис судового засідання (касета, дискета тощо), є додатком до журналу судового засідання і після закінчення судового засідання приєднується до матеріалів справи.

Повне або часткове відтворення технічного запису судового засідання здійснюється на вимогу особи, яка бере участь у справі, чи за ініціативою суду.

Після судового засідання секретар роздруковує журнал судового засідання, підписує його та приєднує до справи. Головуючий суддя до складання і підписання журналу судового засідання не має ніякого відношення, тому що журнал судового засідання це документ технічного характеру, який не має важливого юридичного значення, оскільки значення має фонограма судового засідання. Дуже важливим є те, що журнал хоч і є документом технічного характеру проте є невід'ємною частиною матеріалів справи разом із робочою копією фонограми судового засідання на компакт-диску.

Необхідно звернути увагу на те, що довгий час способом фіксації судового процесу був такий документ, як протокол судового засідання. Спочатку протокол замінили журналом у адміністративних, цивільних та господарських провадженнях, а згодом, з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу і у кримінальних провадженнях протокол не використовують. Якщо порівнювати із журналом, то можна зробити висновок, що ці два документи мають суттєві відмінності. Серед них є те, що на відміну від протоколу у журналі судового засідання містяться у хронологічному порядку тільки назви процесуальних дій з зазначенням часу їх вчинення і частіше всього цього це не відтворює його змісту, також журнал судового засідання підписує лише секретар.

Основною проблемою здійснення повної фіксації судового засідання можемо визначити відсутність усіх необхідних умов для забезпечення виконання такої процедури. Ми повинні зазначити що, журнал судового засідання має значення у комплекті з іншими способами фіксації (наприклад фіксація судового процесу технічними засобами — це технічний запис судового засідання за допомогою апаратно-програмних засобів і приладів, що полягає у створенні його звукового запису на відповідному носії (магнітному диску, диску для лазерних систем зчитування тощо)). Важливо також зазначити, що необхідно зберігати порядок фіксації та чітко виконувати усі іструкції для прозорого та точного фіксування.

На жаль, навіть зараз не всі суди можуть забезпечити правильну та повну фіксацію судового процесу через відсутність усіх необхідних для цього технічних умов, а саме відсутність обладнання або наявність застарілого чи не придатного для цього.

Ми вважаємо, що фіксація судового засідання є необхідною умовою забезпечення гласності та прозорості діяльності судової влади в Україні. Будь який учасник судового засідання (який має право на це відповідно до чинного законодавства) може витребувати відтворення технічного запису судового засідання та ознайомитися з журналом судового засідання, тобто, можна сказати, що це один із способів захисту своїх прав.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАРОЇ ТА НОВОЇ ІНСТРУКЦІЇ З ДІЛОВОДСТВА У СУДАХ

1 січня 2014 р. набрала чинності нова Інструкція з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, яка затверджена наказом Державної судової адміністрації України 17 грудня 2013р.

Вивчаючи нову інструкцію, нас цікавило, чим вона відрізняється від попередньої?

Перше, мабуть, що привернуло увагу це те, що в останні роки ми могли спостерігати перехід до автоматизованої системи документообігу в судах, також впровадження таких програм, як відправлення учасникам судового процесу судових повісток у вигляді SMS – повідомлень та процесуальних документів електронною поштою, нові правові можливості та підстави використання інформаційних технологій, введені новим Кримінальним процесуальним кодексом України та інші. Все це призвело до того, що норми старих інструкцій, в т. ч. Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді 2006 р., безнадійно застаріли. Тому прийняття кардинально нової Інструкції, яка відповідає сучасним вимогам і новим інформаційним можливостям, стало гострою необхідністю.

Незважаючи на те, що нова Інструкція містить положення про ведення діловодства як в електронній, так і в паперовій формі, все одно більша частина інформації присвячена саме електронній технології обробки, обліку та контролю документів (справ, матеріалів або проваджень) за допомогою АСДС (автоматизованої системи документообігу суду).

Що стосується структури Інструкції, то вона складається з трьох частин: загальної, особливої та додатків. На початку Інструкції роз'яснюється значення термінів та умовних скорочень, які в ній використовуються. Причому деякі з цих термінів і понять новими, за великим рахунком, не є, але введені вперше. Це, наприклад, процесуальний і не процесуальний документ, віза, реєстраційна позначка та служба діловодства. Чого в старій інструкції немає.

Ще, звертає на себе увагу те, що нова Інструкція, на відміну від попередніх, є спільною для загальних судів різних інстанцій: місцевих, апеляційних та Вищого спеціалізованого суду. Така особливість, з одного боку, ускладнює сприйняття нормативного акта, а з іншого – систематизує процес діловодства з урахуванням особливостей різних інстанцій.

Крім того, зменшено кількість додатків (з 59 до 23), в тому числі журналів. Це пов'язано з тим, що ведення більшості обліково-статистичних карток та журналів не передбачено в паперовому варіанті, а в автоматизованій системі діловодства суду. І що особливо важливо, скасовані контрольний журнал судових справ, переданих на розгляд судді, журнал розгляду судових справ і матеріалів суддею. А ось кількість індексів для реєстра-

ції та обліку судових справ (матеріалів кримінального провадження) збільшилася.

Нововведення торкнулися і зовсім простого процесу – проставлення реєстраційного штампа (відмітки) вхідного документа. П. 2.12 Інструкції передбачає не тільки зазначення номера і дати реєстрації, але і проставлення підпису особи, що здійснює реєстрацію документа, а в разі необхідності і найменування суду, а також часу подання документа. Хоча ставити підпис на кожному вхідному документі немає необхідності, оскільки в АСДС відображається користувач, який здійснив реєстрацію вхідного документа.

З'явилися в Інструкції і нові розділи, наприклад, присвячений розгляду запитів на публічну інформацію, який об'єднаний з положеннями про звернення громадян.

Слід зупинитися на тому, що деякі розділи Інструкції по своїй суті є лише посиланнями на інші правові акти. Так, роботі архіву та бібліотеці суду присвячені всього пара абзаців (розділи 30 і 31), які відсилають до Інструкції про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду, Правилами роботи архівних підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій та Положення про бібліотеку суду.

Такий підхід нової Інструкції можна віднести до плюсів, тому що це допоможе уникнути виникнення суперечностей між правовими актами, що регулюють одні і ті ж процеси, та робить меншим і без того об'ємний документ.

Повна автоматизація торкнулася і вихідної кореспонденції суду. Так, відправлення або передача документів без реєстрації в АСДС не допускається. Навіть кур'єрська пошта, згідно з новою Інструкцією буде передаватися через реєстри кур'єрської пошти, сформовані в АСДС. Крім того, як положеннями Інструкції, так і технічними можливостями АСДС передбачена прив'язка вихідного процесуального документа до номера справи. А п. 7.11 зобов'язує скріплювати електронні копії процесуальних документів електронним підписом судді (судді-доповідача) і зберігати їх в АСДС. Це означає, що тепер в обліково-статистичній картці можна буде переглянути всі процесуальні документи по справі.

Автоматизація торкнулася також організаційно-розпорядчих (накази і розпорядження керівництва суду) та внутрішніх документів суду (листи, службові, доповідні записки, окремі види довідок тощо) – вони також переведені у віртуальну площину, пункт 6.2 Інструкції передбачає їх реєстрацію в АСДС службою діловодства.

Як висновок можна зазначити, що нова Інструкція є спробою суду йти в ногу з часом та максимально використовувати технічні можливості АСДС для автоматизації всіх процесів, економії робочого часу працівників суду і, відповідно, фінансів.

Наукове видання

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

VII Всеукраїнська науково-практична конференція

Тези доповідей

25 березня 2016 р.

(українською та російською мовами)

Редактор М.С. Велес
Комп'ютерна верстка Г.М. Хомич

Підписано до друку 14.03.2016. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 10,46. Тираж 100 пр. Зам. № .

ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна В.І. Леніна, 18.
Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duerp.edu
Свідоцтво ДК № 4611 від 05.09.2013 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпропетровськ, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.